

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА

Насер М. Бреса

**МОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕГИОНОТ НА
ПРИЗРЕН ВО РЕПУБЛИКА КОСОВО**

- ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА -

ШТИП, ЈАНУАРИ 2020

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА

Насер М. Бреса

**МОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕГИОНОТ НА
ПРИЗРЕН ВО РЕПУБЛИКА КОСОВО**

- ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА -

ШТИП, ЈАНУАРИ 2020

КОМИСИЈА ЗА ОЦЕНКА И ОДБРАНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Ментор:

**Проф. д-р Цане Котески
Универзитет „Гоце Делчев“- Штип
Факултет за Туризам и бизнис логистика**

Надворешен ментор:

**Проф. д-р Никола Панов
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“-Скопје,
Факултет за Туризам**

Членови на комисијата:

Член

**Проф. д-р Никола Димитров
Универзитет „Гоце Делчев“- Штип
Факултет за Туризам и бизнис логистика**

Член

**Проф. д-р Билјана Петревска
Универзитет „Гоце Делчев“- Штип
Факултет за Туризам и бизнис логистика**

Член

**Проф. д-р Златко Јаковлев
Универзитет „Гоце Делчев“- Штип
Факултет за Туризам и бизнис логистика**

Наука на која се стекнува докторатот: Туризам и угостителство

**Научна тема: МОЖНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО
РЕГИОНОТ НА ПРИЗРЕН ВО РЕПУБЛИКА КОСОВО**

Датум на одбраната:

Датум на промоцијата:

АПСТРАКТ

Призрен е центар на истоимената општина кој низ годините покажал развојна туристичка пракса, врз основа на културните, историските и верските вредности. Вредностите создавани низ годините го одликуваат Призренскиот Регион и градот Призрен со голема разновидност па дури и во прикажувањето и менаџирањето на националните ресурси. Целта на оваа докторска дисертација е определување на постоечките капацитети и можностите за развој на туризмот во регионот врз основа на туристичкото искуство. Во ова истражување користени се два основни методи: Квантитативниот и квалитативниот метод, додека основа за истражувањето претставуваат хотелските архиви, државните институции за статистика, инфо-центрите, жители од селата и хотелски институции и експерти од областа на туризмот. За да се оствари целта на истражувањето беа користени прашалници, во кои се опфатени периодите за развојот на туризмот на хотелските објекти од 1945 до 2019 година, прашалници за селата пред 1999 година и по неа, за периодите за општиот развој, искуствата и можностите за развој на туризмот. Резултатите од истражувањата укажуваат на растечките трендови за развојот на туризмот од година во година во Призренскиот Регион во (Сува Река, Драгаш и Мамуша), за тоа сведочи и порастот на бројот на хотелите и многуте иницијативи во селата и екс-урбаните зони (планините). Целта на истражувачката работа е истражување на моменталната состојба во градовите (хотелите, рестораните и преноќевалиштата), селата во регионот, структурната организација, климатските услови, сигурноста, социјализацијата и етничката разноликост, како и идните чекори од туристички аспект. Од добиените информации кои се анализирани и професионално дискутирани може да се заклучи дека во регионот на Призрен има извонредна перспектива за развој на туризмот во сите годишни времиња, особено во лето и зима. Треба да се напомене дека централната и локалната политика во земјата не преземаат големи иницијативи за развојот на туризмот. Иницијативите се индивидуални и се очекува во иднина институциите да имаат поактивен и по професионален пристап со цел за поддршка на туристичката стратегија на национално ниво определена според регионот за позитивен развој на туризмот.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ: Регион, историски, културен, традиционален, атрактивен, конкурентен, безбедност, доверлив, сеопфатен, туристички.

POSSIBILITIES AND PERSPECTIVES FOR DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE PRIZREN REGION - REPUBLIC OF KOSOVO

APSTRACT

Prizren is the center of the municipality of the same name that has shown over the years a tourism development based on cultural, historical and religious values. The value created over the years has characterized the Prizren region and the city of Prizren with great diversity, even in the presentation and management of national resources. The purpose of this doctoral dissertation is to determine the existing facilities and opportunities for tourism development in the region based on the tourist experience. The survey uses two basic methods: the quantitative and qualitative methods, while the hotel archives, state statistical institutions, info centers, village residents and hotel institutions and tourism experts are the basis for the research. To accomplish the purpose of the survey, questionnaires were used, covering periods of tourism development of hotel facilities from 1945 to 2019, questionnaires for villages prior to 1999, followed by periods of general development, experiences and opportunities for tourism development. Research results indicate growing trends in tourism development year-on-year in the Adriatic region (Suva Reka, Dragash and Mamusha), as evidenced by the increase in the number of hotels and many initiatives in villages and ex-urban areas (mountains). . The purpose of the research work is to investigate the current state of cities (hotels, restaurants and lodges), villages in the region, structural organization, climatic conditions, security, socialization and ethnic diversity, as well as future steps in terms of tourism. From the information that has been analyzed and professionally discussed, it can be concluded that the Prizren region has an excellent outlook for tourism development at all seasons, especially in summer and winter. It should be noted that the country's central and local policies do not take major initiatives for tourism development. The initiatives are individual and institutions are expected to take a more active and professional approach in the future in order to support the national tourism strategy defined by the region for positive tourism development.

KEYWORDDS: Region, tourism, historic and cultural values, competitive,safety and all inclusive.

БЛАГОДАРНОСТ

Благодарен сум на Бог кој ми даде здравје, волја и сила да се посветам и успешно да ја завршам докторската дисертација по туризам и угостителство.

Почит и благодарност упатувам до мојот ментор, Проф. д-р Цане Котески кој со многу труд, коректност и професионалност ја следеше мојата работа, чекор по чекор сè до финалната фаза од изработката на мојата докторска дисертација.

Исто така се заблагодарувам на надворешниот ментор Проф. д-р Никола Панов, деканот - Проф. д-р Никола В. Димитров, Проф. д-р Билјана Петревска како и Проф. д-р Златко Јаковлев за професионалната соработка. Посебна благодарност (упатувам) до моето семејство кое ме поддржуваше во повеќегодишната работа при изготвувањето и реализацијата на мојата докторска дисертација. Не можам, а посебно да не се заблагодарам и на мојата ќерка која и покрај своите обврски околу незиниот магистерскиот труд, се занимаваше и со моите проблеми од мојата докторска дисертација.

Насер М. Бреса

СОДРЖИНА

АПСТРАКТ - ABSTRACT.....	5
ПРЕДГОВОР.....	16
I. ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ.....	21
1. Истражувачки хипотези.....	21
1.1. Генерална хипотеза.....	21
2. Методи за истражување на туризмот.....	21
2.1. Квантитативен метод.....	22
2.2. Квалитативен метод.....	23
II. КОМЕНТАР ОД КОРИСТЕЊЕТО НА НАУЧНИТЕ МЕТОДИ ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО.....	24
III. ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА НА РЕГИОНОТ И РЕСУРСИ.....	25
1. Географски положба.....	25
1.1. Краток историски, хронолошки преглед.....	25
2. Краток историски, хронолошки преглед во регионот на Призрен.....	29
2.1. Општина Призрен.....	29
2.2. Општина Сува Река.....	30
2.3. Општина Драгаш.....	30
2.4. Општина Мамуша.....	30
3. Сообраќајна инфраструктура во регионот на Призрен.....	31
3.1. Железнички сообраќај.....	32
IV. МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕГИОНОТ НА ПРИЗРЕН.....	35
1. Културно и историско наследство.....	35
1.1. Општина Призрен.....	35
1.2. Општина Сува Река.....	48
1.3. Општина Драгаш.....	49
1.4. Општина Мамуша.....	50

2. Сместувачки капацитети.....	51
3. Планински ресурси за развој на туризмот на „Шар Планина“.....	59
4. Планински туризам, вредност и угостителство.....	60
1.1. Општина Призрен.....	60
1.2. Општина Сува Река.....	67
1.3. Општина Драгаш.....	71
5. Природни резервати во Националниот парк „Шар Планина“.....	76
V. СТРАТЕШКИ АСПЕКТИ НА ТУРИСТИЧКАТА ДЕЈНОСТ.....	88
1. Стратегија за развој на туризмот во регионот на Призрен.....	88
2. Законски прописи.....	89
3. Институционална поддршка и институции.....	90
4. Подобрување на работата на јавните институции.....	91
VI. ТУРИСТИЧКА ПОНУДА И ТУРИСТИЧКА ПОБАРУВАЧКА.....	92
1. Туристичка понуда.....	92
2. Туристичка побарувачка.....	93
VII. РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО, ОБРАБОТКА И АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ.....	95
1. Резултати на хотелите.....	96
2. Резултати добиени од анкетите направени во селата.....	116
VIII. ПРЕПОРАКИ, АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА.....	138
ПРЕПОРАКИ.....	138
АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА.....	147
ЗАКЛУЧОК.....	163
SUMMARY.....	169
ПРИЛОЗИ.....	175
ЛИТЕРАТУРА.....	235
ДОДАТОК - АНКЕТНИ ПРАШАЛНИЦИ (ПРИЛОГ).....	247

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗИ

Табела бр. 1. Килима во регионот на Призрен во периодот од (1961-1990г.).....	27
Табела бр. 2. Патна мрежа според категорија, година/км, во периодот од 2005-2016г.,	32
Табела бр. 3. Железнички капацитет на Косово во периодот од 2011-2018 г.....	33
Табела бр. 4. Број на летови на авиони на секои три месеци во периодот од 2011-2018.....	33
Табела бр. 5. Број на хотелско-угостителски капацитети на Косово во 2018 г.	51
Табела бр. 6. Број на домашни и странски гости (туристи) на Косово во периодот од 2008-2017 г.	52
Табела бр. 7. Приказ на бројот на домашни и странски туристи во периодот од 2008-2017 година во Република Косово.....	54
Табела бр. 8. Приказ на туризмот во (%) по градови во периодот од 2009-2018 г.	56
Табела бр. 9. Број на посетители со ноќен престој на (домашни и странски туристи) по региони во периодот од 2010-2017 година.....	57
Табела бр. 10. Видови медицински и ароматични растенија од Призренскиот Регион важни за развој на „фитотерапевтски туризам“.....	83
Табела бр. 11. PFE (диви растенија), Призренски Регион, за развој на „фитоекономски туризам“.....	85
Табела бр. 12. Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1945- 1991), во регионот на Призрен.....	96
Табела бр. 12.1 Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1945- 1991), во регионот на Призрен (анекс листа).....	242
Табела бр. 13. Хотели и угостителски објекти што постојат во периодот од (1999- 2019) во регионот на Призрен.....	97
Табела бр. 13.1. Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1999 - 2019), во регионот на Призрен (анекс листа).....	243
Табела бр. 14. Хотели во Туристичкото село Превалпа и долината Љум-Бард во Призрен.....	104
Табела бр. 15. Број на домашни туристи во хотел ШАРИ.....	105
Табела бр. 16. Број на странски посетители во хотел Шари.....	107

Табела бр.17. Е прикажан трендот на развој на туризмот во хотел Шари во периодот од 2008-2018 г.	109
Табела бр. 18. Приказ на бројот на посетители во хотел Арџена во периодот од 2009-2018 година.....	110
Табела бр. 19. Приказ на бројот на посетители во викенд во хотел Арџена во периодот од 2009-2018 година.....	112
Табела бр. 20. Број на посетители во хотел Арџена во периодот од 2009-2018 г. ..	114
Табела бр. 21. Податоци за селската (инфраструктура), во регионот на Призрен (21.1. Детална табела во резиме).....	116
Табела бр. 21.1. Податоци за селската (инфраструктура), во регионот на Призрен.....	175
Табела бр. 21.1.1. Податоци за селската (инфраструктура), во регионот на Призрен (анекс листа)	245
Табела бр. 22. Податоци за селата (куќите) во регион на Призрен (22.1. детална табела дадена во резиме).....	117
Табела бр. 22.1. Податоци за селата (куќите) во регионот на Призрен.....	177
Табела бр. 23. Податоци за угостителски и трговски објекти во селата во регионот на Призрен (23.1. Детална табела е дадена во резиме).....	119
Табела бр. 23.1. Податоци за угостителски и трговски објекти во селата во регионот на Призрен.....	180
Табела бр. 24. Здравствени установи во селата во регион на Призрен (24.1. детална табела е дадена во резиме).....	121
Табела бр. 24.1. Здравствени установи во селата во регионот на Призрен.....	183
Табела бр. 25. Културно-едукативни објекти во регионот на Призрен (25.1. детална табела е дадена во резиме).....	122
Табела бр. 25.1. Културно-едукативни објекти во регионот на Призрен.....	185
Табела бр. 26. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен.....	124
Табела бр. 26.1. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен.....	125
Табела бр.26.1.1. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен.. (26.1. Детална табела е дадена во резиме).....	187
Табела бр. 27. Број на вработени, прослави и забави во селата во регионот на Призрен (27.1. Детална табела е дадена во резиме).....	126

Табела бр. 27.1. Број на вработени, прослави и забави во селата во регионот на Призрен.....	191
Табела бр. 28. Внатрешни миграции во селата во регионот на Призрен (28.1. детална табела е дадена во резиме).....	127
Табела бр. 28.1. Внатрешни миграции од селата во регионот на Призрен.....	196
Табела бр. 29. Надворешни миграции на селата во регионот на Призрен (29.1. Детална табела е дадена во резиме).....	129
Табела бр. 29.1. Надворешни миграции од селата во регионот на Призрен.....	198
Табела бр. 30. Дневни, неделни и трајни туристички миграции од селата во регионот на Призрен (30.1. Детална табела е дадена во резиме)....	130
Табела бр. 30.1. Дневни, неделни и туристички миграции од селата во регионот на Призрен.....	201
Табела бр. 31. Еколошки, земјоделски и сточарски податоци за селата во регионот на Призрен (31.1. Детална табела е дадена во резиме).....	132
Табела бр. 31.1. Еколошки, земјоделски и сточарски податоци за селата во регионот на Призрен.....	205
Табела бр. 32. Фенолошки карактеристики во селата во регионот на Призрен (32.1. Детална табела е дадена во резиме).....	135
Табела бр. 32.1. Фенолошки карактеристики на селата во регионот на Призрен.....	212
Табела бр. 33. Сообраќајни врски и линии во селата во регионот на Призрен (е дадена детална табела 33.1., во резиме).....	136
Табела бр. 33.1. Сообраќајни врски и линии во селата во регионот на Призрен.....	215

ФОТОГРАФСКИ ПРИКАЗИ

Сл. бр. 1. Призренски тркач,	28
Сл. бр. 2. Призренското Кале, центар на архитектурата и културата.....	36
Сл. бр. 3. Албанска лига во Призрен / 1878,.....	37
Сл. бр. 4. Б. Насер (12.1.2018), Џамија „Синан-паша“ во Призрен,.....	38
Сл. бр. 5. Б. Насер (14.2.2018), Црквата „Богородица Љевишка“ во Призрен.....	39
Сл. бр. 6. Б. Насер (23.3.2018), Католичка црква во Призрен.....	40
Сл. бр. 7. Б. Насер (19.1.2019), Амамот на Гази Мехмет Паша.....	41

Сл. бр. 8. Б. Насер (19.4.2018), Камениот мост во Призрен.....	42
Сл. бр. 9. Б. Насер (22.8.2018), Кале, Кориша, реконструкција – Призрен.....	43
Сл. Бр 10. Манастир „Свети Петар“ - Кабаш - Призрен.....	44
Сл. бр. 11. Б. Насер (22.2.2019) Шатерван во центарот на Призрен	45
Сл. бр. 12. Б. Насер (18.12.2018), Лапидар, (споменик) командант Ремзи Адемај.....	46
Сл. бр. 13. Б. Насер (14.2.2019), Гробницата на борците во Ландовица.....	47
Сл. бр.14. Селото Рештан - Сува Река.....	48
Сл. бр.15. Б. Насер (17.8.2018), Хотел „Мека“ во Драгаш.....	49
Сл. бр.16. Саат кулата на Махмуд Паша во Мамуша.....	50
Сл. бр. 17. Хотел „Теранда“ во Призрен.....	58
Сл. бр. 18. Б. Насер (15.5.2017). Поглед кон хотел „Шари“ во Призрен.....	60
Сл. бр.19. Б. Насер (07.2.2018), Превалла.....	62
Сл. бр. 20. Б. Насер (18.1.2018), Туристичко село Превалла.....	64
Сл. бр. 21. Б. Насер (22.2.2019), Кула на сираците, Превалла.....	65
Сл. бр. 22. Б. Насер (18.2.208), Чинар (<i>Plantanus orientalis</i>), Призрен.....	66
Сл. бр. 23. Туристички комплекс, хотел „Солид“ во Сува Река.....	67
Сл. бр. 24. Артефактот, „Анија“ (<i>Anija</i>) од камен, со глава од Делфин, Сува Река.....	68
Сл. бр. 25. Лицето на Зеус на планината Бора-Шара, Сува Река.....	69
Сл. бр. 26. Каменот на Деловце во Сува Река.....	70
Сл. бр. 27. Б. Насер (4.8.2018), Хотел Арџена во Драгаш.....	71
Сл. бр. 28. Б. Насер (4.8.2018), жичарницата и пасиштата во Брод.....	72
Сл. бр. 29. Б. Насер (18.8.2018), Артерско Езеро во Брод.....	73
Сл. бр. 30. Б. Насер (18.8.2018), Пешачката патека во Брод.....	74
Сл. бр. 31. Б. Насер (18.8.2018), Кралски предел во Брод.....	75
Сл. бр. 32. Русеница, Национален парк „Шар Планина“.....	76
Сл. бр. 33. Борови планини (<i>Pinus Heldreachi</i>), Национален парк „Шар Планина“.....	77
Сл. бр. 34. Природни Резервати во Ошлак, Национален парк „Шар Планина“.....	78
Сл. бр. 35. Голем природен резерват на бор (лево) во Ошлак, Национален парк „Шар Планина“	79
Сл. бр. 36. Фестивалот на документарен филм, ДОКУ ФЕСТ.....	92
Сл. бр. 37. Црквата „Св. Спас“ во Призрен.....	218

Сл. бр. 38. Стариот Камен Мост во Призрен.....	218
Сл. бр. 39. Црква „Св. Никола“ - Тутичи во Призрен.....	219
Сл. бр. 40. Црква „Св. Ѓорѓија“ - Рунович во Призрен.....	219
Сл. бр. 41. Црква „Св. Недела“ во Призрен.....	220
Сл. бр. 42. Манастир „Св. Архангел“ во Призрен.....	220
Сл. бр. 43. Црква „Св. Никола“, с. Мушниково – Призрен.....	221
Сл. бр. 44. Црква „Св. Никола“ во с. Средцка - Призрен.....	221
Сл. бр. 45. Црква „Свети Никола“ во Призрен.....	222
Сл. бр. 46. Црквата „Свети Марко“ во Кабаш во Општина Призрен.....	222
Сл. бр. 47. Тумба во с. Ѓиновце (Илирски тумул во Општина Сува Река).....	223
Сл. бр. 48. Тврдина „Хисар Кастрца“ во (Општина Сува Река).....	223
Сл. бр. 49. Via Lissus Naissus-Винденис.....	224
Сл. бр. 50. Археолошки локалитет Влашње во Општина Призрен.....	224
Сл. бр. 51. Нишан на Сузи Ефенди во Општина Призрен.....	225
Сл. бр. 52. Халветско теќе во Призрен.....	225
Сл. бр. 53. Џамијата на Мехмед Паша во Призрен.....	226
Сл. бр. 54. Саат Кула во Призрен.....	226
Сл. бр. 55. Минарето на „Араста“ џамија во Призрен.....	227
Сл. бр. 56. Куќата на Муса – Ефенди Шехзаде.....	227
Сл. бр. 57. Кадри теќе (Курило) во Призрен.....	228
Сл. бр. 58. Намазцах во Призрен.....	228
Сл. бр. 59. Џамијата на Емин Паша во Призрен.....	229
Сл. бр. 60. Средното училиште Ружди во Призрен.....	229
Сл. бр. 61. Џамијата на Сејди Бег во Призрен.....	230
Сл. бр. 62. Џамијата „Чатип Синан“ – Љевища.....	230
Сл. бр. 63. Селска џамија (Берат џамија) во Зли Поток во Општина Драгаш.....	231
Сл. бр. 64. Селото Растелица во Општина Драгаш.....	231
Сл. бр. 65. Гробот на Селим Дедо во с. Растелица.....	232
Сл. бр. 66. Воденица и Валалница во Општина Драгаш.....	232
Сл. бр. 67. Планини во Рестелица во Општина Драгаш.....	233
Сл. бр. 68. Девојчето Кале (Кала е Цуцес) во Призрен.....	233

Сл. бр. 69. Ресторанот Фуад на патот за Призрен.....	234
Сл. бр. 70. Бела куќа, ресторан, Превала.....	234

ТЕМАТСКИ КАРТИ

Карта бр. 1. Географска положба на Регионот Призрен.....	25
Карта бр. 2. Развоен план на Косово во правец на градот Призрен,	31
Карта бр. 3. Приказ на заштитените зони со закон во Република Косово.....	80
Карта бр. 4. ВМА (Распоред на медицински и ароматични билки во регионот).....	81
Карта бр. 5. Растенија со економска вредност - боровница и смрека.....	82

ГРАФИЧКИ ПРИКАЗИ

Графикон 1. Струење на ветровите во Превалла.....	63
Графикон 2. Приказ на скалата на развој на туризмот во хотел Шари.....	106
Графикон 3. Амплитуда на (годишно ниво), странски туристи кои остануваат во хотелот 2-3 ноќевања.....	108
Графикон 4. Приказ на порастот на бројот на туристи во периодот од 2008-2018 година.....	110
Графикон 5. Посетители во хотелот Арцена во периодот од 2009-2018 г.	111
Графикон 6. Приказ на бројот на активни туристи во текот на зимскиот период (декември-јануари-февруари) и во периодот од 2009-2018 г.	113
Графикон 7. Приказ на вкупниот број на туристи и оние со престој, во зимскиот период (декември, јануари и февруари) и во периодот од 2009- 2018 г.	115

ПРЕДГОВОР

Истражувањата се спроведуваа врз основа на фактите од домашните и меѓународните институции, како што е Музејот во Лондон, случајот со Атлетата од Призрен, од пред 5 000 години. Ваквиот спорт покажува јасно дека Призрен располага со разни организации, како културни и спортски, така и организации со традиционален и регионален карактер интересни за големиот број посетители. Призренскиот Регион е влезна порта од Албанија, главна артерија за економскиот развој која првенствено се поврзува во регионот со три општини кои ги делат одговорностите, било во реализацијата на задачите и преземањето на одговорностите за организирање на настани со:

- национален,
- традиционален и
- артистички карактер.

Статистичките податоци користени од соодветните агенции, како:

- Агенцијата за статистика во Косово,
- податоци од Заводот за културно наследство,
- Агенцијата за животна средина,
- институции кои поседуваат податоци од приватниот сектор,
- директни учесници во истражувањето итн.,

јасно покажуваат дека регионот на Призрен располага со извонредни ресурси за:

- културен,
- традиционален туризам,
- екотуризам,
- фитотуризам како и
- ретки ресурси на Балканот.

Призренскиот Регион претставува дестинација за многу посетители, како за домашни така и за странски туристи. Врз основа на резултатите од институциите кои се занимаваат со управување со туризмот, особено институциите кои ги контролираат и преземаат вистинските податоци од бизнисот за бројот на дневните посетители или оние со преноќевалиште, опфаќајќи ги и центрите за информации. Разноликите

вредности со кои располага Призренскиот Регион, особено градот Призрен се вековни и нудат атрактивен пристап за определена група посетители.

Фактите зборуваат дека 104:

- културно-историски,
- етнологски,
- мулти-етнички,
- традиционални и
- спортски споменици, создаваат примамлив стандард за посетителите.

Во овој град постојат голем број културно-историски споменици стари со векови како што е случајот со Призренскиот венец (круна) како и Призренското кале (Калаја). Развојните политики во Призренскиот Регион се карактеризираат со многу активности, како што е организацијата на летните фестивали:

- Доку фест,
- Бунар фест,
- Гастро фест,
- Фестивал за традиционална облека,
- Спортски настани во Општина Драгаш,
- во Сува Река се одржува Фолклорен фестивал „Ехо на Сува Река“,
- Денови на грозјето,
- Денови на дијаспората и
- други активности со сеопфатен и од регионален карактер.

Призренскиот Регион, од аспект на населението опфаќа 25% од територијата на Косово, додека од просторен аспект 20% и се однесува на културно-историските вредности, се вреднува во групата на најперспективни градови за развој на туризмот од сите видови. Другите фактори што го прават градот Призрен релевантен за развој на туризмот е географската положба, релјефот, планинската и медитеранска клима, меѓуетничката и верска толеранција итн.

Антиката и инфраструктурата на градот Призрен го рангираат во групата на ретки градови на Балканот кој создава импресивна слика за многу посетители од сите земји во светот.

Темата за докторската дисертација ни нуди нови можности за развој на туризмот во Призренскиот Регион, нови факти и слика за моменталната состојба и перспективен план тргнувајќи од туристичките институции:

- хотели,
- мотели,
- преноќевалишта и
- ресторани.

Трендовите за развој на туризмот било да се културно-историски кои се случуваат во градот и оние традиционалните во селата покажуваат спектакуларен пораст на бројот на објекти и услови според реципрочните стандарди во модерните градови, но и во руралните населби.

Призренскиот Регион еволуирал за 300% со нови хотелски објекти, особено во последните 4 години. Поточно, од 16 хотели во 2016 година, бројот пораснал на 58 хотели (ефективни хотели во туристичките услуги, наспроти бројот од 74 хотели колку што се регистрирани) во 2018 година. Фактите покажуваат дека Призренскиот Регион претставува извор со извонреден туристички потенцијал, со пораст од година во година, па сега е рангиран на второто место во (2018) во Република Косово, по Главниот град, но вреди да се напомене дека сè до 2017 година, на второ место беше градот Пеќ.

Призренскиот Регион располага и со многу села, односно рурални населби кои привлекуваат голем број туристи. Во тој контекст, вреди да се напомене и селото Превала познато како „Туристичко село“ кое се наоѓа на 30 км оддалеченост од Призрен на надморска височина од 1500 м, со извонредна клима, со која успеваат да се лечат над 61 вид заболувања.

На другата страна од градот Призрен, на излезот кон Албанија се наоѓа уште едно туристичко село Врбница (со многу рибни ресторани) на само 267 метри надморска височина. Помеѓу овие две туристички места во Општина Призрен (*Превала и Врбница*) се наоѓа Туристичкиот планински комплекс „Шара“ на (1200 метри надморска височина), погоден за туристите за семинари, семеен туризам итн. Се забележува дека од ден на ден расте и конкуренцијата, па паралелно со тоа и нивото на услугите.

Призренскиот Регион се карактеризира со планинска и медитеранска клима која овозможува развој, како на летниот така и на зимскиот туризам во овој регион.

Летниот период овозможува капење и освежување во водите на реката Бел Дрим, додека во зима, атракција претставува снегот на падините на Шар Планина и големиот број на скијачки центри.

Според истражувањето во регионот на Призрен особено на селата од другите општини (Драгаш и Сува Река) со акцент на селата што го сочинуваат појасот на Националниот парк („Шар Планина“), истите претставуваат извонредна можност за развој на туризмот во општината, но и за:

- руралниот туризам,
- фитотерапевтскиот туризам,
- нутритивниот туризам,
- традиционалниот туризам и
- фолклорот.

Овие настани се преплетени во селата и општините каде што е спроведено истражувањето и кои обезбедуваат сигурен развој на туристичкиот регион. Во овој контекст треба да се спомене случајот со селото Брод со туристичкиот комплекс Арцена, но и зоната на Сува Река со туристичкиот комплекс Солид (Solid) кои се посетувани од илјадници туристи. Треба да се наведе дека многу села од појасот на Шар Планина започнале самоиницијативно да градат кафетерии и ресторани, но и преноќевалишта за сместување, како за домашни така и за странски туристи нудејќи органска, но и традиционална храна.

Истражувањето има многу научен карактер како од инфраструктурен аспект опфаќајќи ги:

- патиштата,
- електроснабдувањето,
- водоснабдувањето,
- менаџирањето со сметот,
- здравствената заштита,
- економската состојба во општините,
- културната разноликост и

- агрикултурниот потенцијал.

Мерните параметри базирани на прашалниците и анкетите покажуваат факти и автентични композиции во локациите од Призренскиот Регион кои до денес малку се изложени на туризам, како последица од неинвестирањето во инфраструктурата на пр., како случајот со црквата „Свети Петар“ во Кориша.

Во контекст на перспективниот план, туризмот во Призренскиот Регион и зоните околу не е доволно развиен на организациско ниво, една од причините за тоа е недостатокот од развојни политики од институциите, било на централно или на локално ниво.

I. ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ

1. Истражувачки хипотези

1.1. Генерална хипотеза

Наслов на темата на докторската дисертација е: „Можности и перспективи за развој на туризмот во регионот на Призрен во Република Косово“, градот Призрен уште е наречен „Мал Истанбул“, економска развојна нишка или триаголник меѓу Албанија, Македонија и Црна Гора, со можност за развој на меѓународниот туризам, зима – скијање и летен екотуризам на падините на Шар Планина.

Призренскиот Регион се одликува со мултидимензионална вредност, културна разновидност, автентично наследство, импресивна архитектура, поволни климатски услови кои ветуваат надежни угостителски стандарди, како за домашните така и за странските посетители. Призрен се стреми кон отворање на патот за силен економски развој на земјата преку развојот на туризмот.

Хипотеза бр. 1: Призренскиот Регион има голема вредност и квалитет на ниво на национални и меѓународни стандарди што обезбедуваат услови за развој на културниот, традиционалниот, спортскиот и здравствениот туризам.

Хипотеза бр. 2: Призренскиот Регион и Општините Сува Река, Драгаш и Мамуша се географски специфични од аспект за развојот на туризмот. Историски позиционирани меѓу карактеристични земји на картата на Балканот, одржувачи на разновидниот туризам и добра основа за силен економски развој на земјата.

2. Методи за истражување на туризмот

Во докторската дисертација се применети два вида на методи за истражување и тоа:

- *квалитативен и*
- *квантитативен метод.*

2.1. Квантитативен метод

Квантитативниот метод на истражување бара да се претстави состојбата на туризмот врз основа на обезбедени податоци преку истражувања направени на терен и релевантни вистински статистики. Значи, квантитативниот метод на истражувањето не води кон заклучоци по направената анализа на примероците обезбедени од терен.

Квантитативниот истражувачки метод се темели на теоријата на веројатноста и статистиките или базата на податоци од соодветните министерства.

Квантитативниот метод на истражувањето се спроведува преку четири модели на:

- прашалник,
- структурирано интервју,
- сондажа,
- тестови и
- статистика.

Квантитативната анализа на истражувањето беше спроведена директно преку интервју со претставниците на хотелите, преноќевалиштата, сопствениците на туристичките комплекси, претставниците на владините институции, како од локална така и од централната власт.

При интервјуто учесниците го дадоа своето мислење врз основа на факти или автентични документи според институцијата која ја претставуваат. Интервјуата се спроведени во временски период од пет месеци, бидејќи теренот беше доста тежок, па така направени се и споредбени интервјуа со цел да се создадат што поточни извори. Во квантитативната анализа користени се податоци од хотелите, туристичките комплекси, преноќевалиштата, сопствениците на дуќани и ресторани во селата итн.:

- Бројот на дневни туристи и
- Број на реализирани ноќевања.

Сондажите опфаќаат:

- ✓ Анкетирани се 74 вработени во хотелите од (персоналот на одделни хотели и раководители), со два анкетни прашалници (1 и 2), направени се

проценки, дискусии, анализа за инфраструктурната состојба и утврдување на сопственоста на објектите.

- ✓ *Направени се 3 вида на анкетни прашалници (3, 4 и 5), анкетирани се 159 испитаници од селата, дискусии, статистики, сондажи, споредби на состојбата на терен, професионална амбиентална проценка, идентификација на испразнети куќи на теренот и географската положба, физичката сигурност, како и кооперативната хармонија во општините.*

2.2. Квалитативен метод

Квалитативниот метод на истражувањето се карактеризира со интерактивна и комуникациска форма. Ваквата основна форма се фокусира на собирање податоци подвлекувајќи ги причините, посветноста и мотивите за автентичната состојба на регионот. Квалитативните методи овозможуваат навлегување во основата на прашањето во врска со истражувањето или вредноста, но и помага за откривање на фактите преку мислење или устен говор.

Методологијата на собирање на квалитативни податоци е посубјективна за носителот на отвореното интервју изнесувајќи критики, визуелна состојба на објектот, квалитетот на услугата, производот и другите фактори што можат да бидат и прашање за надворешното и внатрешното менаџирање на истражувањето.

Со квалитативната анализа анкетирани се: (Менаџери на хотели, селски раководители, локални туристички агенции, Инфо-центри и граѓанскиот сектор според нивната улога, кредибилитетот и одговорноста на доделените позиции, на одговорните лица), неструктурирано набљудување, отворено интервју (индивидуално или групно) и структурирани и визуелни материјали. Во практичните истражувања се користени комбинирани методи, особено кога се вршат проектирани истражувања за да се проценат програмите за развој на туризмот како случајот во Призренскиот Регион.

II. КОМЕНТАР ОД КОРИСТЕЊЕТО НА НАУЧНИТЕ МЕТОДИ ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО

Методите кои се користат за оваа докторска дисертација имаат:

- квалитативен и
- квантитативен карактер.

Како квалитативен метод е избрано интервјуто со претставниците на хотелските институции, но и со претставниците на селата, верските институции, сопствениците на специјалните објекти, како што се: претставниците на државната и локалната власт.

Интервјуата се направени во период од 90 дена и секое интервју е направено во времетраење од 55 минути. Претставниците беа подготвени да бидат дел од истражувањето. Примената на квалитативниот метод многу ни помогна во прибирањето на податоците, начинот на давањето на услуги, пристапот врз туристите и финалната мерка за планот во перспектива на одговорниот персонал.

Примената на квалитативниот метод ја прикажува на виделина и емотивната страна што народот и вработените во туристичките хотели им го нудат на туристите во смисла на гостопримливоста, градењето на односите со заеднички интерес за зголемување на туристите.

Туристот е тој што наметнува развој на конструктивни политики кои сè повеќе се во развој во смисла на индивидуалната и групната услуга. Исто така, преку овој метод имам добиено разни перспективи кои се забележани преку директните контакти со граѓаните во однос на туристите. Забележана е и емоционалната страна која им се нуди преку гостопримливоста од страна на призренските граѓани и спремноста на нив да се вклучат во развојот на туризмот.

Квантитативниот метод овозможува да се утврди бројот на туристите, нивниот дневен и ноќен престој, истовремено и утврдување на нивната фреквенција на ниво на година. Исто така, преку овој метод се утврдува нивниот проток во периодот на одржување на културните манифестации и културните фестивали кои имаат историско и културно значење, исто така и автохтоните настани што се традиционални, кои се предвидени во годишната агенда во регионот и градот Призрен.

III. ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА НА РЕГИОНОТ И РЕСУРСИ

1. Географски положба

1.1. Краток историско (хронолошки) преглед

Косово како дел од југоисточниот дел на Балканот претставува раскрсница во развојот на туризмот на релација Европа - Азија. Косово на еден начин е дел од развојот на туризмот на Балканот, со поврзување на патиштата и географската позиција што ја има. Косово во минатото поседувало соодветен сообраќај за туризмот како за културниот, историскиот, традиционалниот планински туризам и другите ресурси за зимскиот туризам, како центрите за скијање во Брезовица. Туристичката понуда на Косово, особено природните споменици, како што се: пештерата на Гадиме, Водопадите Мируше, Изворот на Бел Дрим и реката Нуредима (реката се влива во две мориња) тие се дел од ресурсите на Косово што прават голем интерес, како за домашните, така и за странските туристи. Градот Призрен во Регионот (Драгаш, Суха Река и Мамуша) претставува антички музеј со традиција, град со многу културно-историски споменици.

Карта 1. Географска положба на Регионот Призрен

Map 1. Geographic location of the Prizren region

Извор. Општина Призрен, географска карта, положба на Регионот Призрен (Сува Река, Драгаш, Мамуша), во Република Косово (датум на истражување 12.9.2018, од 22-00 часот).

Основата на нашето истражување на неколку локации во Република Косово каде доаѓаме до резултати дека постојат разни туристички понуди од оние традиционални се до модерни и атрактивни понуди. Зависно од возраста на посетителите било индивидуална или во групи и во ретки случаи и масовни посети.

Косово се наоѓа во западниот дел на Балканскиот Полуостров и се граничи со:

- Република Албанија на југозапад,
- Република Македонија на југ,
- Република Црна Гора на северозапад и
- Република Србија на североисток.

Границата на Република Косово со соседните земји главно поминува низ планини и е со природен карактер. Територијата се протега помеѓу 41° 51' и 43° 16' и географска ширина 19° 59' и 21° 47'. Територијата на Косово се карактеризира со различни висини.

Клима: Регионот на Призрен има умерено континентална клима со примеси на суб-медитеранската клима. Во месец март луѓето веќе почнуваат да се бањаат во водите на реката Бели Дрим а на другата страна не повеќе од 22 км, оддалеченост, се лизгаат на снегот како што е Областа Превала.

По Втората светска војна од 1941 година доаѓа до сестран развој на регионот и градот Призрен.

Паралелно се развиваат: туризмот, говедарството, рибарството, планинскиот туризам и културо-историски туризам кој останал од половината на XIV век пред Османската империја и после неа.

На пример, еден таков споменик е Камениот мост на градот Призрен кој претставува инспирација за многу туристи кој за жал во 1979 година бил урнат од бранувањата на водите, но денеска е реконструиран. Од културен аспект, вредноста на граѓаните на Призрен и регионот е и во познавањето и говорењето на три јазици (албански, српско - хрватски и турски јазик). За овие податоци од полето на туризмот користен е истражувачкиот метод на барање за архивирани документи кои се дадени

од локалните институции или добивање на информации од меѓународните институции надвор од нашата земја. Такви се резултатите од пред воениот период, добиени од истражувањата од страна на Метеоролошкиот институт на СФРЈ за климатските услови кои превладувале во регионот на Призрен и претставуваат предуслов за развој на туризмот во него.

Табела 1. Клима во регионот на Призрен (1961-1990 г.).

Table 1. Clim in the region of Prizren (1961-1990 y).

Месец	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Авг	Sep	Oct	Ное	Dec	Год
Рекорд плус °C (°F)	20.2 (68.4)	22.4 (72.3)	26.0 (78.8)	31.3 (88.3)	33.8 (92.8)	40.6 (105.1)	40.8 (105.4)	37.3 (99.1)	35.8 (96.4)	31.4 (88.5)	25.6 (78.1)	23.7 (74.7)	40.8 (105.4)
Средно високо °C (°F)	3.3 (37.9)	6.8 (44.2)	11.9 (53.4)	17.2 (63)	22.5 (72.5)	26.0 (78.8)	28.5 (83.3)	28.3 (82.9)	24.5 (76.1)	18.0 (64.4)	11.1 (52)	5.0 (41)	16.9 (62.4)
Дневни значи °C (°F)	0.0 (32)	2.8 (37)	7.1 (44.8)	11.9 (53.4)	16.8 (62.2)	20.2 (68.4)	22.2 (72)	21.8 (71.2)	18.1 (64.6)	12.3 (54.1)	6.9 (44.4)	1.8 (35.2)	11.8 (53.2)
Просечно ниско °C (°F)	-3.0 (26.6)	-0.6 (30.9)	2.7 (36.9)	6.9 (44.4)	11.3 (52.3)	14.4 (57.9)	15.8 (60.4)	15.4 (59.7)	12.1 (53.8)	7.3 (45.1)	3.2 (37.8)	-1.0 (30.2)	7.1 (44.8)
Пониски температури °C (°F)	-23.6 (-10.5)	-19.1 (-2.4)	-11.7 (10.9)	-2.6 (27.3)	-0.4 (31.3)	3.8 (38.8)	7.3 (45.1)	7.0 (44.6)	-0.8 (30.6)	-4.3 (24.3)	-12.6 (9.3)	-17.4 (0.7)	-23.6 (-10.5)
Просечната/ mm (inches)	76.2 (3)	54.1 (2.13)	63.5 (2.5)	61.1 (2.406)	66.7 (2.626)	69.7 (2.744)	58.6 (2.307)	127.4 (5.016)	58.2 (2.291)	55.1; (2.169)	88.3 (3.476)	81.1 (3.193)	860.0 (33.858)
Просечно на ден ≥ 0.1 mm)	12.8	12.1	12.1	12.8	12.3	11.6	8.9	7.5	8.1	9.3	12.6	13.5	133.6
Просечни снежни денови	7.6	5.6	3.8	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	2.1	5.8	25.4
Просечна релативна влажност (%)	81	75	68	64	64	61	58	59	67	74	79	82	69
Средни месечни сончеви часови	100.2	92.0	139.4	176.2	224.5	290.7	300.8	285.7	220.7	163.4	89.7	54.1	2,137.4

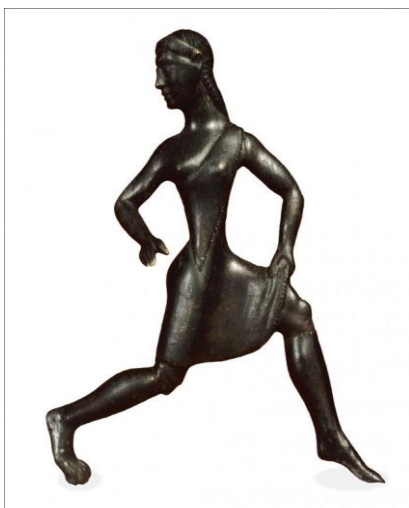
Извор: Хидрометеоролошки институт на Србија, месечни, годишни вредности, максимални и минимални метеоролошки вредности за периодот од 1961-1990 г. (датум на истражување 19.12.2018 од 18-21 часот).

Во табела 1., се претставени климатските фактори кои имаат карактеристики на континентална клима што се карактеризира со релативно високи температури за време на летниот период, додека за време на месец декември температурата се спушта и до $-23,6^{\circ}\text{C}$, што претставува рекорд за зимскиот период, додека во лето има рекордно висока температура која е измерена од $40,8^{\circ}\text{C}$ (измерена во месец јули).

Дадени се и максималните температури во зимскиот и минималните во летниот период, како на пример: во зима е достигната највисока температура од 20°C измерена во месец јануари, додека минимална летна температура во месец јули измерена е од 7.3°C . Што се однесува на туризмот во регионот на Призрен и пошироко може да заклучиме слободно дека Призрен е центар на регионот за развој на туризмот уште од древно време.

Слика 1. Призренски тркач

Figure 1. Prizren runner

Извор: (Архива на Косово, датум на истражување 11.8.2017 г, од 22-23.30 часот), Призренски тркач, Национален музеј во Лондон, од пред 5000 години

Оваа слика се наоѓа во еден од најзначајните музеи во светот која ни укажува на фактот дека Призрен како жариште на цивилизацијата постоел уште многу одамна, конкретно уште од пред 5000 г., Тркачката од Призрен јасно кажува дека

овде биле развиени културните и забавните активности особено спортските активности. Споредбениот метод претставува многу силен елемент како од квантитативен така и од квалитативен аспект, бидејќи така се преплетуваат изворите на информации се додека не стигнеме до крајниот дел од истражувањето.

2. Краток историско, хронолошки преглед во регионот на Призрен

2.1. Општина Призрен (Извор: Општинска база на податоци, датум на истражување 13.10.2018 г., од 17-19 часот), располага со површина од 640км² (5,94% од територијата на Република Косово), се наоѓа во југозападниот дел на Република Косово има 76 населени места со 220 776 жители. Од кои 110 000 се од градот Призрен. Добрата регионална и географска положба, природните ресурси, историското богатство на културни артефакти претставува основа за развој на туризмот во Призрен. Градот се наоѓа во јужниот дел на Метохија во Призренската Котлина. Таа заедно со Љубижданско Поле сочинуваат посебен Шарск-Пиндски Регион, заобиколен од ридот Цвилен и планините Ошљак и Паштрик, Коритник и Шара. Низ градот тече реката Призренска Бистрица која го дели градот на два дела. Таа извира од Шара и се влева во Бели Дрим. Подрачјето е релативно земјотресно, така што меѓу 1900 година и 1936 г., се регистрирани 136 земјотреси. Топографијата на Регионот Призрен има брановидна структура. Надморската височина се движи од 300 до 2 600 метри во границите на регионот. *Шумската површина* во регионот на Призрен располага со широко распространет бор во Националниот парк („Шар Планина“) и други ендемски и субендемски видови. Вкупната шумска површина на Регионот Призрен изнесува 63 986 хектари, 53% од оваа област се земјоделско и обработливо земјиште, 39% шума и 8% друго. Дел од регионот на Призрен е и Општина Шара – Драгаш. Обработливото земјиште ги исполнува условите за одгледување на жито, околу 65%, додека околу 95% се крмни растенија. Производството на зеленчук претставува непропорционална диспропорција за различни периоди во годината. Додека во текот на летото од крајот на јуни до крајот на октомври се постигнува хипер производство, во останатиот дел од годината има недостаток од домашни производи.

2.2. Општина Сува Река (Извор: Општинска база на податоци, датум на истражување 15.10.2018 г., од 21-22 часот), дел од регионот на Призрен има 361 км², со 81 000 жители и со густина на население од 224 жители на 1км². Општина Сува Река се наоѓа во североисточниот дел на Призрен на границата на планинските сртови на Призрен, од една страна и ридовите на Областа Подрима, од другата страна.

Средната надморска височина изнесува 445 м. По долината на Бели Дрим има континентална клима која е под влијание на медитеранската клима и со тоа постојат услови за развој на вегетација. Реката која поминува низ населбата Сува Река го носи истото име Сува Река. Површината на обработливото земјиште изнесува 23 378 хектари. Земјоделството претставува главна гранка на оваа општина. Обработливата површина, особено градините и нивите зафаќаат (12 918 ха) и се употребуваат исклучиво за производство на *житни култури*: пченка, јачмен, пченица, рж итн., од *индустриските растенија* се одгледуваат (сончоглед, грав и компир) и *силажни растенија* за прехрана на животните (детелина и луцерка). *Овоштарниците* покриваат површина од 426 ха.

2.3. Општина Драгаш (Извор: Општинска база на податоци, датум на истражување 17.10. 2018 г, од 23-00 часот) е дел од регионот на Општина Призрен со површина од 435 км², со 34 562 жители со густина од 80 жители на 1 км². Општина Шара претставува административна единица во југозападниот дел на Република Косово и достигнува надморска височина од 1100 м. Општината е ориентирана кон фамилијарен бизнис, особено со развојот на сточарството и млечните производи, а во последно време постои тренд за развој на зимскиот туризам со изградбата на скијачките патеки во селото Брод.

2.4. Општина Мамуша (Извор: Општинска база на податоци, датум на истражување 16.10.2018 г, од 21-22 часот), претставува дел од Општина Призрен со површина од 2 336 км², со население од 5 507 жители и со густина од 505,8 жители на 1км², и надморска височина од 450-500 м. Општина Мамуша претставува административна единица во југозападниот дел на Косово. Во 2008 година, Мамуша стана општина и е една од најмалите општини во Република Косово. Трансформацијата во административната единица во општината се одвивала во

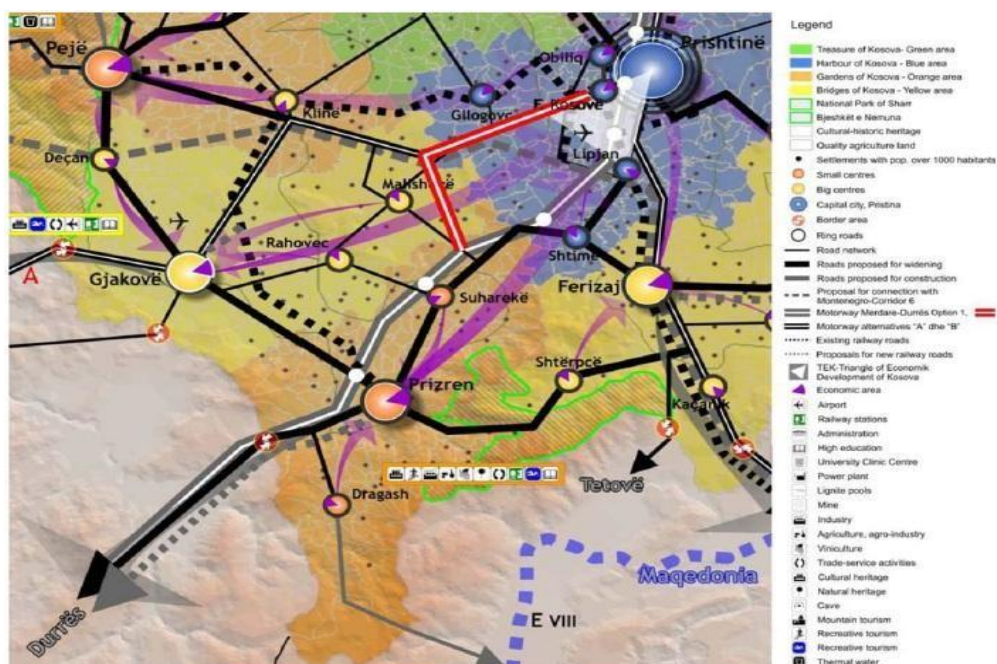
времето на децентрализацијата. Мамуша е единствена територија во Република Косово со турско мнозинско население од 93,1%. Населението главно се занимава со земјоделство, особено со одгледување на зеленчук (пиперки, домати, краставици) и со трговија.

3. Сообраќајна инфраструктура во регионот на Призрен

Регионот на Призрен според развојниот план во периодот од 2012-2017 година ја сочинува историската зона која е заштитена со посебен закон од страна на Министерството за култура, обнова, млади и спорт. Оваа важна зона на културно-историскиот град содржи голем број верски објекти, објекти со посебно значење и различни религии. Треба да се потенцира дека оваа зона е популарна и поради старите објекти кои се пред распаѓање и претставуваат ризик за граѓаните како и недозволените градби кои и штетат на оваа зона. Општината има иднина во приоритетот за изградба на сите патишта во историската зона, со калдрма и со бетонски плочи за да се зачува оригиналноста и да се овозможи слободно движење на граѓаните - туристите од земјата и од странство. Патната мрежа и сигнализацијата се приоритет за ориентација и олеснување на движењето на туристите особено во летниот период од годината.

Карта 2. Развоен план на Косово во правец на градот Призрен

Map 2. Kosovo's development plan in the direction of the city of Prizren

Извор: (УНДП, датум на истражување 23.9.2018 г, од 17-19 часот). Развоен план на Косово во правец на градот Призрен, протегање во определена површина, заснована на педолошки аспект на средината и посебни зони.

Табела 2. Патна мрежа во Република Косово по категорија и година / км, во периодот од 2005-2017 г.

Table 2. Road network in R. Kosovo by category, year / км, in the period 2005-2017y.

Република Косово патишта по категорија и година / км/ R.K. road network by category, year / км													
Год. Year	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Автопат/ Highway	0	0	0	0	0	0	38	60.4	73	78	78	98	108
Национални/ National	630 4	6304	6304	6304	630 4	6304	6304	6304	6304	6304	6304	630 4	6304
Регионални/ Regional	12947	12947	12947	12947	1294 7	1294 7	1294 7	12947	12947	1294 7	13050	13050	13050
Вкупно/ Total	1925 1	1925 1	1925 1	1925 1	1925 1	1925 1	1963 1	1985 5	2003 1	2003 1	2 013 4	2 033 4	2 043 4

Извор: (АСК- Агенција за статистика во Косово, датум истражување 25.8.2018 г, од 18-19.30 часот).

Прикажана е патната инфраструктура како на регионалните патишта така и на магистралните автопати. Република Косово, меѓу другото има потреба од автопати, за да се растовари сообраќајот и да се даде можност за развој како на домашниот така и на меѓународниот туризам.

3.1. Железнички сообраќај (АСК, датум на истражување 25.8.2018 г, од 20-21.30 часот) на територијата на Косово опфаќа вкупно 333 км, железничка мрежа за превоз на луѓе и стока. На железниците во Косово се движат вкупно 9 локомотиви, од нив 2

се дизел и два моторни возови. Локомотивите имаат десет вагони за патници и 1 420 вагони за стока.

Табела 3. Железнички капацитет на Косово во периодот од 2011-2018 г.

Table 3. Railway capacity in Kosovo in the period 2011-2018 Y.

Години/ Year	број на патници/ number of passengers	Количина на транспортирана стока / Quantity of goods transported	Количина на стоки транспортирани во милиони тони-км / Quantity of goods transported in millions of tonnes - км
2011	357 73	1 00120	40 03
2012	366 55	826 33	48 58
2013	369 27	904 23	43 50
2014	339 58	848 15	39 02
2015	269 15	736 94	23 22
2016	279 21	249 67	785
2017	156 62	430 86	1409
2018	8743(9 месец/month)	26165(9 месец/month)	7 83(9 месец/month)

Извор: (АСК- Агенција за статистика во Косово, датум на истражување 27.8.2018, од 13-14 часот).

Во табела 3., е претставен бројот на луѓе кои користеле железнички превоз во периодот од 2011 - 2018 година, со што се забележува периодичен пад, секогаш повикувајќи се на автентичните резултати претставени во релевантните институции.

Поконкретно од 2011 - 2013 година се забележува пораст на бројот на патници од 35 773 до 36 927. Од 2014 година до 2017 година се забележува намалување на бројот на патници од 33 958 на 15 662. Железничките линии за превоз на стока исто така бележат пад на превозот на стока преку железничкиот сообраќај. На пр., во 2011 година се бележи превоз на 100 120 тони, додека во 2017 година е забележан брз пад на превозот на стока на 43 086 тони. Транспортните тони, милиони милји на километар од 2011 - 2012 година се зголемија, од статистички аспект трендот на намалување на превозот преку железницата продолжува.

Табела 4. Број на летови на авиони на секои три месеца во периодот од 2011-2018 г.

Table 4. Number of flights every three months in the period 2011-2018 Y.

Година / Year	1-3	4-6	7-9	10-12	Вкупно / Total
2011	1438	1 616	2 103	1 581	6 738
2012	1424	1 648	2 197	1 678	6 947
2013	1 665	1 809	2 379	1 452	7 305
2014	1 232	1 431	1 941	1 390	5 994
2015	1 269	1 269	2 150	1 387	6 334
2016	1 433	1 676	2 174	1 564	6 847
2017	1 372	1 767	2 384	1 646	7 169
2018	1 560	1 957	2 542	/	6 059

Извор: (АСК- Агенција за статистика во Косово, датум на истражување 17.9.2018, од 15-16 часот).

Во табелата е престапен бројот на летови на авиони на секои три месеци.

На пр., во месец јануари - март од 2011 година реализирани се 1 438 летови, додека во 2018 година во истиот период реализирани се 1 560 летови, разликата покажува 10% повеќе летови. Доколку се пресмета вкупниот број на летови во 4 временски периоди за 2011 година ќе изнесува 6 738 летови. Во периодот од јуни до септември бројот на летовите достигнал до 2 103, додека во истиот период од 2018 година бројот на летовите достигнал 2 542.

Врз основа на овие податоци, бројот на летови во 2018 година пораснал за 25%. Секој почеток на годината, поконкретно за месеците јануари – март, како и крајните месеци, ноември и декември бележат реализација на најмал број на летови, имено има најмал одсив на патници. Во тој контекст може да се заклучи дека Призренскиот Регион е најатрактивен во летниот период.

IV. МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕГИОНОТ НА ПРИЗРЕН

Призрен има вековна традиција од аспект на развојот на туризмот од древни времиња каде главно се правени средби или пријателски средби на определени локации кои биле нарекувани мотели (несредени и неорганизиран места користени како преноќевалишта). Регионот на Призрен има неверојатно голема површина во (м²), со 360 000 жители во регионот, целиот град е со асфалтирани улици, и тоа не само во градот туку и во околните села.

Во однос на трендовите за развој на туризмот во Призрен се финализира и регулирањето на канализацијата и тоа во поодалечените села со помош на проектот за прочистување на загадените води кој е во фаза на имплементација. Призрен е мултиетнички град во кој има многу верски институции како за муслиманите така и за католиците, православните и за евреите.

Сите овие објекти имаат голема архитектонска и религиска вредност бидејќи во овие институции верниците ги вршат нивните дневни ритуали. Верските објекти кои се посетени од страна на туристите независно од нивното потекло (домашни – и странски гости), за туристите од големо значење е историската, културната и архитектонската вредност на самите објекти.

1. Културно и историско наследство

1.1. Општина Призрен (АСК, датум на истражување 11.2.2018, од 11-13.30 часот).

Што се однесува до верските објекти со историска и културна вредност во регионот на самиот град Призрен ги има многу, тие постојат во туристичките водичи кои поттикнуваат интерес кај посетителите поради нивната етно-културна вредност. Во Призрен има 104 институции со огромна вредност, како на пример: Призренското капе, кое според експертите е Илирско и е старо околу 2 000 години.

Потоа од големо значење се и голем број џамии, како џамијата на Синан паша, Џума џамија, потоа Католичката и Ортодоксната црква.

Слика 2. Призренското Кале, центар на архитектурата и културата

Figure 2. Prizren Fortres, center of architecture and culture

Извор: (МКМС–Косово, датум на истражување 11.4.2018, од 14-15.20 часот).

Призренската тврдина е еден од клучните споменици на културното наследство на Призрен во Република Косово, се смета за симбол на градот како значаен елемент за културниот идентитет на Косово. Призренската тврдина е изградена на надморска височина од 525 м, над нивото на морето на јужниот дел од градот и има површина од 1,5 ха, изградена со утврдени ѕидови кои ја следат изохипсата на зоната. Призренската тврдина (*Калаја*) е изградена во првиот период на цивилизацијата во регионот, во византискиот и отоманскиот период.

Калаја, како и многу други споменици на културното наследство со години е оштетувана и не постои ниту една инвестиција за нејзино обновување од периодот на независноста на Косово. Американската амбасада даде донација за ревитализација на Калаја, нешто кое беше реализирано со домашни и странски експерти.

Со инвестициите тврдината започна да добива автентична форма за да стане функционален и историски споменик за посетителите. За да се посети тврдината постојат два главни патишта, едниот води преку градот, а другиот е од периферијата

на градот кој се именува според текот на еден поток со црна боја „Кара поток“-отомански топоним.

Денес патот до тврдината е адаптиран од две страни, бројни се посетителите кои го посетуваат овој споменик, особено на пролет и во лето.

Призренската Калаја е едно од најпосетуваните места за странските, но и за домашните посетители (*во текот на денот, во лето, ја посетуваат тврдината околу 2 000 домашни и странски посетители*).

Стратегиската положба на тврдината се протега со поглед на широки зраци. За да го почувствувате ова задоволство потребно е да пешачите само 5 минути.

Призренската тврдина со нејзината архитектура и визуелност, секој ден привлекува сè повеќе туристи, а со тоа се вбројува во едно од најпосетуваните места во регионот и место што привлекува со бројните културни и уметнички настани, како што се: Доку фест и Ngom (*фестивалот „Слушни ме мене“*).

Слика 3. Албанска лига Призрен/1878 г.

Figure 3. Albanian League Prizren/1878 y.

Извор: (МКМС – Косово, датум на истражување 11.4.2018, од 16-17 часот).

Призренската лига е (албанска политичка организација) во рамките на комплексот на Гази Мехмед паша, особено во рамките на комплексот на Албанската лига во Призрен.

Албанската лига во Призрен како урбана и архитектонска целина од просторен аспект е сместена во старото градско јадро и има посебна културно-историска, општествена и амбиентална вредност за регионот. Зградата на Призренската лига има правоаголна планиметрија и опфаќа приземје и кат.

Катот излегува во конзолна форма кон источната фасада.

Фасадниот третман е линеарен со неколку отвори во форма на правоаголник и четири водни коридори. Оваа зграда на Призренската лига, првично служела како училница на комплексот на Гази Мехмед паша. Од 1878 година, па се до 1881 година оваа зграда служела како административна канцеларија на Албанската лига во Призрен.

Во XX век оваа зграда се користела како простор за живеење. Во 1968 година зградата е дислоцирана за неколку метри на запад поради изградба на пат.

Во периодот од 1976-1978 година се забележуваат интервенции за реставрација и ревитализација со што зградата станала дел од Музејскиот комплекс на Албанската лига во Призрен.

Во март 1999 година, објектот целосно е уништен од српските воени сили и на тоа место е изграден парк.

По јуни 1999 година веднаш се почнало со проекција и реконструкција на оваа историска икона која има посебно значење на албанскиот народ. Активностите започнале на 10 јуни 2000 година.

Во 2003 година направено е редизајнирање на дворот на комплексот на Албанската лига на Призрен, во чии рамки оваа зграда служи како историски музеј.

Во историскиот музеј преставени се експонати кои раскажуваат за историјата на развојот на политичките настани од 1878 до 1881 година.

Слика 4. Синан паша џамија во Призрен

Figure 4. Sinan Pasha Mosque in Prizren

Извор: (Б.Насер, датум на фотографирање 12.3.2018, од 13-13.30 часот), (МКМС–Косово, датум на истражување 12.4.2018, од 16-19 часот).

Синан паша џамија се наоѓа во историската зона на градот Призрен.

Синан паша џамијата е исламски објект подигнат во 1615 година и според нејзините архитектонски вредности припаѓа на класичниот отомански стил, иако нејзината внатрешна структура е нестандартна и ретка. Синан паша џамијата претставува архитектонска и културно-историска вредност, поставена врз подигнат подрум, пристапот од патот се овозможува преку скали од резбан камен.

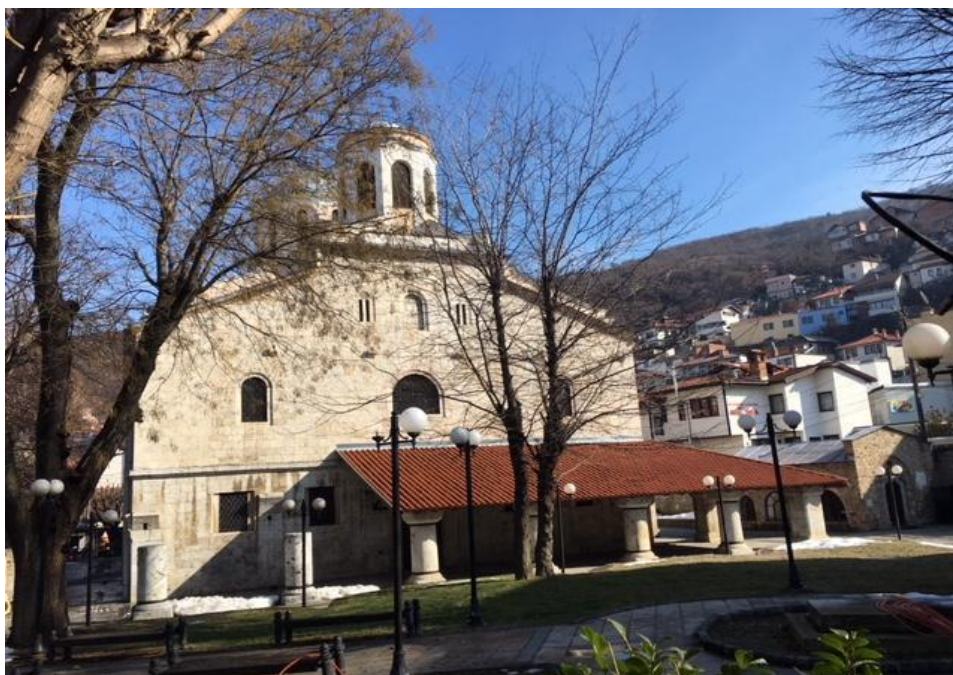
Формата на џамијата е квадратна и е специфична во споредба со другите џамии во Косово. Верскиот објект е изграден од речни камења, поврзан со варовник, додека од надворешната страна е покриена со резбан камен. Минарето на џамијата е изградено од вулкански камен со пори со квадратна база и кружен главен дел (столбот). Џамијата е покриена со голема купола со дијаметар од 42,5 м.

Внатрешноста на џамијата претставува уникатен простор осветлен со прозорци подредени на нивоа со исцртана купола со флорални мотиви во три фази. Сè до 1912 година, џамијата служела за исполнување на верски ритуали. Во текот на

балканските војни и Првата светска војна џамијата била користена како складиште за муниција на бугарските и српските воени сили. Во 1919 година џамијата претрпела тешка штета, со што бил срушен чардакот. Во периодот од 2007 – 2011 година со донација од Турската агенција за соработка и развој е спроведена реставрација како на ентериерот така и на екстериерот, односно на надворешноста на џамијата.

Слика 5. Црквата Богородица Љевишка во Призрен

Figure5. The Church of Levishka in Prizren

Извор:(Б. Насер, датум на фотографирање 14.2.2018 г., од 11-11.10 часот) (МКМС–Косово, датум на истражување 12.4.2018 г., од 20-21 часот).

Црквата Богородица Љевишка се наоѓа во историската зона на Призрен, била обновена со наредба на кралот Милутин во периодот од 1306-1307 година. Процесот на реставрација го воделе познатите занаетчии од овој период - Никола и Астрада. Тие ја збогатиле црквата со специфичен богат архитектонски и уметнички израз преку комбинација на византискиот и рашкиот стил. Научниците за староста на објектот тврдат дека црквата е повторно изградена врз некој постар храм. Се претпоставува дека темелите на палеохристијанската црква од првата фаза се од (V-VI век) и подоцна од византиската базилика (IX век) и тие се поставени врз основата на

паганскиот храм (пред наша ера) посветен на илирската божица на плодноста и раѓањето.

Слика 6. Католичка црква во Призрен

Figure 6. Catholic church in Prizren

Извор: (Б.Насер, датум на фотографирање 23.3.2018 г., од 11-11.20 часот), (МКМС–Косово, датум на истражување 15.4.2018 г., од 16-17 часот).

Католичката црква – се наоѓа во историскиот дел на Призрен. Таа е на листата за културно наследство и заштита и претставува најстаро наследство на градот Призрен од аспект на значењето и уникатните историски верски и естетски вредности. Оваа катедрала претставува стар објект, изграден во османскиот период во 1870 година. Денес, на оваа катедрала преку процесот на реновирање и е повратен стариот изглед - како во моментот кога била изградена. Покрај верските активности на католичките верници во оваа верска институција се правеле и други организации со национален карактер како што е церемонијата за денот на учителот во 1993 година, потоа други културни активности во служба на граѓаните од регионот.

Историјата покажува дека културно-историските и верските објекти биле во служба на сите заедници, особено по војната во 1999 година, каде што се вршеле

активности со културен и едукативен карактер. Историјата на овој објект можат да ја прочитаат и посетителите бидејќи постојат книги во внатрешноста на истиот.

Слика 7. Амамот на Гази Мехмет Паша
Figure 7. Gazi Mehmet Pasha(Turkish Bath)

Извор: (Б.Насер, датум на фотографирање 19.3.2019 г., од 14-14.15 часот), МКМС– Косово, датум на истражување 17.4.2018 г., од 15-16 часот).

Амамот како традиционален и хигиенски објект е изграден во XVI век од страна на Мехмет Паша. Овој објект, според својата конструкција, се смета за еден од најголемите објекти на Балканот. Периодот на изградбата на овој објект – амамот припаѓа на најуспешниот период на отоманската архитектура. Почетната функција на амамот била да служи како јавна бања во служба на граѓаните на градот, но и за посетителите, ама со посебна покана. Овој културно-историски објект е сместен во центарот на градот Призрен и ја носи вековната отоманска култура која е раширена низ градовите и различните земји каде што владееле османлиите. Културните вредности и архитектонската композиција, овој објект го прават да биде извонредно атрактивен за поголемиот број туристи, било за домашни, било да се тоа странски туристи. Вакви објекти се изградени во неколку градови во Република Косово, а

нивната географска положба, инфраструктурата и внатрешните лавиринти ги прават уникатни.

Слика 8. Камениот мост во Призрен

Figure 8. Stone Bridge in Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 19.5.2018, од 13-13.30 часот), (МКМС–Република Косово, датум на истражување 17.4.2018, од 21-22 часот).

Призренска Бистрица се карактеризира со многу мостови кои овозможуваат преминување на реката, еден од главните мостови кој воедно е и посебен симбол на градот е камениот мост во стариот дел од градот. Овој мост директно ги поврзува плоштадот „*Шадрван*“ (од левата страна на реката) и „*Сарачина*“ (од десната страна на реката). Историските извори не даваат точни податоци за времето на изградбата на стариот Призренски мост. Врз основа на податоците, стилот и техниката на градбата, се претпоставува дека мостот е подигнат некаде на крајот од XV век или почетокот на XVI век. Стариот мост е сосидаан од квалитетен делкан камен поврзан со малтер. Мостот бил долг околу 30 метри, а денес е долг околу 17 метри.

Должината на поголемиот лак изнесува 10 м, а висината 5 м. Должината на крајниот лак изнесува 4 м, а висината 3 м. Мостот има и помал помошен лак со должина од 103 см, а висина од 160 см. Коловозот е долг 420 м. и поплочен со

калдрма. Мостот има ограда од 40 см, а служи исклучиво за пешаци. Овој споменик низ историјата претрпел големи промени.

Слика 9. Кале, Кориша, реконструкција – Призрен

Figure 9. Fortress, Korisha, reconstruction – Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 22.8.2018, од 13-14.30), (МКМС–Република Косово, датум на истражување 15.5.2018, од 18-19.30 часот).

Калето Кориша е во Призрен, според археолошките истражувања се смета дека Калето е старо околу 1 500 години, значи датира од VI век. Калето е изградено од албанскиот народ кој живеел на оваа територија, коишто верувале во христијанството. Ваквите тврдини се граделе со намера да се заштитат од можни напади. Ова Кале е целосно уништено, а за тоа говорат остатоците од неговото постоење и археолошките истражувања. Калето и реконструкцијата се управувани од домашни и меѓународни експерти. Калето ги покажува неговите архитектонски вредности, начинот на живеење за илјадници години порано, особено на цивилизацијата што егзистирала тука.

Оваа тврдина е изградена за да може да ги штити од можни напади или демонстрации. Оваа тврдина покажува дека цивилизацијата во областите населени

со албанско население, иако се наоѓаат на високи места, фанатично ја штителе својата вера и ритуали. Оваа тврдина остана занемарена со години, додека денес по многу години се почна со инвестирање од одредени сектори како што е Управата за култура – комуналното собрание на Призрен.

Слика 10. Манастирот „Свети Петар“ - Кабаш - Призрен

Figure 10. Monastery "St. Pjetri" - Kabash – Prizren

Извор: (МКМС–Република Косово, датум на истражување 15.8.2018, од 15-16.30 часот).

Во планинското село Кабаш постои антички *манастир „Свети Петар“*, познат во јавноста како лоша црква. Манастирот датира од палеохристијанскиот период, од VI век, во него и денес има траги од старите фрески. Според податоците се смета дека албанскиот монах св. Петар, за да остане близу до Бога го изградил овој култен споменик во една карпеста пештера на високите планини на Кабаш. За жал, овој култен објект со извонредна вредност е покриен со пращината на заборавот како и многу други објекти, па затоа е далеку и недостижен за оние кои сакаат да го посетуваат, за верниците, научниците и туристите. Сепак е многу тешко да се оствари посета на овој култен споменик, поради нефункционалноста на патот, поради

недостаток од патни табли за ориентација итн. Вредноста останува вредност ако се искуси и обратно, вредноста исчезнува ако е маргинализирана, но не се гасне.

Слика 11. Шатерван во центарот на Призрен.

Figure 11. Shatervan In the center of Prizren.

Извор: (Слика 11.Б. Насер, датум на фотографирање 22.2.2019, од 9-10.30 часот, датум на истражување 15.4.2018, од 13-14.00 часот).

Призрен е познат како град богат со вода (*народно е познат како град што лебди на вода*), во кој некогаш извирале 28 извори, а денес постојат само два со слободен тек. Изворот што ги преживеал бурните времиња пред Втората светска војна, и особено по Втората светска војна е изворот со четири текови на водата во центарот на градот - Шатерван. Шатерван збогатен со споменикот на визионерскиот патриот проф. Кеват Бериша. Другиот слободен тек, распределен во 6 слободни текови се наоѓа во стариот дел на градот Мараш. Овие два извора носат ладна вода од падините на Шар Планина, нудејќи свежина во центарот на градот дури и во летниот период. Токму поради тоа, во летниот период овој дел од градот станува многу атрактивен за домашните и странските посетители. Чешмите на Шатерван во

митологијата се претставени како свети води: „ За сите оние што пиеле од оваа вода постои можност да се жители на овој град.“

Овој извор има многу квалитетна вода, која служи за пиење, но и за миене на зеленчукот што се носи од селата на пазар-еднаш, феномен што трае стотици години. Текот на шесте чешми и денес ја задржува гордоста, оригиналноста и хидролошкото богатство на градот Призрен.

Слика 12. Лapidар, (споменик) командант Рамзи Адемај

Figure 12. Lapidar, (monument) commands Ramzi Ademaj

Извор: (Насер, датум на фотографирање 18.12.2018, од 13-13.10 часот, датум на истражување 25.12.2018, од 18-19.30 часот)

На оваа слика е претставен лapidар (споменик) кој сведочи за нацијата, командантот Петрит - Рамзи Адемај кој ја формирал и организирал Ослободителната војна во Косово на територијата на Призрен.

Командантот Петрит бил извонреден организатор со интелигенција, смиреност и стратегија со мисија и пожртвуваност (15.8.1998), за да оживее во еден споменик што му дава живот и светлина. Сите улици во градот водат кон споменикот на

командантот Петрит, порака до сите генерации од нашето општество и на посетителите.

Слика 13. Гробницата на борците во Ландовица

Figure 13. The Tomb of the Fighters in Landovice

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 14.2.2019, од 16-16.10 часот, датум на истражување 12.03.2018, од 17-19 часот).

Улицата Призрен во Ѓаково е осветлена како резултат на зраците на светлината, кои ги рефлектира сите оние кои беа жртвувани во олтарот за слободата.

Овој плоштад е именуван како „*Гробишта на борците, од 1999*“, е место каде што поминува секој минувач, домашен или странски посетител. Овој плоштад е чест и гордост за борците.

Тие ја промениле историјата, ја заситиле земјата со искрена крв го отвориле хоризонтот давајќи му значење на животот.

Командантот Дрини алиас Екрем Реџа, дипломирал на Воената академија во Сараево, добива чин на капетан од прва класа (Демобилизиран во 1993 година), полиглот (познавал 8 јазици). Екрем Реџа - командант на Оперативната зона Паштрику, креатор на Оперативниот план за ослободување на градот Призрен на 12

јуни 1999 година. Командант Дрини, иако започна да гради мир, за жал, е убиен додека промовирал мир, на 8 мај 2000 година. Тој се рангира како прв командант, како во војната така и на гробиштата. Гробницата на борците во Ландовица ја одразува војната со длабоки чувства, пожртвуваност итн.

- 1.2.** Општина Сува Река, Извор: (АЗСК, датум на истражување 24.3.2018, од 8-9.30 часот), Сува Река се одликува со бројни културно-историски вредности, почнувајќи од името Теранда во времето на Илирите. За историјата на ова живеалиште сведочат гробовите на Илирите, како во близина на градот, така и оние кои се подалеку односно во околните села на општината. Треба да се напомене дека Сува Река наследила богатство од културни вредности уште од времето на неолитот, таквите вредности во форма на разни видови артефакти треба да се истражуваат од експерти и посетителите на овој регион.

Слика 14. Селото Рештан - Сува Река
Figure 14. The village of Reshtan - Suhareka

Извор: (МКМС–Република Косово, датум на истражување 30.3.2018, од 17-19 часот). ³¹

Селото Рештан претставува неолитско живеалиште позиционирано во зоната на Сува Река. Овој локалитет е истражуван во периодот од 1966-67 година. Во месец март 2011 година, една солидна површина од овој локалитет е истражена со геофизички инструменти. Извршено е ископување со спасувачки карактер на површина од 250 м². Евидентирани се три живеалишта од среден неолит и почетокот на доцниот неолит (4 200 – 3 800 пр. н.е.). Врз основа на фрагменти од откриената керамика и во форма и во орнаменти се констатира дека, покрај културата на Винча имаме многу силно присуство на династичката култура на Данило.

1.3. Општина Драгаш (АСК, датум на истражување 4.4.2018, од 12-14 часот), Општината Драгаш е главно составена од две етнички заедници албанска и горанска, систематизирани на две страни од градот и општината. Опаја на југоисточниот дел на Драгаш и Гора на западниот дел од градот. Овие две зони имаат околу 18 села. Драгаш е општина со можност за развој на туризмот и тоа на: културно-историскиот туризам.

Слика 15. Хотел Мека во Драгаш

Figure 15. Mekka hotel in Dragash

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 17.8.2018, од 14-14.10 часот, датум на истражување 5.9.2018, од 16-18 часот).

Хотелот Мека се наоѓа во центарот на градот Драгаш. Општина Драгаш е највисокиот дел од зонски аспект во цела Република Косово во која се дизајнирани и проектирани проекти за инфраструктурен развој и елементи за потребите на граѓаните.

Приватните иницијативи се различни во општината и во високите предели формирајќи добри услови за развој на стопански занаети со туристички карактер. Во центарот на градот, во 2013 година е изграден хотелот Мека кој е единствен хотел во градот. Хотел Мека има доста рентабилен дизајн, соодветен и привлечен за различни возрасти, како за домашни така и за странски посетители.

Во хотелот се вршат професионални гастрономски, безбедносни и угостителски услуги. Денес хотелот Мека располага со 33 соби со вкупно 70 кревети и со 52 вработени лица.

Овој хотелски објект е почетна точка за развој на бројни активности, главно туристички, во оваа општина.

1.4. Општина Мамуша (АСК, датум на истражување 7.7.2018, од 14-16 часот).

Општина Мамуша прославува 10 години постоење со моќна стратегија за понатамошен економски, инфраструктурен и културен развој со тренд за развој на земјоделскиот туризам стимулиран од Република Косово и со привремена помош од Турција.

Оваа општина се одликува со одгледување на земјоделските култури. Ова јасно покажува дека најмоќната точка на оваа општина е агро-бизнисот (одгледување на градинарски култури, лозарство итн.), но и трговија со разни видови стока.

Слика 16. Саат кулата на Махмуд Паша во Мамуша

Figure 16. Mahmud Pasha clock tower in Mamusha

Извор: (МКМС – Република Косово, датум на истражување 6.6.2018, од 15-17 часот).

Саат кулата на Махмуд Паша се наоѓа во источниот дел на селото Мамуша, односно во дворот на џамијата на Камбер Бег. Според пишаните извори, Махмуд Паша Ротул, ја изградил кулата во XIX век во знак на добротворство. Над главната порта на кулата се наоѓа натпис на мермерна плоча на османски јазик со следнава содржина: „*Fi shehri - Ramazan - 1231*“ што се поклопува со 1815 година.

Саат кулата е изградена за ориентација на жителите за времето на молитва, за времето на отворање и затворање на продавниците. Основата на Саат кулата на Махмуд Паша е правоаголна изградена од камен поврзан со малтер. Објектот не е малтерисан така што јасно се гледа ѕидната структура. Горниот дел е покриен со четирисводен кров покриен со оловни плочи. Над трупот на кулата е поставена глава со четворна планиметрија каде што е поставен саатот. Влезот во Саат кулата е преку дрвена порта со полукружна рамка од резбано дрво. Од портата во внатрешноста се наоѓаат дрвени скали кои водат кон горниот дел на Кулата.

Механизмот на часовникот постои, но не функционира.

2. Сместувачки капацитети

Развојот на туризмот го покажува фактот за сè побрзата изградба на хотелските објекти на целата територија на Косово со симболична бројка од околу 3 - 4 хотели по град, вклучувајќи ги и тие во главниот град. Денес таа бројка е над 120 хотели, но сè уште постои тренд за изградба на нови.

Табела 5. Број на хотелско-угостителски капацитети на Косово во 2018 година

Table 5. Number of hotel-catering capacity in Kosovo in 2018

Бр./Nr	Регион/Regions	Број на хотели/ Nr. of hotels	Број на соби Nr. of rooms	Број на легла/Number of beds
1.	Гјаквица/Gjakova	29	380	541
2.	Гњилане/Gnjilan	33	431	647
3.	Митровица/Mitrovica	27	442	692
4.	Пек/Peja	85	1.119	2.106
5.	Призрен/Prizren	74	1.101	2.271
6.	Приштина/Prishtina	143	2.553	3.432
7.	Феризај/Ferizaj	62	780	1.021
8.	Вкупно/Total	453	6.806	10.710

Извор: (ТАСК, датум на истражување 23.10.2018, од 08-10.30 часот).

Од табелата можеме да ги видиме хотелските капацитети во Република Косово, бројот на соби кој е базиран на актуелната статистика прикажана на службената страна на Заводот за статистика на Република Косово, каде точно е претставен бројот на хотелските објекти. Според прикажаната статистика на прво место е Приштина како главен град на Косово, на второ место е регионот на Призрен, додека Пеја е на третото место по број на хотели и покрај тоа што бројката на хотели се менува секоја година. Регионот Призрен како културно-историски центар со големо етничко наследство на (Албанците, Турците, Бошњациите и Србите), мултиетнички (муслимани, православни, католици) е многу специфичен според начинот и културата при пречекот на туристите и преплетувањето на автохтоната култура со културата која ја носат со себе туристите од различни земји. Проблем претставувала и сигурноста како круцијален елемент во развојот на туризмот, овој феномен го поддржале и случувањата од 2004 година кои на еден начин довеле до дизбаланс на сигурноста. Секоја година во Призрен расте бројот на туристите и тоа од 5 до 6%, според статистичките податоци од Заводот за статистика. Туристите во

регионот на Призрен се од Азија (особено од Турција), Германија, Франција, Англија, Грција и скандинавските земји.

Табела 6. Број на домашни и странски гости (туристи) на Косово во периодот од 2008 - 2017 г.

Table 6. Number of local and international guests in Kosovo in the period 2008-2017 y.

Година/ Year	Гостин / ден Guest / day		Живеење / жител Living / resident	
	Домашни/Domestic	Странски/Foreign	Домашни/Domestic	Странски/Foreign
2008				
1-3	4.104	4.982	4.994	10.419
4-6	5.142	6.38	5.824	12.428
7-9	5.663	6.519	6.542	11.629
10-12	4.769	6.735	5.242	12.434
2009				
1-3	8.483	9.257	9.342	14.868
4-6	13.04	7.599	14.082	17.103
7-9	13.183	11.445	13.426	20.525
10-12	17.925	8.017	18.026	23.546
2010				
1-3	13.67	7.592	14.109	16.303
4-6	16.789	10.208	16.789	21.478
7-9	8.648	8.775	8.664	18.433
10-12	5.556	7.807	5.561	20.18
2011				
1-3	11.692	5.535	11.751	11.893
4-6	11.405	9.889	12.401	21.944
7-9	7.806	8.249	8.746	16.017
10-12	11.141	6.676	11.859	15.73
2012				
1-3	10.607	5.965	10.737	11.259
4-6	13.581	14.025	14.418	24.638
7-9	13.613	16.117	13.657	28.016
10-12	12.172	12.683	13.196	27.055
2013				
1-3	10.886	12.603	12.088	19.988
4-6	9.055	13.34	9.552	22.615
7-9	12.421	12.673	14.065	22.426
10-12	13.018	11.458	19.162	18.854
2014				
1-3	10.894	12.985	11.884	20.977

4-6	13.902	15.613	15.896	26.799
7-9	11.573	18.159	13.936	29.572
10-12	10.108	14.556	13.558	24.718
2015				
1-3	13.636	16.217	19.273	26.136
4-6	16.320	22.240	20.560	32.926
7-9	17.463	22.877	24.520	33.317
10-12	12.781	17.904	17.019	28.290
2016				
1-3	14.951	17.690	19.523	26.973
4-6	12.010	21.280	16.521	33.119
7-9	10.776	26.096	15.391	41.167
10-12	7.842	18.644	10.777	30.526
2017				
1-3	7.823	16.710	19.822	26.258
4-6	7.806	23.901	10.969	37.368
7-9	9.736	24.889	12.979	43.837

Извор: (АСК, датум на истражување 24.10.2018, од 9-11.30 часот).

Според податоците од табелата во 2008 година од кога и се започнало да се води статистика за бројот на туристите како на (домашни така и на странски) може да се заклучи дека во неколку ќелии имаме удвојување на бројот на домашните туристи на пр. 4 104 кој претставува доста симболичен број особено претставува почетна точка за економскиот развој, број кој во 2017 година достигнува до 7 823.

Додека што се однесува на странските туристи нема големи промени во бројките на пр., во 2008 година во првите три месеци бројот на туристите изнесува 4 982, додека во истите три месеци во 2017 година е речиси 4 пати поголем 16 710, значи има едно неверојатно зголемување на бројот на туристи. Споредбената анализа која е направена меѓу домашните и странските туристи од аспект на нивното престојување во хотелите е во прилог на странските туристи.

На пример бројот на домашните туристи кои престојувале во хотел е 4 994 за првите три месеци во 2008 година, додека бројот на странски туристи е многу поброен и тоа 10 419 исто така за 2008 година.

Што се однесува за 2017 година за првото тромесечје бројот на туристи пораснал двојно и тоа 19 822, тоа кажува дека туризмот има тренд на неверојатно голем раст. Бројот на странските туристи прави рекорд во овој правец од 10 419 на 26

258 туристи. Во суштина туризмот е во забрзан развој кој поттикнува изградба на туристички објекти според меѓународните стандарди со квалитативни услуги и безбедност особено од аспект на храната и личната сигурност.

Специфично за туризмот и нивниот развој е претставувањето на бројките, колку посетители пристигнале, колку останале и колку биле со дневен престој.

Бројките преставуваат главен барометар за развојот на туризмот било да се со локален карактер или на централно ниво како што е претставено во табела 7.

Табела 7. Приказ на бројот на домашни и странски туристи во периодот од 2008-2017 година во Република Косово.

Table 7. Overview of the number of locals and international tourists in the period 2008-2017 in the Republic of Macedonia. Kosovo.

Година/ Year	Број на посетители / Number of Visitors		Ноќевања / Nights	
	Домашни/Locals	Странски/Internationals	Домашни/Locals	Странски/Internationals
2008	19,678	24,616	22,602	6,910
2009	52,631	36,318	54,876	76,042
2010	44,662	34,382	45,123	76,394
2011	42,044	30,349	44,757	65,584
2012	49,973	48,790	52,008	90,968
2013	45,380	50,074	54,867	83,883
2014	46,477	61,313	55,274	102,066
2015	60,200	79,238	81,372	120,669
2016	45,579	83,710	62,211	131,785
2017	34.569	86.032	48.111	144.736

Извор: (АСК, датум на истражување 26.10.2018, од 9-12 часот).

Во табела 7 е претставен бројот на туристи со дневен престој и туристи кои користат и преноќевалиште. Карактеристично е тоа што странските туристи повеќе ги користат хотелите за разлика од домашните туристи. Доколку правиме споредба меѓу туристите со дневен престој и тие со подолг престој и меѓу нив на домашни и странски има големи разлики на пр., Во 2008 година бројот на дневните туристи бил 19 678 додека бројот на странски туристи во истата година изнесува 24 616.

Што се однесува на преноќувањето поголем е бројот на странските туристи, прикажаната споредба изгледа вака: домашни туристи 22 602 додека бројот на странски туристи изнесува 46 910. Овој број со текот на годините се до 2017 година расте аритметички во прилог на странските туристи 144 736 со 48 111 домашни туристи. Заводот за статистика настојува да ги подреди доста прецизно хотелите во Косово според базата на податоци која ја поседува, а тука го опфаќа и предметот на нашето истражување односно градот Призрен, но истовремено правејќи и споредба меѓу градовите. Бројките сами зборуваат дека туризмот во Република Косово особено во регионот на Призрен е во пораст, а за тоа говорат и факторите кои влијаат на подобрување на туризмот како што се инфраструктурата на хотелските објекти, условите во истите, услугата која ја добиваат туристите, квалитетот на услуга, храната и други елементи.

Табела 8. Приказ на туризмот во (%) по градови во периодот од 2009-2018

Table 8. Overview of tourism in (%) by cities in the period 2009-2018

Год/ Year	Ѓаков ица / Gjakovo	Гнилане/ Gjilan	Митровица / Mitrovica	Пеја/ Peja	Призрен/ Prizren	Приштина/ Pristina	Феризај/ Ferizaj	Вкупно % / Total %
2009	2.25	5.58	2.54	3.36	1.83	11.56	5.43	6.77
2009	2.14	5.67	2.62	6.35	3.13	13.82	10.27	8.73
2009	3.13	4.75	2.33	9.03	3.55	15.25	7.73	9.50
2009	2.40	3.77	2.32	5.63	2.60	20.23	15.51	11.63
2010	1.77	3.39	2.65	4.73	2.10	14.64	9.69	8.51
2010	2.28	1.96	2.96	5.10	3.74	19.32	9.09	10.71
2010	2.35	3.36	3.62	6.62	5.03	11.01	7.83	7.58
2010	1.58	2.64	2.63	5.62	6.80	10.25	7.67	7.20
2011	0.48	2.79	2.66	1.80	1.99	12.04	6.61	6.62

2011	2.49	3.21	2.15	5.56	5.04	16.94	5.04	9.61
2011	2.78	5.50	3.01	4.29	3.79	10.49	6.90	6.93
2011	1.21	3.16	2.61	4.71	2.51	13.72	5.26	7.72
2012	1.04	2.10	2.87	3.78	1.88	10.57	5.65	6.15
2012	2.25	3.68	2.47	12.47	4.12	14.35	23.76	10.93
2012	2.50	3.73	2.86	5.44	5.00	21.43	5.94	11.66
2012	2.56	3.40	2.94	3.83	4.28	21.51	4.61	11.26
2013	2.28	2.54	2.83	3.77	2.54	16.84	4.99	8.98
2013	1.55	2.82	2.69	3.32	4.86	16.27	5.45	9.00
2013	1.63	2.34	2.85	11.04	7.92	15.98	4.87	10.21
2013	1.64	3.48	2.99	3.77	4.57	18.43	12.58	10.64
2014	2.32	2.24	2.22	2.60	5.00	16.90	5.46	9.19
2014	2.32	2.49	2.49	12.43	5.88	20.59	3.41	11.95
2014	4.30	3.34	2.65	12.95	6.12	20.46	2.96	12.17
2014	3.78	1.73	2.30	14.48	4.29	17.21	2.10	10.48
2015	3.71	2.74	4.60	24.45	3.13	28.47	5.23	15.20
2015	4.44	3.85	3.88	12.41	8.90	26.85	8.43	15.0
2015	5.44	4.51	6.53	24.33	11.67	25.05	4.93	17.07
2015	4.64	2.41	2.97	9.04	6.92	27.51	6.21	14.43
2016	2.84	3.59	5.78	11.22	6.54	28.60	2.76	14.58
2016	6.30	5.08	4.52	11.04	8.19	26.32	7.89	14.18
2016	6.53	6.86	5.29	22.63	11.03	25.26	3.74	16.31
2016	5.39	2.43	4.00	9.17	5.36	17.52	4.38	10.11
2017	3.48	1.78	4.26	14.68	7.78	16.04	2.72	11.58
2017	7.36	2.99	8.97	10.45	7.22	16.54	3.24	11.36
2017	11.46	4.87	9.88	14.91	10.26	14.83	2.84	12.71
2017	3.50	5.12	9.22	9.26	13.42	15.52	5.00	11.54
2018	9.62	3.56	7.25	17.33	7.91	17.57	5.23	12.38
2018	9.70	5.01	6.09	16.95	10.46	12.38	5.69	11.25
2018	13.98	7.55	9.80	22.05	9.96	16.37	5.37	16.15
Вкупно/ Total					5.82			

Извор: (АСК, датум на истражување 27.10.2018, од 11-12.30 часот).

Во табела 8 е дадена споредба во (%) во која се преставени аритметички искористеноста на хотелските капацитети во Република Косово како и во другите градови.

Регионот на Призрен и градот Призрен се еден од најатрактивните градови каде туризмот зазема најважно место иако процентуално бројката на туристи кои го посетуваат градот не е задоволителна. И покрај тоа што регионот на Призрен и

градот е со богата историја, култура и етнологија од туристички аспект искажано во проценти посетеноста е некаде околу 5,82 %.

Табела 9. Број на посетители со ноќен престој (домашни и странски туристи), според региони во периодот од 2010-2017 година.

Table 9. Number of visitors with night stays (local and international), by regions in the period 2010-2017.

Год/ Years	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017	
Региони/ Regions	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.	Посетители /vis.	Ноќевањ a/ Nigh.
Гјаквица / Gjakova	2031	2324	2251	3101	1597	2 434	1597	2434	2062	3736	2269	5224	4373	7486	3738	6421
Гнјила и/ Gnj.	1976	2400	2646	2890	1937	2731	1937	2731	1552	2081	1635	2142	2410	3898	2812	4558
Митров./ Mitrovi ca	2.894	3.289	6.633	7.170	2.875	3.088	2.875	3.088	2.631	2.689	2.247	2.434	2.445	2.626	3.587	4.012
Пеја/ Peja	8.337	9.677	5.434	6.946	7.593	11.184	7.593	11.184	11.534	18.751	21.707	33.857	24.110	32.927	15.419	27.101
Приз./P riz.	4.663	9.210	5.434	6.946	6.212	7.962	8.109	10.360	8.615	11.144	16.316	21.396	16.479	21.482	18.358	31.472
Приш./ Prish.	49.172	83.694	46.636	80.620	68.537	102.846	68.687	102.323	77.167	114.489	89.050	130.269	76.543	120.305	70.899	111.692
Фери./ Ferizaj	9.972	10.923	7.153	7.584	10.012	12.731	5.878	8.887	4.229	4.450	6.214	6.719	2.929	5.272	5.788	7.591
Вкупно /Total	79.045	121.517	72.393	110.341	98.763	142.976	95.454	138.750	107.790	157.340	139.438	202.041	129.289	193.996	120.601	192.847

Извор: (АСК, датум на истражување 27.10.2018, од 14-15.30 часот).

Во оваа табела е претставен вкупниот број на дневни посетители и посетители со преноќевалиште во Република Косово во периодот од 2010-2017 година. Најголемиот број на посетители во периодот од 2017 година е во регионот на Приштина со вкупно 70 899 дневни посетители, а со преноќевалиште вкупно 111 692 посетители.

Призрен се рангира на второ место по бројот на посетители од 18 358, додека со преноќевалиште околу 31 472 посетители.

Градот Пеќ се наоѓал на второ место по број на посетители во периодот од 2016 година денес го држи третото место со вкупен број на посетители од 15419 дневни и со преноќевалиште 27 101.

Сепак резултатите започнале да се приближуваат од аспект на статистичките податоци кои се собираат на ниво на земјата, Заводот или Агенцијата за статистика која користи информации од релевантни институции, царина, Даночна управа на Косово, Инфо-центри, како и базата на податоци на хотелските објекти.

Круцијален проблем претставува неодговорноста на менаџерите во хотелските објекти кои не ги покажуваат точните бројки на дневните посетители и оние со престој, одбегнувајќи ги даночните обврски спрема државата.

Слика 17. Хотел Теранда - Призрен

Figure 17. Theranda hotel Prizren

Извор: (Хотел Теранда во Призрен. Хотелски персонал, датум на истражување 27.11.2017, од 14-16.30 часот)

Хотелот Теранда во Призрен (податоци од хотелската база), ја симболизира автохтоноста на самиот град. Градот Призрен за прв пат е именуван како Теранда во времето на Илирите. Особено значаен, бидејќи е сместен во една историска зона прегрнат од текот на Бела Река и Камениот мост кои симболизираат една особена

архитектонска вредност на самиот град. Категоријата на хотелите е лукс и де лукс, во овие хотели не постои можност клиентите да имаат побарување, а да не ја добијат бараната услуга (тоа е нешто што кај нас сè уште не постои).

3. Планински ресурси за развој на туризмот на „Шар Планина“

(Извор, Агенција за заштита на животната средина на Република Косово, датум на истражување 20.7.2018, од 13-15.30 часот), Шар Планина се протега во регионот на Република Косово, но и во Република Северна Македонија (1 600 км²). Од вкупната површина на Шар Планина, само 43,12 % припаѓаат на Република Косово, а 0,63% на Р. Албанија. Во 1986 година Собранието на Република Косово прогласува дел од Шар Планина за национален парк со површина од 54 000 ха. Паркот се протега на границите на пет општини: Призрен, Сува Река, Качаник, Штрпце и Драгаш.

Шар Планина е позната по богатата фауна, има ботанички вредности, еколошки, туристички, рекреативни, културни и спортски вредности. Шумите покриваат 48% од површината, 49% пасишта, 1,6% ливади и 1,4% карпи. Климата е разновидна, од блага континентална, па се до алпска клима на 2 000 мнв. Во однос на флората се рангира како една од најбогатите планини во Република Косово и општо на Балканскиот Полуостров и претставува богатство од растителни видови со голем број ендемски и реликтни видови, но многу од нив се доста загорезени. Во моментот се познати околу 2000 вида флора и 360 вида фауна во падините на Шар Планина. Во рамките на шумската вегетација постојат различни видови: даб, бука, бор, смрека, бел бор, ендемични и реликтни борови во високиот дел од планините. Шар Планина, каде што сите љубители на зимските спортови зимуваат во зимскиот период и се ангажираат во други атракции што ги обезбедуваат како Бисер на Балканот, дел од југозападно Косово - Брезовица (*регионот на Феризај*), место на кое се организираат различни игри на национално и интернационално ниво. *Брезовица* е идеална локација со голем потенцијал во зима и лето. Обезбедува многу можности за љубителите на скијањето, таа е еден од најпосетените туристички центри во текот на зимата. *Верските институции* во регион на Призрен ги хранат духовните и уметничките чувства на сите граѓани независно од нивната вера и нација. Призрен претставува еко-туристички град, модел кој предизвикува љубопитност во земјата, но

и надвор од Република Косово, со атрактивна и привлечна програма и со голем потенцијал за развој на туризмот. Фактите кажуваат дека руралните објекти имаат поголема посетеност, во корелација со трендовите за економски развој, но вистинската состојба кажува дека не се доволно организирани за да одговорат на барањата на туристите. Убедени сме дека паралелно со развојот на туризмот во Република Косово и регионот на Призрен со помош на квалитетни стратегии и програми ќе се зголемат и приходите на општината и тоа ќе влијае на некој начин и на економскиот развој на земјата. Проблеми се јавуваат за сите експерти од оваа област во тоа колку е потребно вмешаност на институциите во истакнувањето на вредностите кои ги носи руралниот туризам и колку треба да се инвестира во тој правец.

4. Планински туризам - вредност и угостителство

1.1 Општина Призрен (АЗСК, датум на истражување од 26.1.2018-10.9.2018). На картата од Националниот парк Шарски Планини, Превалла, опфаќа 1% од генералната површина, но од аспект на еко-диверзитивните вредности, Превалла претставува бисер на Косово, но и пошироко на Балканот.

Слика 18. Поглед кон хотел Шари - Призрен.

Figure 18. View to Hotel Sharri-Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 15.5.2017, од 15.30 часот, датум на истражување 15.5.2018, од 15.30-17.30 часот, податоци од базата на хотелот).

Поглед кон хотел Шари, комплекс што ја нуди целата привлечност на Шар Планина, со целата своја магична убавина и живописност околу хотелот.

Туристичкиот комплекс Шари е во фаза на стандардизација на ИСО стандардите до 2020, а со тоа ќе премине во групата на хотели со 4 ѕвезди.

На сликата е претставен туристичкиот комплекс, кој има совршена инфраструктура со боите на природата во чиј состав спаѓаат и 11 вили, сите заедно формираат еден импресивен колаж. Вилите се во форма на апартмани кои им овозможуваат на посетителите интимност и им ги обезбедуваат сите потребни услови за да се чувствуваат удобно и релаксирано.

Според хотелските податоци, странски туристи доаѓаат во овој комплекс претежно преку викенд поради одржување на одредени семинари, конференции или средби со политички карактер.

Исто така, странските туристи имаат специфични барања во однос на исхраната, односно бараат вегетаријанска храна и употреба на био-продукти. Бројот на посетите на домашните туристи во хотелот Шари, од ден на ден сè повеќе е голем и тие се заинтересирани за руралниот туризам, како поради зеленилото и природата така и поради фактот што тие места се многу погодни за одмор и рекреација. Статистиките покажуваат импресивни резултати на нивото на општа посетеност на домашните гости, кои се дел од оваа форма на туризам (рурален), иако бил недоволно развиен во периодот до 2000 година.

Ако правиме споредба за периодот од кога започнал со работа комплексот до денес, ќе се види значително покачување на бројот на туристи кои го посетуваат овој туристички комплекс, особено домашни посетители иако е забележан пораст и на бројот на странските туристи.

Самиот менаџерски тим на комплексот се труди да ги подобри своите услуги на тој начин што ги почитува листите со барања на посетителите кои престојуваат во овој хотел.

Според досегашните трендови за развој на туризмот се претпоставува дека до 2020 година овој комплекс ќе биде посетен од околу 300 000 гости и веруваме дека

ова ќе биде јубилеен број бидејќи покажува квантитативно и квалитативно развивање на туризмот.

Прева е спортско-рекреативен центар, со клима преплетена од три поморски струи, со голем број извори, со зелена бујна вегетација и широко распространети шуми како и богато со пасишта.

Слика 19. Превалла

Figure 19. Prevalla

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 7.2.2018, од 14.30 часот, датум на истражување 17.2.2018, од 15-17 часот).

Зоната на Превалла речиси пет месеци е покриена со снег, климатските промени кои се случуваат во оваа зона го добила името Превалла – (Измама) (во текот на еден ден времето се менува како резултат на воздушните струења од Балканот). Превалла е модел на Балканскиот Полуостров или место за рехабилитација, каде сè уште не постојат патеки за скијање и покрај релјефот и условите што ги нуди, неискористен ресурс од професионален, зимски и спортски аспект. Во Превалла најразвиени се дневните активности, особено во викенд, аматерско лизгање, импровизирано со скии и други елементи.

Се верува дека местото ја има својата убавина поради лекувачкиот ефект, како што потенциравме погоре, под влијание на струењето на ветровите. Влијанието од Црното Море преку Ибар, влијанието на ветровите од Егејот како и ветровите од Јонското Море преку реката Љумбарда во Призрен. Струењето на овие три Мориња во Превалла создаваат поволна клима за лечење на многу хронични и акутни заболувања.

Графикон 1. Струење на ветровите во Превалла.

Chart 1. Wind flow in Prevala.

Извор: (Б.Н, датум на изработка 10.9.2006).

На графиконот е претставено движењето на ветровите во стратегиската точка на Националниот парк Шар Планина – Превалла. Превалла во блиска иднина ќе влезе во туристичката агенда на здравствениот туризам, покрај зимскиот и летниот туризам. Здравствениот туризам е многу важен бидејќи ова место придонело да се излечат милиони домашни и странски посетители од хронични и акутни заболувања. Болестите што се лечат во оваа зона се: асма, бронхитис, регулирање на метаболизмот, зајакнување на имунитетот, фертилнос, елиминирање на анемијата за 21 ден, исто така вреди да се напомене дека овде својот лек го пронашле и луѓе заболени од неизлечливата болест- рак. Превалла е место на чудата па затоа побарувањата денес за посета на ова место се во постојан пораст. Наспроти изградбата на многу објекти, посакуваме во иднина да се изгради сеопфатен туристички комплекс. Овој комплекс да се изгради и функционира според критериумите на националните паркови – економска зона, проследени со туристичките критериуми, било спортски, планински или масовен

туризам. Превалла претставува посебна зона во целиот Национален парк Шар Планина, се препорачува во блиска иднина да оживеат плановите и предлозите на експертите за изградба на најмалку два големи хотели со повеќе од 400 кревети, едниот да биде за рехабилитација, лечење на лица од акутни и хронични заболувања, а другиот хотел да биде наменет за спорт и рекреација, особено за зимски спорт, но и други видови релевантни спортови кои се поврзуваат со енергетскиот и климатскиот ефект.

Слика 20. Туристичкото село Превалла

Figure 20. Tourist village Prevalla

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 7.2.2018, од 15.30 часот). АЗСК датум на истражување 14.3.2018, од 16.30-19.30 часот).

Туристичкото село Превалла како туристичка композиција постои уште од 2006 година со одлука од Општина Призрен и секако со координација на ММФ. Институтот за просторно планирање во рамките на Министерството за животна средина и просторно планирање изврши зонска поделба на три категории:

а) Стриктна зона (не се дозволува интервенирање без одобрување од експертите, дури и одржување), го опфаќа делот од ендемичниот вид на муника (*Pinus Heldreichii*);

б) Бафер зона (не се дозволува изградба, но може да се истражува, игра улога на тампон зона), што се протега под шумите на муниката, но за жал оваа зона е деградирана од градителите, така што се ризикувани новите садници како на борот и муниката;

в) Економска зона, која според експертите е дизајнирана како зона која може да се искористи и во која има дозвола за изградба на туристичко село координирано од секторот за урбанизам во Призрен. Може да се каже дека овде не се содржани градежните критериуми дури и полошо, не се формирани предуслови (подземна инфраструктура), изградба на водоснабдување, канализација, осветлување на патот и многу други фактори кои го уништуваат имиџот на туристичкото село.

Слика 21. Кула на сираците, Превалла

Figure 21. The Orphans Tower, Prevalla

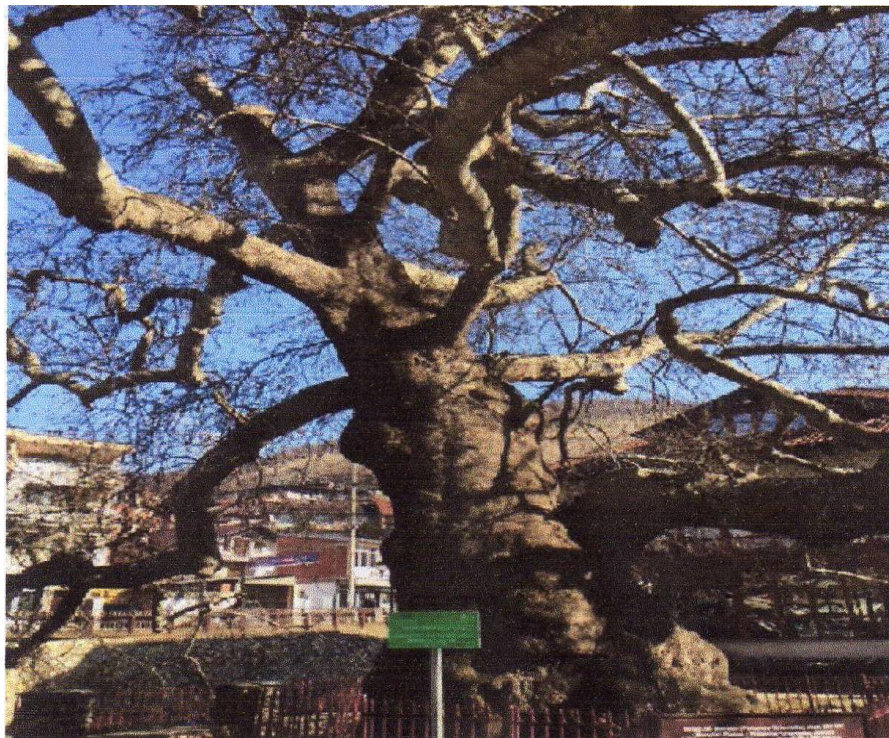
Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 22.2.2019, од 13.30 часот, датум на истражување 22.2.2019, од 19.30-21.30 часот, податоците се од базата на кулата).

Кулата на сираците е еден од хотелските објекти кој се одликува со квалитетна храна и гостопримство. Овој објект е изграден поради хумани цели, според испитаниците дознавме дека секој ден се третираат случаи на сираци кои се под целосен надзор. Децата овде се оспособуваат за живот (се до зрела возраст), а потоа тие сами го одбираат својот пат. Кулата се наоѓа на надморска височина од 1 550 м, а

овде работи професионален персонал од аспект на гостопримство и од аспект на подготовка на вкусна и квалитетна храна, па затоа вреди да се посети. Храната е претежно органска од домашни производители од овие предели. Исто така кулата располага и со соби и кревети, ресторан и целосни услуги, социјализација во преноќевалишта, високо ниво на хигиена како и одржување на верски ритуали за исламските верници и пешачење на магичните планински предели. За истражувањето да биде убедувачко и рентабилно, длабоко го истраживме прашањето за хотелските услуги, преноќевалиштата и рестораните во рамките на туристичкото село Превалла и истите професионално се дадени во табела.

Слика 22. Чинар (*Plantanus orientalis*), Призрен.

Figure 22. Rrapi (*Plantanus orientalis*), Prizren.

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 28.2.2018, од 12.30). АЗСК датум на истражување 12.3.2018, од 13.30-15.30 часот).

Чинарот (*Platanus orientalis*), се наоѓа на брегот на Бела Река во Призрен на местото наречено Мараш. Овој природен споменик е ставен под законска заштита во 1959 година, со површина од 0,5 ха. Се претпоставува дека стеблото е старо околу 350 - 400 години. Стеблото е со висина од 18 м, со дијаметар од 2,70 м. Чинарот

претставува природна реткост кој ги надживеал предизвиците на времето, поплавите, пожарите, сушата, но и трендовите за сечење на дрвата и користење за огрев. Земајќи ја предвид чувствителноста околу разликите во температурата, особено ниските температури, овој вид е многу редок. Познато е како едно од најстарите стебла, декоративно и карактеристично во Косово со научна, културна, едукативна, пејзажна, рекреативна и економска вредност.

1.2. Општина Сува Река, (Извор: Проф. д-р З. Еќрем, датум на истражување од 21.4.2018 - 9.7.2018). Извонредна вредност за Општина Сува Река е делот од Националниот парк Шар Планина со многу био-диверзитарни вредности и природни споменици, значи Теранда има огромна вредност во Призренскиот Регион за развој на културниот и руралниот туризам. Сува Река покажува голем потенцијал за развој на туризмот, за културниот туризам, фитотерапевтскиот, за екотуризмот и агро-туризмот.

Слика 23. Туристички комплекс, хотел Солид – Сува Река

Figure 23. Tourist Complex, Hotel Solid-Suhareka

Извор: (Датум на истражување 21.4.2018, од 13-15.30 часот, податоци од базата на хотелот), Туристички комплекс, хотел Солид – Сува Река.

Овој хотел се наоѓа на 2 км, од патот Сува Река – Приштина десно на падините на Мушлишт, поточно по текот на реката Топлуха. Овој туристички комплекс се наоѓа

на надморска височина од 217 м, што е едно од пониските места во нашата земја во споредба со другите делови од регионот. Туристичкиот комплекс Хотел Соли е клучно место за Општина Сува Река за пречек на гости или стратешко место за посетителите. Во овој комплекс климатските услови се извонредни особено во летниот период, ноќите се свежи од струењето на планинскиот ветер има лекувачки и рехабилитирачки квалитет. Хотел Солид е во служба на сите возрасти, располага со 30 спални соби и 3 ресторани, два во внатрешноста и еден на отворено, конференциски сали и 4 базени за различни возрасти. Карактеристично за овој туристички комплекс е специфичниот начин на печење на месото на врел камен (покрај другите нутритивни услуги).

Слика 24. Артефактот, *Anija* од камен, со глава од делфин, Сува Река
Figure 24. Artifact, "Anija" stone, head of Dolphin, Suhareka

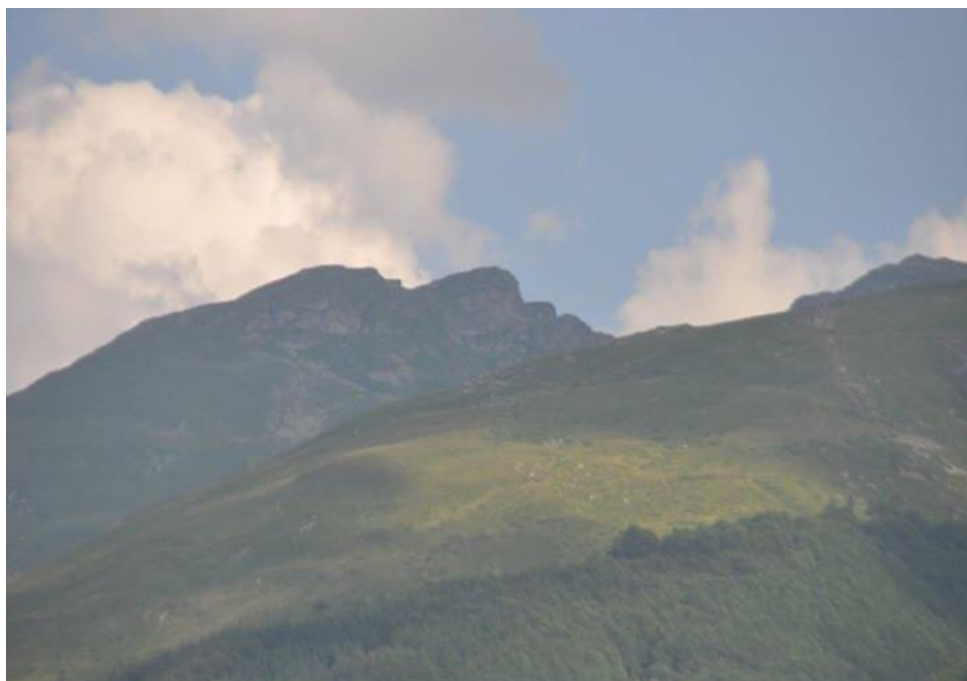
Извор: (Проф. д-р З. Екрем, датум на истражување 9.5.2018, од 14-16.30 часот).

Артефактот *Anija* од камен со глава од делфин – Аполон (Бог на сонцето), што има неколку етапи како: Аполон, т.е. А-По-Лун, потоа S-MIN-THE-US и ДЕЛФИН. Овој артефакт се наоѓа на планината Берми – по која подоцна е наречена Бореа и сега е позната под името Шар Планина. Артефакт ја буди љубопитноста на посетителите за поблиску да ја дознаат историјата со научна база. Ваквите артефакти се богати со време, носат културно-историски вредности, вредности кои заслужуваат да се

рефлектираат и да бидат насочени кон локалните и странските посетители. Со цел да се посетат бројните вредности, потребна е инфраструктура, првенствено патишта, потоа други фактори за поддршка или ориентирање до потребната цел. Локалните и централните институции имаат отворени патишта за инвестирање, ако знаат како да ја ценат тежината и важноста на ваквите артефакти за општеството, инвестициите го прошируваат опсегот на туристички, научен и рекреативен развој.

Слика 25. „Лицето на Зевс“ на планината Бора - Шара, Сува Река

Figure 25. The face of “Zeus” on Mount Bora - Sharr, Suhareka

Извор: (Проф. д-р З. Екрем, датум на истражување 9.5.2018, од 14-16.30 часот).

„Лицето на Зевс“ на планината Бора - Шара, 3 - 4 км, од селото Грековц, Општина Сува Река во регионот на Призрен. Овој артефакт се наоѓа во шарските планински артефакти од исклучителна вредност, Артефактот, „Лицето на Зевс“ претставува неспоредлива вредност не само во регионот на Призрен, Косово и Балканот. Пејзажни артефакти прикажани на сликата. Редок поглед, многу специфичен, опишан со фрактури кои симболизираат линии на лицето извонредни, вредни за посета служат како инспирација за истражување и други артефакти од оваа природа. Република Косово е навистина богато. Таквите артефакти низ целиот свет се изложени, нудејќи им на сите заинтересирани страни посебно поттикнувајќи ги

посетителите како домашните и странските, да се восхитуваат на таквото природно богатство. Регионот на Призрен, поточно Општина Сува Река, е навистина богат со неповторливи вредности дури и на светско ниво, но малкумина ги знаат, а уште полошо соодветните институции не ја извршиле задачата што ја имале како своја обврска.

Слика 26. Каменот на Деловце во Сува Река

Figure 26. The stone of Delovce in Suhareka

Извор: (Проф. д-р З. Екрем, датум на истражување 9.5.2018, од 14-16.30 часот).

Каменот на Деловце е мошне сликовито место кое се наоѓа на надморска височина од 1 500 м. Каменот на Деловце на исток се граничи со селото Маќитево, додека на запад се граничи со падините на Кабаш, стои како кршач на сончевите зраци на оваа надморска височина. Од митолошки аспект уште се нарекува и „Каменот на Зевс“ или „*Плаво око*“. Ова претставува чиста еколошка средина, струењата на ветерот придонесуваат кон создавање на посебна клима со лекувачки и рехабилитирачки карактер. Каменот во Деловце, покрај верувањето дека постоел во времето на паганизмот како природен споменик во себе содржи и историски вредности кој низ годините служел како референтна точка за бројни трговски

каравани кои тргувале со шарско сирење од длабоките планински предели како што се Селце и Јажинце. Вреди да се напомене дека на каменот има траги од гравирање, најверојатно од австро-унгарската војска некаде во XVIII век. Досега многу малку е информирана заедницата за овој природен споменик, никогаш не бил ставен на истражувачките посети ниту за студентите по туризам, географија, биологија, физика и други научни предмети.

1.3 Општина Драгаш, (Извор: База на податоци од хотел Арџена, датум на истражување 21.6.2018-9.8.2018). Поврзува две страни на две заедници од Општината Гора со бројни туристички вредности како и неколку туристички инвестиции како што е хотелот Арџена и од левата страна на општината е Опоја со своите чуда како што е езерото Брензе и многу други културни вредности. Во Општината Драгаш може да се развој туризмот, фитотерапевтски и економски туризам.

Слика 27. Хотел Арџена во Драгаш

Figure 27. Arxhena hotel in Dragash

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 26.5.2018, од 11-13 часот, датум на истражување 26.5.2018, од 14-18.30 часот, податоци од базата на хотелот Арџена).

Во близина на селото Брод се наоѓа хотелот Арџена на надморска височина од 1 500 м. Во рамките на хотелот Арџена се наоѓа и жичарницата изградена од сопствениците на туристичкиот комплекс за транспорт на туристите на височина каде што се одвива скијањето. Жичарницата е долга 1 500 м, а местото од каде се спуштаат скијачите се наоѓа на надморска височина од 2 070 м надморска височина. Скијачката патека е со должина од 1 500 м, колку што е и должината на жичарницата на која се одржуваат државните натпревари 6 години по ред. Зимскиот туризам во оваа зона е доста нагласен, капацитетот на хотелот од година во година расте а со тоа расте и бројот и квалитетот на услугите. Оваа рекреативно - спортска зона ги потполнува недостатоците на слабото менаџирање на рекреативната зона Брезовица. Посетителите кои го посетуваат овој туристички комплекс се главно од регионот од Албанија, но и од други држави. Оваа туристичка зона во секое годишно време особено во летниот и зимскиот период е најпосетена, иако има уште можности на туристите да им се понудат други ресурси кои не се искористени во оваа еколошки богата зона. Треба да се нагласи дека Хотел Арџена е производ на самоиницијатива или фамилијарна иницијатива, но сепак е потребна соработка и институционална поддршка.

Слика 28. Жичарницата и пасиштата во Брод

Figure 28. Cable car and pasture in Brod

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 26.5.2018, од 11-13 часот, датум на истражување 26.5.2018, од 14-18.30 часот, податоци од базата на хотелот Арцена).

Во фокусот се жичарницата и пасиштата преплавени од илјадници овци. Бројките зборуваат дека жичарницата во комбинација со пејзажите ја будат љубопитноста кај посетителите во оваа чиста зона со природна убавина и интересна клима што ги поттикнува туристите со рекреативна цел за истражување и рехабилитирање.

Квалитетот на воздухот претставува богатство како и васкуларните фитоценози кои се богати со видови фармацевтски фитотерапевтски растенија. Драгаш и планините се богати со квалитетни живеалишта, со пасишта од илјадници овци и крави кои пасат во летниот период, нудејќи органски производи како млеко, шарско сирење и квалитетно месо.

Годишите минуваат, но интересот за сточарството се намалува во споредба со периодот од 70-тите години. Порано само една фамилија имала 12 000 овци, феномен кој не успеал да биде надминат и покрај субвенциите од страна на Министерството за земјоделство за овци и крави.

Во иднина преостанува задача на релевантните институции за земјоделство да изработат краткорочни и среднорочни политики за подобрување на моменталната состојба, можности има потенцијалот постои, се бара дополнителен мотив за сточарството (како што е гаранција на пазарот за нус производите од млеко особено на шарското сирење итн.).

Слика 29. Артериско езеро во Брод

Figure 29. Arter Lake in Brod

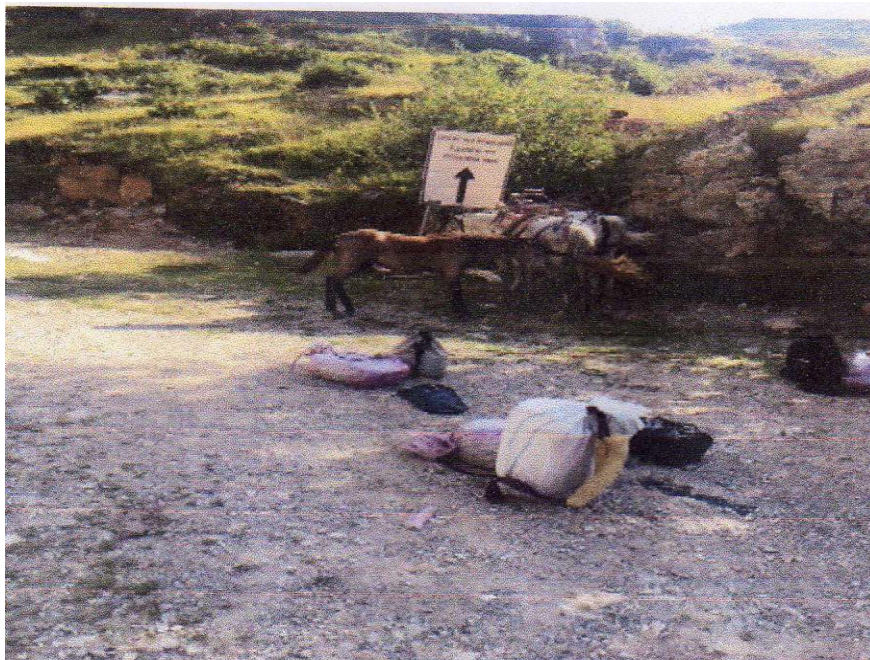

Извор: (Н.Б. датум на фотографирање 26.5.2018, од 11-13 часот, датум на истражување 26.5.2018, од 14-18.30 часот, податоците се од базата на хотелот Арџена).

Глацијалното езеро се наоѓа на падините во Брод на надморска височина од 2 070 м. Ова езеро е направено по иницијатива на сопственикот на хотел Арџена, главно за животните кои живеат во овие предели, како дел од стратегијата на падините на с. Брод. Во средината на артериското езеро се наоѓа слободен извор кој го надополнува количеството на вода што понира во земјата. Ова езеро привлекува многу туристи, а за да се посети е потребно да се пешачи околу 1 500 м, но постои и друга алтернатива со жичарница за да се стигне до надморската висина на падините на Брод. Пристигнувајќи на таа висина се среќаваме со чудесен амбиент, има пријатно струење на ветерот и прекрасна цветна арома. Географската положба, релјефот создаваат една прекрасна композиција погодна за дивите животни, како на пример за дивата коза. Нивната бројка била поголема од 300, но за жал поради илегалниот лов наместо диви кози денес на овој предел може да се сретнат срњи. Планинскиот предел на Брод е богат и со голем број медицински растенија (Agulicja), ароматични и диви растенија (боровинка, детелина), кои го правата овој предел

посебен за разлика од другите места. Треба да се напомене дека пред хотелот Арџена се наоѓа тек на извор кој ја оживува оваа зона со звуците на истекувањето на водата.

Слика 30. Пешачката патека во Брод
Figure 30. Hiking trail in Brod

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 17.7.2018, од 11-12 часот, датум на истражување 17.7.2018, од 10-15.30 часот, податоците се од базата на хотелот Арџена).

Пешачката патека служи за ориентација на посетителите, како за локалните така и за странските туристи чија цел е да ги истражуваат прекрасните делови на планините и свежата вода. Плодната вегетација на Бродските планини изобилува со богати овоштарници кои претставуваат дополнителна вредност на оваа област како што е плодот на боровницата со лековити, метаболни, антидиуретични и антианемични плодови. Боровницата ја собира локалното население како и жителите на соседната држава Р. Албанија, потоа производите се продаваат на локалниот пазар, но исто така и на странскиот пазар. Оваа актуелна економска активност е во тек со користењето на „био“ ресурсите како добра основа за подобар економски развој.

Слика 31. Кралски предел во Брод

Figure 31. Royal area in Brod

Извор: (Б. Насер, датум на фотографирање 18.8.2018, од 10-12 часот, датум на истражување 18.8.2018, од 14-16 часот, податоците се од базата на хотелот Арцена).

Кралскиот предел, според аргументите на тамошните луѓе во Брод, оние кои подолго време поминуваат во овие живописни планини, овој извор се нарекува „Кралски врв“, бидејќи го пронашол кралот за време на експедиција во овие области.

„Кралскиот врв“ се наоѓа во областа каде почнува скијачката патека, приближно на надморска височина од 2 050 м. Овој дел има висококвалитетна ладна вода со лековити својства за дигестивниот систем. Многу посетители се импресионирани од бистрината на водата што всушност е карактеристично за водите на такви големи надморски височини.

5. Природни резервати во Националниот парк „Шар Планина“

Националниот парк „Шар Планина“ се карактеризира со посебна флора и фауна, геоморфолошки и фитоценолошки вредности. Во рамките на богатиот биодиверзитет на флората се издвојуваат бројни ендемични и реликтни видови флора и нивни ретки фитоценози.

Слика 32. Русеница, Национален парк „Шар Планина“

Figure 32. Rusenica, National Park “SHARRAMountains”

Извор: (АЗСК - Агенција за заштита на животна средина на Република Косово, датум на истражување 23.08.2018, од 9-11.30 часот).

Мешовитите листопадни шуми и камењари во клисурата Русеница - кој е дом на балканскиот рис (*Lynx Lynx Balcenicus*); Попово прасе - чисти или мешани шуми на црн бор; Ошљак - шуми на црн бор, жбунести заедници на бор, чисти смрекови шуми; Голем бор - зачувани стари шуми. На планинските простори опстојуваат куна златица, куна белица, видра дива мачка, рис, мечка и дива коза.

Сепак најпознат е шарпланинецот, овчарско куче кое го добило името по планината.

Слика 33. Борови планини (*Pinus Helldreichi*), Национален Парк "Шар Планина"

Figure 33. Pines Mountains (*Pinus Helldreichi*), National Park Sharr Mountains

Извор: (АЗСК-Агенција за заштита на животна средина на Р. Косово, датум на истражување 23.08.2018г, од 9-11.30 часот).

Превала со 1% е дел од Националниот парк и е природен бисер, зоната на бор е богата со различни видови ендемични и реликтни видови зимзелен бор (*Pinus Helldreichi*), кои на јужниот варовен предел на Ошлак ја формира *Seslerio-Pinetumheldreichii* заедницата на југо - источните падини, со повеќе влага формираат *Luzulomaximae - Pinetumheldreichii* заедница.

Овие заедници се протегаат на надморска височина од 1 946м. Еден дел од овие шуми со површина од 30 ха., во 1960 година се прогласени за природни резерви.

Во источниот дел од зоната под боровите шуми се наоѓаат буковите шуми (*Fagetummontanum*). Шумската борова област која е предложена за природна резерва е богата со ендемични видови од кои може да се издвојат: картузијански каранфил (*Dianthus catusonarum*), карпест карамфил (*Dianthus integer*), албанско

своно (*Campanula albanica*), албанска лисра (*Thymus albanus*), (*Vrbascum scardicolum*), бугарска (*Gentianella bulgarica* var. *albanica*).

Слика 34. Природни резервати во Ошлак, Национален парк "Шар Планина"

Figure 34. Natural reserves in Oslak, National Park Sharr Mountains

Извор: (АЗСК-Агенција за заштита на животната средина на Република Косово, датум на истражување 23.8.2018, од 9 -11.30 часот).

Од дрвата, освен борот, змијулестото растение и смреката присутни се и: Елката (*Abies alba*), молика (*pinus peuce*), дива врба (*Salix caprea*), итн.

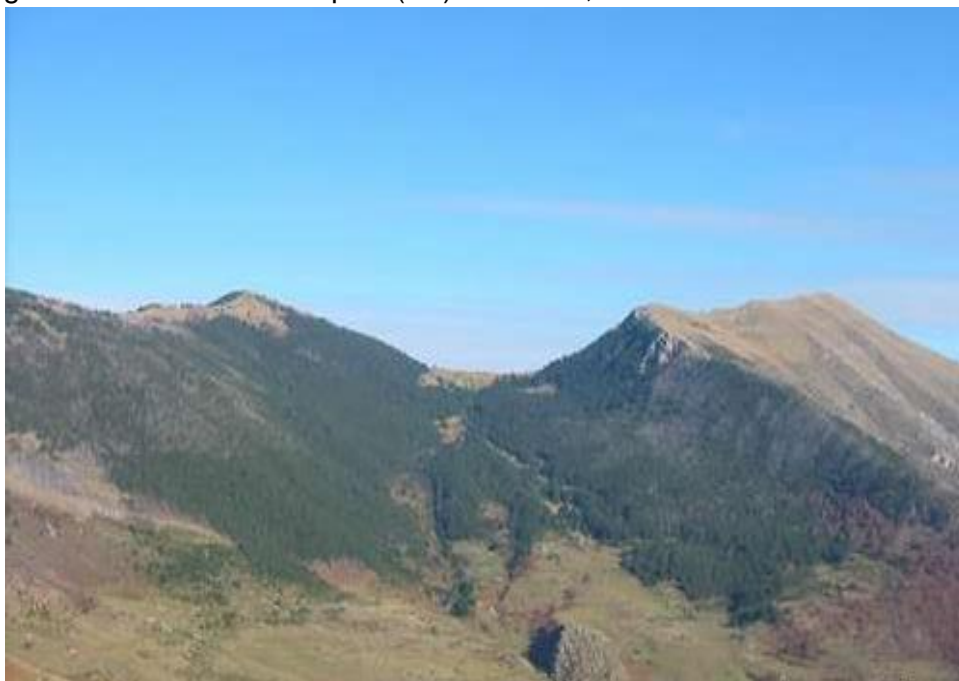
Посебен симбол на Ошлак е локалниот ендемичен вид (од групата *Achillea alexandri regis*), кои заедно со друг ендемичен вид на Балканот (*Onobrychis scardica*), формираат специфична заедница наречена (*Achilleo alexandri regis* - *Onobrychis scardica*).

Друг ендемичен вид со кој е обогатена зоната на Ошлак е: (*Heliantema canum*), Шарски карамфил (*Dianthus scardius*), камен карамфил (*Dianthus integer*), албански лиљан (*Lilium albanicum*) итн. Оваа зона е богата и со разни видови животни и цицачи:

мала друпја (*Tetrao urogallus*), еребица (*Alectoris graeca*), лештарка (*Tetrastes bonasia*), дива коза (*Rupicapra rupicapra*), кафеава мечка (*Ursus arctos*).

Слика 35. Голем природен резерват на бор (лево) во Ошлак, Национален парк „Шар Планина“

Figure 35. Large nature reserve on the pine (left) in Oshlak, National Park Sharr Mountains

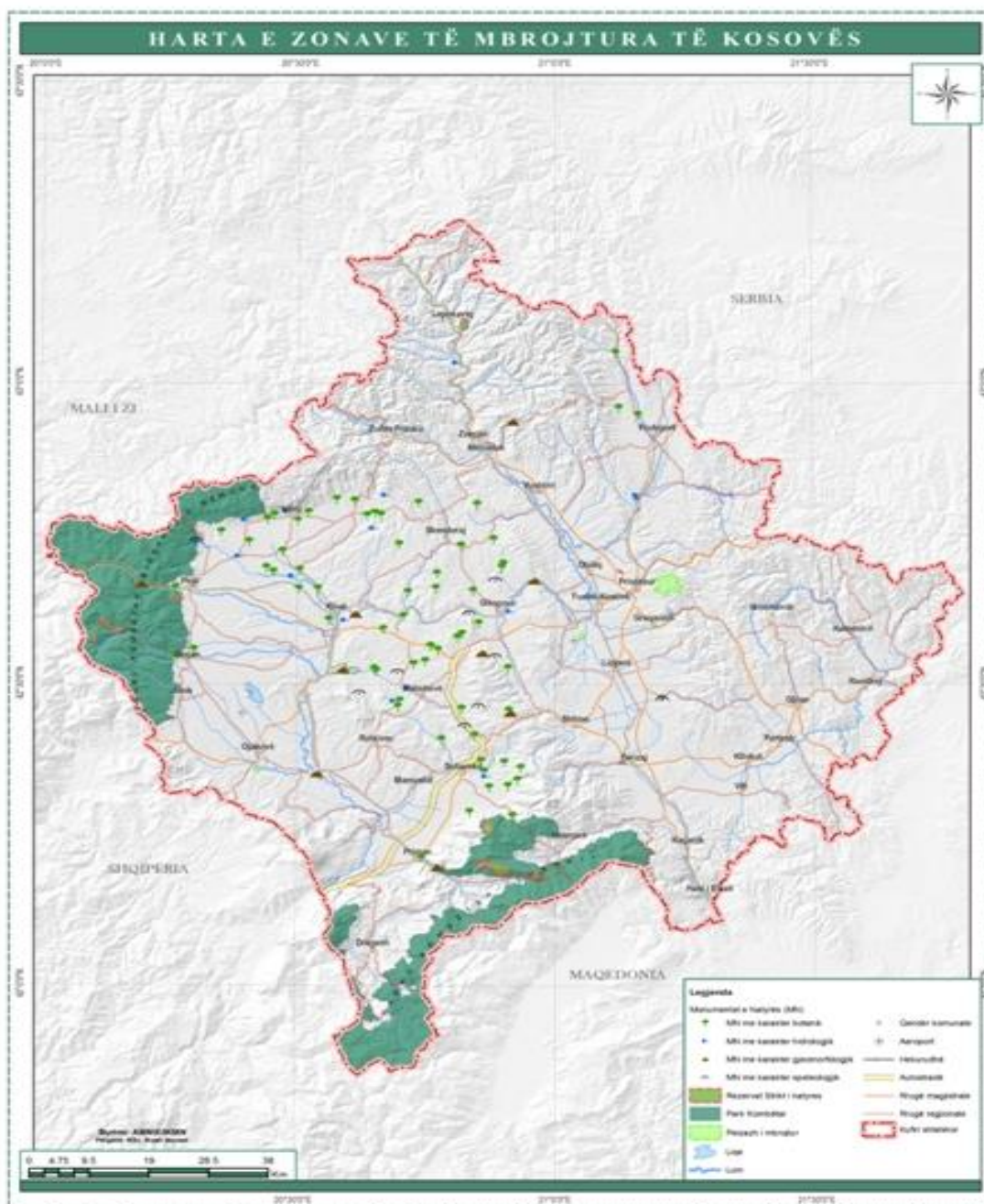
Извор: (АЗСК, датум на истражување 23.8.2018, од 9-11.30 часот).

Резервите на Големиот бор (лево) и Ошгак. Голем бор се карактеризира со борови прашуми од групата (*Seslerio – Pinetum*) кои го претставуваат најубавиот и најинтересниот комплекс на борови шуми на Балканот. Еден дел од овие шуми на површина од 35 ха, во 1960 година беше прогласен за природен резерват. Оваа зона е богата со бројни видови флора кои главно се космополитски (широко се распространети низ територија на Косово). Посебна вредност има ендемичниот вид (*Sedum flexiosum*) како и другите видови со лекувачки карактер, како што се: Бел асфодел (*Asphodelus albus*), Бел трн (*Carlina acaulis*), прострел - билка (*Gentiana cruciata*), кичица - црвен кантарион (*Centaureum erytrea*). Оваа зона е чудесна и по различните видови диви животни, а најважни се: кафеава мечка (*Ursus arctos*), срна

(*Capreolus Capreolus*), дива мачка (*Felis Sylvestris*), јазовец (*Meles meles*), булга (*Martes Foina*), планински сокол (*Falco Biarmicus*), јастреб глужар (*Buteo Buteo*).

Карта 3. Приказ на заштитените зони со закон во Република Косово

Map 3. View of protected zones by law in R. Kosovo

Извор: (АЗСК, датум на истражување 29.8.2018, од 10-12 часот).

На картата е претставен дел од Призренскиот Регион и дел од регионот на Пеќ.

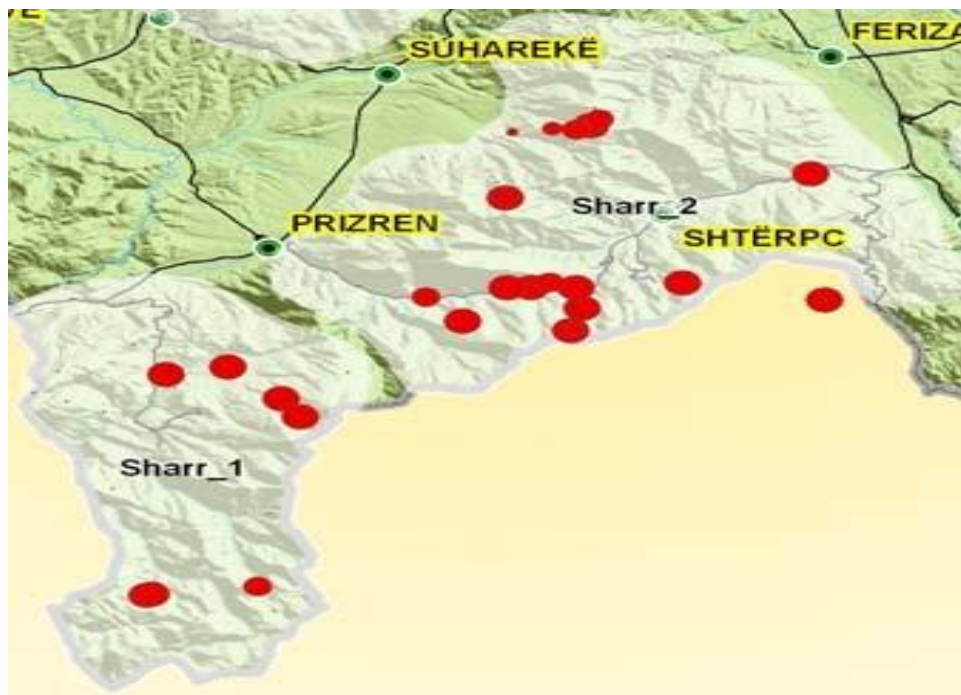
Заштитените зони се дополнителна вредност на Република Косово богати со ендемична и субендемична флора, медицинска или ароматична како и богата фауна.

Врвот Попово Прасе изобилува со борови шуми (*Pinus heldreichi*), а се наоѓа во Превалла, Ошљак каде доминираат боровите шуми, се протега во југоисточниот дел на Коџабалкан односно во западниот дел на Националниот парк со површина од околу 44 ха. Исто така и Русеница претставува живеалиште на балканскиот рис.

Зони од посебни природни вредности се: Островица – локалитет со високи планини (1 600 м - 2 092 м).

Карта 4. ВМА (Распоред на медицински и ароматични билки во регионот).

Map 4. VMA (Schedule of medicinal and aromatic herbs in the region).

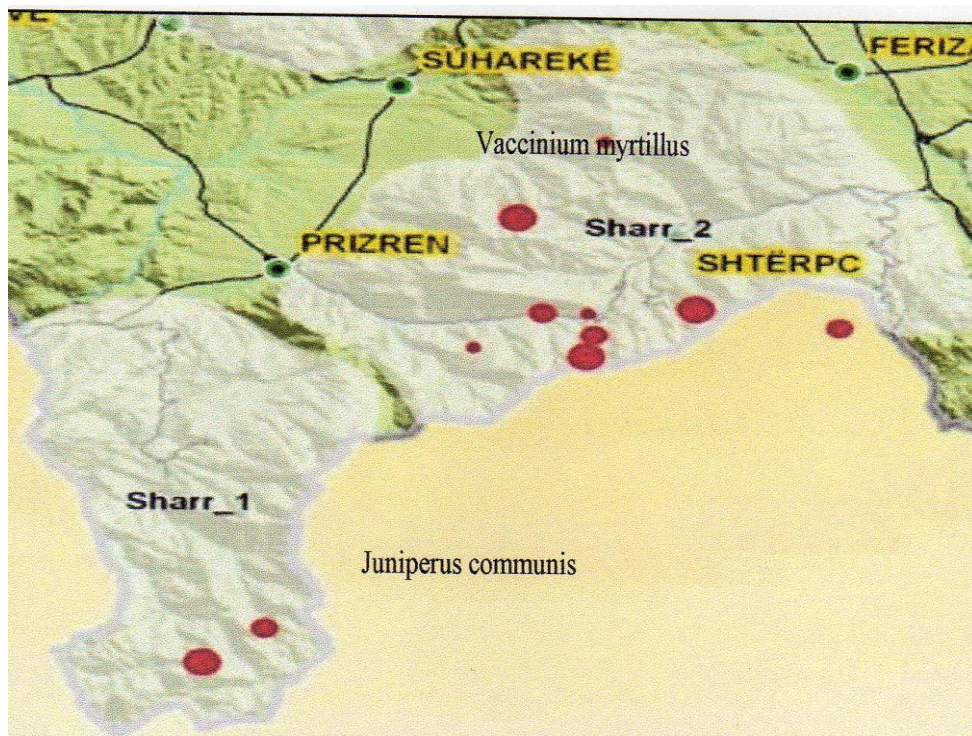
Извор: (Проф. д-р М. Фадил, датум на истражување 7.9.2018, од 15-17 часот).

На картата југоисточниот локации и зони со медицински и ароматични билки во Призренскиот Регион (Драгаш и Сува Река). Точките со црвена боја го покажуваат ареалот со медицински и ароматични растенија во зоната на Шарските Планини во

рамките на Призренскиот Регион како и друг дел од ареалот каде се протегаат медицински и ароматични растенија во делот на Драгаш.

Карта 5. Растенија со економска вредност- боровница и смрека

Map 5. Plants with economic value - blueberry and spruce

Извор: (Проф. д-р М. Фадил, датум на истражување 7.9.2018, од 15-17 часот).

Картата е дизајнирана од експерти по биологија, ја покажува распространетоста на видовите на растенија со економски и лекувачки карактер како што се боровницата и смреката. Република Косово е еден од дистрибутерите на вакви видови растенија со медицинска и ароматична вредност а тоа претставува и предуслов за економски развој на земјата. Треба да се напомене дека за собирање на такви растенија треба да се идентификува видот, начинот на собирање, времето и дел од растението што треба да се собере. Собирачите на медицински и ароматични растенија и другите видови со економско значење, најпрво треба да поминат низ фазата на едукација во врска со собирањето и сушењето на билките, потоа фазата на подготовка и пакување и на крај дистрибуција, директно на пазарот или до руги собирачки компании.

Табела 10. Видови медицински и ароматични растенија од Призренскиот Регион,
важни за развој на „фитотерапевтскиот туризам“.

Table 10. Types of medicinal and aromatic plants from the Prizren region, important for the
development of "phytotherapeutic tourism".

Име на науката/ Science name	Албанија-Н- Алпите /Albania-N Alps	ШАРР Планини / ShARR Mountains	Голак / Gollak	Митровица - Подуево / Mitrovica- Poduevo	Централно Косово/ Central Kosovo	Вкупно/ Total
	Kg					
Achillea millefolium (H)	121,200	37,050	129,050	19,622	45,025	351,947
Aconitum napelus ®	69,300	550	0	0	0	69,850
Allium ursinum (R, H)	0	48,000	2,450	0	0	50,450
Anemone nemorosa (H)	86,140	0	7,350	0	0	93,490
Antennaria dioica (H)	4,200	0	0	0	0	4,200
Anthylis vulneraria	0	0	3,700	0	0	3,700
Arctostaphylos uva-ursi (Fol)	23,300	18,640	0	0	0	41,940
Artemisia vulg. (H)	0	44,000	0	180	46,200	90,380
Asperula odorata (H)	13,800	0	0	0	0	13,800
Atropa belladonna (Fol)	2,979	1,440	1,790	270	963	7,442
Bellis perennis (Fl)	37,680	14,500	18,430	3,707	12,860	87,177
Betula pendula (Fol)	100,000	1,850,000	425,990	0	0	2,375,990
Carlina acaulis ®	48,000	10,800	7,440	0	0	66,240
Centaurea erythraea (H)	57,000	27,000	43,760	9,650	33,550	170,960
Cetraria islandica (H)	47,700	0	9,910	0	0	57,610
Cichorium intybus ®	22,400	70,400	276,400	63,680	135,720	568,600
Colchicum autumnale	0	0	788	0	0	788
Convallaria majalis (H)	98,400	0	10,560	25,060	15,800	149,820
Cornus mas (Fr)	288,400	182,400	319,500	96,140	255,560	1,142,000
Corylus avellana (Fr)	43,000	45,000	47,000	12,150	30,100	177,250
Crataegus monogyna (Fl- Fol)	205,000	175,000	438,000	123,750	294,200	1,235,950
Crocus sp. (ST)	288	0	0	0	0	288
Digitalis lanata (Fol)	38,900	9,600	11,038	10,080	6,110	75,728
Epilobium angustifolium (Fol)	39,200	35,000	0	909	4,400	79,509
Epilobium parviflorum (Fol)	0	0	4,580	0	0	4,580
Equisetum arvense (H)	0	15,600	0	7,115	16,530	39,245

Fragaria vesca (Fol)	44,688	30,814	11,760	14,595	29,042	130,899
Frangula alnus ©	2,850	0	0	0	0	2,850
Fraxinus ornus (Fl)	134,400	75,600	154,830	140,840	560,460	1,066,130
Galium verum (H)	97,220	216,000	99,000	59,400	83,460	555,080
Genista tinctoria (H)	0	0	34,000	0	0	34,000
Gentiana asclepiadea ®	11,674	15,840	1,240	160	3,400	32,314
Gentiana punctata ®	50,400	26,600	0	0	0	77,000
Geranium macrorrhizum®	403,200	102,400	0	0	0	505,600
Geranium robertianum (H)	0	44,700	0	7,900	800	53,400
Hedera helix (Fol)	86,400	0	42,890	0	0	129,290
Hypericum alpigenum (H)	72,300	11,200	0	0	0	83,500
Hypericum perforatum (H)	315,320	110,400	80,400	32,320	37,164	575,604
Juniperus communis (Fr)	275,000	415,000	133,220	39,125	68,880	931,225
Juniperus nana (Fr)	110,000	96,600	0	0	0	206,600
Juniperus oxycedrus (F)	14,400	39,600	0	630	24,200	78,830
Leucanthemum vulgare (F)	0	15,600	0	4,552	7,755	27,907
Linaria vulgaris (H)	0	0	8,860	0	0	8,860
Malus sylvestris (F)	140,000	210,560	439,280	112,688	139,700	1,042,228
Malva sylvestris (Fl)	0	18,000	0	4,856	16,500	39,356
Mentha longifolia (Fol)	67,000	72,800	92,700	12,900	61,650	307,050
Ononis spinosa ®	0	0	47,800	21,400	74,700	143,900
Orchis morio (B)	5,740	2,520	0	291	658	9,209
Origanum vulgare (H)	90,020	74,820	57,511	53,403	63,390	339,144
Petasites albus ®	200,000	32,000	48,380	0	0	280,380
Petasites hybridus ®	630,000	270,000	192,730	122,100	42,600	1,257,430
Plantago lanceolata (Fol)	0	0	15,060	0	0	15,060
Polygonatum odoratum (H)	0	0	4,100	0	0	4,100
Primal elatior (Fl)	0	3,000	0	0	480	3,480
Primula acaulis (Fl)	17,700	0	7,976	2,296	2,509	30,481
Primula veris (FL)	20,400	8,880	5,730	5,458	1,020	41,488
Prunella vulgaris (H)	0	0	33,036	0	0	33,036
Prunus spinosa (Fr)	77,000	47,500	248,200	120,880	269,600	763,180
Prunus cerasus (Fr)	0	0	0	33	7,100	7,133
Pteridium aquilinum ®	1,078,000	769,100	1,849,000	120,400	289,900	4,106,400
Pyrus sp. (Fr)	40,000	56,100	28,650	28,680	34,578	188,008
Robinia pseudoacacia (Fl)	123,800	147,000	440,784	19,460	219,000	950,044
Rosa sp. (Fr)	472,000	360,000	590,000	102,600	350,200	1,874,800
Rubus fruticosus (Fr)	45,600	67,200	100,500	9,520	44,600	267,420
Rubus idaeus (Fr)	34,800	28,000	830	1,720	1,890	67,240
Salix alba (Cor)	70,000	155,000	605,560	138,250	449,800	1,418,610
Sambucus nigra (Fl)	23,040	38,300	82,400	21,384	20,240	185,364
Sanguisorba minor (H)	0	0	3,820	0	0	3,820
Scabiosa columbaria (H)	0	0	2,610	0	0	2,610

Tanacetum vulgare	21,600	25,200	21,660	1,836	35,982	106,278
Taraxacum officinale (Fol)	91,760	86,600	37,250	11,770	36,500	263,880
Teucrium chamaedrys (H)	67,280	87,120	56,440	72,798	94,940	378,578
Teucrium monthanum (H)	0	28,000	0	0	500	28,500
Thymus sp. (H)	237,292	104,880	190,516	69,288	57,000	658,976
Tilia cordata (Fl)	75,000	60,000	184,000	25,360	69,100	413,460
Tussilago farfara (Fol.)	120,700	41,200	100,480	20,520	47,280	330,180
Urtica dioica ®	208,800	187,800	79,290	72,360	36,480	584,730
Vaccinium myrtillus (Fr)	303,000	519,000	0	0	0	822,000
Veratrum album (R)	132,800	104,000	0	0	0	236,800
Verbascum thapsus (Fl)	16,650	46,800	18,808	3,847	7,577	93,682
Veronica officinalis (H)	34,500	39,100	2,539	0	7,760	83,899
Viola odorata (Fl)	1,010	0	2,030	784	1,020	4,844
Viola tricolor (Fl)	3,136	9,200	2,130	440	640	15,546
Viscum album	0	22,000	0	0	0	22,000

Извор: Проф. д-р М. Фадил, датум на истражување 8.9.2018, од 15-17 часот.

Во табелата се претставени видовите на медицински и ароматични растенија што се собираат низ Косово, особено во Призренскиот Регион, зона со еко-диверзитарна вредност. Ваквите податоци јасно ни покажуваат дека Призрен не се одликува само со културно-историските вредности, туку и со богатата флора и фауна и биодиверзитет. Видовите на медицински и ароматични растенија, се со ароматични или медицински состојки кои денес се нудат на светските пазари како алтернативни лекови. Ваквиот тип на ресурси се погодни за развој на фитотерапевтскиот туризам.

Табела 11. PFE (Диви растенија), Призренски Регион, за развој на „фито-економски туризам“

Table 11. PFE (Wild plants), Prizren region, for the development of "phyto-economic tourism"

име на науката/ Science name	Драгаш / Dragash	Сува Река / Suhareka	Prizren / Призрен
	kg		
Achillea millefolium (H)	10,500	4,000	10,050
Aconitum napelus ®	550	0	0
Allium ursinum (R, H)	3,090	5,300	550
Arctostaphylos uva-ursi (Fol)	6,000	1,140	3,000
Artemisia vulg. (H)	6,000	6,400	12,000
Atropa belladonna (Fol)	240	140	240
Bellis perennis (Fl)	4,000	3,000	2,000
Betula pendula (Fol)	1,525,000	103,000	110,000

Carlina acaulis ®	4,500	2,500	1,000
Centaurium erythrea(H)	5,500	5,500	5,000
Cichorium intibus ®	11,400	16,000	15,000
Cornus mas (Fr)	24,960	36,000	65,000
Corylus avellana (Fr)	6,500	2,300	14,600
Crataegus monogyna (Fl-Fol)	14,750	32,000	43,000
Digitalis lanata (Fol)	2100	1,900	1,400
Epilobium angustifolium(Fol)	12,000	7,000	3,000
Equisetum arvense (H)	4,000	3,400	3,100
Fragaria vesca (Fol)	9,000	7,000	3,000
Fraxinus ornus (Fl)	7,500	9,800	20,000
Galium verum(H)	24,680	17,320	57,000
Gentiana asclepiadea ®	5,500	4,000	
Gentiana punctata ®	6,000	5,000	3,900
Geranium macrorrhizum®	9,800	34,000	26,000
Geranium robertianum (H)	9,000	9,100	5,800
Hypericum alpigenum (H)	4,000	2,500	2,000
Hypericum perforatum (H)	18,400	18,000	15,500
Juniperus communis (Fr)	145,700	41,300	91,000
Juniperus nana (Fr)	36,000	20,000	9,100
Juniperus oxycedrus (F)	1,200	11,000	6,500
Leucanthemum vulgare	4,400	3,600	2,500
Malus sylvestris (F)	49,280	23,280	64,000
Malva sylvestris (Fl)	2,800	2,900	3,400
Mentha longifolia(Fol)	11,000	18,600	20,100
Orchis morio (B)	900	650	120
Origanum vulgare (H)	19,000	17,000	9,000
Petasites albus ®	9,000	5,000	2,000
Petasites hybridus ®	20,000	20,000	40,000
Prunella elatior	1,600	300	150
Primula veris (FL)	2,600	1,300	1,900
Prunus spinosa (Fr)	1,100	9,900	15,000
Pteridium aquilinum ®	80,000	225,000	214,000
Pyrus sp.	2,000	11,500	14,000
Robinia pseudoacacia(Fl)	14,700	28,000	21,000
Rosa sp. (Fr)	62,500	72,000	99,500
Rubus fruticosus (Fr)	10,000	11,000	13,200
Rubus idaeus (Fr)	8,000	6,000	4,000
Salix alba	6,500	25,000	32,000
Sambucus nigra (H)	8,500	7,500	8,500
Tanacetum vulgare	3,500	4,900	3,800
Taraxacum officinale (Fol)	17,000	12,000	15,500
Teucrium chamaedrys (H)	10,000	16,000	18,000
Teucrium montherianum	8,000	3,000	3,000

Thymus sp. (H)	21,100	32,000	16,000
Tilia cordata (Fl)	3,200	10,100	23,000
Tussilago farfara (Fol.)	8,000	6,400	8,900
Urtica dioica ®	39,600	46,200	42,000
Vaccinium myrtillus (Fr)	245,000	82,000	130,000
Veratrum album (R)	28,000	28,000	17,000
Verbascum thapsus (Fl)	14,700	11,800	11,100
Veronica officinalis (H)	11,000	11,000	1,000
Viola tricolor (Fl)	2,400	1,850	1,150
Viscum album	5,000	4,000	2,400

Извор: (Проф. д-р М. Фадил, датум на истражување 10.9.2018, од 14-18 часот).

Од табелата се гледа дека овој регион е богат со медицински и ароматични билки и со диви овошки. Ваквиот тип на растенија се претставени табеларно, а имаат особено значење од економски аспект и се доста барани на светскиот пазар.

Боровница (*Vaccinium myrtillus*), клека (*Juniperus communis*), јаглика (*Primula veris*), бела бреза (*Betula pendula*), бозел (*Sambucus nigra*), дива јаболкница (*Malus sylvestris*), бел глог (*Crataegus monagina*), дрен (*Cornus mas*), кантарион (*Hypericum perforatum*), ајдучка трева (*Achillea millefolium*), коприва (*Urtica dioica*), мајчина душичка (*Thymus sp.*), шипинка (*Rosa canina*).

V. СТРАТЕШКИ АСПЕКТИ НА ТУРИСТИЧКАТА ДЕЈНОСТ

1. Стратегија за развој на туризмот во регионот на Призрен

Регионот на Призрен заедно со градот Призрен е еден од градовите на модел, каде туризмот е на врвот на агендата во однос на составувањето на конзервативната и развојна политика од различни аспекти, како што се зачувувањето на инфраструктурата во стариот дел на градот, создавањето на можни политики за израз на туристичките вредности, подготвување на што е можно поатрактивни услови за туристите, како електрификација, изградба на патот до Калето, соработка со другите институции како Министерството за култура, за обнова на Калето и Амамот, другите споменици како џамијата и црквата кои се уништени од времето.

Поконкретно во 2003 година во Призрен е формирана дирекција за туризам и економски развој во чии рамки е интегрирана и група на експерти што изготвуваат проекти за развој на туризмот и прогресивни политики. Друг важен фактор за развој на туризмот во Регионот на Призрен ги опфаќа и општините Теранда, Драгаш и Мамуше кореспондира во секое време со овие општини за да ја има под контрола безбедносната состојба. Градот се снабдува со вода од три силни извори кои ги задоволуваат барањата на граѓаните. Денес градот Призрен има водни мрежи кои се протегаат низ целиот град и не постои ниту едно село во кое недостига вода за пиење. Призрен направил стратегија за користење на ѓубрето во соработка со јапонската организација „Jaica“, која помогнала во логистичкиот аспект во составување на политиките за домашната компанија Екорегин и другите ќерки компании кои дејствуваат во овој правец. Во Призрен се ангажирани три компании за чистење, една општинска и две приватни компании со повеќе од 200 вработени.

Сите компании во рамките на политиката за чиста животна средина се распоредени во соодветни локации каде и дејствуваат.

2. Законски прописи

Закон бр. 04 / L-176 закон за туризам на Република Косово

Член 1

Овој закон ја дефинира правната основа и институционалната рамка, принципите и правилата за развој и унапредување на туризмот, воспоставување и развој на стандардите за туристички услуги.

Член 2

Поле на дејствување

Со овој закон се уредуваат односите меѓу јавните институции и приватните субјекти, физички и правни лица, локални и странски кои вршат туристички активности, ги утврдуваат правата и обврските на субјектите на учесниците во областа на туризмот во согласност со стандардите утврдени со важечкото законодавство.

Туристи – активности на лица кои патуваат и престојуваат на места надвор од нивното вообичаено опкружување, не повеќе од една последователна година, поради забава, работа и други цели кои не се поврзани со вршење на која било активност;

Член 14

Туристички пакети

Туристичкиот пакет е комбинација на услуги кои се продаваат или се нудат за продажба и опфаќаат период од повеќе од 24 часа или вклучуваат една ноќ за сместување.

Туристички пакет се состои од не помалку од две од следниве услуги:

- Транспорт;
- Сместување.

Други независни услуги за транспорт и сместување и кои претставуваат значаен дел од пакетот што треба да се вклучи во оваа комбинација.

Кога организаторот нуди туристички пакет за продажба, пакетот мора да биде понуден на купувачот/ потрошувачот составен во рекламни материјали и истовремено треба да ги исполни сите услови на патната програма предвидена со овој закон.

3. Институционална поддршка и институции

Регионот на Призрен и градот Призрен како општина го исполнува стандардот за формирање на организациска рамка со поделба на соодветните управи, што се обврзани да превземаат составување на политики за определен сектор.

Врз основа на теоретскиот и практичниот одраз на развојните политики во регионот на Призрен и градот Призрен може да се зборува дека фактичката состојба на Призрен е во тренд со порастот на барањата за општиот стандард, дизајнирање и заштита на културно-историските и верските објекти во координација со Министерството за Култура и други институции на ниво на државата.

Управите иако се без професионален кадар, започнале да формираат механизми за функционализирање на нивната дејност.

На пр., *Агенцијата за туризам* отворила *инфо-центар* за да се информираат туристите преку туристички водичи и додатни материјали, но исто така дизајнирала и туристичка карта за дел од градот каде туристите може да се информираат на англиски јазик, но се до денес не успеале да формираат дата база за бројот на посетители во регионот и градот Призрен а тоа се смета како недостаток на одговорност во рамките на оваа агенција.

Управата за јавни услуги, во чии рамки спаѓа и секторот за животна средина составила оперативен план за собирање на сметот и негово носење во депонија, но не постојат конкретни иницијативи за рециклирање на сметот.

Управата за безбедност и сигурност подготвила оперативен план координиран со Управата на инспектори од прашањата за важноста во некои случаи се на маргините за решавање на проблемите.

Едно од прашањата е колку навистина се работи од стратешки аспект за пораст на скалата на одговорност на туристичките понуди и колку бизнисите се потпираат во балансот на туристичките политики.

4. Подобрување на работата на јавните институции

Сите општествени објекти вклучувајќи ги: хотелите, фабриките, металургијата, железницата, аеродромите во локалниот сектор кој се управувани од локалните органи се изложени на трансформација од општествени кон приватни. За жал Република Косово денес е една од земјите што се однесува за средствата кои носат илјадници работни места, кои хранат илјадници семејства, денес над 90% од нив се уништени, се продаваат машини и придружни елементи, некои од нив се изгорени, а некои останале на милост и немилост на времето. Буквално се вели дека државниот имот е трансформиран во приватна сопственост, а на тој начин се изгубени илјадници работни места. После овој период Република Косово целосно е уништена и неорганизирана, голем број работници ја напуштиле земјата со намера никогаш и да не се вратат пак, поголем број луѓе биле убиени во војната, а другите останале да живеат во многу лоши општествени услови.

VI. ТУРИСТИЧКА ПОНУДА И ТУРИСТИЧКА ПОБАРУВАЧКА

1. Туристичка понуда

Република Косово, особено регионот на Призрен прави големи напори во подобрувањето на патната инфраструктура. Во однос на трендот за развој на туризмот во регион на Призрен се финализира и регулирањето на канализацијата и тоа во пооддалечените села со помош на проектот за преработка на загадените води кој е во фаза на имплементација. Друг битен фактор за развој на туризмот е пивката вода, во секое село е обезбедена пивка вода од системот на Јужниот хидро-регион, а исто така и системот за собирање на сметот од соодветните институции кои го депортираат се до централните депонии. Развојот на туризмот го покажува и фактот со брзата изградба на хотели во регионот на Призрен, денес таа бројка е над 56 хотели и ако сè уште постои тренд за изградба на нови. Призрен се одликува со разни културно-уметнички настани, но исто така и повеќе традиционални случувања.

Слика 36. Фестивалот на документарен филм, ДОКУ ФЕСТ
Picture 36. Festival of Documentary Film, DOKU FEST

Извор: (Од архивата на Доку Фест, 15.11.2017).

Настан што секоја година го привлекува вниманието на туристите иако трае многу кратко, околу 10 дена, ДОКУ ФЕСТ претставува кулминација од гужва на туристи како домашни така и странски за да го проследат Фестивалот на документарен филм наречен ДОКУ ФЕСТ.

А. Етимологија на името, потекнува од зборот Доку (документарен) и Фест (фестивал) настан кој се организира веќе 15 години и се одржува во месец август.

Иако и самиот организатор на ДОКУ ФЕСТ нема статистика за овој настан, бројот на учесниците е преголем според бројките од хотелите каде за време на овој настан нема ниту едно празно место. Реално може да се заклучи дека за време на ДОКУ ФЕСТ бројот на туристите во Призрен изнесува околу 10 000 посетители.

Б. Месец на туризмот, мај - јуни, за време на овие два месеци се организираат посебни настани од аспект на мобилизирање на водичите кои ги пречекуваат и ги водат туристите. Се работи на изготвување на туристички водичи, концерти и други атрактивни настани карактеристични за регионот и градот Призрен.

В. Панаѓурски туризам, месец јули се карактеризира со изложување на домашни производи, био-продукти, традиционална облека со рачни изработки како и многу информации преработени во туристичкиот водич или прирачник или книга.

Г. Замаку е фестивал на изворна и забавна песна, се одржува традиционално во градот Призрен во месец септември, со овој настан е забележан пораст на бројот на туристите особено на бројот на домашните туристи.

Д. Школските екскурзии на ученици и студенти од цело Косово, особено се одржуваат во месец мај и јуни за посета на културно-историските објекти.

Ѓ. Детскиот фестивал се одржува во октомври и овој настан континуирано го одржува константно бројот на туристи.

2. Туристичка побарувачка

Во економската теорија на побарувачката обично се појавува како количество на стока и услуги која може да се даде на пазарот во даден момент заедно со нивната цена.

Концептот на туристичката побарувачка се состои од следните карактеристики на туристичката побарувачка:

- а) Достапност на побарувачката од понудата;
- б) Хетерогеноста на Регионот Призрен во Република Косово;
- в) Еластичност на побарувачката;
- г) Сезонскиот карактер.

а) Преместувањето бара од понудата, патувањето од местото на постојано престојување (живеење) до местото на привремениот престој, т.е. туристичката дестинација во регионот на Призрен, која претставува физичко или географско одвојување на различни оддалечености.

б) Хетерогеноста на регионот на Призрен во Република Косово претставува разноликост на барања на еден поединец до друг кои го карактеризираат желбите, целите но и различните финансиски можности на посетителите, што во стварноста претставува вистински одраз на состојбата во општеството. Најважно е дека на структурата од хетерогената туристичка побарувачка влијаат неколку фактори, како што се:

- индивидуално патување по свој личен избор во регионот на Призрен;
- групни патувања, според изборот на организаторот во регионот на Призрен;
- најмногу индивидуални патувања во аранжман на било која туристичка агенција.

в) Под еластичност на побарувачката се подразбира толеранција на исполнување на побарувачката која неги задоволува примарните или егзистенцијалните потреби на посетителите во регионот на Призрен во Република Косово. Туристичката привлечност на регионот влијае на различните фактори, било да се исполни побарувачката нудејќи пријатен третман или патување.

г) Сезонскиот карактер, карактеристичен е за создавање на сезонската основа. Летото како пливање, кое го карактеризираат високите температури, додека зимата како скијање го карактеризираат ниските температури, главно со снежните врнежи за реализирање на зимските активности на повисоките места и планините во регионот на Призрен во Република Косово.

VII. РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО, ОБРАБОТКА И АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ

Докторската дисертација со наслов „Можности и перспективи за развој на туризмот во регионот на Призрен во Република Косово“, се базира на резултати добиени од деветмесечна ефективна работа на терен, спроведена со примена на квалитативен и квантитативен метод со определени професионални и научни групи.

Главните групи се: сопственици на хотелските институции, кафе-ресторани, поглавари на села, жители и цивилно население. Посетите со истражувачки карактер се реализираа во три општини во регионот на Призрен (Сува Река, Драгаш и Мамуше), со што се реализирани пет видови анкети (1 и 2), анкети за хотелските објекти од предвоениот период, па до 1999 година и по војната од 1999-2019 година, а во селата се реализирани три видови анкети (3,4 и 5). Резултатите од анкетата на (74) реализирани испитаници во хотелските објекти во самите градови и надвор од нив, потоа (159) испитаници во селата, сите се организирани според базата на податоци во регионот на Призрен. Изворни, професионални и компаративни забелешки кои ја детерминираат перспективата и можноста за развој на туризмот во овој регион се релевантни со барањата на туристите. Резултатите обезбедени од терен било во градовите или во селата од овој регион, се систематизирани и подредени во табеларна форма врз основа на прашалник - анкета или мерач на фактичката квантитативна и квалитативна состојба. Градење на доверба со групите кои се база на истражувањето, отвора широки конкурентни мерни и просперитетни зраци, еквивалентни со целта на истражувањето **„Можности и перспективи за развој на туризмот во регионот на Призрен во Република Косово“**, тема на докторската дисертација. Обезбедените факти при истражувањето, културни, историски, традиционални, социјални, верски, еколошки, инфраструктурни описи зборуваат јасно за мултидимензионалната вредност и стимулот на туризмот.

Автентичните резултати кажуваат повеќе од секој друг извор, Призрен и регионот претставуваат извонредни средини за развој на туризмот, секогаш земајќи ги за основа и традиционалните ресурси комбинирани со оние модерните, било да се туристички, верски, автохтони, информациски и комуникациски објекти било да е традицијата и гостопримството. Претставувањето на резултатите е направено во

согласност со анкетите и професионалните критериуми на научното истражување со комбинација на двете методи квалитативна и квантитативна, извлекувајќи ги на површина елементите со фундаментална вредност за туризмот кои досега беа покриени со прашина и не беа тема на истражување а се надевам дека ова истражување во иднина може да се проширува од идни истражувачи.

1. Резултати на хотелите

Табела 12. Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1945-1991), во регионот на Призрен.

Table 12. Hotels and catering facilities existing in the period from (1945-1991) in the region of Prizren.

Бр./ No	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирањ е / Time of operation	Соби / Rooms	Кревети / beds	Вработ ен/ Employ ее	Маси / Table	Столов и / Chairs	Услуги/ Services	Град / City
1.	Хотел ТУРИСТ/ Tutirist Hotel	1945-1964	16	36	25	45	240	Ресторан/ Restoran	Призрен/ Prizren
2.	Хотел ВЛАЗНИМИ/ Vlaznimi Hotel	1972-2004	40	120	45	80	220	Ресторан, БАР – ТАВЕРНА/ Restoran, BAR-Tavern	Призрен/ Prizren
3.	Хотел ПРИЗРЕНИ/ Prizren Hotel	1964-2017	52	130	55	250	600	Ресторан, БАР – ТАВЕРНА/ Restoran, BAR-Tavern	Призрен/ Prizren
4.	Хотел БАЛКАН/ Balkan Balcan	1977 1999	92	250	39	120	450	Ресторан, БАР – ТАВЕРНА/ Restoran, BAR-Tavern	Суха река/ Suhareka
6.	Хотел ПАРИС/ Paris Hotel	1990-1999	6	16	11	20	40	Ресторан, БАР – ТАВЕРНА/ Restoran, BAR	Призрен/ Prizren

7.	Вкупно/ Total	1945-1999	388	783	211	627	2105	/	/
8.	Хотел Тхернада/ Theranda hotel	1964-2019	92	231	36	112	555	Ресторан, БАР – ТАВЕРНА/ Restoran,	Призрен/ Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 5.4.2018 до 25.5.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Табела 13. Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1999-2019) во регионот на Призрен.

Table 13. Hotels and catering facilities existing in the period (1999-2019) in the Prizren region.

Бр./ No	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирање / Time of operation	Соби / Rooms	Кревети / beds	Вработ ен/ Employ ee	Маси / Table	Столови / Chairs	Услуги/ Services	Град / City
1.	Хотел Олташ/ Oltas Hotel	1999	7	17	4	16	58	ресторан, бар/ restoran, bar-tavern	Приз./ Prizren
2.	Хотел Оферта/ Oferta Hotel	2000	20	40	40	20	80	ресторан, отворен/ open rstorant	Приз./ Prizren
3.	Хотел Мефа/ Mefa Hotel	2000	11	24	3	/	/	/	Приз./ Prizren
4.	Хотел Нафрон/ Nafron Hotel	2003	16	32	16	25	100	Ресторан, Отворен / open rstoran	Приз./ Prizren
5.	Хотел КОРАБИ/ I Korabi Hote	2004	26	26	6	25	100	Ресторан, Отворен / open rstoran	Приз./ Prizren
6.	Хотел Пикник/ Piknik Hotel	2004	7	7	25	25	100	Ресторан, Отворен / open rstoran	Приз./ Prizren
7.	Хотел Универсе/ Universum Hotel	2004	20	20	15	50	200	ресторан, таверна / open rstoran	Приз./ Prizren

8.	Хотел Кешталле/ Castel Hotel	2005	8	11	13	50	200	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
9.	Хотел Резиденс/ Residenca Hotel	2005	10	15	3	11	45	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
10.	Хотел Естрада/ Estrada Hotel	2006	14	14	9	36	146	ресторан, отворен / open rstoran	Сува Река / Suhareka
11.	Хотел Теа / Tea Hotel	2006	40	80	22	50	100	ресторан, отворен / open rstoran	Приз./ Prizren
12.	Мотел Фатони/ Faton Hotel	2006	8	11	4	8	32	ресторан, отворен / open rstoran	Приз./ Prizren
13.	Хотел ОК/ OK Hotel	2007	52	120	15	40	160	ресторан, бар – таверна/ Restoran, BAR-Tavern	Приз./ Prizren
14.	Хотел Арѓена/ Arxhena Hotel	2008	53	133	22	50	600	Ресторан-4, бар -2, таверна-2/ restoran-4, bar-2, tavern- 2	Драгаш/ Dragash
15.	Хотел Паварсиа/ Pavarsia Hotel	2008	7	23	3	20	80	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
16.	Хотел Клеон/ Cleon Hotel	2008	15	21	6	7	28	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- Tavern	Приз./ Prizren
17.	Хотел Солиден Komplex туристички / Soloid Hotel, Turistic Complex	2008	30	74	16	30	120	restoran, taverna/ restoran, tavern	Сува Река/ Suhareka

18.	Сити хостел/ Sity Hotel	2009	12	36	3	/	/	/	Приз./ Prizren
19.	Хотел Албес/ Albes Hotel	2009	28	71	30	30	120	Ресторан / restprant	Сува Река/ Suhareka
20.	Хотел Центрум/ Cenntrum Hotel	2010	51	130	15	35	140	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
21.	Хотел Антика/ Antika Hotel	2010	3	8	13	35	140	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
22.	Хотел Малет Шар/ Mountains of Shar Hotel	2010	48	96	15	70	280	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
23.	Хотел Брут/ Bruti Hotel	2011	11	20	5	10	40	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
24.	Хотел ВОЦИ/ Voci Hotel	2011	8	16	8	13	50	Ресторан/ restaurant	Сува Река/ Suhareka
25.	Хотел Призрени/ Prizreni Hotel	2012	18	37	6	10	40	ресторан, бар / bar, restporant	Приз./ Prizren
26.	Хотел Вениси/ Venis Hotel	2012	10	24	3	2	8	/	Приз./ Prizren
27.	Хотел ПЕТРОЛ/ Petrol Hotel	2012	12	12	12	11	48	ресторан, бар/ bar restaurant	Сува Река/ Suhareka
28.	Хотел МЕККА/ Mekka Hotel	2013	33	70	52	90	360	Ресторан/ restaurant	Драгаш/ Dragas
29.	Хотел АБИ / ABI Hotel	2013	22	35	6	8	32	ресторан, бар – таверна/	Приз./ Prizren

								restoran, bar-tavern	
30.	Хотел ЛИОН/ Lion Hotel	2013	15	25	10	13	52	ресторан, таверна/ open restornat	Сува Река/ Suhareka
31.	Хотел ТИНИ/ Tini Hotel	2014	30	40	13	15	60	ресторан, таверна /. restoran,	Приз./ Prizren
32.	Хотел Качинари/ Kaqinari Hotel	2015	15	30	8	15	60	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar-tavern	Приз./ Prizren
33.	Хотел Класик/ Clasic Hotel	2015	23	50	10	20	80	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar-tavern	Приз./ Prizren
34.	Хотел Милениум/ Milenium Hotel	2016	10	20	4	4	16	Ресторан/ restaurant	Приз./ Prizren
35.	Хотел адмирал / Admiral hotel	2017	12	24	4	6	24	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar-tavern	Приз./ Prizren
36.	Хотел Дежаву/ Dezaw u Hotel	2017	10	20	4	20	80	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar-tavern	Приз./ Prizren
37.	Хотел Тифани/ Typhany Hotel	2017	6	9	20	25	90	ресторан, таверна/ open restaurant	Приз./ Prizren
38.	Хотел Еди ИМПЕРИЈАЛ/ EDI Imperial Hotel	2017	8	12	6	5	20	Ресторан/ trestprant	Приз./ Prizren
39.	Градски хотел/ Sity Hotel	2018	40	80	17	30	120	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar-	Приз./ Prizren

								tavern	
40.	Свис хотел/ Sw is Hotel	2018	19	21	4	10	40	ресторан, бар – таверна/ restoran, bar- tavern	Приз./ Prizren
41.	Хотел Лами Палас/ Lami Palace Hotel	2018	28	40	14	26	104	ресторан, таверна/ restoran, tavern	Сува Река/ Suhareka
42.	Водителка Бени/ Benny Hostess	2018	4	4	2	/	/	/	Приз./ Prizren
43.	Хотел Алегриа/ Alegria Hotel	2019	30	70	15	30	120	ресторан, таверна/ restoran, tavern	Приз./ Prizren
44.	Хотел Тхеранда ЦИНИ/ Thernad-CINI Hotel	2019	50	120	25	20	80	ресторан, таверна / restoran, tavern	Приз./ Prizren
45.	Хотел ДЕНИЗ/ Hotel Denis	2019	14	24	8	18	72	ресторан, таверна/ restoran, tavern	Приз./ Prizren
Призрен(хотели) (Без хотел Теранда, и без хотели воПревалац)/ Prizren (hotels) (Without the Hotel Teranda, and without the hotels in Prevalac)		1999/2019	643	1.239	356	768	2.745	/	/
46.	Хотел Теранда Призрен / Theranda Prizren Hotel	1964-2019	92	231	36	112	448		
47-58 (11)	Хотели во Превалац, Призрен (Таб.бр.8) / Hotels in Prevalac, Prizren (Table No. 8)	2011-2018	173	436	93	500	1.884		
Сува Река / Suhareka		2006/2019	185	372	124	179	720		

Драгаш / Dragash	2008/2013	86	203	74	140	960		
Вкупно хотели во Регионот Призрен / Total hotels in the Prizren region	1964-2019	1.079	2.480	683	1.699	6.757		
Резултати- Хостели (40) Превала-Призрен / Results- Hostels (40) Preval-Prizren	2008-2019	120	350	80	/	/		
Вкупно: Хотели и хостели во Регионот Призрен / Total: Hotels and hostels in the Prizren region	1964/2019	1.299	2.830	763	1.699	6.757		

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 26.5.2018 - 25.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Во табелата е претставен бројот на хотели изградени по 1999 година во регионот на Призрен. Нивниот број расте од ден на ден, исто така и услугите стануваат се поефикасни и поквалитетни. Со ваква услуга може да се издвои хотелот „Pavarsia“. Призренскиот Регион се карактеризира со брз економски развој со акцент на развојот на туризмот секогаш врз основа на годишните квоти, зголемувањето на годишното ниво изнесува од 5 - 6%, додека неофицијално ова зголемување е двојно и се потполнува со изградба на нови хотелски објекти од година во година.

Според официјалните извештаи Призренскиот Регион, во 2015 година, располага со 16 хотели само во период од три години доживеал извонреден пораст на тоа укажуваат автентичните податоци од 2018 година за 74 хотелски објекти (Агенција за статистика на Косово), додека на терен фактите кажуваат нешто друго бројот на хотелите кои се во услуга на туристите изнесува околу 58, други објекти регистрирани како хотели околу 16, некои од нив се свадбени сали, другите се вили - мотели кои не претставуваат цел за туристите. Статистиката покажува дека хотелите кои се во служба на туристите изградени во периодот од 2015-2018 година имаат хиперболичен раст од околу 150 %. Како недостаток се смета фактот што во регионот на Призрен сè уште нема хотел со 5 ѕвезди поради критериумите кои се бараат според институциите за издавање на лиценца. Во овој контекст треба да се

напоменат уште три туристички комплекси, хотел Шар Планина – Призрен, хотел Солид – Сува Река, хотел Арџена – Драгаш, како врв на овие туристички комплекси претставува туристичкото село Превалла. (Извор, Б. Насер, датум истражување 26.5.2018-25.8.2018, податоци од базата на хотелите).

Општина Призрен според табелата вкупно брои 48 хотелски објекти, со околу 1 028 соби, 2 256 кревети, 565 вработени, 1 699 маси и околу 6 757 седишта.

Навистина, Општина Призрен опфаќајќи го туристичкиот комплекс Превалла и Туристичкиот комплекс Шар Планина, покажува извонреден развој од аспект на угостување на туристите. Превалла како дел од Општина Призрен, што го претставува руралниот туризам, располага со 11 хотели и 40 преноќевалишта, со капацитет од 786 кревети. Превалла се протега на надморска височина од 1480-1550 м, според некои статистики на туристички експерти прима околу 200 000 посетители годишно, претежно со дневна посетеност, но има и такви кои остануваат по 2-3 недели со цел за лекување. Дел од Призренската Општина е и туристичкиот комплекс Шар Планина, кој се наоѓа на оддалеченост од 21 км, од градот на патот Призрен-Превалла – Брезовица, на надморска височина од 1 150 м. Овој туристички комплекс располага со 48 соби, 96 кревети со над 18 вработени и со околу 360 седишта во рестораните.

(Извор, Б. Насер, датум на истражување 26.5.2018-25.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Општина Сува Река располага со 8 хотели, 185 соби, 372 кревети, 179 маси, 720 седишта. Што се однесува на руралниот туризам Општина Сува Река се карактеризира со туристичкиот комплекс Хотел Солид, кој моментално располага со 30 соби, 74 кревети и 120 столчиња во рестораните. Овој туристички комплекс привлекува најголем број туристи во текот на годината, околу 25 000 (бројот на посетителите варира во зависност од климатските услови), претежно станува збор за дневни посетители со цел пливање во базените особено во летниот период. Во овој туристички комплекс се вработени околу 124 лица. (Извор, Б. Насер, датум на истражување 26.5.2018-25.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Општина Драгаш моментално има 2 хотели со 86 соби, 203 кревети, 128 маси и 512 седишта за посетители. Во туристичките објекти во оваа општина вработени се

околу 67 лица. Во рамките на оваа општина клучно место зазема хотелот Арџена во Брод. Хотел Арџена, располага со скијачки центар со соодветни патеки и нуди многу квалитетни услуги. Овој туристички комплекс претставува најфреквентна точка во оваа општина, како преку лето така и преку зима.

Хотел Арџена располага со 53 соби, 133 кревети, два ресторани со капацитет од 300 седишта. Бројот на посетители било дневни било оние кои пренокуваат преку целата година а особено во зима изнесува околу 75 000 лица.

Значи бројот на хотели во Призренскиот Регион во периодот од 1964-2019 година изнесува 58 со 40 преноќевалишта, вили за сместување со 1 299 соби, 2 836 кревети, 763 работници, 1 699 маси и 7 757 седишта во рестораните. Моментално ова е капацитетот на хотелски објекти во Призрен, околината и руралните зони.

Табела 14. Хотели во туристичкото село Превалла и долината Љумбарда-Призрен

Table 14. Hotels in the tourist village Prevala and the valley of rever Lumbardhi-Prizren

Бр./ No	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирањ е / Time of operation	Соби / Rooms	Креве ти / beds	Вработен и / Employee	Маси / Table	Столови / Chairs	Услуги/ Services	Град / City
1.	Хотел Коха/ Koha Hotel	2001	5	13	10	30	120	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
2.	Хотел Малет Шар/ Mounntans Sharr Hotel	2005	36	76	15	90	350	Ресторан таверна- бар/ restoran-bar- tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
3.	Кула сираче/ Tower orphan	2005	7	24	9	60	140	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
4.	Ностел Сула/ Syla Hotel	2011	4	10	4	20	80	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
5.	Хотел Свезди Шар/ Sharr, Hotel Stars	2011	30	90	6	20	80	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala

6.	Хотел Елита/ Elita Hotel	2013	15	40	5	15	60	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
7.	Хотел НАТУРА/ Natyra Hotel	2013	20	30	8	150	600	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
8.	Хотел ПРЕВАЛА/ Prevala Hotel	2014	7	20	9	20	80	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
9.	Хотел МОРЕА/ Morea Hotel	2017	14	38	12	18	70	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
10.	Хотел Холивуд/ Holliw ud Hotel	2017	20	50	7	55	220	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
11.	Хотел КРОИ/ Kroi Hotel	2018	15	45	8	22	84	ресторан, таверна / restoran, tavern	Призрен- Превала/Priz ren-Prevala
12.	Вкупно/ Total		173	436	93	500	1884		

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 12.5.2018-25.5.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Во табелата се претставени хотелите во туристичката зона Призрен, поточно во Превалла со капацитет од 173 соби и 436 кревети, додека во Превалла има околу 40 преноќевалишта и вили со 350 кревети. Денес Превалла нуди хотелски услуги со капацитет од вкупно 786 кревети со квалитетни и ефикасни услуги за секој посетител.

Туристите се домашни и странски кои доаѓаат поради релаксација, лекување, а во зима за користење на теренот за скијање било со санка било со скии.

Во туристичкото село се наоѓаат десет најфреквентни хотели вклучувајќи го и Хотелот Шарска Планина на 21 км, од патот Призрен – Брезовица и во близина на Превалла на оддалеченост од 5 км. Овој хотел има големи капацитети за прием на туристи, за организација на семинари и други активности како за туристи така и за оние што преноќуваат.

Табела 15. Број на домашни туристи во хотел ШАРИ

Table 15. Number of local tourists in Sharri hotel

бр/Nb	година/year	еделно/week's	месечно/month's	годишен туризам/annual turisem
1	2008	225	900	10.800
2	2009	260	1040	12.480
3	2010	285	1140	13.680
4	2011	305	1220	14.640
5	2012	330	1320	15.840
6	2013	375	1500	18.000
7	2014	400	1600	19.200
8	2015	425	1700	20.400
9	2016	465	1860	22.320
10	2017	511	2044	24.528
11	2018	566	2264	27.168
11	Вкупно			198.056

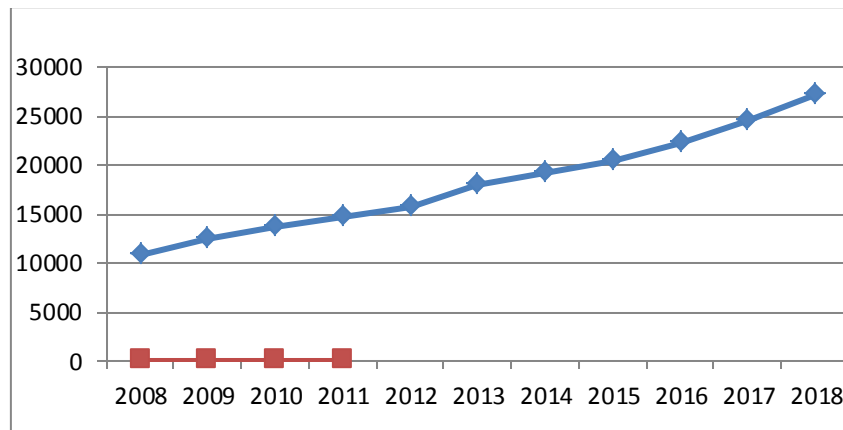
Извор. (Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Во табелата е прикажан бројот на домашни туристи, според податоците добиени од управата на самиот хотел, бројката која е доминантна во споредба со бројот на странските туристи во текот на една година изнесува (10 800 посетители).

Во 2018 година, за една година имало (29 376 посетители), бројот на посетители во рок од 10 години е 214 896. Најпосетени денови се сабота и недела независно за кое годишно време станува збор и покрај тоа што овој туристички комплекс е оддалечен од градот 21 км.

Графикон 2. Приказ на скалата на развој на туризмот во хотел Шари

Chart 2. View the scale of tourism development in Sharri hotel

Извор:(Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.08.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Во овој графикон е претставена скалата на развој на туризмот во еден од нај живописните хотели хотелот Шари, кривата на графиконот се движи забрзано нагоре, тоа е параметар кој покажува навистина дека туризмот во Република Косово е во забрзан развој а паралелно со тоа и економскиот развој во земјата, а пред се специфичните побарувања на средината и здравата храна.

Табела 16. Број на странски посетители во хотел Шари

Table 16. Number of International visitors to Sharri hotel

бр/Nb	година/year	неделно/week's	месечно/month's	годишен туризам/annual turisem
1	2008	25	100	1200
2	2009	20	80	960
3	2010	15	60	720
4	2011	15	60	720
5	2012	30	120	1440
6	2013	25	100	1200
7	2014	30	120	1440
8	2015	45	180	2160
9	2016	35	140	1680

10	2017	44	176	2112
11	2018	48	192	2304
	Вкупно			15.936

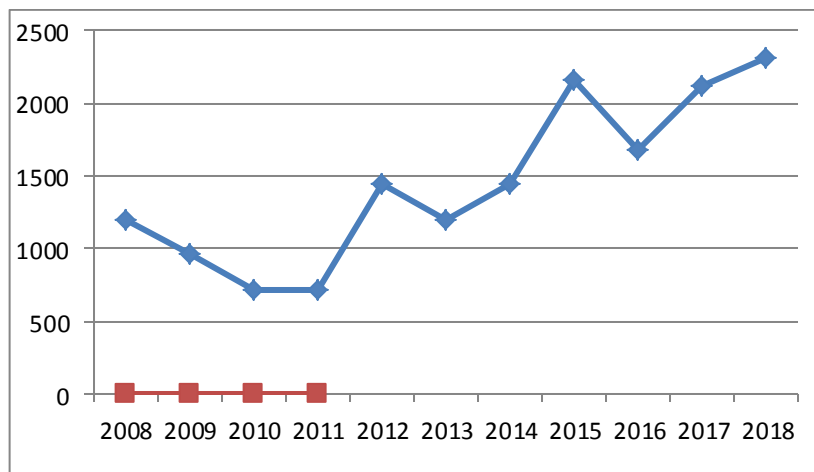
Извор:(Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово)

Бројот на странските посетители во овој комплекс од 2008-2018 година во текот на една година изнесува (1 200 посетители). Во 2018 година во текот на една година имало (2 304 посетители), бројот на посетители во периодот од 10 години изнесува 15 936.

Според добиените статистички податоци бројот на странските посетители не варира многу во овој период, претежно доаѓаат посетители за време на некои семинари или конференции но исто така од овие примери може да се заклучи дека странските туристи се повеќе сконцентрирани во самиот град отколку што покажуваат интерес за руралниот туризам како што е комплексот Шари.

Графикон 3. Амплитуда на (годишно ниво), на странски туристи кои остануваат во хотелот 2-3 ноќевања.

Chart 3. Amplitude of (annual), an International tourists staying at the hotel's, 2-3 nights.

Извор. (Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Во овој графикон кривата е претставена како амплитуда (на годишно ниво), како резултат на присутноста на странските туристи кои остануваат во овој хотел во

повеќето случаи од 2 - 3 ноќевања. Карактеристично за нив е нивната пасија кон природата и квалитетната услуга која ја добиваат од комплексот во кој се сместени а тоа е еден аргумент повеќе за да се повтори посетеноста во истиот туристички комплекс.

Табела 17. Е прикажан трендот на развој на туризмот во хотел Шари во:
периодот од 2008-2018

Table 17. The trend of tourism development at Sharri hotel is shown in:
the period from 2008-2018

бр/Nb	година/year	неделно/week's	месечно/month's	годишен туризам/annual turisem
1	2008	250	1000	12.000
2	2009	280	1120	13.440
3	2010	300	1200	14.400
4	2011	320	1280	15.360
5	2012	360	1440	17.280
6	2013	400	1600	19.200
7	2014	430	1720	20.640
8	2015	470	1880	22.560
9	2016	500	2000	24.000
10	2017	555	2220	26.640
11	2018	612	2448	29.376
	Вкупно			214.896

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Податоците го детерминираат јасно трендот за развој на туризмот, со акцент за развојот на руралниот односно еко-туризмот. Во табелата е прикажан општиот број на туристи во хотел Шари за 2008 година со (12 000 посетители), 10 години подоцна овие резултати се постигнати во текот на една година со (29 376 посетители), додека за 10 години имало 214 896 посетители.

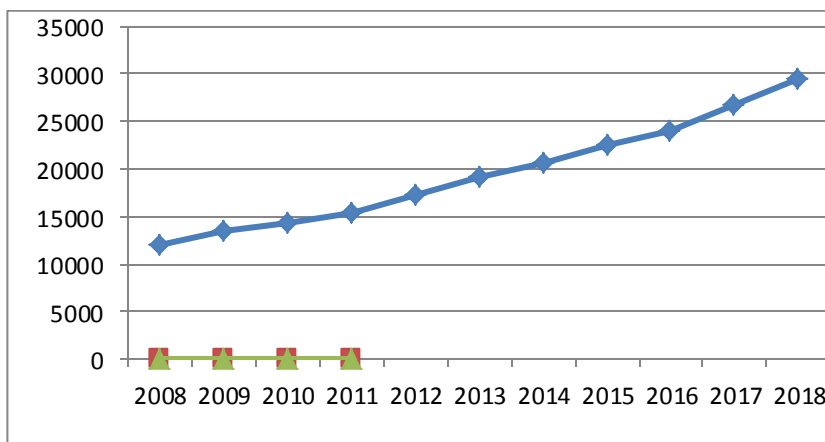
Движејќи се дијагонално од година во година се забележува значителен пораст на бројот на туристите кои биле сместени во овој комплекс, а со овој пораст на

туристите подобрен е паралелно и квалитетот на услугите кои ги добиваат туристите и истовремено зголемен е и бројот на вработените во самиот туристички комплекс.

Од добиените податоци од сопственикот на туристичкиот комплекс доминираат домашните туристи, додека бројот на странските туристи иако е во пораст варира од година во година. Податоците кои се претставени од самиот менаџерски сектор на комплексот се доста реални, што значи дека руралниот туризам и еко-туризмот во нашиот крај е навистина во голем пораст.

Графикон 4. Приказ на порастот на бројот на туристи во периодот од 2008-2018 година.

Chart 4. View of the increase in the number of tourists in the period from 2008-2018

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата на хотелите во Косово).

Во овој графикон е претставен порастот на бројот на туристи во текот на една година и во периодот од 2008-2018 година, е прикажан порастот на бројот на туристи во континуитет, каде ваквиот тренд продолжува и денес.

Кривата на графиконот се искачува се повисоко, а тоа покажува на фактот дека туризмот во Призрен и Косово е најважната алка за економскиот развој и подобрување на животниот стандард на населението.

Табела 18. Приказ на бројот на посетители во хотел Арцена во периодот од 2009-2018.

Table 18. View of the number of visitors to the Arxhena hotel in the period 2009-2018

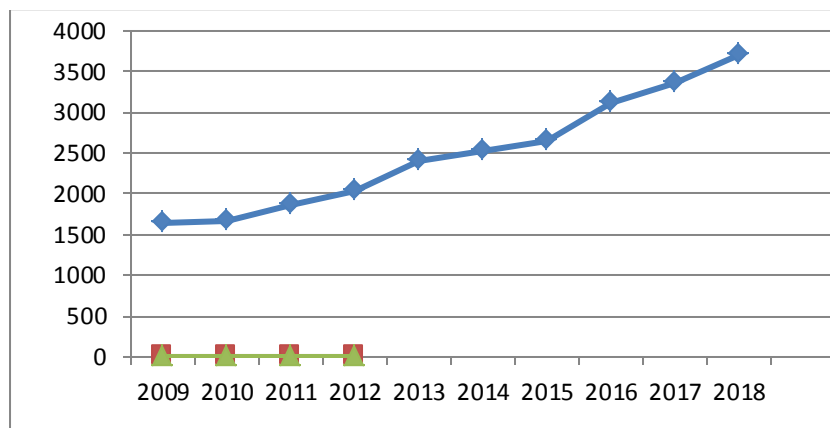
Бр	година/year	неделно/Week's	месечно/Month's			годишен туризам/Annual turisem
			декември/December	јануари/January	февруари/February	
1	2009	128	512	545	586	1.643
2	2010	140	560	563	577	1.700
3	2011	155	620	640	666	1.926
4	2012	170	680	684	698	2.062
5	2013	200	800	815	855	2.470
6	2014	210	840	843	889	2.572
7	2015	220	880	896	911	2.687
8	2016	260	1.040	1.077	1.112	3.229
9	2017	280	1.120	1.155	1.190	3.465
10	2018	300	1.200	1.256	1.255	3.711
	In total					25.465

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 23.8.2018-28.8.2018, податоци од базата на хотелите во Косово).

Даден е експлицитен приказ на бројот на туристи кои престојуваат со преноќување во хотелот Арцена. Според обезбедените податоци бројот на туристи во хотелот е во постојан пораст од 1 643 туристи во 2009 година овој број пораснал на 3 711 во 2018 година.

Графикон 5. Посетители во хотелот Арџена во периодот од 2009-2018

Chart 5. Visitors to the Arxhena Hotel the period 2009-2018

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 23.08.2018-28.08.2018, податоци од базата на хотелите во Косово).

На графиконот 5 е претставен бројот на туристите во периодот од 2009-2018 година и на една година, преноќување од сезонски аспект, во зима (декември-јануари-февруари), што се карактеризира со зимски туризам. Хотелот Арџена од година во година се развива како од просторен аспект така и во поглед на услугите, како што може да се забележи во графиконот каде јасно се гледа енормно зголемување на бројот на туристи во периодот од 2009 - 2018 година, над 100% пораст за девет години, на годишно ниво во проценти изнесува 13%.

Табела 19. Приказ на бројот на посетители во викенд во хотел Арџена во периодот од 2009 - 2018

Table 19. Overview of the number of weekend visitors to the Arxhena hotel from 2009 to 2018

Бр/nb	година/year	неделно/week's	месечно/month's			годишен туризам/Annual turisem
			Декември/Decem bry	јануари/January	февруари/Febr uary	
1	2009	45	180	189	174	543
2	2010	50	200	220	205	625
3	2011	56	224	231	214	670

4	2012	62	248	267	245	720
5	2013	66	264	293	235	792
6	2014	67	268	310	255	833
7	2015	60	240	325	282	797
8	2016	69	276	333	290	899
9	2017	70	283	345	300	928
10	2018	80	320	355	330	1.005
	In total					7.812

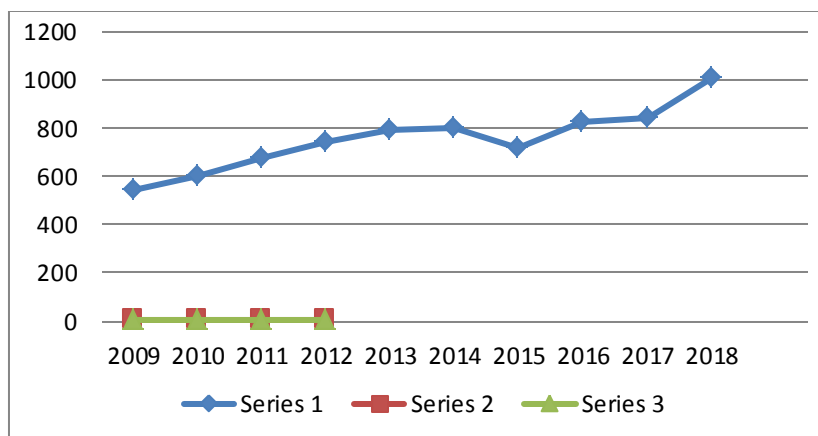
Извор: (Б. Насер, датум на истражување 17.9.2018-15.10.2018, податоци од базата на хотелите во Косово).

Во табела се претставени забелешки за посетителите, особено преку викенд, број кој е многу помал во споредба со туристите кои престојуваат во хотелот, но во секој случај бројот на туристите е задоволителен.

Преку денот туристите ги користат хотелските понуди, храната и другите услуги надвор од хотелските соби. Посетителите, особено во овој временски период ги користат скијачките патеки и жичарницата, две битни компоненти кои недостасуваат во повеќето центри. Фактите покажуваат дека бројот на посетители преку викендот е во постојан пораст. Резултатите покажуваат дека овој пораст се должи на подобрувањето на условите како и на услугите во рестораните, жичарницата, можностите за спортски активности и отворените спортски терени.

Графикон 6. Приказ на бројот на активни туристи во текот на зимскиот период (декември – јануари - февруари) и во периодот од 2009-2018 година.

Chart 6. View of the number of active tourists during the winter period (December – January - February) and in the period 2009-2018

Извор: (Б. Насер, датум на истражување 17.9.2018-15.10.2018, податоци од базата за хотелите).

Во графиконот 6 е претставен бројот на дневни посетители или дневни туристи или како што се нарекуваат активни – дневни одморачи, во текот на зимскиот период (декември/јануари/февруари) и во периодот од 2009-2018. Токму оваа карактеристика го прави посебен спортско рекреативниот и рехабилитирачки центар Арџена, кој од година во година привлекува домашни и странски туристи, па така се забележува и пораст на бројот на туристите како и на дијагоналата на графиконот во периодот од 2009 - 2018 година, со исклучок на 2015 година кога е забележана стагнација. Порастот на бројот на туристи, во период од девет години е поголем за 90% или за 10% на годишно ниво.

Табела 20. Број на посетители во хотел Арџена во периодот од 2009-2018

Table 20. Number of visitors per day and overnight at Arxhena hotel in the period 2009-2018

Бр/nb	година/year	неделно/Week's	месечно/Mnth's			годишен туризам/Annual turisem
			декември/December	јануари/January	февруари/February	
		s	y	y	gy	
1	2009	173	692	734	760	2.186
2	2010	190	780	783	782	2.345
3	2011	211	844	871	880	2.595
4	2012	232	928	951	943	2.822
5	2013	266	1064	1108	1.090	3.262

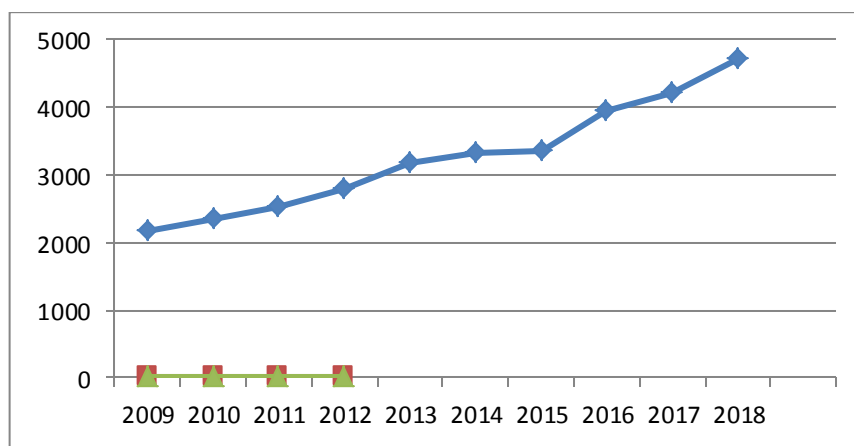
6	2014	277	1108	1153	1.144	3.405
7	2015	280	1120	1.221	1.193	3.534
8	2016	329	1316	1.410	1.402	4.128
9	2017	350	1400	1.500	1.490	4.390
10	2018	380	1520	1.611	1.585	4.716
	In total					33.383

Извор: (Б. Насер, датум на истражување 17.9.2018-15.10.2018, податоци од базата на хотелите).

Според статистичките податоци може да се напомене дека хотел Арџена покажува пораст во пречекот на туристи врз основа на нивните барања. Порастот на посетителите во периодот од 2016-2018 година е во пораст и е поголем поради поставувањето на жичарницата за 12-13%. Во проценти порастот на туристите од 2009-2018 година изнесува 11%. Од табелата може да се заклучи дека постојан развој на бизнисот се постигнува со континуирано и визионерско менаџирање, како за сопственикот така и за вработените, заедницата и државата.

Графикон 7. Приказ на вкупниот број на туристи и оние со престој во зимскиот период (декември, јануари и февруари) и во периодот од 2009-2018.

Chart 7. View of the total number of tourists and those staying in winter (December, January and February) and in the period 2009-2018

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.9.2018-15.10.2018, податоци од базата на хотелите).

Во графиконот е претставен вкупниот број на туристи и оние со престој во зимскиот период (декември, јануари и февруари), според податоците добиени од хотелот Арцена бројот на туристите е во пораст од година во година, а тоа е претставено и во самиот графикон. Според информациите од хотелот јасно се гледа дека во 2009 година бројот на туристите изнесувал 2 186 туристи додека во 2018 година бројот на туристи изнесувал 4 716 туристи, што е повеќе од двојно.

2. Резултати добиени од анкетите направени во селата – руралните зони, идентификација на фактичката состојба и можностите за развој на туризмот

Табела 21. Податоци за селската (инфраструктура), во регионот на Призрен (21.1. Детална табела во резиме).

Table 21. Data on rural (infrastructure), in the region of Prizren (21.1. Detailed table in summary).

Бр/ No.	број на села општина/ number of villages / municipalities	Стр уја/ Power	Водосн- абдувањ/ Water supply	Приклуч- оци со вода/ water Plugs	Ископани и бунари /Excavated wells	Јавни водни ресурси/ Public water resource	Отпадн а вода/ Waste water	Микро аккумуляц ија/ Micro accumulation	Патна мрежа (KM)/Road network (KM)	Асфалтира ни улици/ Asphalted streets
1.	Призрен/ Prizren 33x3=99	100%	100%	9.607	892	175	100%	820	383.5	100%
2.	Сува Река/ Suhareka 6x3=18	100%	100%	1.870	191	7	100%	40	72.5	100%
3.	Драгаш/ Dragash 13x3=39	100%	100%	2.803	220	17	100%	9	153.5	100%
4.	Мамуша/ Mamusha	100%	100%	500	500	00	100%	1	16	100%
5.	Регионот на Призрен/ Prizren region 53 X 3 = 159	100%	100%	14.780	1803	199	100%	870	625.5	100%

Извор:(Б. Насер, датум истражување 17.02.2018-15.11.2018,).

Во оваа табела детално се претставени градбите на *електричната мрежа* која започнала со градба по Првата светска војна, електричната мрежа е проширена низ целиот регион за 100%.

Пивката вода е достапна за сите иако во некои села малку покасно (види табела 21.1.), па гордо може да кажеме дека Призренскиот Регион 100% ја реализирал компонентата на СЗО, сите граѓани да имаат пивка вода.

Истражувањето спроведено во Призренскиот Регион покажува дека домаќинствата кои имаат пристап до вода се 9 607, односно во Сува Река 1 870, во

Драгаш 2 803 и во Мамуша 500. Вкупно во Призренскиот Регион 14 780 домаќинства располагаат со пивка вода.

Бунарите уште се присутни во неколку села од Општина Призрен, каде се идентификувани околу 892 и тоа 191 во Сува Река, 220 во Драгаш и 500 во Мамуша, значи севкупно во овој регион постојат околу 1 803 бунари.

Извори со слободен тек на водата, исто така се идентификувани во Општина Призрен и тоа во Сува Река 7, Драгаш 17, во Мамуше нема.

Канализацискиот систем овозможува поврзување на сите села во канализациската мрежа. Структурираното истражување ја изнесе на виделина и состојбата со септичките јами, па така во Сува Река има околу 40, во Драгаш 9 и во Мамуша 1, се вкупно во Призренскиот Регион има околу 870 септички јами, (види табела 21.1).

Во поглед на *патната мрежа* можеме слободно да кажеме дека е напредната од патен и логистички аспект. Селата кои се опфатени во истражувањето од Призренскиот Регион имаат патна мрежа од околу 385,5 км, Сува Река 72,5 км, Драгаш 153,5 км. Призренскиот Регион располага со патна мрежа од околу 625,5 км.

Табела 22. Податоци за селата (куките) во регион на Призрен (22.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 22. Data on villages (hooks) in Prizren region (22.1. Detailed table given in summary).

Бр	број на села општина/ number of villages / municipalities	ТВ TV	Бела техника White goods	Сателитска антена Satellite dish	Компјутер Computer	Нови домови New homes	Бр. Возила No. Vehicles	Камио ни Trucks	Трактор и Tractors	Тел.
										Вала/ Ипко/ З.моб Tel. Vala Ipko Z-mob.
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3= 99	9.528	9.478	1.571 С. 7.907 К.	8.221	7.666	7.664	327	625	49.2% 36.8% 14 %
2.	Сува Река / Suhareka 6 x 3=18	2000	.835	426 С. 1 390 К.	1 305	1 075	1 530	150	210	58 % 34 % 8 %

3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	2 655	2635	$\frac{560 \text{ С.}}{2\,090 \text{ К.}}$	2 198	1 205	2 240	51	280	$\frac{58 \%}{31 \%}$ $\frac{11 \%}{11 \%}$
4.	Мамуша/ Mamusha	500	480	$\frac{300 \text{ С.}}{200 \text{ К.}}$	300	250	450	100	250	$\frac{50\%}{30\%}$ $\frac{20\%}{20\%}$
5.	Регионот на Призрен/ Prizren region 53 X 3 = 159	14683	14428	$\frac{2\,857 \text{ С.}}{11\,587 \text{ К.}}$	12024	10196	11 884	628	1 365	$\frac{53.8\%}{32.7\%}$ $\frac{13.5\%}{13.5\%}$

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018.).

Во табелата дадени се елементите од економската состојба во селата од регионот на Призрен, каде што има континуирано подобрување во развојот на бизнисите и испораката на (средства од дијаспората), кои придонесуваат кон подобрување на социјалната состојба во некои случаи споредени со жителите на западните земји.

Според испитаниците секое домаќинство поседува најмалку еден телевизор.

Бројот на испитаници во истражувањето од селата во Општина Призрен е следен: Сува Река 2000, Драгаш 2 665 и Мамуша 500. Од регионален аспект има на располагање околу 14 683 телевизори, истата ситуација е речиси и во поглед на поседувањето на белата техника. Што се однесува до ТВ – мрежата на ниво на селата од Призренскиот Регион доминира кабелската мрежа со 7 907 домаќинства и сателитската мрежа со 1 571 домаќинство. Во Сува Река 1 390 домаќинства користат кабелска мрежа, а 426 сателитска мрежа. Во Драгаш 2 090 домаќинства користат кабелска мрежа, а сателитска 560 домаќинства, во Мамуша 200 домаќинства користат кабелска мрежа, а 300 сателитска мрежа. Вкупно излегува дека 11 587 домаќинства се поврзани на кабелска мрежа додека 2 857 домаќинства користат сателитска мрежа.

Што се однесува на интернетот, истражувањата покажуваат дека речиси секое домаќинство во селата користи интернет, во Општина Призрен нивниот број изнесува 8 221 домаќинство, во Сува Река околу 1 305, во Драгаш околу 2 198 и во Мамуша 300 домаќинства или вкупно во Призренскиот Регион се користат приближно 12 024 компјутери.

Географската положба, климатските услови во комбинација со трендовите на економскиот развој, изградбата на нови куќи во селата на Призрен се: 7 666, 1 075 Сува Река, Драгаш 1 205 и Мамуша 250, вкупно во регионот каде што се интервјуирани се 10 196 нови домови.

Во следната колона е прикажан бројот на приватни возила во селата на соодветните општини, Призрен 7 664, Сува Река 1 530, Драгаш 2 240 и Мамуша 450 автомобили, вкупниот број на автомобили во селата каде што беше направена анкетата изнесува 11 884. Станува збор за интензивен развој за тоа сведочи изградбата на нови куќи, речиси во секое село во Призренскиот Регион околу 80% од куќите се нови (со исклучок на селата населени со српско население кои немаат инвестирано воопшто бидејќи се иселени во Србија, види табела 22.1.).

Со теренското истражување евидентирани се 327 камиони во Призренскиот Регион, во Сува Река 150, во Драгаш 51 и во Мамуша 100, значи вкупно во Призренскиот Регион постојат околу 628 камиони.

Според податоците од истражувањето во селата од Призренскиот Регион се евидентирани 625 трактори, во Сува Река 210, во Драгаш 280 и во Мамуша 250.

Во овој регион се евидентирани вкупно 1 365 трактори.

Табела 23. Податоци за угостителски и трговски објекти во селата во регионот на Призрен (23.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 23. Data on catering and shopping facilities in villages in Prizren region (23.1. Detailed table is given in summary).

Бр.	број на села општина/ number of villages / municipalities	кафе-мини ресторан /cafe minirest.	Прода- вница/ Shop	Мелн ица/ Grinder	Хотели / Мотел/ Hotel-hostels	Слаткарниц а / Cake Shop	забавни игри/ fun games
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3= 99	135	135	16	7	15	24
2.	Сува Река / Suhareka 6 x 3=18	26	36	3	2	3	3
3.	Драгаш/ Dragash	47	48	3	3	18	2

	13 x 3 = 39						
4.	Мамуша/ Mamusha	10	35	2	1	1	1
5.	Регионот на Призрен/ Prizren region 53 X 3 = 159	218	258	24	13	37	30

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Во табелата е претставена фактичката состојба за стопанските објекти, како на пример кафе-ресторани во Призрен има 135, во Сува Река 26, во Драгаш 47 и во Мамуша 10, значи во овој регион вкупно има 218 кафе-ресторани.

Во селата од Призренскиот Регион има околу 135 дуќани, во Сува Река 36, во Драгаш 48 и во Мамуша 35. Вкупниот број на *дуќани* во Призренскиот Регион изнесува 258. *Мелници на вода* во Призренскиот Регион има 16 односно во Сува Река 3, во Драгаш 3 и во Мамуша нема што значи во Призренскиот Регион вкупно има 24 воденици (денес од нив само 3 се активни). Кога станува збор за туризмот и развојот на туризмот селата во Призренскиот Регион располагаат со 7 хотели (со исклучок на туристичкото село Превалла).

Во Сува Река има 2 хотели, во Драгаш 3 и во Мамуша 1, значи вкупно Призренскиот Регион располага со 13 хотели (види табела 23.1.). Во Призренскиот Регион има околу 15 слаткарници, во Сува Река 2, во Драгаш 18 и во Мамуша 1.

Вкупно регионот располага со 37 слаткарници. Според интервјуто и спроведените истражувања на терен произлегува дека во руралните средини од Призренскиот Регион се одвиваат голем број културно-забавни дејности, фестивали и други традиционални игри (види табела 23.1).

Според податоците во Призренскиот Регион се организираат околу 24 вакви настани и тоа во Сува Река 3, во Драгаш 2 и во Мамуша 1. Вкупно во овој регион се одржуваат околу 30 вакви настани.

Табела 24. Здравствени установи во селата во регион на Призрен (24.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 24. Health facilities in the villages in the region of Prizren (24.1. A detailed table is given in summary).

Бр/No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Дом за здравје/ Home for health	Здравст.дом со дневен лекар/ Healthcare with a daily doctor	Денови во кои работи Здравст.дом/ Days in which he works Health house	Домашни посети/ Domestic visits	Аптека/ Pharmacy
		+/- %	+/- %	%	+/- %	+/- %
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3= 99	22/11 +66.6% -33.4%	22/11 +66.6% -33.4%	+72.3% -27.7%	27/6 +81.8% +18.2%	10/23 +30.3% -69.7%
2.	Сува Река/ Suhareka 6 x 3=18	3/3 +50% -50%	3/3 +50% -50%	+42.8 -57.2%	5/1 +83.3% -16.7%	1/5 +16.7% -83.3%
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	9/4 +69% -31%	7/6 +58.3% -41.7%	+58.3% -41.7%	9/4 +69% -31%	1/12 +7.7% -92.3%
4.	Мамуша/ Mamusha	1/0 100%	1/0 100%	100%	1/0 100%	1/0 100%
5.	Регионот на Призрен/ Prizren region 53 X 3 = 159	35/8 +64.8% -35.2%	33/20 +61.1% -38.9.1%	+68.35% -31.65%	42/11 +77.7 -12.3%	13/40 +24% -76%

Извор:(Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Во табелата е претставена моменталната состојба со амбуланти во селата, особено на услугите што ги нудат за здравјето на жителите, времето и начинот на третирање. Само Призренската Општина покрива 66,6% од селата, односно 22 села, Општина Сува Река 3 села или 50%, Општина Драгаш 9 села или 69% и општина Мамуша располага само со една амбуланта.

Во регионот овозможен е директен пристап до амбулантите бидејќи ги има во 35 села, односно 64% од вкупниот процент. Услугите од лекарите, особено присуството на лекари во овие амбуланти управувани од Општина Призрен изнесува 66,6%, Сува Река покрива 50%, Драгаш 58,3% и Мамуша 100% на ниво на Призрен 61,1%. Во однос на работните денови за лекарите во селата на Призренскиот Регион процентуално изнесува 72%, во Сува Река 42,8%, во Драгаш 58,3% и во Мамуша 100%. За регионот карактеристична е и домашната посета, особено кога станува збор за итни случаи (77%). Застапеноста на аптеките во Призренскиот Регион во наведените села изнесува 30,3% и тоа во Сува Река 16,7%, во Драгаш 7,7% и во Мамуша само една аптека или 100%.

Табела 25. Културно-едукативни објекти во регион на Призрен (25.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 25. Cultural and educational objects in the region of Prizren (25.1. Detailed table is given in summary)

Бр/ No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Осн. Училиште / Primary school.	Културно друш- тво/Cultur al Associatio n	Дом на култура/ Cultural Center	Спортски клубови/ Sports Clubs	Други клубови/ Other clubs	Музеј/ Museum	Споменик од Првата светска војна/ World War I monument	Споменик од Втората светска војна./ World War II monument
		%	%	%	%	%	%	%	%
1.	Призрен/ Prizren 33x3=99	33/0	12/21	19/14	10/23	16/17	4/33	4/33	15/33
		100%	<u>+36.3%</u> -53.7%	<u>+57.6%</u> -42.4%	<u>+30.3%</u> -69.7%	<u>+48.5%</u> -51.5%	<u>+12.1%</u> -87.9%	<u>+12.1%</u> -87.9%	<u>+45.5%</u> -54.5%
2.	Сува Река/ Suhareka 6 x 3=18	6/6	1/6	1/6	2/6	1/6	00	1/6	6/1
		100%	<u>+16.6%</u> - 83.4%	<u>16.6%</u> -83.4%	<u>+33.3%</u> -62.7%	<u>+16.6%</u> -83.7%	00	<u>+16.6%</u> -83.7%	<u>+83.3%</u> -16.7%
3.	Драгаш/ Dragash 13x3=39	13/13	6/7	3/10	2/11	2/11	1/12	2/11	1/12
		100%	<u>+46.1%</u> -53.9%	<u>+23.1%</u> -76.9%	<u>+15.4%</u> -84.6%	<u>+15.4%</u> -84.6%	<u>+7.7%</u> -92.3%	<u>+15.4%</u> -84.6%	<u>+7.7%</u> -92.3%
4.	Мамуша/ Mamusha	1/1	1/1	1/1	1/1	/	/	/	1/1
		100%	100%	100%	100%	00	00	00	100%
5.	Регионот на Призрен/ Prizren region 53 X 3 = 159	53/53	20/33	24/29	15/38	19/34	5/48	7/46	23/30
		100%	<u>+37.7%</u> -52.3%	<u>+45.3%</u> -54.7%	<u>+28.3%</u> -71.7%	<u>+35.8%</u> -64.2%	<u>+9.4%</u> -90.6%	<u>+13.2%</u> -82.8%	<u>+43.4%</u> -56.6%

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Во оваа табела се претставени специфични резултати кои произлегуваат од спроведената анкета со сериозни испитаници и носители на функции во соодветни институции: Основни училишта и Средни училишта. Овој тип на институции застапени се и во руралните средини па дури и кога бројот на ученици е симболичен. 100% од селата во Призренскиот Регион се опфатени со образовни институции.

Културно-уметничките организации се помалку развиени, во проценти опфаќаат 36,3%. Во Општина Сува Река 16,6%, во Драгаш 46,1% и во Мамуша 100%,

вкупно во Призренскиот Регион 34%. Во Призренскиот Регион застапеноста на домовите за култура во проценти изнесува 57,6%, во Сува Река 16,6%, во Драгаш 23,1% и во Мамуша 1%.

Во Призренскиот Регион има и спортски клубови (30,3%), односно во Сува Река 3,3%, во Драгаш 15,4% додека во Мамуша 26,4% (види табела 25.1). Интегрираните села кои систематизирале односно архивирале историски настани се многу малку, односно 12,1% од општините во Призрен, Сува Река не поседува, Драгаш само 7,7%.

Споменици од Првата светска војна или од Втората светска војна, особено од последната војна од 1998/1999 година се доста застапени во Призренскиот Регион и тоа 45%. Општина Сува Река поседува 83,5%, Драгаш 7,75% (види табела 25.1).

Табела 26. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен (26.1.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 26. Institutional services in the villages in the Prizren region (26.1.1. A detailed table is given in summary).

Бр/ No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Пошта/ Mail	Неделни поштенски услуги/ Weekly postal services	Полициска станција/ Police station	Полициски патроли во текот на неделата/ Police patrols during the week	Шумар Ство/ Forestry	Земјоде лска кооперација/ Agricultural cooperation
		+ / - %	+ / - %	+ / - %	+ / - %	+ / - %	+ / - %
1.	Призрен/ Prizren 33x3=99	6/27 21,3%(+) 78,7%(-)	100%	4/33 12,1%(+) 87,9% (-)	100%	6/33 18,1%(+) 81,9%(-)	1/33 3,1%(+) 96,9%(+)
2.	Сува Река/ Suhareka 6x3=18	1/5 16,6%(+) 83,4%(-)	100%	1/5 16,6%(+)83,4%(-)	100%	1/5 16,6%(+)83,4%(-)	/
3.	Драгаш/ Dragash 13x3=39	3/13 23%(+) 77%(-)	100%	2/13 15,3%(+) 84,7%(-)	100%	1/33 7,7%(+) 92,3%(-)	1/33 7,7%(+) 92,3%(-)
4.	Мамуша/ Mamusha	100%(+)	100%	100%	100%	/	1/100%
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	21,1%	100%	15,6%	100%	14,1%	13,7%

Извор:(Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Податоците во табелата се однесуваат на поштенската мрежа, што воедно претставува голем интерес за многу села и големото богатство на мостови кои ги поврзуваат. Селата во Призренскиот Регион поседуваат 21,3% од поштенските објекти, Сува Река 16,6%, Драгаш 23% и Мамуша 100%, додека Призренскиот Регион е покриен со 21,1% од поштенски објекти.

Што се однесува на работните денови во селата кои располагаат со поштенски објекти, услугите се на располагање 5 дена во неделата, додека другите села добиваат поштенски услуги преку курири (поштари) според работно време определено од центрите.

Во однос на полициските станици, Општина Призрен располага со 12,1%, Сува Река 16,6%, Општина Драгаш 15,3% и Мамуша поседува исто така полициска станица, Призренскиот Регион поседува 15,6% објекти на полициски станици.

Во односно на шумарството, според резултатите од табелата подолу може да се види дека во селата од Општина Призрен шумарството процентуално е застапено во Општина Призрен со 18,1%, во Сува Река 16,6%, Драгаш 7,7% и во Мамуша не е застапено.

Земјоделските кооперации не се во добра состојба, особено по процесот на приватизација. Селата кои поседуваа земјоделски кооперации во Призренскиот Регион во процентуален износ се претставени вака: Призрен 3,1%, Сува Река 0%, Драгаш 7,7% и Мамуша поседува 1, во целина регионот располага со 13,7 % од земјоделските кооперации.

Табела 26. 1. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен

Table 26.1. Institutional services in the villages in the Prizren regio.

Бр/ No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Фарма на добиток/ Farm of livestock	Црква/ Church	Џамија/ Mosque	Ветеринарна станица/ Veterinary station
		Бр/No	Бр/No	Бр/No	Бр/No
1.	Призрен/ Prizren 33x3=99	82	34	30 / 5 храм / shrine	5
2.	Сува Река/ Suhareka	28	2	5	4

	6x3=18				
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	33	/	13	6
4.	Мамуша/ Mamusha 1x3=3	2	/	2	1
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	135	36	50 / 5 храм / shrine	16
			91		

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Селата од Призренскиот Регион имаат сточарски фарми во Општина Призрен 82, во Сува Река 28, Драгаш 33 и во Мамуша само 2. Во регионот постојат вкупно 135 сточарски фарми. Бројот на верски објекти е следен: 34 цркви, 30 џамии и 5 турбиња.

Во Сува Река има 5 џамии и 2 цркви, во Драгаш има 13 џамии и во Мамуша само 2 џамии значи од регионален аспект има околу 91 верски објект.

Бројот на ветеринарни објекти кои нудат ветеринарни услуги во Општина Призрен се 5, во Сува Река 4, во Драгаш 6 и во Мамуша 1. Вкупно во регионот има околу 16 ветеринарни станици.

Табела 27. Број на вработени, прослави и забави во селото во регионот на Призрен (27.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 27. Number of employees, celebrations and parties in the village in the region of Prizren (27.1. A detailed table is given in summary).

Бр/ No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Врабо тени/ Employees	Пензи онер/ Pensioner	Земјод елци/ Farmers	Број на млади луѓе во селото/ Number of young people in the village	Деца во селото/ Children in the village
		Бр/No	Бр/No	Бр/No	Бр/No	Бр/No
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3 = 99	5 772	4 296	1 491	8 509	6 892

2.	Сува Река/ Suhareka 6 x 3 = 18	1 043	1 065	513	2 070	3 010
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	2 262	1 302	609	3 350	2 105
4.	Мамуша/ Mamusha 1 x 3 = 3	230	250	850	550	1 000
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	9 307	5611	3 463	14 479	13007

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Во оваа табела е претставен бројот на вработени, за сезонски или за постојано вработени работници, како и фестивалите кои се организираат во селата или некои одредени заеднички локации. Најмногу вработени има во Призрен и Приштина, додека во другите случаи станува збор за самовработување, односно за приватни фирми. Бројот на вработените на ниво на општина е: во Призрен 5 772, во Сува Река 1 043, во Драгаш 2 262 и во Мамуша 230 работници. Интересна е колоната на анектирани пензионери во селата.

Од анкетираниите во Призрен 4 296 се пензионери, во Сува Река 1 065, во Драгаш 1 302 и во Мамуша 250, додека во регионот на Призрен вкупно има 5 611 пензионери. Бројот на земјоделци според истражувањето е следен во: Призрен има 1 491 земјоделец, во Сува Река 513, во Драгаш 609 и во Мамуша 850. Според истражувањето добивме податоци и за бројот на млади кои живеат во општините од наведениот регион. Според тие податоци околу 8 509 се од Призрен, во Сува Река 2 070, во Драгаш 3 350 и во Мамуша 500. Во Призренскиот Регион вкупниот број на млади изнесува 14 479. Се вели дека перспективата на еден народ се младите луѓе, децата и според податоците од истражувањето во регионот на Призрен нивниот број изнесува 6 892, во Сува Река 3 010, во Драгаш 2 105 и во Мамуша 1 000. Селата во Призренскиот Регион вкупно имаат 13 007 млади (види табела 27.1.).

Табела 28. Внатрешни миграции во селата во регионот на Призрен (28.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 28. Internal migration in the villages in the Prizren region (28.1. A detailed table is given in summary).

Бр No	број на села општина/ number of villages / municipalities	Иселено население/ Populated population	Број на домаќинства / Number of households	Во град/ In the city	Во други места/ In other places	Период на преселба/ Period of migration
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3 = 99	12190	2443	Призрен Prizren	Приштина Pristina	1968-1999
2.	Сува Река/ Suhareka 6 x 3 = 18	2 250	452	Призрен Prizren	Приштина Pristina	1915-2019
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	3 317	594	Призрен Prizren	Приштина Pristina	1966/1999
4.	Мамуша/ Mamusha 1 x 3 = 3	50	10	Призрен Prizren	Приштина Pristina	1974-2019
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	17807	3 499	Призрен Prizren	Приштина Pristina	1968-2019

Извор:(Б. Насер, датум истражување 17.2.2018-15.11.2018).

Во табелата се претставени факторите за движењето на населението: дневно, сезонска миграција или трајно емигрирање - движење без враќање.

Најголем број од иселувањата се случуваат во околните села од најблиските општини како што се: Призрен, Драгаш, Сува Река и Приштина. Од табелата се забележува дека бројот на иселувања на населението од селата во Призрен изнесува 12 190, во Сува Река 2 250, во Драгаш 3 317 и во Мамуша 50 лица.

Од овој регион вкупно емигрирале 17 807 лица. Во другата колона дадени се домаќинствата кои се преселиле во градовите. Бројот на семејствата кои мигрирале од село во град во Општина Призрен изнесува 2 443, во Сува Река 452, во Драгаш 594 и во Мамуша 10, или вкупно 3 499 домаќинства мигрирале од околните села во град.

Овие движења особено се изразени во периодот од 1968/2019 година, што значи дека иселувањата од село во град и денеска продолжуваат (види таб. 28.1.).

Табела 29. Надворешни миграции на селата во регионот на Призрен (29.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 29. External migrations of villages in the Prizren region (29.1. A detailed table is given in summary).

бр. по.	број на села општина/ number of villages / municipalities	бр.на надворешни раселени лица/ number of external displaced persons	број на домови / number of homes	Во земјата in the earth	Во други места / in other places	Период на преселба / period of migration
1.	Призрен Prizren 33 x 3 = 99	18798	3 481	Германија, Швајцарија / Germany, Switzerland	Франција, Австрија, Србија/ France, Austria, Serbia	1966 - 2019
2.	Сува Река/ Suhareka 6 x 3 = 18	2 065	504	Германија, Швајцарија / Germany, Switzerland	Франција, Србија/ France, Serbia	1969-2019
3.	Драгаш Dragash 13 x 3 = 39	3 950	673	Швајцарија/ Switzerland	Германија/ Germany	1945 - 2018
4.	Мамуша Mamusha 1 x 3 = 3	2 800	310	Турција/ Turkey	Германија/ Germany	1956-2019
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	27613	4968	Германија, Швајцарија / Germany, Switzerland	Франција, Турција, Србија / France, Turkey, Serbia	1945 - 2019

Извор: (Б. Насер, датум на истражување 17.2.2018-15.11.2018).

Оваа табела е доста интересна и со интересни забелешки, податоците од табелата јасно зборуваат за процесот на емиграција надвор од земјата, значи надвор од Република Косово, од поранешните југословенските простори во периодот од 90-те години заминуваа главно во земјите од Западна Европа (Германија,

Швајцарија, Холандија, Белгија, Велика Британија и Скандинавија). Постојат случаи каде луѓето емигрираат и во прекуокеанските земји односно во САД и Канада.

Од табелата може да се забележи бројот на миграции за секоја општина поединечно, од Призрен мигрирале 18 798 лица, од Сува Река 2 065, од Драгаш 3 950 и од Мамуша 2 800, додека од селата од Призренскиот Регион се иселиле околу 27 613 лица. Од миграциите многу куќи останале испразнети и напуштени. Од табелата може да се види и бројот на напуштени куќи на ниво на општина. Во Призрен напуштени се 3 461 куќи, во Сува Река 504, во Драгаш 673 и во Мамуша 310.

Вкупно од регионот напуштени се околу 4 968 куќи. Емигрантите се упатиле главно во западноевропските држави како: Германија, Швајцарија, Австрија, Франција, Скандинавија, но и во Канада, САД и Австралија. Ваквиот тип на емигрирање започнува во периодот по Втората светска војна, но трае и денес. (види табела 30.1).

Табела 30. Дневни, неделни и трајни туристички миграции од селата во регионот на Призрен (30.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 30. Daily, weekly and permanent tourist migrations from the villages in the Prizren Region (30.1. A detailed table is given in summary).

бр. No.	број на села општина/ number of villages / municipalities	Сезонска миграција/ Season Migration	Дне вни мигранти/ Daily Migrants	Движења / Movements	Возра ст на поединци/ Age of Individuals	Професионалн а подгот овка/ Professional degree	Начин на патув ање/ Travel Mode	Бр. на туристи годи шно/ Nb. of tourists per year
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3 = 99	2 934	4801	Приз.- Приш./ Priz.Prist.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автоб. Автом Комби/ Bus. cars. vans	61.761
2.	Сува Река/Suhareka 6 x 3 = 18	500	660	Приз.- Приш./ Priz.Prist.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автоб. Автом Комби/ Bus. cars. vans	2.830
3.	Драгош/ Dragash 13 x 3 = 39	273	467	Драгаш- Приз. / Drag. Priz.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автоб. Автом Комби/ Bus. cars. vans	12.147

4.	Мамуша/ Mamusha 1 x 3 = 3	10	35	Приз.- Приш./ Priz.Prist.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автоб. Автом/ Bus. cars.	250
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	3 717	5 963		18-65	студент /работник/ student, employed	Автоб. Автом Комби/ Bus. cars. vans	76.988

Извор:(Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018 -15.11.2018).

Во табелата се претставени сезонските движења кои често се јавуваат поради сезонска работа во најблиските градови, но и такви кои водат надвор од земјата. На пример размената на студенти со други земји од регионот и во САД.

Најголем број дневни мигрирања се движат кон Призрен, Драгаш, Сува Река и Приштина. Според табелата бројот на мигранти од селата во Призрен изнесува 2 934, во Сува Река 500, во Драгаш 273 и во Мамуша 10. Бројот на мигранти од регионален аспект кои мигрираат од селата во најблиските општини изнесува 3 717 лица. Во следната колана е претставен бројот на дневни миграции од село во град.

На пример во Призрен 4 801 лица, во Сува Река 660, во Драгаш 467 и во Мамуша 35 лица. Вкупниот број на дневни миграции од село во град изнесува околу 5 963 лица. Движењето на мигрантите е главно кон општините Призрен, Сува Река и Драгаш. Возраста на мигрантите се движи од 18-65 години, најчесто поради школување, студирање или работа. Дневните миграции се вршат со автобус, минибус, комбе како и со приватни возила.

Стратешката улога на анкетата е идентификација на бројот на туристи во селата од регионот на Призрен кој изнесувал 61 761, (со исклучок на посетителите во Превалла и во туристичкиот комплекс на Шар Планина), во Сува Река 2 830 (со исклучок на посетителите на комплексот СОЛИД), во Драгаш 12 147 (со исклучок на посетителите кои доаѓаат во хотелот Арџена) и Мамуша со 250 туристи.

Вкупно во Призренскиот Регион се евидентирани приближно 76 988 посетители во текот на годината (види табела 30.1.).

Табела 31. Еколошки, земјоделски и сточарски податоци за селата во регионот на Призрен (31.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 31. Ecological, agricultural and livestock data for the villages in the Prizren region, (31.1. A detailed table is given in summary).

бр. No.	број на села општина/ number of villages / municipalities	Растителни видови/ Plant species	Видови дрва/ Trees species	Лов на диви животни/ Hunting of wild animals	Лов на риби/ Hunting of fish	Земјоделска култура/ Agricultural crop	Домашни животни/ Domestic animals	Млечни производи/ dairy products
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3 = 99	Листопадни дрва и други видови/trees that fall leaves and other species	Даб шуми ука, лешник, костени/Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак/wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, Крп/ Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. грозје вино луцерка,ливади и пасишта/ Wheat, corn, beans, vegetables. Grape wine Lucerka, meadows and pastures	Крави/ Cow s,3517 овци/ Sheep, 7.485 Кози/ Goats, 817 Коњи/ Horses,59 Пчела/ Bee, 2570	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd, honey
2.	Сува Река/Suha reka 6 x 3 = 18	Листопадни дрва и други видови /trees that fall leaves and other species	Даб шуми бука, лешник, костени, Бор и други видови /Oak forest Beech, Hazelnut, Chestnut, Pine and other species	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, Крп / Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. Грозје вино Луцерка,ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Grape wine Lucerka, meadows and pastures	Крави/ Cow s, 645 Овци/ Sheep, 9600 Кози/ Goats, 490 Коњи/ Horses, 99 Пчела/ Bee,465 Кокошки/chickens- 5500	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd, honey
3.	Драгаш Dragash 13 x 3 = 39	Листопадни дрва и други видови/trees that fall leaves and other species	Даб шуми бука, лешник, костени, бор и други видови / Oak forest Beech, Hazelnut, Chestnut, Pine and other species	Дива свиња, фазан, зајак/ wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка/ Trout	Пченка, грав, зеленчук. Луцерка,ливади и пасишта / corn, beans, vegetables. Grape wine Lucerka, meadows and pastures	Крави/ Cow s, 3135 Овци/ Sheep, 7485 Кози/ Goats, 324 Коњи/ Horses, 215 Пчела/ Bee,1490 домот на кучето/the dog's house140	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd, honey
4.	Мамуша Mamusha	/	/	/	/	жито, пченка, грав, зеленчук. Грозје	Крави/ Cow s, 500 Овци/ Sheep, 300	Млеко, сирење,

	1 x 3 = 3					вино /Wheat, corn, beans, vegetables. Grape wine	Пчела/ Bee, 30	урда/ Milk, cheese, curd, honey
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	Листопадни дрва и други видови/trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени, бор и други видови / Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	Дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, Крап / Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. Грозје вино Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Grape wine Lucerka, meadows and pastures	Крави/ Cow s, 7797 Овци/ Sheep, 25230 Кози/ Goats, 1631 Коњи / Horses, 373 Пчела/ Bee, 4525 домот на кучето / the dog's house, 140 Кокошки / chickens, 5500	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd, honey

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Овде се претставени интересни забелешки во врска со екологијата во животната средина, агро-производните и сточарските дејности кои претставуваат меѓусебно преплетени ресурси. Од еколошки аспект поголем број села од Призренскиот Регион се богати со флора и родна фауна, особено селата од Жупа (долината на Љумбарда), селата од околината на Националниот парк Сува Река, како и селата од околината на општина Дрџаш, Гора и дел од територијата на Опоја.

Резултатите од анкетата покажуваат разнолик биодиверзитет во Призренскиот Регион, регион кој изобилува со тревна вегетација, честар, грмушки и високи дрва, особено со листопадни дрва како што се: бука (*Quercus Fagus*), даб (*Quercus Cerris*), видови црн бор (*Pinus Nigra*), молика (*Pinus Peuce*), вид бор (*Pinus Heldreichii*), дива леска (*Avena Sativa*).

Ловот на одредени видови животни е определен со закон, што значи дека со закон е определен видот на животните кои можат да се ловат како и времето кога може да се излегува на лов. Животните кои е дозволено да се ловат најчесто се: зајак, дива свиња, разни видови птици, итн.

Врз основа на отворената дискусија со мештаните на овие села, дознавме дека риболовот е многу малку застапен, бидејќи текот на реките е навистина мал, во одредени случаи риболовците ловат риба која се нарекува пастрмка (*salmo trutta*), која плива во чистите води.

Што се однесува на земјоделските култури, во повеќето села особено оние на 500 метри надморска височина главно одгледуваат пченка и компири, додека во

селата со пониска надморска височина се одгледува пченица. Пченка и зеленчук како што се: пиперки, домати, зелка и одреден вид на овошје. Сточарството претставува потенцијален сектор за развој на економијата.

Од спроведената анкета во селата од Призренската Општина добиени се следниве информации на ниво на општина:

- а) Призрен има 3 517 крави, 7 485 овци, 817 кози, 2 570 сандаци со пчели.
- б) Во Сува Река има: 645 крави, 9 600 овци, 490 кози, 465 пчелни сандаци.
- в) Во Драгаш има, 3 135 крави, 7 485 овци, 324 кози, 1 490 пчелни сандаци.
- г) Во Мамуша има, 500 крави, 300 овци и 30 пчелни сандаци.

Вкупно во Призренскиот Регион се одгледуваат околу 7 797 крави, 25 230 овци, 1 631 коза и 4 525 сандаци со пчели. Производите кои произлегуваат од сточарството и пчелите се млеко и негови производи - шарско сирење, месо, мед итн.

Табела 32. Фенолошки карактеристики во селата во регионот на Призрен (32.1. Детална табела е дадена во резиме).

Table 32. Phenological features in the villages in the Prizren region (32.1. A detailed table is given in summary).

бр. No.	број на села- општина/ number of villages / municipalities	Замрзнување на реките / Freezing of the rivers	Цветната сезона / Flowering season	садење култури / planting crops	Косење на ливади / Mow ing of meadow s	Прочистување на винова лоза / Purification of the vine
1.	Призрен/ Prizren 33 x 3 = 99	декември- јануари / December - January	март / March	Во октомври го засадивме пченицата, додека во април / мај пролетната култура / In October we planted Wheat, w hile in April / May Spring culture	јуни /June	март / March
2.	Сува Река/Suhareka 6 x 3 = 18	декември- јануари / December - January	март / March	Во октомври го засадивме пченицата, додека во април / мај пролетната култура / In October we planted Wheat, w hile in April / May Spring culture	јуни /June	март / March
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	декември- јануари / December - January	април / April	Во октомври го засадивме пченицата, додека во мај пролетната култура / In October we planted Wheat, w hile in May Spring culture	јули/август / July / August	април / April

4.	Мамуша/ Mamusha 1 x 3 = 3	декември- јануари / December - January	март / March	Во октомври го засадив ме пченицата, додека во април / мај пролетната култура / In October we planted Wheat, while in April / May Spring culture	јуни /June	март / March

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Во табелата прикажани се фенолошките карактеристики во Призренскиот Регион, каде е реализирана анкетата каде може да се види дека зимите се студени а летата се релативно топли. Во пониските предели од регионот температурата се движи од 33-38°C во лето, додека во повисоките зони зимите се многу студени и температурите се движат од 0 до -25°C. Тоа значи дека грејната сезона започнува во декември и продолжува во јануари и февруари особено во високите предели, во Љумбарда, Гора и дел од Мачитево – Сува Река. Периодот на цветење зависи од надморската височина, но исто така и сеењето на земјоделските култури е различно, на пр., на повисока надморска височина се садат главно жита кои имаат кратка вегетација и компир. Периодот на косење се одвива во јуни и јули на повисоките предели, додека на пониските предели косењето започнува во месец мај и продолжува во јуни. Лозарството бара специфични и поволни услови како во Општина Сува Река, каде што надморската висина е многу ниска, но и струењето на ветровите е помала. Процесот на одржување на лозите започнува во рана пролет, а завршува со берење на грозјето во септември.

Табела 33. Сообраќајни врски и линии во селата во регионот на Призрен (е дадена детална табела 33.1, во резиме).

Table 33. Traffic links and lines in villages in the Prizren region (detailed table 33.1.Summary).

Бр. No.	Број на села / општини Number of villages / municipalities	Локална линија на движење/ Local line of movement	Дали има автобуска линија до селото/ Is there a bus line to the village	Дали има некој друг превоз до селото/ Is there any other transportation to the village	Дали во и околу селото има пештери/ Are there caves in and around the village
1.	Призрен / Prizren 33 x 3 = 99	29/4 87.9 %(+) 12.1% (-)	28/5 84.8%(+) 15.2%(-)	комбиња /такси vans / taxi	/

2.	Сува Река/ Suharek 6 x 3 = 18	4/2 66.6%(+) 33.4%(-)	4/2 66.6%(+) 33.4%(-)	комбиња /такси vans / taxi	/
3.	Драгаш/ Dragash 13 x 3 = 39	9/4 69/2% (+) 30.08%(-)	9/4 69/2%(+) 30.08%(-)	комбиња /такси vans / taxi	/
4.	Мамуша / Mamusha 1 x 3 = 3	10 100%	100%	комбиња /такси vans / taxi	/
5.	Регионот на Призрен / Prizren region 53 X 3 = 159	43/10 79.6% (+) 20.4% (-)	44/9 71.2% (+) 28.8% (-)	комбиња /такси vans / taxi	/

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Патниот сообраќај е организиран на високо ниво од инфраструктурен аспект.

Во Призрен и селата каде беа реализирани анкетите заклучивме дека 87,9% се регулирани со возен ред и начин на патување, било со автобус, комбе или со приватно превозно средство.

Во Сува Река околу 66,6% е регулиран линискиот систем за патен сообраќај.

Драгаш, иако претставува зона со најголема надморска височина сепак има создадено услови за патен линиски сообраќај 69,2%.

Општина Мамуша, иако е најмала општина сепак успеала да го регулира начинот и времето на движење на превозните средства.

Селата во Општина Призрен се подобри во врска со селата на другите две општини во анкетата, Призрен води со 84,8%, потоа следат Драгаш 69,2% и Сува Река со 66,6%. Додека општина Мамуша е главно поврзана со Општина Призрен, додека севкупниот јавен превоз на регионално ниво се прилагодува исклучително добро, се покажа дека е со висок процент на организираност од 71,2% од вкупната побарувачка.

VII. ПРЕПОРАКИ, АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА ПРЕПОРАКИ

Докторската дисертација „Можности и перспективи за развој на туризмот во регионот на Призрен во Република Косово“, ни извади на виделина многу достигнувања, но и многу недостатоци, било од аспект на планирањето, но и од организацискиот аспект на туризмот во Призренскиот Регион. Според структурната планиметрија во полето на туризмот ќе дадеме неколку препораки кои имаат стратегиски карактер и ќе претставуваат катализатор за развојот на туризмот во регионот на Призрен и пошироко.

- Изработка на регионална стратегија меѓу четирите општини со поврзувачка оска. Општина Призрен распространета е во егзоцентричен простор со неколку општини или села од планинските зони на овие општини (причина: Призрен како центар во регионот нема стратегија за развој за туризмот, во градот, освен историскиот наследен дел па затоа приоритет на Призренската Општина треба да биде изготвување на меѓурегионална стратегија која ќе служи како наративен пат за понатамошните чекори на туристичката агенда во градот со неговите вредности и културното наследство и ќе претставува модел и за другите општини во горенаведениот регион).
- Создавање на мрежа за соработка меѓу хотелските објекти, определување на туристичкиот пакт со сеопфатен карактер за (посетителите, особено за меѓународните посетители, кои бараат туристички пакети и изобилуваат со културни, верски, традиционални вредности, споменици, спортски, биодиверзитет и пешачки патеки кои нудат удобен и релаксиран престој во хотелските објекти или преноќевалишта).
- Изработка на регионална стратегија, меѓу четирите општини, на чело со Призренската Општина, распространета на егзоцентричен простор со горенаведените општини или планинските зони на овие општини (Призрен како центар во регионот не располага со развојна стратегија за туризмот, било во внатрешноста на градот, освен културното наследство, па затоа приоритет на општината треба да биде изготвување на меѓурегионална стратегија која ќе служи како патека за понатамошните чекори на туристичката агенда во градот

со вредности и културно наследство. Исто така, ќе претставува модел и за другите општини во регионот).

- Изработка на Мастер план за рехабилитација и обновување на напуштените (камени куќи), во селата од долината на Љумбарда – Жупа, Драгаш и Сува Река, вклучувајќи го и подобрувањето на патната инфраструктура (според неколку забелешки од работниот план произлегува дека над 350 куќи се напуштени само во зоната на Жупа, во 15 села, што значи дека овие куќи изградени се од камен и претставуваат можен потенцијал за изградба на преноќевалишта, со тоа ќе се спречи иселувањето во градовите, ќе дојде до пораст на економија и подобрување на условите за живот).
- Во соработка со Министерот за животна средина и инфраструктура, селото Врбница да се прогласи за туристичка зона, пред езерото(ова село или подобро кажано зона каде поминуваат илјадници посетители во рибните ресторани не нуди преноќевалишта, нема тротоари за движење, постои нефункционално менаџирање со отпадот, нема соработка меѓу рестораните ниту пак ноќен живот), како гаранција за постојан и одржлив развој.
- Туристичкото село во Превалла да се прогласи за национален туристички ресурс (бидејќи над 200 000 посетители во текот на една година го посетуваат овој природен бисер), за да се отвори државен инвестициски пат а не само приватен со парцијален карактер (ова туристичко село со 10 хотели и повеќе преноќевалишта сè уште не може да го реши инфраструктурниот проблем со струја, вода, канализација, отпад, ревитализација на оштетени делови при работа, нема ноќен надзор, осветлување), бара институционални инвестиции, што создаваат услови за континуиран зонски развој.
- Изворот Послишт е природен споменик, предлагам да се објави како туристичко место од владините локални институции, да подлежи на регулирање на инфраструктурата, електрификацијата и дефинирање на ридскиот и рамен терен (*изворот претставува продолжување на езерото во Брезне што се наоѓа во Општина Драгаш, овој извор фигуративно врзува две општини, има огромна количина на чиста и свежа вода, создава поволна микроклима, има развиена флора и фауна. Вклучувајќи и многу*

биодиверзитетски фактори кои се предуслов за секој посетител, треба да напоменеме уште една причина, според легендата во овој извор има и мистични елементи, тоа е место кое ја буди љубопитноста на посетителите).

- Брезничкото Езеро во пределот на Опоја на околу 1 000 метри надморска височина, место кое е богато со биодиверзитет, флора и фауна. Ова езеро е длабоко 10 м, долго 250 м, и широко 100 м. Брезничкото Езеро е природно, создадено од изворите кои доаѓаат од падините на Шар Планина, кое делумно понира (дифундира) во долниот дел на Врин – изворот на Послишт. Брезничкото Езеро е живеалиште на многу мекотелци, ларви и инсекти, риби, птици и животни кои го градат хранливиот систем на овој екосистем. Еко-диверзитарните вредности, особено заштитата од загадени води, се две комплексни прашања, првото претставува ресурс или богатство кое треба да се заштити и професионално да се третира, како и да се спонзорира од аспект на туристички развој, а претходно треба да се инвестира во некои елементи кои создаваат сигурност и пристап за посетителите. Второто прашање е ризикот од текот на загадените води од куќите во близина, што предизвикува деформирање на растителните и животинските видови во екосистемот, кој донесе голема несигурност кај локалните жители.
- Масовниот туризам во Брод, условите на падините на Драгаш, во Брод, Шутман на надморска височина од 2 000 м, со погодна клима за развој на масовен туризам, особено за моделот со шатори, за организирање на експедиции на највисоките точки со истражувачки карактер или само да се посети како рекреативно место. Масовниот туризам претставува супстанционарна алка за развојот на туризмот, опфаќа групи на туристи од целиот свет, ваква агенда може да се реализира и во другите места на комплексот Шара (*Планинските пасишта на Брод и поврзаните единици со други падини да направат извонреден ареал, богат со васкуларни растенија, но и наменет за пешачење бидејќи географската положба, релјефот итн., претставуваат богатство на животната средина која создава услови за рурален туризам*), бидејќи можности постојат но недостигаат иницијативи.

- Изградба на патека во Ѓонај, се наоѓа во близина на реката Бел Дрим со големо количество на вода во споредба со другите реки во Косово. Оваа река е живеалиште на разни видови риби како што е крапот. Бреговите на реката Бел Дрим, особено западниот дел на реката располага со многу ендемични, субендемични растенија (*препорака за изградба на патека за пешачење каде постои воздушна клима, средина која е многу повољна за релаксирање и рехабилитирање од многу бронхитични заболувања. Пејзажите што градат екосистеми во себе, ја будат љубопитноста на домашните и странските посетители, делот кој ги поврзува патеките за пешачење со одморалиштето на селото Нашец, заедно градат туристички мост за пешачење и освежување*), кои заедно со воздушните циклони создаваат повољна медитеранска клима.
- Селото Зјум Хас, за да се промовира како еко-туристичко село, ваквата препорака е голем предизвик, бидејќи пред се с. Зјум се наоѓа на висок врв, на височина од 650-750 метри надморска височина, ова село исто така нуди еко-туризам со три музеи, неколку објекти со културно и верско наследство и со извонреден екодиверзитет. Се препорачува да се направи стратегиска инвестиција, како на пример заштита на некои историски и културни објекти, да се изгради информационален центар на влезот на селото, да се заштитат ендемичните видови (*Селото Зјум Хас, е карактеристично за Призренскиот Регион, доминира католичкото население, кое масовно се иселувало во Хрватска, но постојат инвеститори кои започнале со изградба на нови куќи, а некои од нив станале преноќевалишта. Развојот на туризмот во селото Зјум евозможен бидејќи располага и со природно езеро кое служи за разладување на дивите животни*), како стимул за посетителите.
- Создавање на можности за посета на природните споменици на падините на Шар Планина на територијата на Општина Сува Река. Природните споменици, се доста распространети на оваа територија, па затоа се препорачува институциите да се потрудат да создадат повољни услови за да се овозможи пристап до овие природни вредности кои се навистина уникатни во регионот но и пошироко на Балканот. Сува Река е збогатена со богата клима, а ова

богатство доаѓа од струењето на ветровите од височините на Шар Планина, како и спомениците од времето на Пелазгијците (*природните споменици на овој комплекс се навистина посебни, па затоа се препорачува ваквите споменици да се во служба на посетителите, создавајќи инфраструктурна можност и патека со ориентиращки дознаки, табли и карти (мапи), кои ќе влијаат на економскиот развој на општината и на регионот.*

- Култни објекти во Општина Сува Река, се: црквата Св. Петар, слика 11, која датира од VI век, но многу малку луѓе имаат пристап до овој верски објект, многу поразлично изграден од сите други објекти. Препорачувам, во најбрзо време да се инвестира во регулирањето на патот и ориентационите табли во правец на култниот објект (*овој верски објект располага со извонредни вредности, изграден длабоко во камен*). Министерството за култура и соодветниот сектор во Општина Сува Река, препорачуваат да се создадат услови за посетителите, како и објекти за рехабилитација според консултациите на експертите.
- Се препорачува институционална поддршка на културно-уметничките друштва за одржување на концерти на национално ниво како што е Афердита од Муштиш. (*По последната војна, селото Муштиш претставувало место каде се развивал фолклорот, организиран во културно-уметнички друштва. Овој тренд на развој продолжил долги години се до турбулентните години од пред војната 1997/1999 година. Оваа културно-уметничко организација влијаела на едукацијата и унапредувањето на новите групи во оваа област, со што директно се влијаело на социјализацијата и културното унапредување, генерирајќи приходи за семејствата и општеството. Муштиши во тој период бил поатрактивен и од општината Сува Река, бидејќи културните настани се одвивале токму во тоа село. Место на славеите, како што рекол некој, и денес со уметнички потенцијал, па затоа препорачувам домашните институции да го вратат сјајот и духот на звукот, преку инвестирање и стимулирање на музиката и уметноста, а со тоа ќе се стимулираат поголем број посетители и туристи особено оние од дијаспората.*)

- Се препорачува соработка и координација на локалните и централните институции во третирањето на отпадните води, бидејќи туризмот нема да се развива во загадени средини. Треба да се развие стратегија за решавање на овој проблем, како во случајот со оваа препорака, изградба на колектори и системи за отпадните води до инсталација во која ќе се собираат и третираат истите. Заболувањето на екодиверзираните вредности, се случува од текот на загадените води во текот на реките како Љумбарда, Топлуха кон реката Бел Дрим како мега колектор (*доколку една општина претендира да биде туристичко место, како Општина Призрен, но исто така и Општина Драгаш и Сува Река најпрво треба да се исполнат неколку основни критериуми кои ги наведовме погоре, инаку би било тешко да се вметнат во групата на градови со поволна туристичка агенда со светски карактер. Призрен претставува град на културата, наследството и верската толеранција и ги има сите други потребни атрибути како и другите релевантни градови во Европа*), се бара визија и желба за туризмот да биде приоритет во развојните политики!
- Се препорачува Р.Р.Р. процесот (*редукција, рециклирање и реупотреба на отпадот што за жал не функционира ниту во Призренскиот Регион*), озеленување и посадување на декоративни растенија во урбаните зони. Вреднувајќи ги нормативните меѓународни акти за зеленило по глава на жител од (10-15 м² а не 1-3 м², *озеленување како што се прави тоа денес*), потоа, друг критериум е чистиот воздух (*а не загаден воздух, како последица на големиот број на возила, потоа загадување од азбестот на крововите на куќите, палење на пиротехнички средства за крај на годината итн.*), потоа вревата (бучавата), еден од проблемите на акустичното загадување што ја нарушува тишината на граѓаните како и на туристите), се неколку од критериумите што препорачливо е да се надминат преку сеопфатна стратегија со рехабилитационен карактер и квалитетно менаџирање од соодветните институции на градовите во регионот (*Призренскиот Регион се труди да биде главен град на успешното менаџирање со животната средина, но за да се достигне тоа ниво се бара професионална работа и институционален*

импулс опфаќајќи и професионалци, цивили и доброволци). Призрен го заслужува тоа бидејќи располага со геостратешка и хидро-геолошка конфигурација, покрај културно-историските вредности кои се погоре наведени.

- Се препорачува единствениот фактор да добие потребно оценување, според конвенцијата (Arhaus), право во одлучувањето, право кое кружи усно низ институциите, но многу малку се почитува. Препорачувам домашните институции, Призренскиот Регион да се ослободи од грчот од самознаење за да добие од другите доброволци, невладини сектори, во носењето на знаењата во служба на самите граѓани *(И многу членови од цивилното општество располагаат со професионален кадар, експерти од полето на животната средина и туризмот, културата и традицијата, кои можат да придонесат во опишувањето на практичните задачи за заштита на постоечките вредности и подобрување на веќе оштетените)*, во секое време и во секој проект.
- Развој на фито-терапевтскиот туризам. Препорачувам создавање на мрежа за соработка меѓу специјалистите за лековити билки на медицински чаеви и чаеви за рехабилитација. Организацијата на експертите за фито-терапија претставува барање и потреба на времето, па таквата иницијатива е поволна да се иницира што побрзо бидејќи таквите лекови денеска се многу барани и претставуваат детерминирачки фактор за развој на фито-терапевтскиот туризам.
- Општина Драгаш да достави план за култура, млади и спор, за поддршка или субвенционирање на Фестивалите со фолклорен карактер во Растелица. Се препорачува овој фестивал да се одржува во лето, бидејќи познато е дека во лето бројот на туристите е многу поголем. Од ваквиот тип на настани ќе се влијае на зголемување на бројот на професионални учесници и групи од експерти во регионот и културен диверзитет. Организацијата на уметнички настани влијае на развојот на културниот, социјалниот и економскиот туризам, од што би имало и директни ефекти врз порастот на уметничкиот квалитет во соодветни локали и врз економскиот развој.

- Препорачувам, организациите за културно и структурно ниво да се одржуваат во Жупа, населено главно со Бошњаци, Албанци и Срби. Поради големиот број на етнички заедници се изградила и толерантна и конкурентна вредност градејќи мост за економски развој, значаен за туризмот. Има недостаток од стратегиски развој во селата во комплексот во долината на Љумбарда (недостаток на организација од културна природа, во оваа зона треба да се гради против амбиенталното оштетување, било со градење, било со експлоатација на песок во рамките на заштитената зона). Тоа е задача на домашните владини и локални институции да ги определат патиштата на развој на локациите во целосна координација со општината и средината што ги опкружува.
- Препорачувам локалните органи и власт во регионот да стимулираат индивидуални иницијативи особено во планинските места за развој на проекти кои се однесуваат на собирање на планинско овошје, фармацевтски растенија и ароматични билки. Био продуктите привлекуваат многу туристи па дури и во планинските предели, бидејќи се привлечени од вредноста на производот. Био-туризмот претставува круцијално дејство во економскиот развој во општините.
- Препорачувам субвенционирање и олеснување за сите сточари особено за оние кои одгледуваат: кози, овци и крави во руралните предели. Био-производите, особено млекото, сирењето и месото претставуваат средства за служење во органските ресторани кои го поттикнуваат развојот на руралниот туризам и се основа за подобрување во општината и пошироко.
- Соодветните општини кои се вклучени во регионот препорачуваат подготовка на платформата или стратегијата за поттикнување на иницијативи за туризам во агро-туризмот, уметничкиот туризам, здравствениот туризам, гастрономскиот туризам, традиционалните туристички производи, занаетчискиот туризам, едукација на туристички водичи, некои одвоени места имаат значителни вредности, во комбинација можат да создадат континуирана можност за економски развој во текот на целата година.
- Препорака е и реактивирањето на професионалците кои имаат волја и страст да ги понудат своите потенцијали дали занаетчиски или научни, вредните

пензионери во општеството. Оваа група се смета за моќно средство во туризмот, кои можат да придонесат кон олеснување на конкретни дела без разлика дали се занаетчији или уметници, но исто така и во (Exchangeh) (размена на туристички искуства помеѓу различни градови во различни држави).

- Препорачувам заштита и заживување на пештерата Калуџер во Јешков, природен споменик со духовни ефекти. Оваа пештера со години служи како место кое го посетувале голем број косовски граѓани, главно од Ѓаковица, според испитаниците во интервјуто спроведено на терен. (Размислување за пештерата Калуџер, била именувана од групи на луѓе кои престојувале во незе во постари времиња кои подолго време живееле во оваа пештера или во нејзина близина. Според испитаниците оваа пештера до 1996-1997, редовно била посетувана од луѓе кои немале деца, кои правеле некои ритуали како на пример фрлање на камења во лавиринти, ако тоа кореспондирало со создавањето на звук, тоа бил зелен сигнал, како и другиот ритуал, спиење, исто така вреди да се спомене дека молитвата ќе биде преоптоварена. Многу мистично, но често фрустрирачки елементи се веродостојни примери дека оваа пештера е многу вредна за градот Призрен, што вреди да се посети). Оваа пештера бара примарна инвестиција како на пример качување по скали, патеки до споменикот, зачувување на чувствителните делови, поставување на плоча со испишана етимологија за самата пештера.
- Препораките имаат чувствителни, советодавни и функционални информации, преку кои ќе бидат заштитени многу вредности, некои ќе бидат ревитализирани, а некои ќе бидат зачувани. Што се однесува до горенаведените проблеми кои се бројни, некои можат да најдат решенија, многу од нив ќе бидат спречени да се повторуваат, а некои ќе бидат спречени. Призрен заслужува да биде исполнет и да се отстранат некои недостатоци од хронична природа, дејствувајќи со чист разум и ладна глава, „да го сака градот на интелигентен начин“ како (будистички лидер). Градот Призрен е водич на регионот и пошироко и тој треба да послужи како модел за другите општини со интегрирано управување во градот, посебно за руралните средини.

АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА

Анализите и дискусиите на резултатите добиени од истражувањата во периодот од 9 месеци, вклучувајќи ги четирите општини во регионот и многу други чинители се спроведени со цел да се направи квантитативна и квалитативна анализа на резултатите за хотелските објекти и селата.

За да се претстават на подетален начин, анализата и дискусијата на резултатите дадени се во табела за хотелите пред 1999 година, новите хотели по 1999 година како и на селата во разни времиња, претставување на моменталните капацитети, услугите во туризмот во регионот итн. Посебна карактеристика на ова истражување е оригиналноста и објективноста на теренската работа, сериозноста и посветеноста за да се обезбедат практични податоци и забелешки.

Детали што можат да се споменат пред анализата како:

- моменталната состојба на хотелите,
- нивниот состав,
- локацијата и географската положба на селата опфатени во анкетата како и
- кореспонденција со повеќе актери кои имаат пристап до информации или до база на податоци.

Табела 12. Во табелата се претставени административни и архивирани податоци и информации вреднувани од релевантни институции за состојбата некогаш и сега на некои хотелски објекти.

Призренскиот Регион е составен од три општини (Сува Река, Драгаш и општина Мамуша со турско население), кои се поделени на административни единици и функционираат на таков начин додека се надгледувани и контролирани од Министерството за локална самоуправа.

Општина Призрен по Втората светска војна се истакнува со изградба на хотелски објекти, како на пример Хотелот Турист од 1945 година со 25 работници, со 16 соби и 36 легла. Овој хотел располага и со ресторан со капацитет од 60 маси и 240 столчиња во служба на туристите. Факт е дека Призрен со услугите кои ги нуди во хотелските објекти е показател дека овој културно-историски град има голема традиција во угостителството и понудата на услуги.

Хотелските објекти, што некогаш граделе историја со услугите и растот на довербата не успеале да потклекнат на времето, како што е случај со хотелот Турист кој функционира дури од 1964 година. Во меѓувреме во Призрен започнале да се градат и нови хотелски објекти со поголеми капацитети за прием на туристи, било за домашни било за странски туристи, а со тоа пораснал и бројот на вработените.

Во групата на хотели што функционираат во Призрен може да се напомене и хотелот Теранда кој направи историја во овој град, што се однесува на пречекот на туристите и бренд во туристичката услуга. Хотел Теранда датира од 1964 година со 92 соби, 231 кревет, 4 конференциски сали и 36 вработени.

Хотел Теранда, за разлика од другите хотели потклекнал во повоениот период.

По 2005 година хотелот Теранда целосно се реновирал, па денес има целосно нова и променета инфраструктура, модерен инвентар и ефикасни и брзи услуги.

Во 1972 година изграден е исклучително живописен хотел на патот Призрен-Ѓаковица кој многу години беше место за многу туристи и поранешни функционери со политичка моќ, кои со часови биле гости. Но, овој хотел бил жртва, па по 1999 година, е претворен во урнатина и бил засолниште за сè сешто, освен за туристи.

Општина Сува Река, која се наоѓа на 15 км од градот Призрен го наследила хотелот Балкан кој беше чувар на сите настани во градот. Хотелот Балкан можеби името го добил од гигантот на оваа општина која беше вклучена во производството на гуми познати низ цела Европа. Овој хотел имаше 92 соби, 250 кревети, 39 работници, 110 маси и 440 столици. По војната (1999), хотелот Балкан, гордоста на општината Сува Река е уништен, но процесот на приватизација им овозможува на претпријатијата да изградат нови објекти.

Табела 13. Во табелата се претставени хотелите во регионот на Призрен кои се изградени во повоениот период со (350 000 жители), според забелешките од теренот и оние од институциите од Република Косово, како што е Агенцијата за статистика, ваквите објекти од ден на ден се подобруваат врз основа на барањата за развој на туризмот. Доколку го споредиме бројот на хотели, според Агенцијата за статистика на Косово, вкупната бројка изнесува 74, со 1 101 соба и со 2 271 кревет.

Резултатите од квантитативната анализа покажуваат дека Призренскиот Регион располага со 58 функционални хотели, 40 мотели со капацитет од 1 291 соба, 2 683 кревети, 802 вработени, 1 594 маси и 6 316 столчиња во рестораните.

Разликата во бројот на функционални хотели, според податоците од Агенцијата за статистика, како и квантитативната анализа направена на терен, постојат 16 хотели повеќе, иако дел од нив не се однесуваат на туризам и угостителство туку служат за забавни програми - свадби, како на пример: хотел Голд, хотел Вљашње, хотел Луксори (*Luksory*). Исто така, регистрирани се 5 хотели т.е. вила-мотели за дневен одмор за локални гости.

Поголема разлика се забележува меѓу резултатите добиени од истражувањето на терен и податоците од Агенцијата за статистика во однос на бројот на хотели од 74 на 58 функционални и тоа според АСК бројот на соби изнесува 1 101 во сите хотели, додека бројот на соби, според спроведеното истражување изнесува 1 291 (разлика од 180 соби), во проценти е еднакво на 12% повеќе соби, значи со поголеми капацитети за пречек на туристи. Што се однесува на бројот на кревети, исто така се забележува мала разлика. Според АСК евидентирани се 2 271 кревет, додека според анализата на терен се евидентирани 2 683 кревети, значи дека разликата изнесува 17% повеќе кревети, поголеми можности и капацитети за пречек на гости.

Резултатите покажуваат дека многу хотели не прикажале точни податоци на Агенцијата за статистика и исто така не ја преставиле точната состојба и моменталните капацитети за прием на туристи. Тоа значи дека оваа докторска дисертација ја покажува точната ситуација која генерира буџетски приходи, а од друга страна манипулира со фактичката состојба.

Призрен доминира во регионот по бројот на туристички хотели како и услугите што ги нудат овие објекти, како во центарот на градот (хотелите: Теранда, Центрум, Качинари, Призрен, Класик итн.), но и на периферијата (хотелите: Нафрон, Цини, Паварасиа, Брути).

Хотелот Центрум се наоѓа во центарот на градот, располага со 51 соба и 130 кревети, квалитетни услуги, ресторан и инвентар врз основа на барањата на туристите. Хотелот Центрум бележи најголема посетеност во летниот период, како и хотелот Теранда. Хотелот Центрум располага со бар ресторан, фитнес сала,

организира конференции и семинари во текот на годината. Другите хотели во градот Призрен се добро управувани, од нив може да се издвои и хотелот Теранда Цини со капацитет од 50 соби со 120 кревети, со извонредна инфраструктура и инвентар.

Овој хотел располага со квалитетна кујна, бар, фитнес сала, карактеристична е планинската клима од Паштрик како и влијанието од Јадранско Море. За развој на руралниот туризам, посебно значење има хотелот Шари, кој се наоѓа на надморска височина од околу 1150 - 1 200 м. Овој хотел, односно туристички комплекс привлекува најголем број туристи (располага со 48 соби и 94 кревети), благодарение на чистиот воздух и големиот број на други придобивки од средината.

Услугите и климатските услови се клучни придобивки за големиот број на туристи кои го посетуваат овој туристички комплекс. Овој туристички комплекс функционира од 2005 година, обезбедува транспорт на посетителите од аеродромот и обратно, но и туристички водич при посета на други културно-историски споменици. Обезбедува и скијање на повисоките предели како што се: Ошлак, Коџа Балкан според барањата на туристите.

Туристичкиот комплекс Солид се наоѓа на територијата на Сува Река во долината наречена Бирач, опкружен со планини и тек на река од падините на Шар Планина што со себе носи клима богата со O^2 и многу други фито вредности.

Ова е еден од најдобрите хотели во Општина Сува Река кој нуди многу понуди за туристите, располага со четири базени за деца и возрасни на отворен амбиент, конференциски сали, кујна и 30 соби со капацитет од 74 кревети.

Туристичката вредност на шарските планини особено во регионот на Брод – Општина Драгаш ја обогатува и присуството на хотелот Арџена, со нејзините, атракции патека за скијање итн. Овој хотел се наоѓа на надморска височина од 1 500 м, располага со 53 соби и 133 кревети. Бројот на туристите кои го посетуваат овој хотел расте од година во година. Туристите кои го посетуваат овој хотел најчесто се странци и доаѓаат преку викенд, особено во зимскиот период. Хотелот Арџена располага со многу кревети, конференциски сали и други рекреативни простори, фитнес сала и сауна. Посебна вредност за хотелот Арџена е планинарењето по патеките на планинските пасишта на Брод, индивидуални прошетки или пак организирани групи. Од анализата направена на терен за хотелските објекти и

ресурсите со кои располага средината во Призренскиот Регион, може да кажеме дека се издвојува местото Превалла, стратешка точка за развој на туризмот, како во летниот така и во зимскиот период. Посетителите го посетуваат ова место поради чистиот воздух во текот на целата година, поради рекреативни, рехабилитирачки потреби, но и поради спортскиот карактер. Оваа зона со посебни вредности располага со 10 хотели и повеќе мотели. Туристичката понуда во регионот на Призрен е неспоредлива со другите региони во Република Косово.

Трите туристички комплекси во трите општини од овој регион се реалност дека Призренскиот Регион значи повеќе од една туристичка зона, повеќе од една туристичка понуда, повеќе од едно годишно време, тоа е вредност од аспект на развој на туризмот, не само во Косово туку и пошироко на балканските земји па и на Европа.

Во годините по војната се појавил квантитативен и квалитативен натпревар меѓу бизнисмените, натпревар за изградба на нови хотелски објекти, а со тоа и со пораст на услугите заедно со индивидуалната или групната безбедност.

По војната во 1999 година во Призрен и регионот се појавува тренд за развој на туризмот, отворени се многу хотели, мотели и преноќевалишта, многу често се градени и без критериуми, а тоа итно повикува на изработка на стратегија за развој на туризмот, подигнување и исполнување на стандардите, исполнување на условите со туристички менаџери, создавајќи заеднички туристички водичи на ниво на регион, земјата и пошироко кои ќе бидат секогаш во служба за економскиот развој на регионот и на цело Косово.

Табела 14. Во табелата се претставени хотелите во туристичката зона во Призрен, поточно во Превалла. Денес Превалла нуди хотелски услуги со капацитет од околу 786 кревети, со квалитетни и ефикасни услуги за секој посетител.

Превалла, како туристичка локација заедно со Хотелско-туристичкиот комплекс Шари (табелите 15, 16 и 17), во Призрен, потоа хотел Арџена (табелите 18, 19 и 20), во Драгаш и Туристичкиот комплекс - хотел Солид во Сува Река, презентираат туристички мега комплекс на регионално ниво во Призрен. Овој комплекс, на годишно ниво, го посетуваат околу 300 000 посетители.

Табела 21. Во оваа табела детално се претставени градбите и инфраструктурата во селата на општините: Призрен, Сува Река, Драгаш и Општина

Мамуша. Инфраструктурната изградба се однесува на поставување на *електрична мрежа* (14 780 семејства се поврзани на електрична енергија или 100%), *водоснабдување со пивка вода* (14 780 семејства се поврзани со системот за пивка вода, односно 100%), *канализацискиот систем* на ниво на селата (14 780 семејства се поврзани на канализацискиот систем односно 100%), *патиштата* (ист број на домаќинства имаат пристап до патот, односно 100%), се основни критериуми за создавање на нормални услови за живот во секое село.

Електричната мрежа претставува клучен извор за живот, која е изградена по последната војна како и квалитетната вода за пиење создале безбедност за жителите и посетителите, било од руралниот регион било од другите пониски предели.

Пивката вода претставува еден од извонредните факти за жителите на селата, но и за сите они кои решаваат да навратат со инвестиции или со носење туристи. Канализациската мрежа во рамките на селото и поврзаноста со колектор на ниво на општина, претставува обврска на комуналните власти, поточно на општините од регионот на Призрен, значи резултатите покажуваат дека сите анкетирани села имаат мрежа за отпадни води, односно таканаречени црни води.

Загадените води сè и ќе бидат Ахилова пета, се додека истите не се оддалечат од селото и протекуваат во коритата на реките како колектор. За жал, Општина Призрен сè уште нема план за нивно третирање. Од еколошки и санитарен аспект, загадените води претставуваат клучен проблем за кој сè уште не постои решение, наспроти бројните инвестиции од странските донатори.

Друг значаен факт за развој на регионот е изградба и асфалтирање на патиштата во селата и нивно поврзување со општините, патна мрежа која овозможува безбедно движење на жителите од селата, намалување на времето на движење, развој на стопанските гранки и гаранција за живот.

Анализирајќи ја моменталната состојба на инфраструктурната мрежа (патната мрежа, водоснабдувањето и канализациската мрежа) како и обезбедување на осветлување како предуслов за создавање на чувство на безбедност на жителите на општините но и за посетителите, било дневни било со преноќевалиште. Сите овие зони се богати со еколошки вредности, но за жал не се заштитени од текот на загадените води, како и од фрлање на сметот, притоа се создаваат илегални депонии

на отворена средина, што претставува некултурен феномен за секоја заедница. Појава што не ни дозволува да се чувствуваме комотно од аспект на туристичката понуда, па така треба да се работи и да се создаде среднорочна долгорочна стратегија за развој со проекти кои имаат директно или индиректно туристичко влијание, што се смета за задача и обврска како на централно така и на локално ниво. Основата за развој на туризмот претставува постојано управување со регионот, особено со зоните каде што има услови и можности за развој на туризмот, користејќи ги ресурсите од средината, климата, чистата вода, релјефот, вегетацијата и традиционалните услуги.

Проблемот кој сè уште се шири во просторот, но и во нашите куќи и феноменот на менаџирање со сметот, бидејќи сè уште не постои (PPP - редукција, рециклирање и репродукција). Заинтересиран сум за отворање на комуникација меѓу граѓаните, особено на оние што имаат волја и визија за туристичка иницијатива, како и членовите на локалната и централната власт за олеснување и реализација на продуктивните идеи. Во тој контекст Призренскиот Регион претставува вредност за Република Косово.

Благодарение на природата, овој регион располага со такви вредности што треба да се заштитат, внимателно да се третираат и да бидат во служба на граѓаните и посетителите било за домашните било за странските туристи (*сугерираме за повеќе информации, други релевантни истражувања за изработка и составување на стратешки планови за развој на туризмот, а оваа работа треба да биде во преден план на сите истражувачи и на државниот владин сектор*), со тоа добиваме економски развој и благосостојба.

Табела 22. Врз основа на податоците од истражувањето спроведено на терен и според тврдењата на испитаниците за докторската дисертација, може да се заклучи дека Призренскиот Регион покажува економски пораст од околу 5-6% како во селата така и во градовите од регионот, поконкретно во Призрен. Затоа волјата и пасијата за живот се во пораст, наспроти деградирањата и масовните уништувања кои се случиле при последната војна во Косово. Уништени биле голем број села населени со албанско население, фазата на реанимирање траела речиси 10 години.

Куќите се обновени, изгорените села се во прогресивна фаза на враќање во живот. Треба да се напомене дека изградбата на куќите изнесува околу 95%, значајно е да се наведе и дека селата доживеале прогресивна промена, сите располагаат со комунална инфраструктура како и градовите.

Бројот на новите куќи во Призренскиот Регион изнесува 10 196, тука спаѓаат и селата со 98% регулирани куќи, особено изгорените села (куќи изградени со донации, и во поголем број случаи со самопридонес). Повоениот период резултирал со многу промени, со пораст на бројот на возила, односно секое домаќинство има по едно возило. Овој број достигнува до 11 884 возила и се менува од ден на ден. Во врска со возилата кои се користат во земјоделството и во трговијата бројките изгледаат вака: 628 камиони и 1 365 трактори, во двата случаи се забележува дека во одделни села, населението е ориентирано на друг начин на преживување со градежен бизнис и трговија, а се помалку со земјоделство.

Табела 23. Забелешките и статистиките од податоците кои ги добивме од испитаниците претставуваат моќен показател за развој на соодветните локации од аспект на економскиот развој, подобрување на животниот стандард, средства за културни и спортски настани, континуирана организираност на заедницата итн.

Создавањето на услови за работење преку отворање на кафетерии, како карактеристика на многу села во кои е реализирано истражувањето, ги покажува следниве резултати: постојат 218 кафетерии, број што расте од ден на ден. Но, не само што расте бројот на кафетериите туку растат и услугите и квалитетот на храната (квалитативна анализа), инвентарот и бројот на седишта (квантитативна анализа).

Бројот на дуќаните речиси се поклопува со бројот на кафетериите во селата, особено во планинските предели, а тоа укажува дека понудата не останува еднострана.

Доколку го анализираме бројот на воденици ќе добиеме симболичен број, односно 24 воденици кои функционираат поради ниските бенефиции од оваа дејност.

Во вакви случаи потребна е државна инвестиција и средства за ревитализација, само за туризам. Во овој случај се потребни најмалку двајца вработени и генерирање на приходите. Бројот на мотели, хотели од регионален аспект се зголемува, особено во последните 10 години. Оваа бројка е 3-4 пати

поголема, голем дел од хотелите се сметаат за доста атрактивни (хотел Натура (Natyra), Morea, Ијет (Yjet) и многу други што се на надморска височина од 1 500 м, кои примаат голем број туристи, но и се одликуваат со многу квалитетни услуги.

Постои развој, без разлика за која општина станува збор, селата се интегрираат многу брзо во полето на реорганизацијата на стопанските активности со потенцијал и туристички карактер, адаптација и изградба на туристички објекти, мотели и хотели. Направените инвестиции во сферата на туризмот се претежно самоиницијативи, без некој посебен комунален или општински и министерски план, значи повеќето се со мерлив карактер отколку постојан развој, па затоа и инвестициите се ограничени. Во иднина кружните синџири ќе поврзат и други ресурси, кои заедно ќе го промовираат проектот наречен атрактивен (масовен) туризам префериран за млади но и за други старосни групи.

Табела 24. Здравствени центри се изградени во многу села, тие се прва адреса за болните, за постарите лица или за хронично болните. Овие здравствени домови во повеќето случаи располагаат со лекар или болничар пет дена во неделата, Во регионот на Призрен директен пристап до лекар или до амбуланти има во 35 села, или 64%, кои исто така имаат лекар со полно работно време или најмалку 3 дена во неделата. Тоа значи дека повеќето жители, главно села со голем број жители, медицински услуги добиваат во селото, додека помалите села, ќе добиваат услуги во нивните најблиски центри во регионот. Многу значаен елемент е домашната посета при итни случаи (тешки случаи и на барање на пациентот), оваа услуга е реализирана на регионално ниво, според барањата на фармацевтските услуги кои се ретки во повеќето села, иако во некои од поголемите села има од 2 или 3 аптеки.

Друг феномен е народниот лекар што го има во Горно Љубиње, Растелица, Крушево, кои им нудат алтернативни третмани на пациентите со природни лекови, како фито-терапија. Верувам дека наскоро ќе се иницира идејата за фито-терапевтски туризам, создавање интерактивна мрежа помеѓу специјалисти за лековити растенија и исцелување, исцелувачки ефекти за соодветните болести. Организацијата на експертите за фито-терапевтска терапија одземаат многу време, така што оваа иницијатива е неопходна да започне што е можно поскоро. Причините се повеќе од веродостојни, бидејќи таквите лекови денес се многу барани и се многу добар начин

да се стимулираат туристи. Од локалните и централните институции, исто така се бара да соработуваат поблиску со специјалисти за лекови, особено за медицинските чаеви, да субвенционираат и да ги олеснат начините за сертификација на препаратите, бидејќи тие директно влијаат врз зачувувањето на здравјето и економскиот развој во заедницата.

Табела 25. Образованието, особено основното е задолжително во секој дел на Република Косово, па во овој контекст се реновирани и реконструирани поголем број училишта кои често се направени со непланирани инвестиции поттикнати од демографскиот аспект на локацијата или на селото, па 100% од селата се покриени со едукативна и образовна институција.

Во однос на културно-уметничките друштва, овој сектор во моментот на регионално ниво е застапен со 34%, за жал има случаи или села кои имаат дом на култура, но немаат културно-уметнички друштва. Членовите на заедницата се во тешка ситуација, често меѓу волјата и можностите. Во такви случаи комуналните институции и Министерството за култура за млади и спорт треба да интервенираат со цел да ги поддржат иницијативите за развој на културата.

Ако го анализираме селото Муштиш во Општина Сува Река, во селото многу години опстојувало културно-уметничко друштво Афердита (*Afërdita*), за жал, сега се забележува овенување на културата и традицијата која опстојувала со години.

Иницијативите не се импулсивни како порано и овде е неопходна тродимензионална поддршка за да се отпочне со организационен, професионален и структурен аспект.

Ансамблот Хаси Јехон (*Hasi Jehon*), претставува извонредна заедница која е добро организирана со многу фолклорни, танцови и солистички групи кои земаат учество на многу концерти во и надвор од државата. Ансамблот Хаси Јехон (*Hasi Jehon*), бара професионален третман, бидејќи трошоците околу менаџирањето се многу високи, многу од членовите немаат втора работа, па затоа, за да остваруваат успеси се бара донатор во уметноста и културата со цел да има остварување на успеси и позитивни резултати. Со истражувањето излегоа на виделина неколку културно-историски вредности, како што се: музеите во повеќе села кои се реализирани како и научни истражувања. Само 5 села поседуваат ваков тип на

институции, односно симболичен процент на застапеност на ваквите институции од 9,4% на регионално ниво. Од особено значење е да се спомене селото Зјум Хас или селото Ѓечови, за првиот учител по албански јазик. Селото е добро организирано и структурирано во зачувувањето на специфичните вредности како што се музеите.

Конзервирањето на артефакти во музејот, нивната обработка и претставување за посетителите претставуваат извонредни ресурси. За реализација на оваа цел треба помоќно да се координираат со Министерството за култура, млади и спорт.

Потребно е раководителите на музеите на одредена локација да создадат мрежа за соработка за да се споделат искуствата за менаџирање и координација со цел да се привлече поголем број туристи.

Табела 26.а. Во оваа табела се претставени поштенските услуги кои се нудат за граѓаните на ниво на локации, без да се земе во предвид растојанието од наведените општини. Што се однесува за присуството на пошти може да се каже дека Призренскиот Регион е покриен со 21,1% пошти, што значи дека овој сектор претставува огромна сиромаштија во споредба со бројот на села опфатени во истражувањето. Поштенските услуги се регулирани главно од персоналот на главната пошта во градот, а тие преку поштари ги испраќаат писмата и пратките според адресата која е наведена на истите.

Поради безбедноста во селата се движи и полиција, а во неколку села има и полициска станица (15,6% на регионално ниво). Во другите села се врши полициска патрола, или рутинска контрола зависно од ситуацијата и барањата на граѓаните или во посебни ситуации се стационираат со одлука на релевантните институции.

Присуството на полицијата не делува позитивно на поголем број туристи, па затоа препорачливо е сигурноста да ја одржува цивилна полиција која нема да паѓа во очи на туристите. Доста значаен сектор за заштита на средината е шумарството (14,1% распространетост во Призренскиот Регион). Елемент што влијае на развојот на агробизнисот е присуството на земјоделските кооперации, доволно е да се наведат услугите што ги нудат сите агробизниси, како со продукти, советувања, пласман на производи и посреднички средства за бизнисмените. Република Косово е земја во која агробизнисот може да се развива, но се бара поголемо олеснување од власта, како од аспект на ослободување од данок, така и во производството, во

пласманот и продажбата, создавајќи доверба и бенефиции за производителите, па така и за заедницата и државата во целина. Создавањето на кооперативните и стимулативни политики претставува добивка за континуиран развој.

Табела 26.6. На регионално ниво се издвојуваат 91 култно верски објекти, од нив 50 се џамии, 36 цркви и 5 тулбиња. Многу од култните верски објекти се под институционален надзор, неколку се реновирани, неколку од нив се во процес на реновирање, но има и такви кои се во лоша состојба. Обврска на државните институции е одржување и сигурен пристап во верските објекти со особено значење, на тој начин ќе се создадат услови за развој на културниот туризам и развој на економијата во земјава. Култните верски објекти се едни од најпосетуваните објекти од домашните и странски туристи, бидејќи истите потекнуваат од античко време, од периодот на средновековието, а има и многу други објекти карактеристични за Балканот.

Во оваа табела, исто така е претставен и секторот за ветеринарство, кој нуди ветеринарни услуги за разни видови домашни животни, но и контрола на храната. Овој сектор е особено значаен за целата заедница. За жал, многу малку е развиен поради дефицит на кадри, но и поради недостаток на стока.

Табела 27. Бројот на вработените покажува скала на интеграција со селото и повеќе со развојот на стопанските дејности во рамките на селата кои претставуваат моќна моторика за економскиот развој. Врз основа на статистиките, особено врз основа на бројот на жителите на селата, бројот на вработени на ниво на регионот изнесува 9 307 лица. Вработените главно се во наведените општини во секторот образование, компании за комунални услуги, здравствен сектор, сектор за електродистрибуција, комунален администратор, додека останатиот дел од вработените се во приватни компании или управители на бизниси.

Призренскиот Регион се одликува со доста развојни политики во селата од регионот, се е ориентирано кон приватната иницијатива за такво нешто потребна е идеја, а потоа поддршка за да се отпочне со развој на дејноста. Повеќето села кои се дел од истражувањето се главно дел од подлабоките зони кои имаат потенцијал за развој на туризмот, па затоа целта е да се придвижат алките на синџирот на определени локации за промоција на органските производи како: шарското сирење,

органички мед, чаеви и планинско овошје и да се формира органички пазар што ќе служи за стимулација на туристите за купување на органички производи дури и за сместување.

Силна алка во туризмот се смета и бројот на активни пензионери кои можат многу да придонесат со нивното искуство и слободното време што го имаат на располагање. Во овој регион во моментот кога е извршено истражувањето, бројот на активни пензионери изнесува 5 611 лица. Доколку општините направат развојни политики, пензионерите би ја покажале својата волја за соработка токму во секторот за развој на руралниот туризам. Загрижувачки е малиот број на работници ангажирани во земјоделскиот сектор со околу 3 463 лица, во споредба со барањата од овој примарен сектор на ниво на држава. Бројот на заинтересираните за овој вид на дејност е во опаѓање, земјата се обработува колку да не престане, бидејќи често производот не го покрива инвестицискиот трошок. Од испитаниците вклучени во истражувањето и основната статистика со која располагаме, бројот на младите во повеќето села е голем и изнесува 14 479 млади лица (на регионално ниво).

Многумина од нив се невработени и без перспектива, други пак спасот го наоѓаат надвор од државата. Младите претставуваат извонреден потенцијал кој владата за жал не го користи и кои би влијаеле на брз развој на туризмот во земјата, вклучувајќи туризам од сите видови. Моменталниот број на млади во селата, во кои е извршена анкетата изнесува 13 007 млади лица.

Табела 28. Табелата го покажува движењето на населението во земјата.

Бројот на население изнесува 17 807 на ниво на регион, со 3 499 семејства.

Движењата се направени во правец на градовите, односно општините. На пр., жителите на селата во Призренскиот Регион главно се ориентирани кон општинските центри. Треба да се напомене дека голем број жители од овие села се ориентирани кон главниот град Приштина или Гнилане, поради работното место или отворање на нова дејност. Времето на демографското придвижување започнува од 1960 година, и трае непрекинато до денес, предизвикано од многу фактори, како што се економијата, политиката и недостигот од економска политика.

Според статистичките податоци, значи квантитативната и квалитативната анализа на оваа докторска дисертација може да се напомене дека иселувањата се

природна појава кај населението многу често се со рецедивистички карактер од аспект на повторно иселување, на пр., од село во град, па од град во друг град или во друга држава. Важно е да се напомене дека повеќето жители од селата, кои пред многу години се оддалечиле од селото, всушност се и главните инвеститори во селото. Тие започнуваат изградба на нови куќи по европски стандарди, инфраструктура со карактер на еколошки куќи, инвестиции во бизнисот, изградба на мотели, хотели и други производствени инвестиции.

Многу важен феномен е соработката на жителите кои останале таму и оние кои се заинтересирани за инвестирање, од аспект на размена на стока, услуги како работник, професионална експертиза и други елементи, што го ориентираат животот кон економски развој, а со тоа и кон развој на туристичките ресурси.

Табела 29. Што се однесува на фактите од селата на испитаниците и статистиките добиени од релевантните институции за бројот на жителите кои емигрирале за времето и дестинацијата, може да се заклучи дека Призренскиот Регион, особено селата од овој регион имаат 27 613 лица односно 4 968 семејства.

Жителите се насочени кон следните држави: Германија, Швајцарија, но и кон други земји како Австрија, Белгија, Франција, Скандинавија, Хрватска, Турција, Канада и САД. Овој тренд на иселување продолжува со години, но во суштина овие миграции, често наречени надворешни или уште попознати како економски, се позитивниот ефект за оние членови од семејството кои остануваат во овој регион и кои делумно се генератори на економскиот развој.

Табела 30. Во табелата се претставени иселувањата поради студирање, сезонска работа во регионите на Призрен, Сува Река и Драгаш, но и надвор од наведениот регион во Приштина, Ѓаково и Гнилане. Карактеристики на ваквите движења се (од регионален аспект, бројот на лица кои се иселуваат од анектираните села изнесува 3 717 лица), претставува работна сила во градежните фирми, работејќи сезонски во Македонија, Црна Гора, Словенија и Хрватска. Што се однесува на дневните движења или дневни миграции, врз основа на истражувањата направени на терен, бројот на лица кои дневно мигрираат изнесува 5 963, од различна возраст, најчесто работници или студенти. Сите тие патуваат со автобус, минибус или со приватни возила.

Од истражувањето произлегува дека околу 76 988 лица го посетуваат Призренскиот Регион каде што е реализирано истражувањето, особено во летниот период. Можно е поголем број туристи да се поранешни жители од овој регион кои сега работат во државите од западна Европа кои ги посетуваат своите блиски и нивните домови. Бројот на сезонските туристи е многу голем, во некои села го надминува неколку пати бројот на сталните жители како што е во селата: Брод, Непрегошт, Локвица, Поуск и многу други села.

Трите туристички комплекси во Призренскиот Регион (хотел Арџена – Драгаш; хотел Солид - Сува Река и хотел Шари – Призрен), претставуваат извонредни објекти за економски развој на регионот. Доколку се пресмета и бројот на дневни посетители и туристи во туристичките села на Превалла како и 45 ресторани од долината на Љумбард, од рурален аспект, бројот на посетители во текот на една година изнесува околу 500 000 лица, без да се бројат туристите и посетителите кои се привлечени од убавините и гостопримството на градот Призрен.

Табела 31. Во табелата се наведени специфични забелешки што се однесуваат на еколошкиот аспект во определена средина, агро-производствените дејности и развојот на животинскиот свет во селото. Од еколошки или биодиверзитетски аспект, многу села во Призренскиот Регион се богати со плодна флора и фауна, особено селата на Жупа (Љумбарда), селата во околината на Националниот парк на Сува Река, како и селата што припаѓаат на Општина Драгаш, Гора и Опоја. Биодиверзитетот на овие села располага со богата клима со разни видови ендемични, ендемореликтни и субендемични видови, како фармацевтски билки, ароматични и економски билки, опфаќајќи многу листопадни дрва, грмушки и четинар.

Призренскиот Регион е многу богат со лековити растенија, има повеќе од 200 видови, па треба поголема посветеност и многу интелегентни инвестиции во областа на дизајнирањето, управувањето и контролата на еко-диверзираните ресурси.

Условите за развој на туризмот се поволни и покрај бројните активности во врска со нутрицизмот и здравата исхрана. Ловот како спорт е организиран преку ловечки друштва, правната основа за (диви свињи, зајаци и други видови животни), се

однесува на лов на животни во период кога не се загрозува времето на нивното репродуцирање или развој.

Друг елемент е риболовот како спортска активност, но оваа активност може да се примени само во одредени места на реката Бел Дрим, бидејќи нашите реки се загадени со испуштање на отпадните води.

Најважниот сточарски ресурс во регионот на Призрен е спонзориран од Министерството за земјоделство, преку субвенции за крави, овци и пчелен мед.

Субвенционирањето влијаело на бројот на глави на: крави со над 7 797, овци 25 230, глави кози 1 631 и 4 525 пчелни семејства. Сите производи се сортирани, некои се користат за членовите на семејството, некои за продажба, како што се млекото со неговите нуспроизводи, потоа свежо месо, мед и многу други органски нуспроизводи. Ако го споредиме бројот на стоката со барањата на оние кои се грижат или имаат дејност, забележуваме дека не успеваат да се развијат за да обезбедат одредена благонаклоност за да го оправдаат начинот на одржливо работење и управување.

Табела 32. Во неа се претставени фенолошките карактеристики на регионот кој е предмет на истражување, имајќи ја во предвид климата со студено влијание во зимскиот период, значи со континентална клима. Најстудено е времето во декември и јануари, па затоа и температурите предизвикуваат замрзнување на површината на водите и на водите што истекуваат. Во зимскиот период многу често се со мраз и температура е од 0 до -25°C во одделни случаи. Пролета доаѓа и е најизразита во март и април, температура е во пораст, но има и многу дождови, со тоа започнува и процесот на раззеленување и цветење, особено во месец мај. Земјоделските култури, како житарките се собираат во јули, пченката и сончогледот во септември и грозјето се бере обично во септември. Развојните политики на ниво на регион не го фаворизираат производството, но сепак овој земјоделски ресурс е развиен од приватниот бизнис, односно фабриката за преработка на грозје „STONE CASTEL“ обработувач на вино во Раховец.

Табела 33. Призрен, заедно со единиците од регионот целосно го рехабилитирал патниот сообраќај, целосно го регулирал и сообраќајот во внатрешноста на селата со (90%), но исто така се одржуваат и линиите за сообраќај

според соодветни распореди, па така и овој стандард е исполнет со создавањето на безбеден сообраќај за патниците. Кога постои безбеден сообраќај многу полесно функционираат и другите сектори, односно секторот за агро-производство, традиционалната храна, фито-терапевтските елементи културно-историските дејности итн.

ЗАКЛУЧОК

Градот Призрен и регионот создаваат мултикомплекс на туристички центар, преплетен со културни, историски, религиозни и традиционални вредности, кои ги преживеале промените во времето, останувајќи силни како самиот град.

Вредноста останува важна ако се третира како таква, како што е и статуата на Призренскиот спортист од пред 5 000 години, во Националниот музеј во Лондон, па не случајно Призрен се смета за град на различни вредности. Докторската дисертација на тема: „Можности и перспективи за развој на туризмот во регионот на Призрен во Република Косово“, е реализирана со употреба на квалитативен метод, квантитативен метод или со комбинирање на двата метода, интерактивно спроведени во процесот на истражување за да се дојде до соодветните информации.

Координацијата на двата метода, квалитативниот и квантитативниот, резултираше со резултати и информации за повеќе единици, како градови, потоа села и рурални средини каде е спроведено истражувањето со активен пристап, директна комуникација итн. Дефинираната задача е развиена прогресивно, со средби со претставниците на хотелите, нивната моментална база на податоци, базата на податоци од соодветните институции, претставници на селата, експерти, општеството и нераскинливата комуникација со Агенцијата за статистика на Косово, Министерството за култура, млади и спорт. Но не само тоа, направена е и консултација со базата на податоци за спомени за културното наследство, Агенцијата за заштита на животната средина во Косово, Универзитетот во Приштина, секторот за животна средина, кои ми овозможија да ја изградам структурата на докторскава дисертација и да ги подредам оригиналните материјали кои ги обезбедив при истражувачката дејност (анкетирани се 74 испитаници вработени и менаџери во

хотелите, користени се 1 и 2 анкетните прашалници, анкетиранио е со 3, 4 и 5 анкетните прашалници во 53 села од Призренскиот Регион, вкупно се анкетирани 159 испитаници од наведените села.

Не е лесно визуелно да се претстават видливите факти за градот Призрен, за Сува Река, Драгаш и Мамуша, но потешко е да ги претставиш вредностите кои беа скриени (културо-традиционални, еко-диверзирани, артефакти, природни споменици со мистичен карактер). Позитивниот чекор е да се претстават вредностите на овие споменици кои понатаму би можеле да бидат тема на истражување и на други истражувачи. Докторската дисертација отвора патишта за нови истражувања, а во конкретниов случај буди интелектуална љубопитност, но и предизвик за да се научи повеќе, а тоа се прави преку посета на објектите со повеќедимензионално значење.

Слободно може да се потенцира дека целта на ова истражување е достигната, а тоа е идентификација, акцептирање и аналитичко претставување на поврзувачките композиции на многу историски фактори во поттикнувањето на посетителите за да ги истражуваат фактите кои имаат извонредна тежина од историско научен контекст.

Градот музеј Призрен, располага со 104 културно-историски, верски, етнолошки, мултиетнички, традиционални и спортски споменици, но исто така и Сува Река со Илирски тумби, Драгаш со верска разноликост. Во Призренскиот Регион се евидентирани и други споменици како што се: Пештерата на калуѓерот во село Јешков, артефакти од времето на Пелазгите во Сува Река кои не биле опфатени во листата на културните споменици. Во ова истражување се претставени и идентификувани состојбите и бројот на хотелите, мотелите и преноќевалиштата во регионот, започнувајќи од Призрен, Сува Река, Драгаш и Мамуша. Се претставени податоци за изградбата на првите хотели во Призрен во периодот од 1945-1964 година, меѓу кои е и хотелот Турист, растот на бројот на нови хотели со текот на времето хотелот Балкан во Сува Река и хотелот Теранда во Призрен.

Времето само по себе носело промени, така се случило и со хотелите во периодот по војната, бидејќи многу од нив биле уништени од системот на приватизацијата. За среќа, успеал да се спаси само хотелот Теранда. Овој хотел е познат по најголемата посетеност од туристи, бидејќи располага со 92 соби и со 231 кревет, реновиран во 2005/2006 година, рангиран е меѓу најомилените 58 хотели во

регионот. Треба да се напомене дека бројот на хотели од ден на ден се менува, што значи дека во период од една година бројот се зголемил за 10 хотели, само во Општина Призрен, во градот и околината, но расте бројот на хотелите и во другите општини - Сува Река и Драгаш. Квантитативната анализа ја изнесе на виделина вистината дека повеќето хотели од Општина Призрен и од регионот не вршат хотелска дејност, туку се наменети само за свадбени церемонии, но исто така има и вили што служат за дневен престој на туристите. Од 74 хотели што се евидентирани од Агенцијата за статистика на Косово, само 58 се функционални, според податоците од директните посети во овие објекти. Важен елемент што се одрази од квантитативната анализа е Туристичкото село во Превалла, како и долината Љумбард - позната како Жупа, кои располагаат со 11 хотели и околу 40 преноќевалишта во туристичките села. Со вкупно 173 соби и 436 кревети, создаваат реална можност за пречек на домашни и странски туристи. Превалла претставува место што е посетено најмногу поради климатските услови, рекреативно-спортски можности и лекувачки карактеристики. Овој факт е потврден со бројка од 2 000 до 3 000 неделни посетители во Превалла, а на годишно ниво се евидентирани околу 2 000 000 посетители. Исто така туристичкиот комплекс во Драгаш, поконкретно во Брод создал можност за привлекување на голем број туристи. Овој комплекс располага со 53 соби и 153 кревети, со патеки за скијање во зима но и со извонредни услови за престој во лето. Бројот на посетителите во овој комплекс достигнува до 72 000 лица.

Општина Сува Река се идентификува со хотелски објекти, како на пример хотелот Солид посетен од голем број туристи, особено во летниот период. Призренскиот Регион се вбројува меѓу најпосетуваните, а тоа е потврдено од добиените податоци, фактичкиот приказ е релевантен за развојот на туризмот, било во општините, било во руралните зони од регионот. Што се однесува на квалитативната анализа, може да претставиме повеќе факти, започнувајќи од услугите, односно угостителскиот сектор, комуникација со посетителите, водич и сместување, хигиена во објектите, здрава храна, високо организациско ниво во мрежата, интернет, во случај на земање или испраќање до аеродром на гостите. Конструктивниот дел реализиран во докторската дисертација, како ниво на

институционалните услуги во корелација со граѓаните започнува од најосновното: електрификација која е распространета низ целиот регион (100%) уште од пред војната. Пивката вода, исто така е еден од клучните факти за кој слободно може да кажеме дека Призренскиот Регион 100% ја реализирал компонентата на Светска здравствена организација, сите граѓани да имаат пивка вода. Што се однесува на инфраструктурата, Призренскиот Регион е неопходно да го опфати и системот на носење на загадените води -канализација, но постои недостаток од третирање на отпадните води, поради непоставување на соодветна инсталација во регионот. Синтеза на докторската дисертација е асфалтирање на патиштата и поврзување на сите села (селата во кои е спроведено истражувањето), со магистрални или регионални патишта. Призрен е еден од најчистите региони во земјава, благодарение на географската положба, особено делот кој спаѓа во Националниот парк на Шар Планина, во кој се опфатени три општини, како Призрен, Сува Река и Драгаш. Меѓутоа, и овој дел не успеал, а да не поткликне на уништувањето, особено кога станува збор за влезниот пат во паркот преку долината Љумбард, со диви градби, но и во делот кој е именуван како туристичко село Превалпа. Економскиот развој во регионот покажал хиперболични резултати со изградбата на нови куќи, само во период од 10 години. Денес оваа бројка изнесува 10 196 односно 80% нови куќи. Факт е дека Призренскиот Регион покажува тренд на голем економски развој и подобрување на благосостојбата, а со тоа и светла можност за развој на туризмот, преку изградбата на голем број туристички објекти, ресторани и други попутни објекти. Амбуланти обезбедени се во повеќето села од регионот, села во кои е реализирано истражувањето – Призренскиот Регион, покриен е со 64%, додека одговорен лекар со 61,1%, во овој здравствен дом. Испитаниците и претставниците на институциите покажуваат дека итните посети во селата се според барањата на граѓаните, што значи дека на ниво на регионот се остварени 77% домашни посети. Во Призренскиот Регион аптеките опфаќаат 24%, а денес постојат и приватни аптеки. Фактор кој е од особено значење, а беше реализиран во спроведеното истражување е секторот за безбедност, значи полицијата патролира во сите села, без оглед на тоа дали во селото има полициска станица. Во однос на верата може да се наведе дека овој регион располага со 90 култни верски објекти, од муслиманска, католичка и

православна вера, како и објектите наречени тулбе. Докторската дисертација немаше да биде целосна, доколку не го наведеме и бројот на вработените лица. Според анкетата спроведена на терен, бројот на вработени во Призренскиот Регион изнесува 9 307 лица, бројот на млади во селата од Призренскиот Регион изнесува околу 14 479, бројот на млади изнесува 13 007 деца. Карактеристично за овој регион е и движењето на населението, станува збор за иселувања најчесто од село во град или пак надвор од земјата. Луѓето од селата во Призренскиот Регион најчесто се селат во најблиските општини - Призрен, Сува Река и Драгаш. Во однос на бројот на иселени лица податоците покажуваат дека тој број достигнува до 17 807 лица, додека бројот на лица иселени надвор од земјата, на ниво на Призренски Регион изнесува околу 27 613 лица. Поголем број сезонски миграции се реализираат во правец кон Словенија, Хрватска, Црна Гора, а сега со работна виза заминуваат и во Германија, овој број достигнал до 3 717 лица. Сообраќајот претставува основен елемент за движење на населението, така речиси сите села имаат редовни автобуски линии, минибуси или такси служба. Денес поголемиот број жители имаат свои приватни возила со кои можат да патуваат. Стратешка точка на истражувањето е идентификација на бројот на туристи во наведените зони, односно во Призренскиот Регион и селата каде се одвиваше интервјутото и истражувањето. Според податоците добиени од истражувањето овој број изнесува околу 76 988 лица. Резултатите од анкетата покажуваат разнолик биодиверзитет во Призренскиот Регион, регион кој избобилува со тревна вегетација, четинар, грмушки и високи дрва, особено со листопадни дрва како што се: бука (*Quercus Fagus*), даб (*Quercus Cerris*), видови црн бор (*Pinus Nigra*), молика (*Pinus Peuce*), вид бор (*Pinus Heldreichii*), дива леска (*Avena Sativa*). Во оваа докторска дисертација се елаборирани многу елементи, а неговата изработка траеше 18 ефективни месеци во континуитет, незапирлива работа на терен и во наведените градови. Што се однесува на земјоделските култури во повеќето села особено оние на 500 метри надморска височина главно се сади пченка и компир, додека во селата со пониска надморска височина се одгледуваа пченица, пченка, пиперки, домати, зелка и др. Прашањето кое беше резервирано за сточарството, резултираше со следниве факти наведени од испитаниците: Призренскиот Регион располага со 135 сточарски фарми, целиот Призренски Регион располага со околу 7 797 крави, 25 230

овци, 1 631 кози и 4 525 пчелни семејства. Истражувањето доби повеќе димензионален карактер од инфраструктурен аспект, каде се опфатени патиштата, електрификацијата, водоснабдувањето и менаџирањето со отпадот како проблематичен феномен, хотелските капацитети, услугите, менаџирање со јавното здравје, школување, вработување, миграциите, сезонски туристи, агрикултурата, сточарството, фенолошките услови и многу други димензии систематизирани една по друга според единицата, но и споредени според квалитативната база. Мерните параметри, врз основа на листата на прашања според сеопфатната анкета, претставуваат автентична композиција на локациите во Призренскиот Регион кои помалку се изложени на туризмот, но и денес не се инвестира многу во нивното претставување според вредностите што ги поседуваат. Во блиска иднина треба да се изготви стратешки план или план за развој на туризмот во градот, руралните области, летен и зимски туризам што ќе резултира со сеопфатен регионален проект, конкурентен во земјата и пошироко. Хронологијата на настаните град - село се состои од многу организации од културен и спортски карактер, кои понекогаш се нарекуваат традиционални организации. Во овој контекст развојните политики во регионот на Призрен конкретно во градот Призрен се карактеризираат со многу активности како организација на фестивалите во летниот период: Замбаку од Призрен, (*Doku Fest, Bunar Fest, Organik-Gastro Fest*), традиционални фестивали за облека или (*Tradicional Fest*), спортска трка Драг трки, а потоа градот Сува Река - Теранда со фолклорниот фестивал Ехо на Сува Река. Туризмот е локомотива која се засилува и зрачи само добро на заедницата. Туризмот на државно ниво има пораст од 5-6%, а во некои случаи има годишен пораст, како на локални така и на странските туристи, било да станува збор за дневен престој било со преноќевалиште. Основата на докторската дисертација, спроведена преку истражувања со претставниците на хотелите и претставниците на селата, одговорот на прашањата од анкетите. Регионот на Призрен од 2015 година објави ексклузивен план за подобрување на општите услови за развој на туризмот, така што Призрен вклучувајќи го и регионот, до 2025 година ќе има пораст на туристи од 10 - 15% според трендовите за развој на туризмот во регионот на Призрен и пошироко.

SUMMARY

The city of Prizren and the region create a multi-complex tourist center, intertwined with cultural, historical, religious and traditional values that have survived the changes over time, remaining as strong as the city itself.

Value remains important if treated as such, as was the statue of a Prizren athlete 5,000 years ago at the National Museum in London, and not by accident Prizren is considered a city of different values. Doctoral dissertation: "Opportunities and perspectives for tourism development in the coastal region - Republic of Kosovo", is realized using qualitative method, quantitative method or combining both methods, interactively implemented in the research process in order to reach relevant information.

The co-ordination of both methods, qualitative and quantitative, resulted in results and information for more units, such as cities, villages and rural areas where the research was conducted with active access, direct communication, etc. The defined task has been developed progressively, either with the representatives of the hotels, their current database, the database of relevant institutions, village representatives, experts, society and uninterrupted communication with the Kosovo Agency of Statistics, the Ministry of Culture, Youth and Youth. sport. But not only that, there has been a consultation with the database of cultural heritage memoirs, the Kosovo Environmental Protection Agency, the University of Pristina, the environmental department, which allowed me to build the structure of my doctoral dissertation and list the original materials I provided during the research activity (74 hotel survey, mean 1 and 2 surveys, with 3, 4 and 5 survey questionnaires, in 53 villages of the coastal region, 159 survey forms of relevant subjects from the abovementioned villages.

It is not easy to visualize the visible facts about the city of Prizren, Suva Reka, Dragash and Mamusha, but it is harder to present the values that were hidden (cultural-traditional, eco-diversified, artifacts, mystical monuments). The positive step is to present the values of these monuments which could then be the subject of research by other researchers. The doctoral dissertation opens the way for new research, and in this case arouses intellectual curiosity but also a challenge to learn more, through visiting multi-dimensional objects.

It can be freely emphasized that the purpose of this research has been achieved, namely the identification, acceptance and analytical presentation of the connecting

compositions of many historical factors in encouraging visitors to explore facts of extraordinary weight from a historical-scientific context.

The city-museum of Prizren has 104 cultural-historical, religious, ethnological, multi-ethnic, traditional and sports monuments, but also the Suva River with Illyrian mounds, Dragas with religious diversity. Other monuments have been recorded in the prairie region, such as: the monk's cave in the village of Ceskov, artefacts from the time of the Pelasgians in Suva Reka that were not included in the list of cultural monuments. This survey presents and identifies the situation and number of hotels, motels and overnight stays in the region, starting from Prizren, Suva Reka, Dragash and Mamusa. Data on the construction of the first hotels in Prizren from 1945-1964 are presented, including the Hotel Turist, the growth of new hotels over time in the Suva Reka, the Balkan Hotel and the Prizren Hotel Teranda.

The weather itself was changing, as was the case with post-war hotels, many of which were destroyed by the privatization system, fortunately only the Teranda Hotel was saved. This hotel is known for its high turnout, as it has 92 rooms and 231 beds, renovated in 2005/2006, ranked among the 58 favorite hotels in the region. It should be noted that the number of hotels is changing day by day, which means that in one year the number has increased to 10 hotels only in the municipality of Prizren, in the city and the surrounding area, but the number of hotels in other municipalities as well Dry River and Dragash. The quantitative analysis brought to light the fact that most hotels in the municipality of Prizren and the region do not do hotel business, but are intended only for wedding ceremonies, but there are also villas that serve tourists' daily stays.

Of the 74 hotels registered by the Kosovo Agency of Statistics, only 58 are operational, according to data from direct visits to these facilities. An important element that was affected by the quantitative analysis is the tourist village of Prevalla, as well as the Humbardt valley known as Zupa, which has 11 hotels and about 40 overnight stays in the tourist villages. With a total of 173 rooms and 436 beds, it creates a real opportunity for welcoming domestic and foreign tourists. Prevalala is a place most visited due to the climatic conditions, recreational-sports opportunities and healing characteristics. This fact is confirmed by the number of 2,000 to 3,000 weekly visitors to Prevalala, and about 2,000,000 visitors are registered annually.

Also the tourist complex in Dragas, more specifically in Brod has created an opportunity to attract many tourists. This complex has 53 rooms and 153 beds, with ski slopes in winter and excellent conditions for summer stay. The number of visitors to this complex reaches 72,000.

The municipality of Suva Reka identifies with hotel facilities such as the Solid Hotel which is visited by many tourists, especially in summer.

Prizren region is among the most visited and this is confirmed by the data obtained, the factual view that is relevant for tourism development, either in municipalities or in rural areas of the region.

As far as qualitative analysis is concerned, we can present more facts, ranging from services, ie catering, visitor communication, guide and accommodation, facility hygiene, healthy food, high organizational level to the network, internet, in case of download or delivery to the guests' airport.

The constructive part of the doctoral dissertation, as the level of institutional services correlated with the citizens, begins with the most basic: electrification that is 100% widespread throughout the region since before the war.

Drinking water is also one of the key facts we can freely say that the Prizren region has 100% implemented the WHO component \ all citizens to have drinking water. Regarding the infrastructure, the prizren region must also include the system of carrying polluted sewage, but there is a lack of wastewater treatment due to the lack of proper installation in the region.

The synthesis of the doctoral dissertation is paving the roads and connecting all the villages (villages in which the research was conducted) with national or regional roads. Prizren is one of the cleanest regions in the country, thanks to its geographical location, especially the part of the Sharr Mountain National Park, which covers three municipalities, such as Prizren, Suva Reka and Dragash. However, this part has not succumbed to the devastation, especially when it comes to the entrance to the park across the Humbardh valley, with wild buildings, but also in the part that is named as the tourist village of Prevalala. The economic development in the region has shown hyperbolic results with the construction of new houses in just 10 years. Today this figure is 10 196 or 80% new homes. The fact is that the Prizren region shows a trend of great economic development and

improvement of well-being, and thus a bright opportunity for tourism development, through the construction of many tourist facilities, restaurants and other refineries. Outpatient clinics are provided in most of the villages in the region, where the survey was conducted - the Prizren region, with 64%, while the responsible doctor with 61.1%, in this health center.

The respondents and representatives of the institutions show that the urgent visits to the villages are according to the citizens' requests, which means that 77% of the domestic visits were realized at the regional level. In the coastal region, pharmacies cover 24%, and there are private pharmacies today. A factor that is of particular importance and was carried out in the survey is the security sector, meaning the police patrol all the villages, regardless of whether there is a police station in the village. In terms of religion it can be stated that this region has 90 cults of Muslim, Catholic and Orthodox faith, as well as facilities called tulbe. The doctoral dissertation would not be complete if we did not specify the number of employees.

According to a survey conducted in the field, the number of employed in the Prizren region is 9 307, while the number of youth in the villages of the Prizren region is about 14 479, while the number of youth is 13 007 children. Characteristic for this region is the movement of the population, these are evictions mostly from village to city or out of the country. People often move from villages in the Prizren region to the nearest municipalities such as Prizren, Suva Reka and Dragash. With regard to the number of displaced persons, the data show that this number reaches to 17 807 persons, while the number of persons displaced abroad at the level of coastal region is about 27 613 persons. Most of the seasonal migrations are in the direction of Slovenia, Croatia, Montenegro, and now with a working visa also go to Germany, this number reached 3 717 people. Traffic is an essential element of population movement, so almost all villages have regular bus services, minibuses or taxis. Today, most residents have their own private vehicles that they can travel with.

The strategic point of the survey is the identification of the number of tourists in the aforementioned zones, ie in the coastal region and the villages where the interview and survey were conducted. According to the data obtained from the research this number is about 76 988 persons. Survey results show diverse biodiversity in the prairie region, a region rich in grass vegetation, coniferous, shrub and tall trees, especially deciduous trees

such as: Beech (*Quercus Fagus*), Oak (*Quercus Cerris*), Black Pine (*Pinus. Nigra*), Molica (*Pinus Peuce*), Pine (*Pinus Heldreichii*), Wild Falcon (*Avena Sativa*).

This doctoral dissertation elaborates many elements, and its construction took 18 effective months in continuous, unremitting fieldwork and in the cities mentioned. As for crops in most villages especially those at 500 m, altitude is mainly planted with maize and potatoes, while in lower altitude villages wheat, maize, peppers, tomatoes, cabbage and others are grown. The question that was reserved for livestock breeding resulted in the following facts stated by the respondents: the seaside region has 135 livestock farms, the entire seaside region has around 7 797 cows, 25 230 sheep, 1 631 goats and 4 525 bee families.

The research has become more dimensional, from an infrastructure perspective, covering roads, electrification, water supply and waste management as a problematic phenomenon, hotel facilities, services, public health management, schooling, employment, migration, seasonal tourism, phenological conditions and many other dimensions systematized one after the other, but also compared to the qualitative basis. Measured parameters, based on a list of questions from a comprehensive survey, represent an authentic composition of the coastal sites that are less exposed to tourism, but still do not invest much in presenting them according to the values they possess.

In the near future a strategic plan or plan for tourism development in the city, rural areas, summer and winter tourism should be developed which will result in a comprehensive regional project, competitive in the country and beyond. The chronology of city-village events or vice versa consists of many organizations of a cultural, sporting nature, sometimes referred to as traditional organizations.

In this context, development policies in the Prizren region specifically in the city of Prizren are characterized by many activities such as organizing festivals in the summer: Zambaku from Prizren, (Doku Fest, Bunar Fest, Organik-Gastro Fest), traditional clothing festivals or (Tradicional) Fest), a sporting event "Drag Racing" and then the town of Suva Reka - Teranda with the folk festival "Echo of Suva Reka". Tourism is a locomotive that is enhanced when it radiates only good to the community. State-level tourism is growing by 5-6%, and in some cases, there is an annual increase, both locally and overseas, whether it be day or overnight stay.

The basis of the doctoral dissertation, conducted through research with hotel and village representatives, the answer to the survey questions. The Prizren region in 2015 announced an exclusive plan to improve the general conditions for tourism development so that Prizren, including the region, by 2025 will have a 10-15% increase in tourists in line with trends in tourism development in the Prizren region and beyond.

ПРИЛОЗИ

VIII.1. Детални резултати од анкетите/интервјуата и директните средби со претставници од селата, спроведени во руралните зони, идентификација на моменталната состојба и можностите за развој на туризмот во регионот на Призрен.

Табела 21.1. Податоци за селската инфраструктура во регионот на Призрен

Table 21.1. Data on the village (Infrastructure), in the region of Prizren

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Струја има Од/ There is electricity from	Водоснабдување – со вода/ма од / Water supply - with water therefrom	Број на приклучоци со вода/ Number of water connection	Бројна ископан и бунари/ Number of dug wells	Бројна јавни водни ресу Рси/ Number of public water resources	Од која година има канализација / From which year there is sewerage	Број на микро акумулации / Number of micro accumulations	Должината на патната мрежава (км)/ Length of the road network in (km)	Година на изградба / Year of construction
1.	Послиште Pospiste	1970	1972	220	15	1	1992	0	7 км	1993
2.	Јешкове Jeskove	1970	1989	85	0	4	1980	0	8 км	2008
3.	Зим Zim	1960	1958	500	8	7	2004	500	16 км	1986
4.	Шкоза Skoza	1968	1974	100	0	1	2010	4	15 км	2010
5.	Вермица Vermica	1968	1974	100	5	7	2008	5	17 км	2009
6.	Будакова Budakova	1975	2008	350	100	0	2009	10	13 км	2005
7.	Арбри Arbri	1968	1976	80	0	3	2002	0	5 км	2004
8.	Хоце Hoce	1968	1975	700	50	1	2006	0	6 км	1988
9.	Кобање Kobanje	1982	1987	150	130	0	2009	25	8 км	2010
10.	Нашец Nasec	1972	1980	200	140	1	2006	30	8 км	1968
11.	Хатмаџа Hatmaga	1972	1974	330	160	0	2004	15	6 км	2006

12.	Кабаши Kabasi	0	0	35	0	10	0	35	0 км	0
13.	Кориша Korisa	1965	1974	800	200	8	2003	8	9 км	2003
14.	Средцка Sredcka	1965	1968	280	0	14	0	170	12 км	1980
15.	Горно Село Gorno Selo	1969	1974	75	12	1	1995	20	20 км	1980
16.	Греиче- вце Greicevce	1969	2010	55	5	2	0	30	18 км	2013
17.	Кушнин Kusnin	1973	2003	220	0	1	2010	0	32 км	2005
18.	Ѓонај Gonaj	1960	1984	600	25	/	2005	0	12 км	1982
19.	Непре- гоште Nepregost e	1968	1980	370	10	10	1970	0	12 км	1987
20.	Манас- тирица Manastiric a	1969	1986	280	/	20	1971	0	16 км	2003
21.	Локвица Lokvica	1968	1972	300	13	11	1972	0	12 км	2008
22.	Јабланиц a Jablanica	1967	1970	310	3	25	1971	0	17 км	2011
23.	Поуско Pousko	1967	1970	170	6	13	1971	0	6 км	2011
24.	Речан Resan	1968	1974	300	2	3	2008	0	8 км	1975
25.	Малси вринит Malsivrinic	1970	1975	450	10	1	1990	2	6.5 км	2003
26.	Блаце Blace	1968	1977	450	40	2	2012	0	8.5 км	1985
27.	Лубижда Lubizda	1963	1975	900	26	2	1983	1	11 км	1976
28.	Дедај Dedaj	1970	2008	250	16	3	2014	0	23 км	2015
29.	Зојз Zojz	1968	2000	250	20	1	2007	3	10 км	2012
30.	Мушни Кова Musnikova	1958	1965	280	12	15	1960	0	15 км	1975
31.	Скоро Бисхт Skorobish t	1961	1968	200	20	2	1975	0	3 км	2007
32.	Белобрад Belograd	1960	1970	120	40	1	2014	0	12 км	1980
33.	Косаве Kosave	1959	1970	85	35	2	2002	2	15 км	2000
34.	Брут Brut	1959	1969	320	43	2	2005	3	16 км	2008
35.	Капре Kape	1959	1970	110	44	1	1998	0	10 км	2006
36.	Кук Kuk	1958	1976	130	33	0	2005	0	14 км	2007
37.	Бузез Buzez	1963	1989	155	10	2	2015	2	5 км	1989

38.	Блаґ Blag	1960	1970	200	6	3	2014	2	20 км	2003
39.	Г.Луби G.Lubi	1968	1972	300	2	2	1971	1	16 км	1970
40.	Планјане Planjane	1968	1972	100	0	3	1975	0	12 км	1974
41.	Д.Луби D.Lubi	1968	1972	250	4	1	1975	0	16 км	1974
42.	Драјчиц Drajcic	1968	1974	35	3	0	1974	1	14 км	2003
43.	Брод Brod	1967	1980	200	0	4	1975	0	12 км	1992
44.	Рестелица Restelica	1970	1980	900	5	1	1976	0	24 км	2002
45.	Враништа Vranista	1965	1978	400	4	2	1985	0	4.5 км	1997
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	1968	1988	150	0	1	1987	0	4 км	2007
47.	Рапче Rapce	1971	1984	8	0	0	1987	0	2 км	2004
48.	Крушево Krusevo	1962	1975	25	0	0	2002	0	15 км	1992
49.	Стружа Struza	1969	1986	37	4	3	1970	0	6 км	2010
50.	Деловце Delovce	1971	1978	45	5	1	1990	0	11 км	2015
51.	Мачитево Macitevo	1971	1985	120	12	1	1990	0	13 км	2015
52.	Мушити- шит Musitisit	1969	1978	850	29	1	1990	0	9 км	2015

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 22. 1. Податоци за селата (куќите) во регионот на Призрен

Table 22. 1. Data about the villages (houses) in the Prizren region

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Број на ТВ апарати/ Number of Televisio n Appliances	Број на Бела техн Ика/ White goods number	Број на Сателитски антени/ Number of Satellite Antennas	Број на Комп Јутери/ Number of Comput ers	Број на Нови дом Ови/ Number of New Homes	Број на воз Ила/ Number of vehicles	Број на Кам ио ни/ Numbe r of Trucks	Број наТра кто ри/ Numbe r of Tract ors	Процент на Телефон Вала/Ипко/З.М обилеи/Percent age of Telephone Vala /Ipko / Z.Mobilien
1.	Послиште Posliste	220	220	15/205 Кабелска Cable	200	210	220	30	50	50% 40% 10%
2.	Јешкове Jeskove	85	85	15/70 Кабелска Cable	85	83	100	7	45	30% 60% 10%
3.	Зим Zim	500	500	100/400 Кабелска Cable	500	550	670	/	50	60% 30% 10%
4.	Шкоза Skoza	100	100	20/80 k Кабелска Cable	60	70	80	20	5	60% 30% 10%
5.	Вермица Vermica	100	100	40/60 Кабелска	65	100	80	6	4	60% 30%

				Cable						10%
6	Будаков a Budakov a	350	350	150/200 Кабелска Cable	220	320	300	50	60	60% 30% 10%
7.	Арбри Arbri	13	13	13 Кабелска Cable	0	13	13	0	0	60% 40
8.	Хоце Hose	150	150	15/135 Кабелска Cable	120	120	130	8	22	50% 40% 10%
9.	Кобање Kobanje	700	700	55/645 Кабелска Cable	350	520	450	30	30	60% 40%
10.	Нашец Nases	200	200	35/165 Кабелска Cable	190	190	170	23	15	60% 40%
11.	Хатмаца Hatmaga	330	330	45/285 Кабелска Cable	300	300	280	70	30	60% 40%
12.	Кабаши Kabasi	35	35	0	0	25	35	0	0	60% 40%
13.	Кориша Korisa	800	800	120/680 Кабелска Cable	800	720	770	50	100	60% 40%
14.	Средцка Sredcka	5	5	5 Кабелска Cable	5	0	0	0	0	55% 40% 5%
15.	Горно Село Gorno selo	70	70	35/35 Кабелска Cable	50	20	60	1	7	55% 40% 5%
16.	Греиче- вце Gricevce	55	55	25/35 Кабелска Cable	40	55	50	15	20	60% 35% 5%
17.	Гонај Gonaj	600	600	120/480 Кабелска Cable	550	450	550	5	7	60% 30% 10%
18.	Кушнин Kusnin	220	220	45/175 Кабелска Cable	200	90	130	0	3	60% 30% 10%
19.	Непре- гоште Napregos te	370	360	300/ 70 Кабелска Cable	350	290	75	3	3	60% 30% 10%
20.	Манас- тирица Manastiri sa	280	280	55/225 Кабелска Cable	270	120	220	5	4	60% 30% 10%
21.	Локвица Lokvica	300	300	130/170 Кабелска Cable	250	100	80	2	0	60% 30% 10%
22.	Јаблани ца Jablanica	310	310	30/280 Кабелска Cable	260	110	85	0	3	60% 30% 10%
23.	Поуско Pousko	250	240	15/225 Кабелска Cable	150	150	240	10	30	65%,25% 10%

24.	Речан Resan	250	240	15 /235 Кабелска Cable	150	80	100	0	15	60%, 30% 10%
25.	Малси Вринит Malsi Vrinit	450	445	35/410 Кабелска Cable	430	400	380	5	40	40%, 60%
26.	Блаце Blace	450	440	35/405 Кабелска Cable	330	55	370	10	35	60%, 30% 10%
27.	Лубижда Lubizda	900	900	50/ 850 Кабелска Cable	900	600	850	10	35	250 фикс/Cable 35%, 40% 25%
28.	Дедај Dedaj	250	230	20/210 Кабелска Cable	240	160	220	0	23	40%, 30% 30%
29.	Зојз Zojz	250	250	20/230 Кабелска Cable	240	250	220	11	25	30%, 40% 45%
30.	Мушни Кова Musnikov a	320	320	50/270 Кабелска Cable	280	210	180	5	4	40%, 30% 30%
31.	Скоро Бисхт Skorobis ht	300	300	20/280 Кабелска Cable	270	100	280	1	30	50%, 30% 20%
32.	Белобра д Belobrad	220	220	15/ 205 Кабелска Cable	145	25	135	7	30	40%, 20% 40%
33.	Косаве Kosave	300	300	10/290 Кабелска Cable	200	190	290	10	55	65%, 15% 20%
34.	Брут Brut	230	230	15/215 Кабелска Cable	230	120	95	1	10	65%, 25% 10%
35.	Капре Kapre	60	60	5/ 55 Кабелска Cable	50	40	100	3	20	50%, 20% 30%
36.	Кук Kuk	125	125	7/ 118 Кабелска Cable	125	75	120	5	30	60%, 20% 20%
37.	Бузеј Buzez	110	110	3/ 107 Кабелска Cable	80	55	90	5	45	40%, 40% 20%
38.	Блач Blac	205	205	5/200 Кабелска Cable	195	180	200	11	75	70%, 20% 10%
39.	Горно Лубиње Gornja Ljubinje	320	320	35/ 285 Кабелска Cable	280	300	305	6	8	20%, 50% 30%
40.	Планјане Planjane	110	110	22/88 Кабелска Cable	100	75	105	7	12	25%, 40% 35%
41.	Долно Лубиње Dolna Ljubinje	255	255	31/ 219 Кабелска Cable	235	120	245	9	22	30%, 40% 30%
42.	Драјчич Drajcis	25	25	5/20 Кабелска Cable	1	0	5	0	0	20%, 60% 20%

43.	Брод Brod	180	180	150/30 Кабелска Cable	168	45	420	0	2	55% 35% 10%
44.	Рестелица Restelica	900	880	150/730 Кабелска Cable	720	350	500	5	5	60% 30% 10%
45.	Враништа Vranista	100	100	30/70 Кабелска Cable	100	55	30	2	3	55% 35% 10%
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	110	110	75/45 Кабелска Cable	105	85	105	1	1	45% 50% 5%
47.	Рапче Rapce	130	130	75/55 Кабелска Cable	100	70	120	2	4	35%, 60% 5%
48.	Крушево Krusevo	85	85	55/40 Кабелска Cable	80	25	65	1	3	55% 35% 10%
49.	Стружа Struza	10	10	10 Кабелска Cable	10	5	6	3	3	60% 30% 10%
50.	Деловце Delovce	45	40	0/11 Кабелска Cable	30	45	40	3	12	55% 40% 5%
51.	Мачитево Macitevo	150	100	25/80 Кабелска Cable	35	100	90	15	30	55% 40% 5%
52.	Мушители Musitist	850	750	150/600 Кабелска Cable	550	500	650	55	50	60% 30% 10%

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 23.1. Податоци за угостителски и трговски објекти во селата во регионот на Призрен

Table 23.1. Data for catering and shopping facilities in villages in the region of Prizren

Бр. No.	Име на село/ Name of the village	Кафетерија/ Cafeteria	Продавница/ Shop	Производ за продажба/ Product for sale	Мелница/ Grinder	Хотел – Мотел/ Hotel - Motel	Слаткарница / Cake Shop	Забавни игри/ Fun games
1.	Послиште Posliste	4	2	Комбинирана храна/ Combined food	1	0	0	1
2.	Јешкове Jeskove	1	1	Комбинирана храна/ Combined food	0	0	0	0
3.	Зим Zim	5	3	Комбинирана храна/ Combined food	1	1	0	0
4.	Шкоза Skoza	3	1	Комбинирана храна/ Combined food	0	0	0	1
5.	Вермица Vermica	8	3	Комбинирана храна/ Combined food	1	2	0	0
6.	Будакова Budakova	6	6	Комбинирана храна/ Combined	1	1	0	0

				food				
7.	Арбри Arbri	0	0	0	1	0	0	0
8.	Хоце Hose	2	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	1
9.	Кобање Kobanje	0	2	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
10.	Нашец Nasec	3	3	Комбиниран а храна/ Combined food	1	2	1	0
11.	Хатмаца Hatmaga	2	3	Комбиниран а храна/ Combined food	2	0	0	1
12.	Кабаша Kabasi	0	0	0	1	0	0	0
13.	Кориша Korisa	15	15	Комбиниран а храна/ Combined food	0	2	0	2
14.	Средцка Sredcka	1	1	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	0	0
15.	Горно Село Gorno selo	1	2	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	0	0
16.	Греичевце Greicevce	0	0	0	2	0	0	0
17.	Кушнин Kusnin	2	4	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	0	1
18.	Ѓонај Gonaj	20	20	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	2	2
19.	Непрегоште Nepregoste	1	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	1
20.	Манасти Рица Manastirica	4	5	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	0	1
21.	Локвица Lokvica	2	1	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
22.	Јабланица Jablanica	0	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	1
23.	Поуско Pousko	1	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
24.	Речан Resan	16	5	Комбиниран а храна/ Combined	1	0	1	4

				food				
25.	Малси вринит Malsivrit	3	4	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	0	0
26.	Блаце Blace	5	5	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
27.	Лубижда Lubizda	15	12	Комбиниран а храна/ Combined food	0	3	3	1
28.	Дедај Dedaj	4	5	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	1
29.	Зојз Zojz	1	1	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
30.	Мушникова Musnikova	3	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	1
31.	Скоробисхт Skorobisht	2	5	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	1
32.	Белобрад Belobrad	4	5	Комбиниран а храна/ Combined food	1	1	1	1
33.	Косаве Kosave	5	6	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	1	0
34.	Брут Brut	4	4	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	2	0
35.	Капре Kapre	1	2	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
36.	Кук Kuk	3	4	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	0
37.	Бузез Buzez	2	3	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	2	0
38.	Блач Blac	10	4	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	2	0
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	7	10	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	3	2
40.	Планјане Planjane	3	4	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	1	1
41.	Долно Лубиње	6	7	Комбиниран	1	0	1	1

	Dolina Ljubinje			а храна/ Combined food				
42.	Драјичи Drajcic	1	1	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
43.	Брод Brod	.7	4	Комбиниран а храна/ Combined food	/	1	3	/
44.	Рестелица Restelica	.8	11	Комбиниран а храна/ Combined food	0	1	3	0
45.	Враништа Vranista	3	2	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	0
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	0	1	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	1	0
47.	Рапче Rapce	0	5	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
48.	Крушево Krusevo	3	4	Комбиниран а храна/ Combined food	1	0	2	1
49.	Стружа Struza	0	1	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
50.	Деловце Delovce	1	0	0	0	0	0	0
51.	Мачитево Macitevo	2	3	Комбиниран а храна/ Combined food	0	0	0	0
52.	Мушиште Mushtisht	10	20	Комбиниран а храна/ Combined food	/	1	2	3

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 24.1. Здравствени установи во селата во регионот на Призрен

Table 24.1. Health facilities in the villages in the Prizren region.

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Дом за здравје/ Home for health	Здравствен дом со дневен лекар/ Health center with a daily doctor	Денови во кои работи здравствен ниот дом/ Days in which the health center operates	Домашни посети/ Local visits	Аптека/ Pharmacy
1.	Послиште Posliste	1	1	3	Да/Yes	Нема/ No
2.	Јешкове	Нема/	Нема/	0	Да/Yes	Нема/

	Jeskove	No	No			No
3.	Зим Zim	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
4.	Шкоза Skoza	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
5.	Вермица Vermica	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
6.	Будакова Budakova	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
7.	Арбри Arbri	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
8.	Хоце Hose	Нема/ No	1	1	Да/Yes	Нема/ No
9.	Кобање Kobanje	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
10.	Нашец Nases	1	1	2	Да/Yes	Нема/ No
11.	Хатмаца Hatmaga	1	1	2	Да/Yes	Нема/ No
12.	Кабаша Kabasi	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
13.	Кориша Korisa	1	1	5	Да/Yes	1
14.	Средцка Sredcka	1	1	2	Да/Yes	1
15.	Горно Село Gorno selo	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
16.	Греичевце Greicevce	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
17.	Кушнин Kusnin	1	1	2	Нема/ No	Нема/ No
18.	Гонај Gonaj	1	1	5	Да/Yes	2
19.	Непрегоште Nepregoste	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
20.	Манасти Рица Manastirica	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
21.	Локвица Lokvica	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
22.	Јабланица Jablanica	1	1	3	Да/Yes	Нема/ No
23.	Поуско Pousko	1	1	3	Да/Yes	Нема/ No
24.	Речан Resan	1	1	5	Да/Yes	2
25.	Малси врнит Malsivrnit	1	1	5	Да/Yes	1
26.	Блаце Blace	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
27.	Лубижда Lubizda	1	1	5	Да/Yes	1
28.	Дедај Dedaj	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
29.	Зојз Zojz	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
30.	Мушникова Musnikova	1	Нема/ No	2	Да/Yes	Нема/ No
31.	Скоробисхт Skorobisht	1	1	2	Да/Yes	Нема/ No
32.	Белобрад Belobrad	2	1	5	Да/Yes	Нема/ No
33.	Косаве Kosave	1	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
34.	Брут Brut	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No

35.	Капре Kape	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
36.	Кук Kuk	1	Нема/ No	1	Нема/ No	Нема/ No
37.	Бузез Buzez	Нема/ No	Нема/ No	0	Нема/ No	Нема/ No
38.	Блач Blac	1	1	3	Да/Yes	Нема/ No
39.	Горно Лубинје Gorna Ljubinje	1	1	5	Да/Yes	1
40.	Планјане Planjane	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
41.	Долно Лубинје Dolna Ljubinje	1	1	5	Да/Yes	1
42.	Драјчи Drajci	Нема/ No	Нема/ No	0	Не/not	Нема/ No
43.	Брод Brod	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
44.	Рестелица Restelica	1	1	5	Да/Yes	1
45.	Враништа Vranista	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
47.	Рапче Rapce	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
48.	Крушево Krusevo	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
49.	Стружа Struza	1	1	5	Да/Yes	Нема/ No
50.	Деловце Delovce	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
51.	Мачитево Macitevo	Нема/ No	Нема/ No	0	Да/Yes	Нема/ No
52.	Мушиште Mushtisht	1	1	5	Да/Yes	1

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 25.1. Културно-едукативни објекти во регионот на Призрен

Table 25.1. Cultural and educational facilities in the region of Prizren

Бр. No.	Име на село/ Name of the village	Осно вно Учили ште/ Elem entary School	Културно друштво/ Cultural association	Дом на култура/ Home of Culture	Спортски клуб/ Sports club	Други клубови/ Other clubs	Муз еј Mus eum	Споменик од Првата светска војна/ Monumen t of the First World War	Споменик од Втората светска војна/ Monument of the Second World War
1.	Послиште Posliste	1	0	0	1	0	0	0	1
2.	Јешкове Jeskove	1	0	0	1	0	1	0	2 комплекс/com plex
3.	Зим Zim	1	1	1	1	1	3	1	0
4.	Шкоза Skoza	1	0	0	0	1	0	0	0
5.	Вермица Vermica	1	0	1	0	1	1	0	1
6.	Будакова Budakova	1	0	0	1	0	0	0	1/1

7.	Арбри Arbri	1	0	0	0	0	0	0	0
8.	Хоце Hose	1	1	1	0	0	1	0	1
9.	Кобање Kobanje	1	0	0	0	1	0	0	0
10.	Нашец Nases	1	0	0	0	0	0	0	1
11.	Хатмаца Hatmaga	1	0	0	0	0	0	0	1
12.	Кабаша Kabasi	1	0	0	0	0	0	0	1
13.	Кориша Korisa	1	1	0	0	0	0	0	2
14.	Средцка Sredcka	1	1	1	0	1	0	0	0
15.	Горно Село Gorno Selo	1	0	1	0	1	0	0	0
16.	Греичевце Greicevce	1	0	0	0	0	0	0	1
17.	Кушнин Krusnin	1	0	0	0	0	0	0	2
18.	Гонај Gonaj	1	1	1	1	0	0	0	2
19.	Непрегоште Nepregoste	1	0	1	0	1	0	1	0
20.	Манастирица Manastirica	1	0	1	0	1	0	0	1
21.	Локвица Lokvica	1	0	1	1	1	0	0	0
22.	Јабланица Jablanica	1	0	1	0	1	0	0	0
23.	Поуско Pousko	1	0	1	0	1	0	0	0
24.	Речан Resan	1	0	1	0	1	0	2	0
25.	Малси Вринит Malsi Vrinit	1	1	0	0	0	0	0	1
26.	Блаце Blace	1	0	0	0	1	0	/	1
27.	Лубижда Lubizda	1	1	1	1	0	0	1	1
28.	Дедај Dedaj	1	0	0	0	0	0	/	1
29.	Зојз Zojz	1	0	0	0	1	0	0	0
30.	Мушникова Musnikova	1	0	1	0	1	0	0	0
31.	Скоробисхт Skorobisht	1	1	1	1	0	0	0	0
32.	Белобрад Belobrad	1	0	1	0	0	0	0	0
33.	Косаве Kosave	1	0	0	1	0	0	1	0
34.	Брут Brut	2	0	0	0	0	0	0	1
35.	Капре Kapre	1	0	0	0	0	0	0	0

36.	Кук Kuk	1	0	0	0	0	0	0	0
37.	Бузез Buzez	1	0	0	0	0	1	0	0
38.	Блач Blac	1	1	1	0	0	0	1	/
39.	Горно Лубиње Gorna Lubinje	1	1	1	1	1	0	0	0
40.	Планјане Planjane	1	1	1	1	0	0	0	0
41.	Долно Лубиње Dolna Lubinje	1	1	1	1	1	0	0	0
42.	Драјчич Drajcic	1	0	0	0	0	0	0	0
43.	Брод Brod	1	1	0	0	0	0	0	0
44.	Ретелица Retelica	2	1	1	1	0	0	0	0
45.	Враниште Vraniste	1	0	0	0	0	0	0	0
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	0	1	0	0	0	0	0	0
47.	Рапче Rapce	1	1	0	0	0	0	0	0
48.	Крушево Krusevo	1	1	0	0	0	0	0	0
49.	Стружа Struza	1	1	1	0	0	0	0	1
50.	Деловце Delovce	1	0	0	0	0	0	0	0
51.	Мачитево Macitevo	1	0	0	0	0	0	0	1
52.	Муштишт Musitist	1	1	1	1	0	0	2	1

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 26.1.1. Институционални услуги во селата во регионот на Призрен

Table 26.1.1. Institutional services in villages in the Prizren region

Бр. No.	Име на селото / Name of the village	Пошта/ Mail	Неделни поштенски услуги Weekly postal services	Полициска станица/ Police station	Полициска патрола во текот на неделата / Police patrol during the week	Шума - рство / Forest ry	Земјоделска задруга/ Agricultural Cooperative	Фарма за добиток/ Farm for livestock	Црква / Church	Џамија/ Mosque	Ветеринарна станица/ Veterinary station
1.	Послиште Posliste	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	1	0	2	0	2	0

2.	Јешко ве Jeskov е	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	4	0	1	0
3.	Зим Zim	1	5	1	7	0	1	0	4	Масџ д/ Masjid	0
4.	Шкоза Skoza	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	2	0	1	0
5.	Верми ца Vermic а	Нема/ No	Според барање/ According to the request	1	7	1	0	2	0	1	0
6.	Будак ова Budak ova	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	15	0	1	0
7.	Арбри Arbri	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	0	0	2	0
8.	Хоце Носе	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	5	0	1	0
9.	Кобањ е Kobanj е	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	4	0	1	0
10.	Нашец Nases	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	3	0	2	0
11.	Хатма ца Hatma ga	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	10	0	1	0
12.	Кабаш и Kabasi	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	1	0	0	14	0	0
13.	Кориш а Korisa	1	5	Нема/ No	7	0	0	10	2	1	2
14.	Средц ка Sredck а	1	5	Нема/ No	7	1	0	0	7	0	0
15.	Горно Село Gorno selo	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	1	1	1	0
16.	Греиче вце Greice vce	Нема/ No	Според барање/ According to the	Нема/ No	7	1	0	5	0	1	0

			request								
17.	Кушни Kusnin	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	1	0	2	0	1/Масј ид/ Masjid	1
18.	Ѓонај Gonaj	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	0	1/1/ Масји д/ Masjid	1
19.	Непрег оште Nepreg oste	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	0	1	0
20.	Манас ти Рица Manast irica	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	2	0	1	0
21.	Локви ца Lokvic a	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	2	1	0
22.	Јаблан ица Jablani ca	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	0	1	0
23.	Поуск о Pousk о	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	0	1	0
24.	Речан Resan	1	5	Нема/ No	7	0	0	1	0	1	0
25.	Малси врини т Malsiv rinit	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	3	0	1/ Масји д/ Masjid	0
26.	Блаце Blace	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	3	0	1	2
27.	Лубиж да Lubizd a	1	5	1	7	0	0	3	0	2	1
28.	Дедај Dedaj	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	0	0	1 храм/ Templ e	0
29.	Зојз Zojz	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	0	1	1	0
30.	Мушни кова Musnik ova	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	2	1	0

31.	Скоро бисхт Skorob isht	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	4	0	1	0
32.	Белоб рад Belobr ad	1	5	Нема/ No	1	0	1	1	0	1	2
33.	Косаве Kosav e	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	0	0	1	0
34.	Брут Brut	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	2	0	2	0
35.	Капре Kapre	Нема/ No a	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	2	0	1	0
36.	Кук Kuk	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	8	0	1	0
37.	Бузез Buzez	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	5	0	1	0
38.	Блач Blac	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	5	0	1	0
39.	Горно Лубињ е Gorna Ljubinj e	1	5	Нема/ No	7	1	0	6	0	1	0
40.	Планја не Planja ne	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	3	0	0	4	0	1	0
41.	Долно Лубињ е Dolna Ljubinj e	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	5	0	0	6	0	1	0
42.	Драјчи ч Drajsic	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	0	1	1	0
43.	Брод Brod	1	5	Нема/ No	4	0	0	2	0	/	1
44.	Рестел ица Resteli ca	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	7	0	0	3	0	1	2

45.	Враништа Vranista	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	2	0	0	2	0	1	1
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	Нема/ No	Според барање/ According to the request	1	7	0	0	0	0	1	0
47.	Рапче Rapce	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	5	1	0	2	0	1	0
48.	Крушево Krusevo	1	5	1	7	0	0	1	0	1	0
49.	Стружа Struza	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	3	0	0	2	0	1	0
50.	Деловце Delovce	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	3	0	0	0	0	0	0
51.	Мачитево Macitevo	Нема/ No	Според барање/ According to the request	Нема/ No	1	0	0	0	0	0	1
52.	Муштиште Mushtisht	1	5	1	7	0	0	5	2	2	1

Извор: (Б. Насер, датум истражување 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 27.1. Број на вработени, прослави и забави во селата во регионот на Призрен
Table 27.1. Number of employees, celebrations and parties in the village in the region of Prizren

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Вработени/ Employees	Пензионери/ Pensioners	Земјоделци/ Farmers	Број на млади луѓе во селото/ Number of young people in the village	Деца во Селото/ Children in the village	Прослави/ Celebrations	Забави/ Fun	Легенда/ Legend
1.	Послиште Posliste	120	50	10	250	400	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Нема/ No	Нема/ No
2.	Јешкове Jeskove	50	40	15	30	100	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Нема/ No	Нема/ No
3.	Зим Zim	70	700	55	180	200	Ден искачување, Байрам, Нова година Catholic Christmas/ Day	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for	Нема/ No

							climbing, Bajram / new Year	holidays	
4.	Шкоза Skoza	65	66	35	80	80	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
5.	Вермица Vermica	50	50	20	80	95	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
6.	Будакова Budakova	350	250	55	200	160	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Нема/ No	Нема/ No
7.	Арбри Arbri	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No
8.	Хоце Hose	120	200	100	200	320	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
9.	Кобање Kobanje	220	120	55	250	150	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
10.	Нашец Nases	180	65	17	330	230	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
11.	Хатмаца Hatmaga	250	80	20	380	230	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
12.	Кабаши Kabasi	55	65	74	150	170	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
13.	Кориша Korisa	1000	350	150	1350	400	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
14.	Средцка Sredcka	Нема/ No	20	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Белигден/Easter	Свадби/ Weddings	Нема/ No
15.	Горно Село Gorno selo	Нема/ No	80	10	65	33	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
16.	Греичевце Greicevce	55	50	5	60	65	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	Нема/ No
17.	Кушнин Kusnin	300	300	15	200	335	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Weddings	кои слушаат далеку/w ho hear aw ay
18.	Гонај Gonaj	550	250	35	550	800	Ден искачување, Байрам /	Свадби, Фестивал Хаси	Според името на

							Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Јехон/14.05/Weddings ,Hasi Jehon Festival / 14.05	првиот жител-Џон/According to the first resident-John
19.	Непрегоште Nepregoste	50	60	15	55	50	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	нема
20.	Манасти Рица Manastirica	300	150	10	250	160	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	Во изградбата на Мнастир/in the construction of the Monastery
21.	Локвица Lokvica	80	40	20	150	80	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	Нема/ No
22.	Јабланица Jablanica	85	85	35	174	105	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	Нема/ No
23.	Поуско Pousko	45	25	15	55	45	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	Нема/ No
24.	Речан Recan	200	120	30	150	140	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Weddings	Постојат 3 водни рекански збирки/There are 3 river water collections
25.	Малси вринит Malsivrinrit	300	400	145	450	500	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби, ден на вработените надвор од земјата/Weddings, day of employees outside the country	Нема/ No
26.	Блаце Blace	60	230	250	50	350	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Ден на слободата/Weddings, Freedom Day	Нема/ No
27.	Лубижда Lubizda	300	240	70	1300	700	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/Концерти за празници/Weddings, Concerts for holidays	Нема/ No
28.	Дедај Dedaj	280	100	55	200	120	Ден искачување, Бајрам / New Year, храм-14.05. / Day climbing, Bajram / new year/Temple 14.05.	Свадби/Ден на слободата/Weddings, Freedom Day	Камен и улицата Скендер бер/Stone and Skanderbeg street
29.	Зојз Zojz	150	55	120	200	150	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram /	Свадби/Ден на слободата/Weddings,	Новото име на селото е Арбанас/The new name of

							new Year	Freedom Day	the village is Arbanas
30.	Мушникова Musnikova	150	130	100	170	140	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
31.	Скоробисхт Skorobisht	200	120	35	230	170	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
32.	Белобрад Belograd	80	45	54	570	130	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
33.	Косаве Kosave	15	55	60	200	260	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
34.	Брут Brut	40	50	20	400	220	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Земја Јусес/Дервен Кула//Country Yus Wood Tower
35.	Капре Kapre	10	75	25	50	100	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	/
36.	Кук Kuk	120	80	35	135	120	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	" Улина" / "Ulin"
37.	БузеЗ Buzez	32	25	40	110	120	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
38.	Блач Blac	95	52	65	950	350	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
39.	Горно Лубинје Gorna Ljabinje	220	130	75	550	350	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
40.	Планјане Planjane	110	85	65	250	320	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
41.	Долно Лубинје Dolna Ljabinje	180	80	55	210	220	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No
42.	Драјчич Drajcic	15	35	5	15	15	Ден искачување, Байрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Ден на слободата/Wed dings, Freedom Day	Нема/ No

43.	Брод Brod	120	85	10	120	220	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
44.	Рестелица Restelica	1500	350	75	430	600	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
45.	Враништа Vranista	85	65	20	45	30	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	15	60	35	35	30	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
47.	Рапче Rapce	30	300	150	200	80	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
48.	Крушево Krusevo	120	60	20	105	65	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
49.	Стружа Struza	7	5	5	5	4	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
50.	Деловце Delovce	10	15	33	45	35	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
51.	Мачитево Macitevo	18	70	75	230	200	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Нема/ No
52.	Мушиште Mushtisht	550	450	95	1550	2200	Ден искачување, Бајрам / Нова година/Day climbing, Bajram / new Year	Свадби/ Концерти за празници/ Weddings / Concerts for holidays	Мушитско име Муста (производств о на грозје)/Mushni kovname "Musta" (grape production)

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 28.1. Внатрешни миграции од селата во регионот на Призрен.

Table 28.1. Internal migration from the villages in the Prizren region.

Бр. No.	Име на село/ Name of the village	Број на иселени/ Number of evicted	Број на домаќинства/ Number of households	Во град/ In the city	Во други места/ In other places	Периодот на миграцијата/ The migration period
1.	Послиште Posliste	50	5	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	2000/2019
2.	Јешкове Jeskove	750	150	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1975/2019
3.	Зим Zim	250	50	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1974-2019
4.	Шкоза Skoza	60	10	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1972-2019
5.	Вермица Vermica	560	70	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1970-2019
6.	Будакова Budakova	400	0	Сува Река/Призрен/ Suharek, Prizren	Приштина Pristina	1975-2019
7.	Арбри Arbri	500	60	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1970-2018
8.	Хоце Hose	100	10	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1974-1990
9.	Кобање Kobanje	/	/	/	/	/
10.	Нашец Nasec	50	7	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1975-2019
11.	Хатмаца Hatmaga	30	3	Сува Река, Призрен/ Suharek Prizren	Приштина Pristina	1958-1980
12.	Кабаши Kabasi	500	50	Кориша, Korisha Wilage	Истор Istog	1960-1975
13.	Кориша Korisa	2500	500	Призрен Prizren	Приштина, Истор /Pristina, Istog	1975-2019
14.	Средцка Sredcka	50	20	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-1999
15.	Горно Село Gorno selo	100	20	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-2019
16.	Греичевце Greicevce	430	200	Гнилане/ Призрен/ Gjilan, Prizren	Приштина Pristina	1915-2019
17.	Кушнин Kusnin	150	45	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1972
18.	Гонај Gonaj	1000	200	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1960-2019
19.	Непрегоште Nepregoste	300	90	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1979-1999
20.	Манасти- Рица Manastirica	250	50	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1980-1990
21.	Локвица Lokvica	400	80	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-1999
22.	Јабланица Jablanica	550	95	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-1999
23.	Поуско Pousko	85	35	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-1999

24.	Речан Resan	120	25	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968-1999
25.	Малси вринит Malsi Vrrinit	150	82	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1990/1999
26.	Блаце Blace	450	120	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1999
27.	Лубижда Lubizda	1800	400	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1973/1991/1999
28.	Дедај Dedaj	45	15	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1991/1999
29.	Зојз Zojz	95	20	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1990/1999
30.	Мушникова Musnikova	100	15	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1981-1999
31.	Скоробисхт Skorobisht	500	100	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1990/1999
32.	Белобрад Belograd	80	15	Призрен Prizren	Драгаш Dragash	1966/1999
33.	Косаве Kosave	35	5	Призрен, Драгаш /Prizren Dragash	Драгаш Dragash	1972/1999
34.	Брут Brut	320	80	Драгаш /Dragas h	Призрен/Пришти на/ Prizren, Pristina	1968/199
35.	Капре Kape	36	10	Драгаш /Dragas h	Призрен Prizren	1060/1999
36.	Кук Kuk	50	17	Драгаш /Dragas h	Призрен/ Prizren	1980/2000
37.	Бузез Buzez	30	7	Драгаш /Dragas h	Призрен/Пришти на / Prizren, Pristina	1979/1985
38.	Блач Blac	36	10	Драгаш /Dragas h	Призрен/Пришти на / Prizren, Pristina	1990/2000
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	135	51	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968/1999
40.	Планјане Planjane	150	45	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968/1999
41.	Долно Лубиње Dolna Ljubinje	220	65	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968/1999
42.	Драјчич Drajcis	350	20	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1968/1999
43.	Брод Brod	400	60	Драгаш Призрен /Dragas h Prizren	Приштина Pristina	1999-2001
44.	Рестелица Restelica	350	50	Драгаш, Призрен /Dragas h Prizren	Приштина Pristina	1999-2001
45.	Враништа Vranista	600	85	Драгаш Призрен /Dragas h Prizren	Приштина Pristina	1999-2001
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	600	120	Драгаш Призрен /Dragas h Prizren	Приштина-Пеј Pristina, Peja	1999/2018
47.	Рапче Rape	430	75	Драгаш Призрен /Dragas h Prizren	Приштина Pristina	1999/2018
48.	Крушево Krusevo	350	60	Драгаш Призрен /Dragas	Приштина Pristina	1990/2018

				h Prizren		
49.	Стружа Struza	300	55	Призрен Prizren	Приштина, Pristina	1969/2010
50.	Деловце Delovce	120	22	Сува Река /Призрен/ Suhareka, Prizren	Приштина Pristina	1972/2014
51.	Мачитево Macitevo	320	50	Сува Река Призрен/ Suhareka, Prizren	Приштина Pristina	1972/2014
52.	Мушиште Mushisht	530	60	Сува Река /Призрен/ Suhareka, Prizren	Приштина Pristina	1968/2018

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 29.1. Надворешни миграции од селата во регионот на Призрен

Table 29.1. External migration from the villages in the Prizren region

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Број на надворешно раселени лица/ Number of internally displaced persons	Број на домаќинства / Number of households	Во други држави/ In other countries		Период на миграцијата/ Period of migration
1.	Послиште Posliste	750	150	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Канада/Kanada	1999-2019
2.	Јешкове Jeskove	150	30	Австрија, Италија/ Austria, Italy		1968-2019
3.	Зим Zim	4000	500	Хрватска/ Crotatia	Србија/Serbia	1966/2019
4.	Шкоза Skoza	350	80	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Словенија/Slovenia	1970/2019
5.	Вермица Vermica	450	100	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Словенија/Slovenia	1968-2019
6.	Будакова Budakova	500	70	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Австрија/Austria	1990-2019
7.	Арбри Arbri	800	200	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Словенија/ Slovenia	1981/2018
8.	Хоце Hose	1500	200	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Словенија/ Slovenia	1980/2000
9.	Кобање Kobanje	450	75	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Словенија/ Slovenia	1988-2019
10.	Нашец Nases	300	50	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Унгарија/ Hungary	1970-2019

				Germany, Svicerland		
11.	Хатмаца Hatmaga	450	90	Германија/ Швајцарија/ Germany, Svicerland	Канада, Шведска/ Canada, Sweden	1980-2019
12.	Кабаши Kabasi	550	70	Нема/No	Нема/No	1968-2000
13.	Кориша Korisa	1200	300	Австрија, Италија/ Austria, Italy	Франција/ САД/ France / USA	1980/2019
14.	Средцка Sredcka	350	120	Србија/ Serbia	/	1999
15.	Горно Село Gorno selo	150	22	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1970-2019
16.	Греичевце Greicevce	120	15	Швајцарија/ Sw icerland	Франција/ France	1969-2019
17.	Кушнин Kusnin	140	10	Унгарија/ Hungary	Црна Гора/ Monte Negro	2000-029
18.	Ѓонај Gonaj	150	22	Србија/ Serbia	Црна Гора, БоснаиХерцеговин а/ Montenegro, Bosnia and Herzegovina /	1960-2019
19.	Непрегоште Nepregoste	1500	200	Германија/ Germany	Италија/ Italy	1968-2019
20.	Манасти Рица Manastirica	1400	220	Швајцарија/ Sw icerland	Италија, Турција / Italy, Turkey	1956-2019
21.	Локвица Lokvica	170	55	Швајцарија/ Sw icerland	Австрија/ Austria	1968-2019
22.	Јабланица Jablanica	190	75	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1968-2019
23.	Поуско Pousko	35	5	Германија/ Germany	Австрија/ Austria	1968-2019
24.	Речан Recan	120	11	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1968-2019
25.	Малси вринит Malsivrit	300	80	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1972/2014
26..	Блаце Blace	450	99	Србија/Serbia	Швајцарија/ Sw icerland	1970/1999
27.	Лубижда Lubizda	1250	380	Србија/Serbia	Швајцарија/ Sw icerland	1999
28.	Дедај Dedaj	125	20	Турција/Turkey	Австрија/Austria	1941/1944/1970
29.	Зојз Zojz	180	30	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1972/2014
30.	Мушникова Musnikova	830	90	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1968-2019
31.	Скоробисхт Skorobisht	330	55	Германија/ Germany	Швајцарија/ Sw icerland	1968/1990
32.	Белобрад Belobrad	240	35	Турција/Turkey	Австрија/Austria	1941/1944/1970
33.	Косаве Kosave	350	70	Турција/Turkey	Германија/ Germany	1941/1944/1970
34.	Брут Brut	550	90	Турција/Turkey	Германија/ Germany	1941/1944
35.	Капре Kapre	150	30	Австрија/Austria	Германија/ Germany	1970/2010
36.	Кук Kuk	220	45	Швајцарија/ Sw icerland	Германија/ Germany	1968/1990
37.	Бузеј Buzez	180	30	Австрија/Austria	Германија/ Germany	1972/2010

38.	Блач Blac	240	40	Австрија/Austria	Германија/ Germany	1970/2014
39.	Горно Лубинје Gorna Ljubinje	115	42	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1968/1990
40.	Планјане Planjane	95	44	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1968/1991
41.	Долно Лубинје Dolna Ljubinje	105	45	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1972/1990
42.	Драјчич Drajcic	113	65	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1968/1999
43.	Брод Brod	350	35	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2010
44.	Рестелица Restelica	230	33	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2018
45.	Враништа Vranista	450	65	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2018
46.	Горни Крстеч Gorni Krstec	400	60	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2017
47.	Рапче Rapce	300	75	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2017
48.	Крушево Krusevo	350	65	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1999-2017
49.	Стружа Struza	200	45	Австрија, Италија/ Austria, Italy	Германија/ Germany	1972/2000
50.	Деловце Delovce	165	40	Германија/ Србија/ Germany, Serbia	Швајцарија/ Switzerland	1982/1990,1999
51.	Мачитево Macitevo	250	50	Германија/ Germany	Швајцарија/ Switzerland	1982/1990/1999
52.	Мушиште Mushtisht	580	230	Србија/ Serbia	Швајцарија/ Switzerland	1981/1999

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 30.1. Дневни, неделни и туристички миграции од селата во регионот на Призрен

Table 30.1. Daily, weekly and tourist migrations from the villages in the Prizren region.

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Сезон ска мигра ција/ Ceson Migration	Дне вни мигрант и/ Daily migrants	Правец на движ Ење/ Movement direction	Воз Раст/ Age	Категорија на мигрант ите/ Category of migrants	Начин на патување / Way of travel	Број на туристи годишно/ Number of tourists per year
1.	Послиште Posliste	30	150	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила Комби/, Bus. cars. vans	550
2.	Јешкове Jeskovce	6	50	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	возила Комби/ Cars, Vans	3000 (Планинска Ложа)/ (Mountain Lodge)

3.	Зим Zim	100	20	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила Комби/, Bus. cars. vans	4000
4.	Шкоза Skoza	15	65	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.		студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	300
5.	Вермица Vermica	20	50	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	40.000 (гости на рибни ресторани и езеро)/ (guests of fish restaurants and lake)
6.	Будакова Budakova	25	300	Сува Река, Призрен/ Suhareka, Prizren	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	1100
7.	Арбри Arbri	0	0	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	/	/	/	230
8.	Хоце Hoce	40	300	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	1500
9.	Кобање Kobanje	85	180	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	350
10.	Нашец Nasec	50	350	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	330
11.	Хатмаца Hatmaga	95	450	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	650
12.	Кабаши Kabasi	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	студент /работник/ student, employed	Нема/ No	200
13.	Кориша Korisa	30	1100	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars.	1300
14.	Средцка Sredcka	0	0	0	0	0	0	50
15.	Горно Село Gorno selo	15	40	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	220
16.	Греичевце Greicevce	45	25	Сува Река, Призрен/ Suhareka, Prizren	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars.	100
17.	Кушнин Kusnin	200	10	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	330
18.	Ѓонај Gonaj	1700	500	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус,в озила/ Bus. cars	300
19.	Непрегоште Nepregoste	35	11	Призрен, Приштина / Prizren,	18-65	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус	1100

				Pristina.				
20.	Манасти- рица Manastirica	35	100	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-Bus	1400
21.	Локвица Lokvica	25	20	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	18-65	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-Bus	200
22.	Јабланица Jablanica	55	45	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-Bus	300
23.	Поуско Pousko	10	15	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	18-65	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-Bus	150
24.	Речан Recan	15	100	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.	18-64	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-Bus	280
25.	Малси- вринит Malsivrinitt	70	150	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, авто- моби́ли	75
26.	Блаце Blace	30	140	Сува Река, Призрен/ Suhareka, Prizren	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	450
27.	Лубижда Lubizda	50	350	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	1200
28.	Дедај Dedaj	80	135	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	110
29.	Зојз Zojz	30	140	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	260
30.	Мушникова Musnikova	25	100	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	18-65	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	300
31.	Скоробисхт Skorobisht	25	170	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	500
32.	Белобрад Belobrad	12	35	Драгаш Призрен, / Dragash, Prizren,	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	70
33.	Косаве Kosave	20	25	Драгаш Призрен, / Dragash, Prizren,	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	35
34.	Брут Brut	40	55	Драгаш Призрен, / Dragash, Prizren,	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	100
35.	Капре Kapre	10	80	Драгаш Призрен, / Dragash, Prizren,	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	130
36.	Кук Kuk	8	70	Драгаш Призрен, /	15-19-64	студент /работник/	Автобус, возила/	75

				Dragash, Prizren,		student, employed	Bus. cars	
37.	БузеЗ Buzez	11	40	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	122
38.	Блач Blac	22	56	Драгаш Призрен, / Dragash, Prizren,	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	145
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	35	85	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	270
40.	Планјане Planjane	15	45	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.ш.	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	166
41.	Долно Лубиње Dolna Ljubinje	33	77	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina..	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	230
42.	Драјчич Drajcic	3	4	Призрен, Приштина / Prizren, Pristina.	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	35
43.	Брод Brod	10	15	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	возила/ cars	9.500
44.	Рестелица Restelica	60	35	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	1000
45.	Враништа Vranista	25	15	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina.	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила/ Bus. cars	80
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	25	20	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	возила/ cars	440
47.	Рапче Rapce	15	12	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	возила/ cars	330
48.	Крушево Krusevo	15	9	Драгаш Призрен, Приштина / Dragash, Prizren, Pristina	15-19-64	студент /работник/ student, employed	возила/ cars	120
49.	Стружа Struza	7	4	Призрен/ Prizren	19-64	Работник/ employed	возила/ cars	25

50.	Деловце Delovce	30	10	Сува Река, Призрен/Suh areka, Prizren	15-19-64	студент /работник/ student, employed	возила/ cars	30
51.	Мачитево Macitevo	120	35	Сува Река, Призрен/Suh areka, Prizren	15-19-64	студент /работник/ student, employed	Комби- автобус/v ans-bus	200
52.	Мушиште Mushtisht	250	150	Сува Река, Призрен/Suh areka, Prizren.	19-64	студент /работник/ student, employed	Автобус, возила Комби/, Bus. cars. vans	950

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 31.1. Еколошки, земјоделски и сточарски податоци за селата во регионот на
Призрен

Table 31.1. Ecological, agricultural and livestock data for the villages in the Prizren region

бр · No	број на села општини / number of villages / municipa lities	Растителни видови/ Plant species	Видови дрва/ Trees species	Лов на диви животни/ Hunting of wild animals	Лов на риби/ Hunting of fish	Земјоделска култура/ Agricultural crop	Домашни животни/ Domestic animals	Млечни производи/ dairy products
1.	Послише Posliste	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /w ild boar, pheasant, rabbit	Пас- терка, Крап /Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. Грозје вино Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Grape w ine Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -30 Овци/Sheep-100 Пчели/ Bee -30	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
2.	Јешкове Jeskovе	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /w ild boar, pheasant, rabbit	Пас- терка, Крап /Trout, krap	Пченка, Луцерка,ливади и пасишта/ Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -25 Овци/Sheep-15 Кози/ Goats- 5 Пчела/ Bee -10	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
3.	Зим Zim	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /w ild boar, pheasant, rabbit	Пас- терка, Крап /Trout, krap	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта/ Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -100 Овци/Sheep-30 Кози/ Goats- 55 Пчела/ Bee -300	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
4.	Шкоза Skoza	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves	дабови шуми, бука, лешник,	дива свиња, фазан, зајак /w ild	Пас- терка, Крап /Trout,	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка,ливади и пасишта /	Крави/ Cow s -70 Овци/Sheep-250 Пчела/ Bee-30	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese,

		and other species	костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	boar, pheasant, rabbit	krap	Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures		curd, honey
5.	Вермица Vermica	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пас-терка, Крап /Trout, krap	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта / Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -30 Овци/Sheep-550 Пчела/ Bee -30	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
6.	Будакова Budakova	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пас-терка, Крап /Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s 150 Овци/Sheep-150 Кози/ Goats-20 Пчела/ Bee-150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
7.	Арбри Arbri	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	жито, пченка, грав, зеленчук. Грозје вино Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Grape wine Lucerka, meadow s and pastures	Нема/ No	Нема/ No
8.	Хоце Носе	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	Акација, топола, Врба/Asacia, poplar, Willow	Нема/ No	Нема/ No	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -20 Овци/Sheep-60 Пчела/ Bee-50	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
9.	Кобање Kobanje	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, костени /Oak forest Beech, chestnuts	Нема/ No	Нема/ No	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -320 Овци/Sheep-1000 Пчела/ Bee-130	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
10.	Нашец Nasec	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	Акација, топола, Врба/Asacia, poplar, Willow	Нема/ No	Пас-терка, Крап /Trout, krap	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s 160 Овци/Sheep-500 Пчела/ Bee-150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
11.	Хатмаца	листопадни	Акација,	Нема/	Нема/	жито, пченка,	Крави/ Cow s 200	млеко,

	Hatmaga	дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	топола, Врба/Asa cia, poplar, Willow	No	No	грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Овци/Sheep-1.700 Пчела/ Bee-100	сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
12.	Кабаши Kabasi	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	/	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
13.	Кориша Korisa	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	фазан, зајак /pheasant, rabbit	Нема/ No	жито, пченка, грав, зеленчук. Луцерка, ливади и пасишта / Wheat, corn, beans, vegetables. Lucerka, meadow s and pastures	Крави/ Cow s -100 Овци/Sheep-450 Кози/ Goats-150 Коњи/ Horses- 2 Пчела/ Bee-250	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
14.	Средцка Sredcka	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No	Нема/ No
15.	Горно Село Gorno selo	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пас-терка, Крап /Trout, krap	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s -20 Овци/Sheep-300 Кози/ Goats-22 Пчела/ Bee-50	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
16.	Греичевце Greicevce	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s -100 Коњи/ Horses- 4 Кози/ Goats-50	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd,
17.	Кушнин Kusnin	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut,	Зајак/ Rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s -100 Кози/ Goats-250 Пчела/ Bee -70 Коњи/ Horses-2	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey

			chestnuts,					
18.	Ѓонај Gonaj	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, костени /Oak forest Beech, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	пастера, крап/Trot, Krap	Пченка, ливади и пасишта/ Corn, meadows and pastures	Крави/ Cow s -135 Овци/Sheep-300 Коњи/ Horses-5 Пчела/ Bee-50	Млеко, сирење, урда/ Milk, мед/ cheese, curd, honey
19.	Непрегош-те Nepregoste	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts,	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s 3 Коњи/ Horses-3 Кози/ Goats-3 Пчела/ Bee- 30	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd, honey
20.	Манастирица Manastirica	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња фазан, зајак	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s -45 Овци/Sheep--250 Коњи/ Horses-15 Кози/ Goats- 20 Пчела/ Bee60	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
21.	Локвица Lokvica	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s -40 Коњи/ Horses- 5 Овци/Sheep85 Пчела/ Bee-100	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
22.	Јабланица Jablanica	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 35 Коњи/ Horses7 Овци/Sheep- 120 Пчела/ Bee-150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
23.	Поуско Pousko	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s - 45 Овци/Sheep- 200 Коњи/ Horses10 Пчела/ Bee-170	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
24.	Речан Resan	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	Даб, Акација, топола, Врба/ Oak Acacia, poplar, Willow	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s -380 Пчела/ Bee-50	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
25.	Малсиринит	листопадни дрвја и други	Акација, топола,	дива свиња,	Нема/ No	Пченка, Луцерка, ливади	Крави/ Cow s-123 Овци/Sheep- 300	Млеко, сирење,

	Malsivrit	видови /trees that fall leaves and other species	Врба/Acacia, poplar, Willow	фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit		и пасишта/Corn, Lucerne, meadows and pastures	Кози/ Goats-15	урда / Milk, cheese, curd,
26.	Блаце Blace	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	Даб, Акација, топола, Врба/ Oak Acacia, poplar, Willow	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, Крап/Trout, Krap	Пченка, ливади и пасишта/Corn, Lucerne, meadows and pastures	Крави/ Cow s- 75 Овци/Sheep- 450 Кози/ Goats-115	Млеко, сирење, урда / Milk, cheese, curd,
27.	Лубижда Lubizda	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, лосос/ Trout, salmon	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта/Corn, Lucerne, meadows and pastures	Крави/ Cow s - 180 Овци/Sheep- 830 Кози/ Goats- 60 Пчела/ Bee- 200	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
28.	Дедај Dedaj	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, /Oak forest	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, лосос/ Trout, salmon	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-55 Овци/ Sheep-70 Кози/ Goats-10 Пчела/ Bee-100	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
29.	Зојз Zojz	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	Нема/ No	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 10 Овци/ Sheep- 85 Кози/ Goats-12 Пчела/ Bee-10	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
30.	Мушникова Musnikova	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерка, лосос/ Trout, salmon	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-94 Овци/ Sheep-80 Коњи/ Horses5 Пчела/ Bee-120	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
31.	Скоробисхт Skorobisht	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pasturesa	Крави/ Cow s-250 Овци/ Sheep-100 Кози/ Goats-100 Пчела/ Bee- 45	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
32.	Белобрад Belobrad	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech,	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-150 Овци/ Sheep-300 Кози/ Goats-130 Пчела/ Bee-40	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
33.	Косаве Kosave	листопадни дрвја и други видови /trees	дабови шуми, бука/Oak	дива свиња, фазан,	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and	Крави/ Cow s-800 Овци/ Sheep-380 Пчела/ Bee-35	млеко, сирење, урда, мед /

		that fall leaves and other species	forest Beech	zajak /wild boar, pheasant, rabbit		pastures		Milk, cheese, curd, honey
34.	Брут Brut	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s- 300 Овци/ Sheep- 100 Пчела/ Bee-55	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
35.	Капре Kapre	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-200 Пчела/ Bee-55	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
36.	Кук Kuk	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-300 Овци/ Sheep-100 Пчела/ Bee- 55	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
37.	Бузез Buzez	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s- 400 Пчела/ Bee-20	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
38.	Блач Blas	листопадни дрвја и други видови /trees that fall leaves and other species	дабови шуми, бука/Oak forest Beech	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-250 Овци/ Sheep-100 Пчела/ Bee- 100	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Пастерк а, лосос/ Trout salmon	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-350 Пчела/ Bee- 200	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
40.	Планјане Planjane	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-280 Овци/ Sheep-60 Пчела/ Bee- 180	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
41.	Долно Лубиње Dolna Ljubinje	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadow s and pastures	Крави/ Cow s-310 Пчела/ Bee- 150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey

42.	Драјич Drajić	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	Нема/ No	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-5 Пчела/ Bee- 120	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
43.	Брод Brod	тревна вегетација/ grass vegetation	Нема шума/No forest	дива коза/ wild goat	Пастрм ка/ Trout	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-300 Овци/Sheep-6000 Кози/ Goats-120 Коњи/ Horses-50 Пчела/ Bee- 400 домот на кучето /the dog's house100	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
44.	Рестелица Restelica	тревна вегетација/ grass vegetation	Нема шума/No forest	дива коза/ wild goat	Пастрм ка/ Trout	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s-280 Овци/ Sheep2400 Кози/ Goats-70 Коњи/ Horses100 Пчела/ Bee- 270 домот на кучето /the dog's house40	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
45.	Враништа Vranista	тревна вегетација/ grass vegetation	Бреза, Буш/Birch, Bush	дива коза/ wild goat	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 25 Кози/ Goats-4 Коњи/ Horses50	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd,
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	тревна вегетација/ grass vegetation	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 25 Коњи/ Horses2 Пчела/ Bee- 300	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
47.	Рапче Rapce	тревна вегетација/ grass vegetation	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 45 Коњи/ Horses3 Пчела/ Bee- 10	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
48.	Крушево Krusevo	тревна вегетација/ grass vegetation	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, zajак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 60 Овци/ Sheep-600 Пчела/ Bee- 150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
49.	Стружа Struza	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak	фазан, zajак /pheasant, rabbit	Нема/ No	ливади и пасишта/ meadows and pastures	Крави/ Cow s- 7 Овци/ Sheep-30 Коњи/ Horses10 Кози/ Goats-70	Млеко, сирење, урда/ Milk, cheese, curd,

		species	forest Beech, hazelnut, chestnuts					
50.	Деловце Delovce	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта/Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s - 90 Овци/ Sheep 110 Коњи/ Horses 15 Кози/ Goats 45 Кокошки / chickens 450 Пчела/ Bee- 45	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
51.	Мачите- во Macitevo	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	дабови шуми, бука, лешник, костени /Oak forest Beech, hazelnut, chestnuts	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта/Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s - 100 Овци/ Sheep- 180 Коњи/ Horses 40 Кози/ Goats- 60 Кокошки / chickens 500. Пчела/ Bee- 150	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey
52.	Мушиш- те Mushtish t	листопадни дрвја, бор и други видови /trees that fall leaves, boron and other species	Линкови, / алеријана , Коприва / Links, Vaeresana , Koprivica	дива свиња, фазан, зајак /wild boar, pheasant, rabbit	Нема/ No	Пченка, Луцерка, ливади и пасишта/Corn, Lucerne, meadow s and pastures	Крави/ Cow s - 170 Овци/ Sheep- 300 Коњи/ Horses 40 Кози/ Goats- 200 Кокошки / chickens- 5000, Пчела/ Bee- 120	млеко, сирење, урда, мед / Milk, cheese, curd, honey

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.02.2018-15.11.2018).

Табела 32.1. Фенолошки карактеристики на селата во регионот на Призрен

Table 32.1. Phenological features of the villages in the region of Prizren

Бр. No.	Име на селото Name of the village	Замрзнување на реките Freezing of the rivers	Цветање на сезоната Blossoming of the season	Сеење на културите Cultivation of crops	Косење на ливадите Mowing the meadows	Режење на виновата лоза Slicing the grapevine
1.	Послиште Posliste	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
2.	Јешкове Jeskove	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
3.	Зим Zim	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
4.	Шкоза Skoza	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
5.	Вермица Vermica	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
6.	Будакова Budakova	декември- јануари /	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April	јуни /June	март / March

		December - January		and May other crops		
7.	Арбри Arbri	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	Нема/ No
8.	Хоце Hose	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јули-август / July -August	Нема/ No
9.	Кобање Kobanje	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јули-август / July -August	Нема/ No
10.	Нашец Nasesc	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јули-август / July -August	Нема/ No
11.	Хатмаца Hatmaga	Decembar- Janaura	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
12.	Кабаши Kabasi	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	Нема/ No
13.	Кориша Korisa	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април-мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јули-август / July -August	март / March
14.	Средцка Sredcka	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
15.	Горно Село Gorno selo	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
16.	Греичевце Greicevce	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
17.	Кушнин Kusnin	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април-мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	Нема/ No
18.	Ѓонај Gonaj	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април-мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	Нема/ No
19.	Непрегошт е Nepregoste	декември/ December	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули/август / July / August	Нема/ No
20.	Манасти Рица Manastirica	декември/ December	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули/август / July / August	Нема/ No
21.	Локвица Lokvica	декември/ December	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули/август / July / August	Нема/ No
22.	Јабланица Jablanica	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни /June	Нема/ No
23.	Поуско Pousko	декември- јануари / December –	март/ March	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јуни /June	Нема/ No

		January				
24.	Речан Resan	Decembar - Janaura	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни /June	Нема/ No
25.	Малси вринит Malsivrit	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/In October w heat, April and May other crops	јуни /June	март / March
26.	Блаце Blace	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/In October w heat, April and May other crops	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
27.	Лубижда Lubizda	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/In October w heat, April and May other crops	јуни-јули/ June-July	март / March
28.	Дедај Dedaj	декември / јануари	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/In October w heat, April and May other crops	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
29.	Зојз Zojz	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/In October w heat, April and May other crops	јуни-јули/ June-July	март / March
30.	Мушникова Musnikova	декември- јануари / December - January	април- April/maj, May	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
31.	Скоробисх т Skorobisht	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
32.	Белобрад Belograd	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
33.	Косаве Kosave	декември- јануари / December – January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, мај други култури / In October rye, May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
34.	Брут Brut	декември / јануари	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
35.	Капре Kapre	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
36.	Кук Kuk	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
37.	Бузез Buzez	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
38..	Блач Blac	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
40.	Планјане Planjane	декември- јануари / December - January	март-March/ април-April	Во октомври 'рж, април и мај други култури	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
41.	Долно	декември-	март/	Во октомври 'рж, април и мај други	јуни-јули/	Нема/

	Лубинје Dolna Ljubinja	јануари / December - January	March	култури / In October rye, April and May other cultures	June-July	No
42.	Драјич Drajic	декември- јануари / December - January	март/ March	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни-јули/ June-July	Нема/ No
43.	Брод Brod	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули/август / July / August	Нема/ No
44.	Рестелица Restelica	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
45.	Враништа Vranista	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
47.	Рапче Rapce	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
48.	Крушево Krusevo	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
49.	Стружа Struza	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јули -август / July -August	Нема/ No
50.	Деловце Delovce	декември- јануари / December - January	април/ April	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни/ јули	Нема/ No
51.	Мачитево Macitevo	декември- јануари / December - January	април/ April /maj-May	Во октомври 'рж, април и мај други култури / In October rye, April and May other cultures	јуни/ јули	Нема/ No
52.	Мушиште Mushtisht	декември- јануари / December - January	Март- March/април, April	Во октомври пченица, април мај други култури/ In October w heat, April and May other crops	јуни/ јули	Нема/ No

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Табела 33.1. Сообраќајни врски и линии во селата во регионот на Призрен

Table 33.1. Traffic connections and lines in villages in the Prizren region

Бр. No.	Име на селото/ Name of the village	Локална линија на цирку- лација/ Local circulation line	Дали има автобуска линија до селото/ Is there a bus line to the village	Колку пати дневно има автобус до селото/ How many times a day there is a bus to the village	Колку пати автобусот помува во селото попладне/ How many times the bus passes through the village afternoon	Дали има некој друг превоз до селото/ Is there any other transportation to the village	Дали околу селото и во селото има пештери/ Are there caves around the village and the village?

1.	Послиште Posliste	Да/yes	Да/yes	7	3	комбиња – такси/ vans - taxi	Нема/ No
2.	Јешкове Jeskove	Да/yes	Нема/ No	3	2	комбиња – такси/ vans - taxi	Нема/ No
3.	Зим Zim	Да/yes	Да/yes	3	2	Такси/ taxi	Нема/ No
4.	Шкоза Skoza	Да/yes	Да/yes	7	3	Такси/ taxi	Нема/ No
5.	Вермица Vermica	Да/yes	Да/yes	7	4	Такси/ taxi	Нема/ No
6.	Будакова Budakova	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
7.	Арбри Arbri	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
8.	Хоце Hose	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
9.	Кобање Kobanje	Да/yes	Да/yes	3	1	Комбиња/ vans	Нема/ No
10.	Нашец Nases	Да/yes	Да/yes	4	2	Комбиња/ vans	Нема/ No
11.	Хатмаца Hatmaga	Да/yes	Да/yes	4	2	Комбиња/ vans	Нема/ No
12.	Кабаша Kabasi	Нема/ No	Нема/ No	0	/	Такси/ taxi	Нема/ No
13.	Кориша Korisa	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
14.	Средцка Sredcka	Да/yes	Да/yes	8	4	Такси/ taxi	Нема/ No
15.	Горно Село Gorno selo	Да/yes	Да/yes	6	2	Такси/ taxi	Нема/ No
16.	Греичевце Greicevce	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
17.	Кушнин Kusnin	Да/yes	Да/yes	10	4	Такси/ taxi	Нема/ No
18.	Гонај Gonaj	Да/yes	Да/yes	10	4	Такси/ taxi	Нема/ No
19.	Непрегош- те Nepregoste	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
20.	Манасти Рица Manastirica	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
21.	Локвица Lokvica	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
22.	Јабланица Jablanica	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
23.	Поуско Pousko	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
24.	Речан Resan	Да/yes	Да/yes	6	3	Такси/ taxi	Нема/ No
26.	Малси- вринит Malsivrit	Да/yes	Да/yes	5	3	Такси/ taxi	Нема/ No
26.	Блаце Blace	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
27.	Лубижда Lubizda	Да/yes	Да/yes	12	5	Такси/ taxi	Нема/ No
28.	Дедај Dedaj	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
29.	Зојз Zojz	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No

30.	Мушникова Musnikova	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
31.	Скоро- бисхт Skorobisht	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
32.	Белобрад Belograd	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No
33.	Косаве Kosave	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
34.	Брут Brut	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
35.	Капре Kapre	Да/yes	Да/yes	2	1	Такси/ taxi	Нема/ No
36.	Кук Kuk	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
37.	Бузез Buzez	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
38.	Блач Blac	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
39.	Горно Лубиње Gorna Ljubinje	Да/yes	Да/yes	6	1	Такси/ taxi	Нема/ No
40.	Планјане Planjane	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
41.	Долно Лубиње Dolna Ljubinje	Да/yes	Да/yes	6	3	Такси/ taxi	Нема/ No
42.	Драјчич Drajcic	Да/yes	Да/yes	5	3	Такси/ taxi	Нема/ No
43.	Брод Brod	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
44.	Рестелица Restelica	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
45.	Враништа Vranista	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
46.	Горни Крстец Gorni Krstec	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
47.	Рапче Rapce	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
48.	Крушево Krusevo	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
49.	Стружа Struza	Нема/ No	Нема/ No	0	0	комбиња – такси/ vans - taxi	Нема/ No
50.	Деловце Delovce	Нема/ No	Нема/ No	0	0	Такси/ taxi	Нема/ No
51.	Мачитево Macitevo	Да/yes	Да/yes	3	1	Такси/ taxi	Нема/ No
52.	Мушиште Mushtisht	Да/yes	Да/yes	5	2	Такси/ taxi	Нема/ No

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Врз основа на листата за културното наследство во Призренскиот Регион, претставени се неколку споменици кои имаат културно наследно значење и кои се стимул за посетителите и туристите, бидејќи некои од овие споменици не ги знаат ни граѓаните во Косово и Призрен.

Слика 37. Црквата Св. Спас во Призрен
Figure 37. Church St. Savior in Prizren

Извор: (МКМС, Црквата Св. Спас, датум на истражување 11.2.2019, од 10-11 часот).

Слика 38. Стариот Камен мост во Призрен/Picture 38. The Old Stone Bridge in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 11.2.2019, од 10-11 часот).

Слика 39. Црква Св. Никола, Тутичи во Призрен.
Picture 39. Church of Sts. Nikola, Tutici in Prizren.

Извор: (МКМС, датум на истражување 13.2.2019, од 12-13 часот).

Слика 40. Црква Св. Ѓорѓија – Рунович во Призрен
Picture 40. Church of Sts. Gorgija - Runovich in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 13.2.2019, од 12-13 часот)

Слика 41. Црква Св. Недела во Призрен
Picture 41. Church of the Holy Week in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 17.2.2019, од 12-13 часот).

Слика 42. Манастир Св. Архангел во Призрен
Picture 42. Monastery St. Archangel in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 17.2.2019, од 12-13 часот).

Слика 43. Црква Св. Никола, с. Мушниково - Призрен
Picture 43. Church of St. Nicholas, village Mushnikovo – Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 21.2.2019, од 15-16 часот).

Слика 44. Црква Св. Никола во с. Средцка - Призрен
Picture 44. Church of St. Nicholas in the village of Sredetska – Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 24.2.2019, од 12-13 часот).

Слика 45. Црквата Св. Никола во Призрен
Picture 45. Church of St. Nicholas in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 25.2.2019, од 14-16 часот).

Слика 46. Црквата Св. Марко во Кабаш во Општина Призрен
Picture 46. The Church of St. Mark in Kabash in the Municipality of Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 28.2.2019, од 11-13 часот).

Слика 47. Тумба во с. Ѓиновце (Илирски тумул во Општина Сува Река)
Figure 47. Tumba Illyria in the village of Gjinovc (Municipality of Suhareka)

Извор: (МКМС, датум на истражување 28.2.2019, од 11-13 часот).

Слика 48. Тврдината Хисар Кастрца во (Општина Сува Река)
Figure 48. The base of the Carthage of Hisar in (Suva Reka Municipality)

Извор: (МКМС, датум на истражување 3.3.2019, од 11-13 часот).

Слика 49. Виа Лиссус Наиссус - Винденис.
Figure 49. Via Lissus Naissus-Vindenis.

Извор: (МКМС, датум на истражување 3.3.2019, од 14-15 часот).

Слика 50. Археолошки локалитет Влашње во Општина Призрен
Figure 50. The archaeological site of Vlasnja in the Municipality of Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 4.3.2019, од 13-15 часот).

Слика 51. Нишан на Сузи Ефенди во Општина Призрен
Figure 51. Symbol of Suzie Efendi in in the Municipality of Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 4.3.2019, од 13-15 часот).

Слика 52. Халветско теке во Призрен
Figure 52. The Helvetiye „teke“ in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 4.3.2019, од 13-15 часот).

Слика 53. Џамијата на Мехмед Паша во Призрен
Figure 53. Mehmed Pasha's mosque in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 6.3.2019, од 18-19 часот).

Слика 54. Саат кула во Призрен
Figure 54. Clock Tower in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 6.3.2019, од 18-19 часот).

Слика 55. Минарето на џамијата Араста во Призрен
Figure 55. Minaret of the Arastes Mosque in Prizren

Извор: (МКМС, датум истражување 9.3.2019, од 18-19 часот).

Слика 56. Куќата на Муса Ефенди - Шехзаде

Figure 56. The home of Musa Efendi Shehzade

Извор: (МКМС, датум на истражување 11.3.2019, од 18-19 часот).

Слика 57. Кадри теке (Курило) во Призрен

Figure 57. Kadri's „Teke“ (Kurilo) in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 17.3.2019, од 17-19 часот).

Слика 58. Намазџах во Призрен
Figure 58. Namazxha in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 17.3.2019, од 17-19 часот).

Слика 59. Џамијата на Емин Паша во Призрен
Figure 59. Emin Pasha's mosque in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 22.3.2019, од 17-19 часот).

Слика 60. Средното училиште Ружди во Призрен
Figure 60. High School „Ruzhdie“ in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 22.3.2019, од 17-19 часот).

Слика 61. Џамијата на Сејди Бег во Призрен
Figure 61. Seydi Bey mosque in Prizren

Извор: (МКМС, датум на истражување 25.3.2019, од 14-16 часот).

Слика 62. Џамијата Чатип Синан – Љевиша
Figure 62. The mosque Chatip Sinan – Levisa

Извор: (МКМС, датум на истражување 25.3.2019, од 14-16 часот).

Слика 63. Селска џамија (Берат џамија) во Зли Поток во Општина Драгаш
Picture 63. Village mosque (Berat mosque) in „Zli-potok“, municipality of Dragash

Извор: (МКМС, датум на истражување 25.3.2019, од 14-16 часот).

Слика 64. Селото Растелица во Општина Драгаш

Figure 64. Restelice village, Dragash municipality

Извор: (МКМС, датум на истражување 7.4.2019, од 14-16 часот).

Слика 65. Гробот на Селим Дедо во с. Растелица

Figure 65. Selim's grandfather's grave in the village Rastelica

Извор: (МКМС, датум на истражување 7.4.2019, од 14-16 часот).

Слика 66. Воденица и валалница во Општина Драгаш

Figure 66. Water mill in the Municipality of Dragash

Извор: (МКМС, датум на истражување 7.4.2019, од 14-16 часот).

Слика 67. Планини во Рестелица во Општина Драгаш

Figure 67. Mountains in Restelica in the Municipality of Dragash

Извор: (Б. Насер, планина Брод, датум на истражување 7.8.2018, од 14-17 часот).

Слика 68. Девојчето Кале (Kala e Cuces) во Призрен
Figure 68. Grl's Castle(Kala e Cuces), in Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на истражување 11.7.2018, во Призрен од 12-15 часот).

Слика 69. Ресторанот Фуад на патот за Призрен
Figure 69. Fuad's restaurant on the road to Prizren

Извор: (Б. Насер, датум на истражување 14.6.2018, во селото Речан,

од 10-11 часот).

Слика 70. Белата куќа, ресторан - Превала

Picture 70. White house, restaurant - Prevalla

Извор: (Податоци од базата за хотели во Косово, датум на истражување 12.6.2019, од 16-17 часот).

ЛИТЕРАТУРА

1. Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane and Josheski, Dushko (2016), Demographics: Theory and applications. LAP LAMBERT Academic publishing . ISBN 978-3-659-89654-5.
2. Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane and Jakovlev, Zlatko and Angelkova, Tanja and Metodijeski, Dejan and Josheski, Dushko (2016), Valorization of the Pelister National Park (Macedonia) for hiking, sport, education and recreational tourism. International Scientific Journal Turizam (ISJT), 20 (3). pp. 141-152. ISSN 1450-6661 / 1821-1127 (Online).
3. Angelkova, Tanja and Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane (2011), Sustainable development of tourist destination and its branding. In: Scientific conference with

- international participation, opportunities and problems for the development of alternative forms of tourism in small villages, 14-16-March 2011, Plovdiv, Bulgaria.
4. Cicvarić, A.(1990), *Ekonomika turizma*, Zagreb.
 5. Cooper, C. Flechter, J. Fyall, A., Gilbert, D., Wanhill, S. (2005), *Tourism Principles and Practice*, (3rd ed.), Pearson Education,
 6. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O.(2011), *Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska Knjiga, Zagreb.
 7. Dimitrov, Nikola and Markoski, Blagoja and Petrevska, Biljana and Koteski, Cane (2017), *Mountain tourism in Macedonia: assessment of the National Park "Pelister"*. In: *Geobalcanica 2017*, 20-21 May, 2017, Skopje, Macedonia.
 8. Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane and Angelkova, Tanja and Metodijeski, Dejan and Josheski, Dushko (2016), *Historical – Geographic Overview Life Cycle of Tourism and Hospitality in Dojran and Dojran Lake in republic of Macedonia*. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 5 (12). Pp. 24-31. ISSN 2319 – 7722 / (Print): 2319-7714.
 9. Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane (2016), *Spatial planning*. LAP Lambert Academic Publishing GmbH & Co. KG, Saarbrücken, Germany, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-659-83361-8,
 10. Dimitrov, Nikola and Taskov, Nako and Koteski, Cane and Mitreva, Elizabeta and Metodijeski, Dejan and Angelkova, Tanja and Josheski, Dushko and Filiposki, Oliver and Kovacevik, Kristina (2015), *Историско – географски пресек на туризмот и угостителството во Република Македонија*. [Project],
 11. Fatos, U.(2010), *„Koncept marketinga u svojstvu sredstava za razvoj turizma na Kosovu*.
 12. Jakovlev, Zlatko and Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane and Serafimova, Mimoza (2017), *Sport tourism as the most important alternative form of tourism - strategies and challenge*. *Economic Development, Journal of the Institute of Economics - Skopje*. ISSN 1857-7741.
 13. Jakovlev, Zlatko and Serafimova, Mimoza and Koteski, Cane (2016), *Entrepreneurship and cultural animation in tourism*. *Economic Development* (1-2/20). pp. 379-391. ISSN 1857-7741.

14. Jakovlev, Zlatko and Koteski, Cane and Spirtov, Darko (2016), Услови и перспективи за развој на туризмот во градовите Штип и Кочани и нивната околина. Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република Македонија, 28 May 2016, Stip, Macedonia.
15. Jakovlev, Zlatko and Dimitrov, Nikola and Koteski, Cane (2017), Animation and Tourism. Lap Lambert Academic Publishing, 4, Industriala street, 3100 Balti, Republic of Moldova. ISBN 978-3-330-31917-2.
16. Jakovlev, Zlatko and Koteski, Cane and Angelkova, Tanja and Dzambazoski, Kristijan (2011), Cultural - Amusement Animation. In: Scientific conference with international participation, opportunities and problems for the development of alternative forms of tourism in small villages, 14-16-March 2011, Plovdiv, Bugarija.
17. Jakovlev, Zlatko and Serafimova, Mimoza and Koteski, Cane (2016), Entrepreneurial and managerial aspects of animation in tourism. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrücken, Germany. ISBN 978-3-659-86161-1.
18. Kesar, O., Pirjavec, B. (2002): Počela turizma, Mikrorad, Zagreb
19. Koteski, Cane and Majhosev, Darko and Jakovlev, Zlatko (2017), Possibilities for the development of rural tourism in the Republic of Macedonia. (JPMNT) Journal of Process Management – New Technologies, International, 5 (2).
20. Koteski, Cane and Dimitrov, Nikola and Jakovlev, Zlatko (2016), Влијание на архитектурата, црквите, народната носија, соборските песни и ората врз развојот на бањскиот туризам во штипско Ново Село. Bulletin od Papers ASA – 2008-2009. pp. 45-54. ISSN 0352-3497
21. Koteski, Cane (2009), Cartographic representation of hunting and hunting areas of big and small game in Mariovo Raetchka Valley. In: Geographical Society, International Scientific Symposium "Geography and sustainable development", 22-25-October 2009, Ohrid- Republika Macedonia.
22. Koteski, Cane and Dimitrov, Nikola and Jakovlev, Zlatko and Apostolov, Mico and Atanasovski, Drasko and Magdinceva Sopova, Marija and Temelkov, Zoran and Josheski, Dushko and Miteva Kolevska, Natasa and Serafimova, Mimoza (2017), Можности и перспективи за развој на туризмот во сливот на Црна Река. [Project],

23. Koteski, Cane and Jakovlev, Zlatko and Mitreva, Elizabeta and Angelkova, Tanja and Bardarova, Snezana and Kitanov, Vladimir (2014), Zastita i prezentacija na kulturnoto nasledstvo na op. Prilep za turisticki celi. In: 2nd International Conference on Cultural Heritage, Media and Tourism, 18-19 Jan 2014, Ohrid, Macedonia.
24. Koteski, Cane and Jakovlev, Zlatko and Angelkova, Tanja (2011), Climate characteristics and their impact on the development of health tourism in Katlanovska spa, R. Macedonia. In: First International Conference, Management of Health Tourism-MHT, 25-26 June 2011, Sofija, Bulgarija.
25. Koteski, Cane and Jakovlev, Zlatko and Petrevska, Biljana and Zezova, Aleksandra and Serafimova, Mimoza (2016), Determining tourist events in east region of the Republic of Macedonia. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrucken, Germany. ISBN 978-3-659-86291-5,
26. Koteski, Cane and Jakovlev, Zlatko and Kitanov, Vladimir (2013), Demographic and infrastructure problems of villages in the hilly - mountainous areas of Prilep. In: Scientific symposium with international participation: Demographic and infrastructure problems of villages in the hilly - mountainous areas of Prilep, 12-15 Sept 2013, Ohrid, Macedonia,
27. Koteski, Cane and Kitanov, Vladimir (2013), Structure of the road network and the impact on the development of tourism in the municipality Dojran. In: Scientific-Technical Forum theme: Tourism in Dojran Region, 20- April 2012, Dojran, R.Macedonia.
28. Koteski, Cane and Dimitrov, Nikola and Jakovlev, Zlatko (2015), Bitola region in Macedonia - settlements. LAP Lambert Academic Publishing GmbH&Co.KG, Saarbrucken, Germany. ISBN 978-3-659-68316-9
29. Koteski, Cane (2017), Сообраќај во туризмот. Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип. ISBN 978-608-244-395-9.
30. Koteski, Cane and Dimitrov, Nikola and Jakovlev, Zlatko (2010), II kongres geografa Srbije sa megunarodni karakter Predlog sekcija: Regionalna geografija i planiranje regionalnog razvoja Opstinske centre i ruralne naselbe u slivu Crene Reke. In: II Congress of the Serbian Geographers' international character, 10-11-December 2010, Novi Sad - Srbija.

31. Križman Pavlović, D. (2008), Marketing turističke destinacije, Mikrorad, Zagreb,
32. Nikola, Dimitrov, Cane, Koteski and Zlatko, Jakovlev (2018), The role of the tourist guide in tourist promotion of R. Macedonia, LAP LAMBERT Academic publishing . ISBN 978-613-5-83401-7,
33. Pirjevec, B. (1998), Ekonomska obilježja turizma, Golden marketing, Zagreb.
34. Pirjevec, B., Kesar O. (2002), "Počela turizma" ., Ekonomski fakultet Zagreb.
35. Slobodan Unković, Bojan Zečevć (2006), Ekonomika turizma, Ekonomski Fakultet, Beograd.
36. Vukonić, B. (1995), Smisao i objašnjenje pojma turističke destinacije
37. Law, C.M. (2002), Urban Tourism, the Visitor Economy and the Growth of the Large Cities Continuum, London, New York.
38. B. Naser. (2015), 7-th International scientific Conference, organized by Ulcinj Municipality/April 02, 2015, nr.123. (*Science research work in: Prizren estuary in the head Salmo trutta, which bacteria have in this area, like salmonella, shigella*)!
39. B. Naser. (2016), *International conference on "Interdisciplinary studies-Global Chalanger, Tirana 11 June, 2016. Science research work in: Prizren river Lumbardhi, for water and current position in correlation with EU rules.*
40. B. Naser, Z. Jakovlev. (2017), Science work published in Gevgelia- CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS »ISCTBL 2017« October 24-25, 2017. Topic-Tourism development trends in Prizren.
41. B. Naser, C. Kotecki. (2017), Work published in Gevgelia - CHALLENGES OF TOURISM AND BUSINESS LOGISTICS »ISCTBL 2017« October 24-25, 2017 Topic-The methodology of tourism survey in Prizren.
42. B. Naser, C. Koteski, Z. Jakovlev, N. Dimitrov. (2017), Science work, published in Bulgaria, GEOGRAPHY, REGIONAL DEVELOPMENT AND EDUCATION 3-4 November 2017 Topic-Rural Tourism and its development in Prizren area.
43. Valdete Rexhepi (2012), „Turizam i milenijumski ciljevi razvoja: slučaj Kosova“.
44. Millaku, B. (Hyre ne turizem) Uvod u turizmu; Priština 2014 godine.
45. Prizren's Surface <https://kk.rks-gov.net/prizren/getattachment/03ac2853-7597-425f-a258-70a3fea221da/Plani-Zhvillimor-Komunal-i-Prizrenit-Faza-I.aspx> pg24
46. Inhabitants information <http://kk.rks-gov.net/prizren/City-guide/Geography.aspx>

47. Popular villages <https://kk.rks-gov.net/prizren/getattachment/03ac2853-7597-425f-a258-70a3fea221da/Plani-Zhvillimor-Komunal-i-Prizrenit-Faza-I.aspx> pg26
48. Geographical position <https://kk.rks-gov.net/prizren/getattachment/03ac2853-7597-425f-a258-70a3fea221da/Plani-Zhvillimor-Komunal-i-Prizrenit-Faza-I.aspx> pg93
49. "Settlements of Kosovo-Suhareka", Dr. Jusuf Osmani, Pristina, 2003
50. Lista e trashëgimisë kulturore për mbrojtje të përkohshme (01.10.2014 – 10.10.2015), Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sporteve e Republikës së Kosovës.
51. Millaku, F. (1997), Endemiket e Ballkanit dhe të Kosovës në Florëne Majës së Rusolisë, Bioteknologjia, 1,127-133. Fak. i Bujqësisë, Prishtinë.
52. Millaku, F. (1999), Flora sub alpine dhe alpine e Alpeve Shqiptare (Kosovë), (mscr.), tema e Doktoratës, Prishtinë.
53. Muharremi, N.(2005), „Ekonomija i Menagment na turizmot”, Pristina, str.143-150.
54. Rexhepi, F. (2003), Bimët Mjekësore, FSHMN, USAID, Prishtinë.
55. Rexhepi, F. (1986): Subalpska i alpska flora i vegetacija Ošlaka i promene njene zastite. Covek i Bilja, 585-591, Novi Sad.
56. Rexhepi, F. (1986), Flora e maleve të larta të Kosovës (monografi), ETMM i KSAK, Prishtinë.

Законодавство, статии и други извештаи:

- ligji nr. 03/l-168 për turizmin dhe shërbimet turistike,
- Мухаџерин, Неџат.(2005), Економијата и менаџментот на туризмот во Косово,
- Гаши, Муса.(1986), Основите на туризмот, НГБ Риљиндја, Приштина,
- Kosovo Statistic Authority FOR TURISM, 2008/2016 (including PRIZREN). www.statistic.ks,
- Извештај за проценка на населението за пописот во 2011 година (AKS март 2012).
- Просторен план на Косово 2006-2025,
- Стратегија за регионален развој за Западно Косово, 2010-2013,
- Просторен план за развој на Косово,
- Предизвици во заштитата на недвижните културни добра во Косово март. 2014 година,

- Закон за посебно заштитени подрачја, фуснота 21, supra, предвидува дека во забранети активности за кои е неопходно одобрение од Српската православна црква, вклучувајќи ја и изградбата на патиштата.

Користени веб страни:

- <http://www.mfa-ks.net/?page=3,197,2269>
- [https://hr.wikipedia.org/wiki/Pe%C4%87_\(grad\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Pe%C4%87_(grad))
- [https://sh.wikipedia.org/wiki/Pe%C4%87_\(grad\)#/media/File:Peja_with_Rugova.jpg](https://sh.wikipedia.org/wiki/Pe%C4%87_(grad)#/media/File:Peja_with_Rugova.jpg)
- <http://www.kosovo-mining.org/o-kosovu/geografija/?lang=sr>
- <file:///C:/Users/User/Desktop/statisticki-godisnjak-republike-kosovo-2015.pdf>
- <http://www.geoba.se/country.php?cc=XK&year=2018>
- <http://kk.rks-gov.net/prioren/getattachment/1ffd1851-bdda-412b-82ca-60e4e35f3461/Broshura--Investo-ne-Prizren-.aspx>
- <http://www.kosovapress.com/archive/?cid=1,85,140355>
- <https://rm.coe.int/16806ae5cd>
- <https://dtk.rks-gov.net/files/8467/1/061.JPG>
- [https://sq.wikipedia.org/wiki/Pej%C3%AB#/media/File:Muzeu_etnologjik_\(Konaku_i_Tahir_Beut\),_Pej%C3%AB_4.jpg](https://sq.wikipedia.org/wiki/Pej%C3%AB#/media/File:Muzeu_etnologjik_(Konaku_i_Tahir_Beut),_Pej%C3%AB_4.jpg)
- <http://www.gazetaexpress.com/lajme/shtepia-e-luksit-qe-u-be-muze-136509/?archive=1>
- <http://chwb.org/kosovo/news/tourist-information-office-opens-gjakova/?lang=sr>
- <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Kosovo-map.gif>
- <http://ask.rks-gov.net/media/2822/statisticki-gogisnjak-republike-kosovo-2016.pdf>
- <https://hiveminer.com/Tags/karstique,speleo>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Anibar_International_Animation_Festival
- http://dtk.rks-gov.net/tkk_objekti_sr.aspx?id=1319
- http://dtk.rks-gov.net/tkk_objekti_en.aspx?id=8650
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Source_of_water_Banja_e_Pej%C3%ABs_-_Burimi.jpg
- <https://www.islammmaps.com/place/hadum-dzamija-u-dakovici/>
- <http://gjakovaportal.com/sr/Nasle%C4%91e/ArtMID/597/ArticleID/3294879/Tabhanja>

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kulla_e_Hysni_Koshit_-_Gjakov%C3%AB.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Kulla_Abdulla_pasha_Dreni.JPG

Анекс листа

Табела 12.1 Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1945-1991), во регионот на Призрен.

Table 12.1. Hotels and catering facilities existing in the period from (1945-1991) in the region of Prizren.

Бр. /No	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирање / Time of operation
Општина Призрен / Prizren Municipality		
1.	Хотел ТУРИСТ / Tutirist Hotel	1945-1964
2.	Хотел ВЛАЗНИМИ / Vlaznimi Hotel	1972-2004
3.	Хотел ПРИЗРЕНИ / Prizren Hotel	1964-2017
4.	Хотел ПАРИС / Paris Hotel	1990-1999
Општина Сува Река / Suha Reka Municipality		
1	Хотел БАЛКАН / Balkan Balcan	1977-1999

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 5.4.2018, до 25.5.2018, податоци од базата за хотелите во Косово).

Табела 13.1. Хотели и угостителски објекти кои постојат во периодот од (1999-2019),
во регионот на Призрен.

Table 13.1. Hotels and catering facilities existing in the period (1999-2019) in the Prizren
region.

БР./ NO	ИМЕ НА ХОТЕЛОТ / NAME OF THE HOTEL	ВРЕМЕ НА ФУНКЦИОНИРАЊЕ / TIME OF OPERATION
ОПШТИНА ПРИЗРЕН / PRIZREN MANICIPALITY		
1.	Хотел Олташ / Oltas Hotel	1999
2.	Хотел Оферта / Oferta Hotel	2000
3.	Хотел Мефа / Mefa Hotel	2000
4.	Хотел Нафрон / Nafron Hotel	2003
5.	Хотел КОРАБИ / Korabi Hote	2004
6.	Хотел Пикник / Piknik Hotel	2004
7.	Хотел Универсе / Universum Hotel	2004
8.	Хотел Кешгалле / Castel Hotel	2005
9.	Хотел Резиденс / Residenza Hotel	2005
10.	Хотел Теа / Tea Hotel	2006
11.	Мотел Фатони / Faton Hotel	2006
12.	Хотел ОК / OK Hotel	2007
13.	Хотел Паварсиа / Pavarsia Hotel	2008
14.	Хотел Клеон / Cleon Hotel	2008
15.	Сити хостел / Sity Hotel	2009
16.	Хотел Центрум / Cennttrum Hotel	2010
17.	Хотел Антика / Antika Hotel	2010
18.	Хотел Малет Шар / Mountains of Shar Hotel	2010
19.	Хотел Брут / Bruti Hotel	2011

20.	Хотел Призрени / Prizreni Hotel	2012
21.	Хотел Вениси / Venis Hotel	2012
22.	Хотел АБИ / ABI Hotel	2013
23.	Хотел ТИНИ / Tini Hotel	2014
24.	Хотел Качинари / Kaqinari Hotel	2015
25.	Хотел Класик / Clasic Hotel	2015
26.	Хотел Милениум / Milenium Hotel	2016
27.	Хотел адмирал / Admiral hotel	2017
28.	Хотел Дежаву / Dezawu Hotel	2017
29.	Хотел Тифани / Typhany Hotel	2017
30.	Хотел Еди Империјал / EDI Imperial Hotel	2017
31.	Градски хотел / Sity Hotel	2018
32.	Свис хотел / Swis Hotel	2018
33.	Водителка Бени / Benny Hostess	2018
34.	Хотел Алегриа / Alegria Hotel	2019
35.	Хотел ДЕНИЗ / Hotel Denis	2019
36.	Хотел Тхернада / Theranda hotel	1964-2019
37.	Хотел Коха/ Koha Hotel	2001
38.	Хотел Малет Шар / Mounntans Sharr Hotel	2005
39.	Ностел Сула / Syla Hotel	2011
40.	Хотел Свезди Шар/ Sharr, Hotel Stars	2011
41.	Хотел Елита / Elita Hotel	2013
42.	Хотел НАТУРА / Natyra Hotel	2013
43.	Хотел ПРЕВАЛА / Prevala Hotel	2014
44.	Хотел МОРЕА / Morea Hotel	2017

Бр./ No.	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирање / Time of operation
ОПШТИНА СУХАРЕКА/ SUHAREKA MUNICIPALITY		
1.	Хотел Лами Палас / Lami Palace Hotel	2018
2.	Хотел ЛИОН / Lion Hotel	2013
3.	Хотел ПЕТРОЛ / Petrol Hotel	2012
4.	Хотел ВОЦИ / Voci Hotel	2011
5.	Хотел Албес / Albes Hotel	2009
6.	Хотел Солиден Комплекс туристички / Soloid Hotel, Turistic Complex	2008
7.	Хотел Естрада/ Estrada Hotel	2006

Бр./ No	Име на хотелот / Name of the hotel	Време на функционирање / Time of operation
ОПШТИНА ДРАГАШ / DRAGASH MUNICIPALITY		
1.	Хотел Арѓена / Arxhena Hotel	2008
2.	Хотел Мекка / Meka Hotel	2013

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

Анекс листа

Табела 21.1.1. Податоци за селата во регионот на Призрен

Table 21.1.1. Data on the village in the region of Prizren.

Бр. No.	ИМЕ НА СЕЛОТО / NAME OF THE VILLAGE

	ОПШТИНА ПРИЗРЕН / PRIZREN MANICIPALITY
1.	Послиште / Posliste
2.	Јешкове / Jeskove
3.	Зим / Zim
4.	Шкоза / Skoza
5.	Вермица / Vermica
6.	Арбри / Arbri
7.	Хоце / Носе
8.	Кобање / Kobanje
9.	Нашец / Nasec
10.	Хатмаца / Hatmaga
11.	Кабаша / Kabashi
12.	Кориша / Korisha
13.	Средца / Sredcka
14.	Горно Село / Gorno Selo
15.	Кушнин / Kusnin
16.	Ѓонај / Gjonaj
17.	Непрегоште / Nepregoste
18.	Манастирица / Manastirica
19.	Локвица / Lokvica
20.	Јабланица / Jablanica
21.	Поуско / Pousko
22.	Речан / Recan
23.	Малси вринит / Malsi Vrrinit
24.	Лубижда / Lubizda
25.	Дедај / Dedaj
26.	Зојз / Zojz
27.	Мушникова / Musnikova
28.	Скоробисхт / Skorobisht
29.	Г. Луби / G.Lubinj

30.	Планјане / Planjane
31.	Д. Луби / D.Lubinj
32.	Драјчич/ Drajcic
33.	Стружа /Struza
	Општина Сува Река / Suha Reka Municipality
1.	Будакова / Budakova
2.	Греичевце / Greicevce
3.	/ Власа
4.	Деловце / Delovce
5.	Мачитево / Macitevo
6.	Муштишит / Mushitishit
	ОПШТИНА ДРАГАШ / DRAGASH MUNICIPALITY
1.	Брут / Brut
2.	Капре / Kapre
3.	Кук / Kuk
4.	Бузез / Buzez
5.	Блаѓ / Blag
6.	Белобрад / Belobrad
7.	Косаве / Kosavo
8.	Брод / Brod
9.	Рестелица / Restelica
10.	Враништа / Vranista
11.	Горни Крстец / Gorni Krstec
12.	Рапче / Rapce
13.	Крушево / Krusevo

Извор: (Б. Насер, датум на истражување од 17.2.2018-15.11.2018).

ДОДАТОК - АНКЕТНИ ПРАШАЛНИЦИ (ПРИЛОГ)

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК 1

Резултатите ќе се користат исклучиво за научни цели, но секој придонес за оваа докторска дисертација е од непроценлива вредност. Прашалникот е анонимен.

Град:_____Набројување на анови / хотели: _____
Набројување на ресторани / меани / слаткарници / пекари и сл.:_____

ПОДАТОЦИ ЗА ХОТЕЛИ И УГОСТИТЕЛСКИ ОБЈЕКТИ (ЗА ПЕРИОДОТ ОД 1945-1991 г.)

Град:_____Набројување на хотели мотели:_____

Набројување на ресторани / меани / слаткарници / пекари и сл.:_____

Познати хотелиери и меанџии:_____

ПОДАТОЦИ ЗА ХОТЕЛИ И УГОСТИТЕЛСКИ ОБЈЕКТИ (ЗА ПЕРИОДОТ ОД 1991-2019 г.)

Град:_____Набројување на хотели / мотели / преноќевалишта:_____

Набројување на ресторани / меани / слаткарници / пекари / пицери и сл.:_____

Познати хотелиери и менаџери:_____

Анкетирани:_____Возраст:_____Анкетирал:_____

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК 2

Резултатите ќе се користат исклучиво за научни цели, но секој придонес за оваа докторска дисертација е од непроценлива вредност. Прашалникот е анонимен.

ПОДАТОЦИ ЗА ПОРАНЕШЕН СМЕСТУВАЧКИ ИЛИ ХОТЕЛСКИ ОБЈЕКТ

Назив (име на хотелот /

мотелот): _____

Година или период на почеток со работа: _____ и година на престанок: _____

Локација: (опис каде се наоѓал објектот): _____

Број на вработени: _____ Капацитет (број) на: Соби __ кревети __ маси __ столови __

Вид на сопственост: _____

Име на сопственикот: _____

Број на отстапени фотографии, разгледници и сл. (за скенирање, фотографирање или копирање): _____

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК 3

Резултатите ќе се користат исклучиво за научни цели, но секој придонес за оваа докторска дисертација е од непроценлива вредност. Прашалникот е анонимен.

За селото: _____

1. Изградена инфраструктура: Електрична енергија од: _____

година-----, водоснабдување од -----

----- година во должина од: ----- (м-км) врски

----- (број)-----,

бунарски бунари ----- јавни канализации, канализација ----- години во должина од ----- (м-км) -----

микроакумулација ----- година на изградба -----, пошта ----- година за -----изградба -----

канали ----- години на градба -----, патна мрежа од ----- км, асфалтирана пат на ----- години, тампон должина ----- км, убедлива туп должина на ----- км, отстапување од општинскиот центар во ----- км, отстапување на поголемите градови во ----- км .-----

2. Дали има во куќите: ТВ -----, радио -----, видео -----, бела техника----- сателитска антена -----, компјутери -----, изградени нови куќи во селото ----- број на автомобили во селото -----, камиони -----, трактори ----- -----комбинира - -----, земјоделски машини -----, телефонски броеви во селото -----

3. Фабрики и други деловни објекти (фабрика, сервис, магацин, претпријатија, рудник,-----езерце, хангари, -----

4. Други објекти: комерцијални и угостителски, кафулиња -----, продавници ----- ----- продавница поглед -----, дуќани -----, вид на дуќани -----, воденица -----, хотел - -----, слаткарница -----, забавни игри -----

5. Здравствени установи: амбуланта -----, амбуланта со постојан лекар ----- ----- брза помош со работа одредени денови во неделата -----, денови за домашна посета со населба -----, аптека -----

6. Културно-образовни капацитети: забава -----, основно училиште ----- -----културен дом -----, спортски клуб -----, други клубови -----, музеј -----, споменици од НОБ -----, споменици на Првата светска војна -----, споменици од други периоди - -----, други -----

7.Постојат и други институции: постои во селото во одредени денови во неделата - -----, полициска станица -----, полициска патрола во одредени денови од неделата во селото -----, шумско претпријатие -----земјоделска кооперација - -----, ЗИК, Земјоделски комбинат -----

сточарска фарма -----, овоштарник ----- (декари, ха,
број на стебла), манастир -----, црква -----, џамија -----
-----, ветеринарна станица -----, други -----

8. Вработени во: ----- (број), пензионери во селото ----, земјоделци во
селото -----, млади мажи во селото -----
деца во селото -----

9. Манифестации, празници, прослави и слични настани организирани или одржани
во селото: -----

10. Други карактеристики и карактеристики на селото: Легенда за името на селото

Податоците ги даде----- Возраст.

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК 4

Резултатите ќе се користат исклучиво за научни цели, но секој придонес за оваа докторска дисертација е од непроценлива вредност. Прашалникот е анонимен.

За миграциските процеси во селото:-----

А) Внатрешни миграции

1. Вкупен број емигранти од населените места ----- (број)
2. Право на повлекување: Во општината, бројот на домаќинства -----
во друга општина ---- во град ----- во други населби --- период на иселување -----г.
3. Вкупен број на населени домаќинства во населбата ----- (број)
4. Кружна линија: од општината, број на домаќинства ----друга општина -----од
градот на други населби.
5. Период на раселување ----- год.

Б) Надворешни миграции

1. Вкупен број емигранти во странство -----
2. Регистрација: во која држава, (број на домаќинства) ---- во градовите -----
3. Период на миграција: ----- год.
4. Вкупен број на населени домаќинства од странство во населбата -----

5. Се населиле од која причина: ----- од градови _____
6. Период на миграција: ----- бог.

В) Сезонски, дневни, неделни и туристички миграции

1. Сезонски мигранти: Број ----- Професија: -----
2. Дневни мигранти: број ----- работници ----- студенти -----
3. Насоки за насочување: -----
4. Возрасна група: 0-19 години. ----- 20-59 г. ----- и над 60 години -----
5. Квалификација и образование: -----
6. Средства за транспорт -----
7. Број на туристи во текот на годината: -----

АНКЕТЕН ПРАШАЛНИК 5

Резултатите ќе се користат исклучиво за научни цели, но секој придонес за оваа докторска дисертација е непроценлива вредност. Прашалникот е анонимен.

Билки, растенија, видови дрва и овошје, лов на диви животни и риби, број на домашни животни, фенолошки карактеристики.

За селото: -----

1. Билки и растенија: -----
2. Типови дрва во суми: -----
3. Лов на диви животни и нивните видови: -----
4. Лов на риба и видови риби: -----
5. Бројни услови за домашни животни: овци -----, кози -----, коњи -----, крави -----, волови -----, прасиња -----.
6. Млечни производи: млеко ----- (1), млади сирење ----- (кг), старо сирење ----- (кг)
7. Фуражна култура: луцерка ----- (ха), мисирки ----- (ха), сено ----- (кг)

8. Фенолошки карактеристики:

- а). Замрзнување на реките, барите и микроаккумуляциите: месец -----
- б). Процутување: месец -----.
- в). Одгледување на: житарки и градинарски култури: месец -----
- г). Време на жетвата на грозје: месец -----

д).Период на берба и грозје: месец

ѓ).Закажување на гребенот: во бегство, на есен

е).Градинарство култура: месец

ж). Садење на острики стебла: месец-3)

Косење на ливади: месец

с). Засадување на земјоделско земјиште: на пролет, на есени)

Берење на плантажите: од месец

ј). Берење на овошје: месец

9. Патни врски и линии:

а) Дали автобуската линија има: да, не.

б) Дали има редовна автобуска линија до селото: да, не.

в) Колку дена автобус оди во селото: 1,2,3,4,5

г) Колку пати автобусот поминува во селото попладне: 3,6,9,12

д) Дали секојдневниот транспорт се комбинира до селото и колку пати:

ѓ) Дали превозот има такси служба: да, не

10. Дали има некаков штетник околу селото и во селото:

Податоците ги даде: возраст: